بسم الله الرحمن الرحیم

هزارِ بزرگ

www.mkhk.ir

ماهنامه فرهنگی، هنری و اجتماعی
مجمع خیّرین کشور

زیر نظر: **مهندس حبیب‌الله بوربور**
صاحب امتیاز، مدیر مسئول و سردبیر: **حسن حمزه‌زاده**

ویژه‌نامه افتتاح شبستان امام خمینی رحمه‌الله
در حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام
با حضور مبارک مرجع عالیقدر جهان تشیّع
حضرت آیت‌الله العظمی ناصر مکارم شیرازی مدظله

مجمع خیّرین کشور

شماره مسلسل ۱۷ ■ دوره جدید/ شماره ۷ ■
شهریور ۱۳۹۷ ■ قیمت: ۸۰۰۰ تومان

مدیر هنری: **امیر حمزه‌زاده**

تحریریه: **جواد شمس، علیرضا محمدعلی بیگی**
امیرعلی حسینی، عباس جعفری قزوینی، احسام سلطانی، حسین دهقانی،
شبنم بیگداشتی، زهرا شعبانی، عطیه چشم انتظار
زهرا سادات سیدزاده، ساره ابوالحسن نجاد، زهرا قلاوند

ویراستار: **فاطمه صمدی**

دبیر سرویس عکس: **پارسا حمزه‌زاده**
عکس: **نادر شبانی‌آذر، محمد منتظری، رضا دانشور**
عباس اسماعیلی و زهرا صمدی

مسئول سرویس آگهی‌ها و توزیع: **حسن رجبی**

چاپ و صحافی: **چاپ پیمان نواندیش**

نشانی مجمع خیّرین کشور: **تهران، میدان دکتر فاطمی، نبش خیابان بیستون، پلاک ۶، ساختمان لئون، طبقه ۶، واحد ۲۴**
تلفن: ۸۸۹۷۱۰۹۷ ■ نمابر: ۸۸۳۹۰۲۳۰

نشانی هزاربرگ: **تهران، خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، کوچه بهشت آیین، پلاک ۸ واحد ۴**
تلفن: ۶۶۹۷۷۰۱۳ ■ نمابر: ۶۶۴۸۱۱۰۷

www.MKHK.ir
email: info@mkhk.ir @mehrbananjournal

■ روابط عمومی مجمع خیّرین کشور آماده دریافت پیشنهادات و انتقادات مخاطبان است.
■ استفاده و نقل مطالب هزاربرگ حتی بدون ذکر منبع آزاد است.
■ هزاربرگ در ویرایش فنی و ادبی مطالب ارسال شده اختیار کامل دارد.

برای استفاده از فایل پی دی اف هزاربرگ
بارکد درج شده روی جلد را به وسیله تلفن همراه خود اسکن نمایید.

در این شماره می‌خوانید

حرف اول/ حافظ! نهاد نیک تو کام‌ات برآورد جان‌ها فدای مردم نیکونهاد باد/ ۴ ■
یادداشت سردبیر/ دو سال شکوفایی/ ۶ ■ قصه پدر رؤیا/ ۷ ■

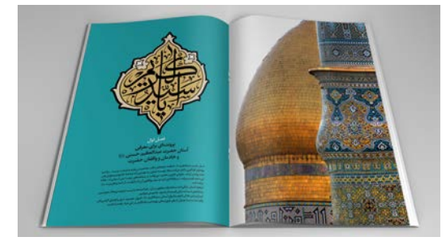

فصل اول/ یا سیدالکریم/ پرونده‌ای برای معرفی آستان حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام و خادمان و واقفان حضرت/ ۹ ■
تاریخچه آستان مقدس/ ۱۰ ■
گذری بر زندگی سیدالکریم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام/ ۱۲ ■
گذری بر زندگی امامزاده حمزه علیه‌السلام/ ۱۶ ■
گذری بر زندگی امامزاده طاهر علیه‌السلام/ ۱۷ ■
نگاهی کوتاه به زندگی‌نامه آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری/ ۱۸ ■
گفت‌وگو/ آیت‌الله ری‌شهری:
دارالحدیث هدیه آسمانی و پربرکت سیدالکریم است/ ۱۹ ■
مشاهیر آرمیده در آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام/ ۲۴ ■
گفت‌وگو/ مهندس حبیب‌الله بوربور:
مجمع خیّرین جهان اسلام آرزویی که همین نزدیکی‌هاست/ ۲۶ ■
گفت‌وگو/ مهندس اکبریان:
بهترین راه کمک به آستان موقوفات درآمدزا و پایدار/ ۳۰ ■
عالمان دینی و بیان عظمت سیدالکریم/ ۳۴ ■
گفت‌وگو/ حاج عباس سلیمی: روح زندگی اصیل در «ری» جاری است/ ۳۶ ■
وقف هنر برای کربلای ایران/ ۳۸ ■
نگاهی به امکانات آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام/ ۴۰ ■
حوزه علمیه شهرری و نظام آموزشی‌تربیتی منحصربه‌فرد بنیان مرصوص/ ۴۲ ■
نماز عشق در قبله‌گاه تهران/ ۴۴ ■
آشیانه پرواز نیکوکاران/ ۴۶ ■
آبرو گرفته‌ام/ ۴۸ ■
تاریخچه واقفان و نیکوکاران آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام/ ۵۰ ■
بخش اول/ واقفان/ ۵۲ ■
بخش دوم/ بانیان و نیکوکاران/ ۵۸ ■
گفت‌وگو/ خادمی سیدالکریم علیه‌السلام مرا به خادمی سیدالشهداء علیه‌السلام رساند/ ۷۴ ■
سقفی برای خدمت به زائرین/ ۷۶ ■
مرمت ایوان ناصری/ ۷۸ ■
سقف شبستان مطلا شد/ ۷۹ ■
جمع مهردیدگان سیدالکریم علیه‌السلام/ ۸۰ ■
مجمعی برای تقدیر از خیّرین آستان/ ۸۴ ■
سود شراکت با سیدالکریم علیه‌السلام/ ۸۴ ■
امانات را به خدا بازمی‌گردانم/ ۸۵ ■
گزینه‌هایی که خیّران می‌توانند در آن‌ها مشارکت کنند/ ۸۶ ■
لیست پروژه‌ها، نیازها و مواد مصرفی آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام/ ۸۸ ■

فهرست

فصل دوم
نگاهی به فعالیت‌های مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث/ ۹۰ ■
ملاقات با اهالی اقلیم روشنایی/ ۹۱ ■
پیام مقام معظم رهبری به مناسبت افتتاح دارالحدیث/ ۹۲ ■
ذهن‌ها را برای شناختن نقاط خلأ فعال کنید/ ۹۳ ■
معرفی فعالیت‌های دانشگاه قرآن و حدیث/ ۹۴ ■
دیدگاه‌های علما و اندیشوران جهان درباره مرکز قرآن و حدیث/ ۹۸ ■
معرفی فعالیت‌های پژوهشگاه قرآن و حدیث/ ۱۰۰ ■
دیگر بخش‌های دارالحدیث/ ۱۰۶ ■
گشتی در پایگاه‌های اینترنتی دارالحدیث/ ۱۰۸ ■
برخی از افتخارات و نشان‌های علمی و جوایز مؤسسه دارالحدیث/ ۱۱۲ ■
پای صحبت تنی چند از مسئولان دارالحدیث/ ۱۱۴ ■
گفت‌وگو/ حجت‌الاسلام سید محمد کاظم طباطبایی:
یاری خیّران باید پیوسته جاری باشد تا نسلی نو در این راه تربیت شود/ ۱۱۵ ■
گفت‌وگو/ حجت‌الاسلام عبدالهادی مسعودی:
کمک‌های اندک نیکوکاران هم بزرگ و گره‌گشاست/ ۱۱۸ ■
گفت‌وگو/ حجت‌الاسلام دکتر رضا برنجکار:
خیّران و محبان اهل‌بیت علیهم‌السلام نگذارند این مرکز تعطیل شود/ ۱۲۰ ■
گفت‌وگو/ حجت‌الاسلام دکتر محمدتقی سبحانی‌نیا:
موقوفات و خیرات باید در جهت تربیت نسل متدین متمرکز شود/ ۱۲۲ ■
گفت‌وگو/ حجت‌الاسلام علی‌رضا بهرامی:
هرکسی به هر شکلی می‌تواند به این مجموعه یاری رساند/ ۱۲۴ ■
در جست‌وجوی کیمیای هستی/ ۱۲۵ ■
گفت‌وگو/ حجت‌الاسلام پناهی:
خیّران، از طلبه‌های با استعداد حمایت کنند/ ۱۲۶ ■
بی‌تعارفِ بی‌تعارف/ ۱۲۸ ■
سیدبن طاووس‌ها و شیعه‌ها و اتان کلبرگ‌ها/ ۱۳۰ ■
محصولات دارالحدیث/ ۱۳۲ ■
میزان‌الحکمه و منتخب آن/ ۱۳۲ ■
خطر عظیمی که پیش روی ماست/ ۱۳۳ ■

فصل سوم/ چهره ماندگار خیّری مجمع خیّرین کشور در سال ۱۳۹۶ حاج اکبر ابراهیمی/ ۱۳۴ ■
نگاهی گذرا بر زندگی و کارنامه خیّری/ ۱۳۶ ■
از سقف خانه کاهگلی تا قله‌های افتخار/ ۱۳۸ ■
تنهایی ناممکن است/ ۱۴۰ ■
مدرسه‌سازی/ ۱۴۱ ■
فهرست مدارسی که حاج اکبر ابراهیمی به بچه‌های ایران تقدیم کرده است/ ۱۴۲ ■
گزارش افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی با حضور حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی/ ۱۴۸ ■
خیریه بیت‌الرضا علیه‌السلام/ ۱۶۰ ■
مسجد سازی و اماکن مقدس/ ۱۶۲ ■
آسمان از کنار این گنبد نزدیک است/ ۱۶۴ ■
مسیر عشق تا کربلا/ ۱۶۶ ■

فصل چهارم/ در اندیشه اقیانوس/ ۱۶۸ ■
نگاهی گذرا به دو سال فعالیت مجمع خیّرین کشور/ ۱۶۹ ■
گزارش جلسات ۵۳ تا ۸۳ هیأت مدیره مجمع خیّرین کشور/ ۱۷۰ ■
اتحاد برای یاری‌رساندن به محرومان/ ۱۸۲ ■
گامی برای شکل‌گیری در گستره کشوری/ ۱۸۴ ■
راه‌اندازی مجمع خیّرین استان خراسان رضوی/ ۱۸۶ ■
مجمع خیّرین کشور تا کرانه‌های خزر رسید/ ۱۸۸ ■
دلدادگان زینب علیهاالسلام در حرم امام رضا علیه‌السلام/ ۱۹۰ ■
مأمنی برای جان‌خستگان/ ۱۹۴ ■
پیروز در تقابل با سرطان/ ۱۹۵ ■
آغاز ساخت بزرگ‌ترین مرکز فوق‌تخصصی ام.اس خاورمیانه/ ۱۹۶ ■

حرف اول

حافظ! نهاد نیک تو کام‌ات برآورد جان‌ها فدای مردم نیکونهاد باد

هوالکریم

خدای متعال و اولیایش، بیش از هرچیز، به نیکوکاری و گذشتن از خویش و دل‌بستگی‌ها سفارش کرده‌اند. در حدیثی می‌خواندم، بندگانی که کارشان برآورده کردن نیازهای مردم است، ایمنی‌یافتگان در قیامت‌اند؛ بهترین مصداق این حدیث خود اهل‌بیت‌اند که از سحر تا نیمه‌های شب، عبادت و به مردم کمک می‌کردند. از هدایت معنوی آنان گرفته تا بخشیدن مال خود؛ تا آن‌جا که سه‌روز روزه گرفتند و گرسنگی کشیدند و افطار خود را به مددجویان بخشیدند و خداوند، سوره انسان را درباره‌شان نازل کرد؛ یا امام‌حسن، کریم اهل‌بیت علیهم‌السلام که بارها تمام اموال خود را به مستمندان بخشید.

اصلا اگر انسان، بخواهد انسان باشد -نه انسان متعالی یا مؤمن یا فداکار- فقط بخواهد انسانی معمولی باشد، دست‌گیری از دیگران کمترین کاری است که باید برای دیگران انجام دهد. البته حتی بعضی حیوانات هم به حیوانات هم‌نوع یا ناهم‌نوع خود کمک می‌کنند.

ولی بین نیکوکاری انسان با حیوانات، تفاوت از زمین تا آسمان است. نیکوکاری انسان اگر برای خدا باشد، او را به کمال می‌رساند و اگر برای ریا باشد، سودش به دیگران خواهد رسید و خودش بی‌بهره می‌ماند.

این هم که به انسانی کمک کنیم، فرق دارد با کمک‌کردن به حیوانات؛ هرچند آن نیز بسیار پسندیده است و در دین هم بدان سفارش شده، اما اصل این است که اگر توانی برای‌مان بود، تا می‌شود غم‌خوار بنی‌آدم باشیم. زیرا آدمی، برترین آفریده‌شدگان است و دیگر مخلوقات، برای خدمت به او خلق شده‌اند. زندگی بخشیدن به برترین مخلوقات یعنی برترین بخشیدن‌ها. این واضحات را گفتم، واضحات دیگر هم که همه بلدیم، بگویم تا نوشته‌ام با روال منطقی‌اش پیش برود؛ قرار نیست، گونی‌گونی دلار از آسمان نازل شود تا بعد تصمیم بگیریم چندهزارتومان‌اش را ببخشیم یا نبخشیم. همان‌طور که قرار نیست این گونی‌های پول را حتما دولت‌ها یا شرکت‌های بزرگ پرداخت کنند. کار خیر، به عهده تک‌تک ماست. پس هرکدام از ما به‌اندازه توانایی خودمان باید به دیگران کمک کنیم و منتظر یاری دولت نباشیم. البته رسیدگی به ملت، خصوصا آسیب‌دیدگان و مستضعفین، وظیفه اصلی دولت است و نباید به امید مردم بنشیند تا مشکلات‌شان را خیّرین حل کنند. وقتی مردم باید به‌هم خدمت کنند، پس وظیفه دولت‌مردان به‌مراتب سنگین‌تر است و باید برای ملت‌شان فداکاری و جان‌فشانی کنند.

مهم‌ترین خلایی که ما احساس‌اش کردیم و تصمیم گرفتیم مجمع خیریّن کشور را بنیان نهیم، این بود که این همه مؤسسه، به مدیریت، هماهنگی و اطلاع رسانی احتیاج دارد. چه‌بسا جاهایی که به یاری فوری نیاز دارند و مسأله مرگ و زندگی مطرح است اما کمکی نمی‌رسد و چه‌بسا مواردی که بیش از احتیاج‌شان به ایشان کمک می‌رسد.

خیّرین ایران عزیز هم، بارها و بارها ثابت کرده‌اند که غم‌خوار یک‌دیگرند. نمونه بارزش همین مدرسه‌سازی است که در این سال‌ها رشد چشم‌گیری پیدا کرده است. هم‌اکنون، چندین و چندهزار مؤسسه خیریه در کشور فعال‌اند که هریک گرهی از گره‌های زندگی مردم باز می‌کنند. اما مهم‌ترین خلایی که ما احساس‌اش کردیم و تصمیم گرفتیم مجمع خیریّن کشور را بنیان نهیم، این بود که این همه مؤسسه، به مدیریت، هماهنگی و اطلاع رسانی احتیاج دارد. چه‌بسا جاهایی که به یاری فوری نیاز دارند و مسأله مرگ و زندگی مطرح است اما کمکی نمی‌رسد و چه‌بسا مواردی که بیش از احتیاج‌شان به ایشان کمک می‌رسد.

زلزله کرمانشاه در سال گذشته، حادثه‌ای فراموش نشدنی و خاطره‌ای تلخ است؛ از آن تلخ‌تر نابسامانی مدیریتی در کمک‌رسانی‌هاست که باعث هدررفتن

بسیاری از هدایای مردم و سوء استفاده نابکاران شد؛ آسیبی که از این‌جهت به هم‌وطنان‌مان می‌رسد، نه تنها موجب رنجش آنان می‌شود بلکه مددکاران و خیّران را هم دچار دلزدگی و تکدر خاطر می‌کند؛ چراکه آن‌همه هزینه کرده‌اند تا تیرشان به هدف بخورد. طبیعی است که در غیر این‌صورت، دل‌سرد می‌شوند و در عمق دل، پریشان‌اند که کمک‌شان به‌دست اهل‌اش نرسید. چون هدف نیکوکار، شادکردن دل درماندگان و غم‌دیدگان است، تا از این‌راه خدا را شاد کرده باشند اما اگر شاد نشوند، چه فایده!

صدالبته مسأله، با یکی دو مجمع، حل نمی‌شود؛ سر و سامان‌بخشی به اوضاع این‌همه خیریه و این‌همه مددجو، تجهیزات، تشکیلات و زیرساخت‌های گسترده‌ای را طلب می‌کند. برای همین به‌یاری خدا، به تشکیل مجمع خیّرین کشور و زیرمجموعه‌های استانی و شهرستانی اقدام کردیم که گزارش‌های آن را در همین نشریه می‌خوانید و البته هنوز در آغاز راهیم. بحمدالله، سال‌ها حضور بی‌غل و غش اعضای مجمع خیّرین کشور در بطن جامعه، اعتماد و توقع بالای مردم و مسئولین را از این نهاد خدمت‌گزار، برای ما به ارمغان آورده و وظیفه‌ای که به‌دوش می‌کشیم را دوچندان کرده است. چنان‌که این لطف‌نظرها برای ما نیروزا و مایه خرسندی است. بنابراین ما باید از این ظرفیت بالا و والا، کمال بهره را ببریم و هر روز بکوشیم بهتر از دیروز، توسط مجامع خیّری عضو، به یاری مددجویان بشتابیم.

پیش از ادامه سخن باید برگردم به توضیح واضحات؛ آن‌هم این‌که هرکس کمک خواست دلیل بر فقر او نیست. و هرکس کمک خواست لزوما یک نفر نیست. جایگاه‌ها و اماکن مذهبی که محل عبادت و ترویج مبانی دینی و مذهبی هستند هم گاهی کمک می‌خواهند، زیرا منبع خیر و برکت‌اند. از آن گنجینه‌هایی که به ما نیازی ندارند بلکه ماییم که به بودن آن‌ها محتاج‌ایم، آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و مجموعه دارالحدیث است؛ آن حرم گرامی، چرا گنجینه نباشد، وقتی زائرین‌اش چون زائرین کربلا هستند؛ وقتی قرن‌های قرن است، پذیرای زائران، درماندگان و بیمارانی است که چشم امید به شفا و شفاعت صاحب‌اش دارند؛ و وقتی عالمانی چون شیخ‌صدوق‌ها و کلینی‌ها را در جوار خود پرورانده است.

هرکس کمک خواست دلیل بر فقر او نیست. و هرکس کمک خواست لزوما یک نفر نیست. جایگاه‌ها و اماکن مذهبی که محل عبادت و ترویج مبانی دینی و مذهبی هستند هم گاهی کمک می‌خواهند، زیرا منبع خیر و برکت‌اند. از آن گنجینه‌هایی که به ما نیازی ندارند بلکه ماییم که به بودن آن‌ها محتاج‌ایم، آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و مجموعه دارالحدیث است

بحمدالله، سال‌ها حضور بی‌غل و غش اعضای مجمع خیّرین کشور در بطن جامعه، اعتماد و توقع بالای مردم و مسئولین را از این نهاد خدمت‌گزار، برای ما به ارمغان آورده و وظیفه‌ای که به‌دوش می‌کشیم را دوچندان کرده است.

و اما دارالحدیث، چرا گنجینه نباشد، وقتی بزرگترین و معتبرترین مرکزی است که از تنها یادگار و امانت خدا و اهل‌بیت علیهم‌السلام -قرآن و حدیث-، پاسداری می‌کند. پس باید گفت دارالحدیث، در واقع، خزانه‌دار گران‌بهاترین گنج‌های آسمانی است.

آستان این فرزند گرامی رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله از ابتدا تا کنون کانون توجه دوست‌داران اهل‌بیت علیهم‌السلام بوده است. همان‌گونه که همواره از زائرین‌اش پذیرایی معنوی کرده و کسی را دست خالی برنمی‌گرداند.

منش و زندگی آن بزرگ مرد حتی در زمانی که مخفیانه می‌زیست، برای شیعیان آشکار شده بود. به همین دلیل، هنگامی که در باغی، به خاک سپرده شد، گویند صاحب باغ، تمام آن زمین را برای ایشان، وقف کرد و باب کلیدداری به این حرم، باز و خدمت مؤمنین به آن آغاز شد.

صاحب‌بن‌عباد، از جمله کسانی بود که به تحقیق درباره این آستان و بازسازی مرقدهای مطهرش، اقدام کرد. این سنت حسنه، تا نسل ما ادامه یافت و اکنون آخرین تولیت آستان، آیت‌الله محمدی ری‌شهری، این خدمت‌ها را به اوج رسانیده است. خدماتی شایسته تحسین که مجموعه قرآن و حدیث و خیریه تعاون با مؤمنین، از جمله زیرمجموعه‌های آن است.

با توجه به آن‌چه گفتیم و آن‌چه در این نشریه، گفته خواهد شد، یک‌سالی است که همت گمارده‌ایم تا هرچه زودتر به تشکیل مجمع خیّرین آستان و دارالحدیث، توفیق یابیم. شکر خدا که همین چندروز پیش، ششم شهریور ماه ۱۳۹۷، به این قله، پاگذاشتیم تا با کمک گرفتن از روح معنوی این سلاله اهل‌بیت علیهم‌السلام تمامی مجامع خیّری عضو بتوانند قله‌های بلندتری را درنوردند.

هم‌چنین در چندماه اخیر، روابط عمومی مجمع خیّرین کشور، مشغول شناسایی و تهیه گزارشی درخور، برای معرفی این مجموعه و نیازمندی‌های آن و خیّرینی که خدماتی برای این آستان مقدس و مطهر داشته‌اند، بوده است. بخشی از مطالب این نشریه هم به انعکاس فعالیت‌های خیر برادر ارجمندم حاج اکبر ابراهیمی اختصاص دارد که بهانه انتشار آن احداث و تجهیز شبستان امام خمینی رحمه‌الله در جوار این حرم ملکوتی است. سرآخر هم گزارش‌ها و مطالب و اخباری است از فعالیت‌های مجمع خیّرین کشور.

گفتنی‌ها زیاد است و مجال این وجیزه اندک. مابقی حرف‌ها را در دل مطالب این نشریه به اطلاع شما خوبان رسانده‌ایم.

در پایان از خدای متعال می‌خواهم که خیّرین و خدمت‌گزاران مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام را شامل الطاف بی‌پایان خود کرده، از خطای ما درگذرد و هرچه زودتر حکومت عدل جهانی حضرت ولی‌عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف را برقرار سازد که در پرتو آن خورشید بی‌سایه، هیچ‌نیازمند و رنجیده‌خاطری نخواهد بود مگر آن‌که از بی‌کران کرامت و سخاوت او سیراب خواهد شد.

والسلام.

حبیب‌الله بوربور
رییس هیأت مدیره مجمع خیّرین کشور
شنبه، ۱۰ شهریور ۱۳۹۷

دو سال شکوفایی

چشم بر هم زدیم و مجمع خیّرین کشور دو ساله شد. حالا این مجمعِ با آبرو، وارد سومین سال زندگی خود شده است و با تشریح آن‌چه تا کنون انجام داده، مباهات و افتخار برای خود کسب می‌کند. نخستین دلیل این مباهات، تحقق اهداف اصلی است که در همان نشست نخستین خود به آنها اصرار و تأکید داشت. ساختارمندی، اولویت‌بندی و توسعه‌بخشی فعالیت‌های خیّری، شاکله این اهداف و ارکان اصلی مجمع خیّرین کشور را شکل می‌دهند.

در بحث ساختارمندی می‌شود راه‌اندازی و آغاز به کار مجامع استانی در استان‌های تهران، خراسان رضوی و گیلان، همچنین برنامه‌ریزی برای تأسیس در استان‌های مازندران، قم، فارس، قزوین، یزد و همدان در آینده‌ای نزدیک را نام برد که با همکاری جمعیت هلال احمر به عنوان بازوی مجمع خیّرین کشور و البته تمامی شخصیت‌های حقیقی و حقوقی خیّر، فعالیت خواهند کرد. این البته اول راه است و پس از تأسیس مجمع خیّرین در تمامی استان‌ها، این مجامع خود مولد و مادر مجامع خیّرین در مرکز استان‌ها و بعد تمامی شهرستان‌های استان خواهند بود. پرواضح است که ایجاد این شبکه مویرگی و گسترده، ابزاری مهم و کارآمد برای بهبود فعالیت‌های خیّری و زدودن چهره محرومیت از تمام کشور است.

درباره مجمع خیّرین کشور این پیش‌بینی و امیدواری وجود دارد که سال سوم ادامه‌دهنده و حتی تقویت‌کننده دو سال شکوفایی مجمع باشد.

سلامی دوباره

پس از وقفه‌ای نسبتا بلند، صفحات پرشمار هزار برگ؛ نشریه تخصصی خیّرین دوباره در دستان پرمهر شما همراهان گرامی آرام گرفته است. با تأخیر باز هم سلام می‌گوییم به شما که اگر همراهی گرم‌تان نبود، هزار برگ نمی‌توانست به زندگی خود ادامه دهد؛ زندگی‌ای که این روزها برای تمامی نشریات و مطبوعات سخت و دشوار شده است.

بهانه انتشار این شماره نشریه هزار برگ، برگزاری هفتمین نشست فصلی مجمع خیّرین کشور است که با همکاری تولیت آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام برگزار می‌شود. نشستی برای تقدیر از واقفان و خیّران این آستان مقدس و مطهر و نیز افتتاح شبستان امام خمینی رحمه‌الله که حاج اکبر ابراهیمی؛ عضو مجمع خیّرین کشور، با استفاده از بهترین عوامل اجرایی و امکانات سخت‌افزاری و نرم‌افزاری، آن را احداث و تجهیز کرده است.

این شماره از هزار برگ با قلم جمعی از روزنامه‌نگاران در سه بخش تنظیم شده است. امیدواریم نظر شما همراهان را جلب کند. بخش نخست این شماره آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و ثمره شیرین و ماندگار آن، دارالحدیث را شامل شده که بخش‌های مختلف مذهبی، فرهنگی و آموزشی را در بر می‌گیرد. این معرفی، بیان‌کننده کارهای ارزنده انجام شده به همت تولیت فهیم، فکور و دانشمند آستان مقدس عبدالعظیم حسنی و موسس و رییس مجموعه ارزشمند دارالحدیث، حضرت آیت‌الله محمدی ری شهری است؛ همچنین دربرگیرنده برخی مشکلات و نیازهای عمرانی و تاسیسی ابنیه این آستان شریف است؛ نیازهایی که در آن توسعه مباحث فکری در کنار گسترش بناها و فضاهای ساختمانی وجود دارد و در صورت رفع آنها حتی می‌شود نسبت به تعیین استراتژی و راه‌کار، برای برون‌رفت جامعه از مشکلات موجود امیدوار بود.

از آن‌جا که اساس جامعه ایرانی و خاطره جمعی اذهان ایرانیان ارتباط مستقیم با بناهای مذهبی دارد، سرمایه‌گذاری در مکان‌هایی مانند حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام در تهران و شهری و دارالحدیث در قم فواید بسیاری را به مردم می‌رساند

این اصرار از آن‌جا وجود دارد که بدون حضور مردم نمی‌شود به دستیابی به جامعه‌ای آرمانی خوش‌بین بود. از آن‌جا که اساس جامعه ایرانی و خاطره جمعی اذهان ایرانیان ارتباط مستقیم با بناهای مذهبی دارد، سرمایه‌گذاری در مکان‌هایی مانند حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام در تهران و شهری و دارالحدیث در قم فواید بسیاری را به مردم می‌رساند. نخستین فایده، تقویت ایمان و معرفت الهی است که در صورت رسیدن به آن، تهدیدها و تحدیدها، امکان غلبه بر افراد و روحیه‌ها را نمی‌یابند. و فایده‌های بسیار دیگر، که گفتن هر یک از آنها تکرار مکررات است.

در بخش دوم به خدمات و فعالیت‌های حاج اکبر ابراهیمی پرداخته‌ایم که خیّری چندبعدی محسوب می‌شود و هر زمان نیازی احساس شود، حاج اکبر ابراهیمی با حضور به‌موقع، رفع آن نیاز را متعهد می‌شود. این بخش از نشریه حاوی بیان و معرفی برخی از خدمات این خیّر نیک‌اندیش و چهره ماندگار خیّری سال ۱۳۹۶ است.

پس از تأسیس مجمع خیّرین در تمامی استان‌ها، این مجامع خود مولد و مادر مجامع خیّرین در مرکز استان‌ها و بعد تمامی شهرستان‌های استان خواهند بود. پرواضح است که ایجاد این شبکه مویرگی و گسترده، ابزاری مهم و کارآمد برای بهبود فعالیت‌های خیّری و زدودن چهره محرومیت از تمام کشور است.

و بخش سوم، به سنت همیشه هزار برگ، به بیان فعالیت‌های مجمع خیّرین کشور اختصاص دارد. این مجمع که به تازگی وارد سومین سال فعالیتش شده، بنیانگذار تحرکات جدید در عرصه فعالیت‌های خیّری است که خود آن نیز حاصل حدود ۲۵ سال تجربه در عرصه فعالیت خیّری ساختارمند محسوب می‌شود. در گزارش‌های منتشرشده در این نشریه و گفت‌وگویی که با رئیس هیأت‌مدیره مجمع انجام داده‌ایم، گوشه‌ای از فعالیت‌ها و تصمیمات و اقدامات مجمع خیّرین کشور ذکر شده است.

به هر حال باز هم در کنار هم هستیم تا یک گام دیگر در فضای خیری که مجمع خیّرین کشور فراهم ساخته، رو به جلو حرکت کنیم و هر یک از ما، با انفاق مال یا اشتراک فکر و اندیشه، جزو حلقه خیّرین قرار بگیریم و از لطف بی‌کران الهی بیشتر بهره‌مند شویم. الهی آمین.

حسن حمزه‌زاده

بازرس و مدیر روابط عمومی مجمع خیّرین کشور

قصه پدر رؤیا

تسلیت پدر رؤیا به حاج رضا مطلبی کاشانی برای جوان تازه سفرکرده‌اش.

بعد از برگزاری نشست مجمع خیّرین کشور و آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام برای انتخاب و معرفی هیأت امنای مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و دارالحدیث، همراه با جمعی از خیّرین در صحن باغ توتی حرم گشتی زدیم تا هم از فضای معنوی آن بهره برده باشیم و هم فاتحه‌ای به خفتگان در این صحن از جمله ستار خان، سردار ملی و قهرمان مبارزات مشروطه، نثار کنیم.

بعد تصمیم گرفتیم تا بر سر مزار صبیه حاج رضا مطلبی‌کاشانی که همین چند روز پیش دعوت حق را لبیک گفت و به احترام خدمات خیّری پدر نیک‌اندیش‌اش در داخل حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام دفن است، حاضر شویم و فاتحه‌ای هم آنجا قرائت کنیم. در مسیر با آقای مطلبی‌کاشانی همراه بودم. ابتدا به شبستان تازه‌ساخت امام خمینی رحمه‌الله که به همت حاج اکبر ابراهیمی عزیز احداث شده است، رفتیم. ورودی این شبستان سه پله دارد. پیرمردی نحیف و رنجور، عصا به دست پشت پله‌ها ایستاده بود و انگار منتظر چیزی بود. حاج رضا سریع متوجه شد و کمک کرد تا آن بنده خدا از پله‌ها بالا بیاید و به راهش ادامه دهد. او را تا صحن باغ توتی مشایعت کرد.

قصه از همین جا شروع شد. حاج رضا از پیرمرد خواست او را دعا کند. بعد از آن فضای عجیبی رقم خورد. پیرمرد هم متقابلاً التماس دعا داشت. گفت؛ دختر جوانی دارد که از توانایی صحبت کردن محروم است و در یکی از مراکز بهزیستی نگهداری می‌شود. حاج رضا پرسید؛ «دخترت را کجا نگه می‌دارند؟» جواب این بود: «در احمدآباد مستوفی. مجتمع ریحانه». عجب لحظه‌ای بود. حاج رضا خطاب به این آشنای غریبه گفت؛ «من کاشانی هستم». شنیدن این نام کافی بود تا پیرمرد ناگهان بر خود بلرزد. عن‌قریب بود تا عصا از دستانش بیفتد. خود را در آغوش حاج رضا انداخت. زبانش بند آمده بود و نمی‌توانست چیزی بگوید. حاج رضا از نام و نشانی آن دختر سؤال کرد و پیرمرد بریده بریده گفت؛ «رؤیا». و باز حاج رضا که گفت: «شما پدر رؤیا هستی؟ و اما این تمام ماجرا نبود. پیرمرد گفت: امروز دلم عجیب گرفته بود. نگران وضعیت دخترم بودم. آمده بودم اینجا که از حضرت بخواهم کاری برای دخترم بکند. آخر چند روزی است که او را به یک بخش دیگر منتقل کرده‌اند و از دوستان قدیمش جدا شده است. دخترم هم که زبان گفتن ندارد. آمدم تا حضرت مشکل او را حل کند. داشتم برمی‌گشتم که حضرت مرادم را داد.

حاج رضا گفت: «نگران نباش پدر جان، مثل دختر خودم ازش مراقبت می‌کنم.» چه قوت قلبی بود برای پدر نگرانی که دلش را چندین کیلومتر دورتر در مجتمع ریحانه به مردی سپرده است که هم و غم و مالش را وقف رؤیا و رؤیاهای دیگران کرده است.

حاج رضا گفت: «نگران نباش پدر جان، مثل دختر خودم ازش مراقبت می‌کنم.» چه قوت قلبی بود برای پدر نگرانی که دلش را چندین کیلومتر دورتر در مجتمع ریحانه به مردی سپرده است که هم و غم و مالش را وقف رؤیا و رؤیاهای دیگران کرده است.

پیرمرد که انگار می‌خواست تلافی بخشی از این خوبی‌ها را کند، پرسید؛ «من چه کار کنم؟» حاج هاشم سلیمی‌آشتیانی که از نزدیک شاهد ماجرا بود، گفت: «شما حاج رضا رو دعا کن. این مرد همین چند روز پیش در روز عید قربان، دختر جوانش را از دست داد. فاتحه‌ای برای آن دختر معصوم بخوانید.» واکنش پدر رؤیا یک کلمه بود: «یا امام زمان».

در یک آن همه دیدیم که حاج رضا در میانمان نیست. او با چشمانی گریان می‌رفت تا به دخترش برسد. پدر رؤیا ملتماسه نگاهی به ما کرد و درخواست کرد تا او را سر مزار دختر عزیز و گرامی حاج رضا برسانیم. همراه با حاج هاشم دستانش را گرفتیم و او را با پاهایی لرزان نزد حاج رضا بردیم. دقیقه‌ای بعد اشک‌های او برای معصومیت و مظلومیت و جوانمرگی زهرا مطلبی‌کاشانی جاری شدند؛ هر چند در دلش امیدوار بود که به خواست و اراده خدا، حاج رضا، پدرگونه از رؤیای او نگهداری خواهد کرد.

فصل اول

پرونده‌ای برای معرفی آستان حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام و خادمان و واقفان حضرت

آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام، همانند حرم‌های دیگر، منحصر در زیارت و عبادت نیست. مراکز و نهادهای گوناگونی را اداره می‌کند؛ مثلا مؤسسه تعاون با مؤمنین که صدها خانواده و هزاران نفر، تحت پوشش آن‌اند. بنابراین خیّرین محترم، می‌توانند در شاخه‌های متعدد این آستان نه، بلکه این شجره طیبه و پربرکت، سرمایه‌گذاری کرده و سود روزافزون آن را در قیامت، از خدا و اهل بیت علیهم‌السلام، دریافت کنند.

تاریخچه آستان، زندگی‌نامه سه‌امامزاده مدفون در آن، مصاحبه‌ها و لیست نیازمندی‌ها از مهم‌ترین نوشتارهایی است که در این قسمت از نشریه، با هم می‌خوانیم.

امیدواریم این تلاش ناچیز ما برای آستان سیدالکریم علیه‌السلام، قبول حضرت حق و اولیای گرامی‌اش واقع شده و شما عزیزان را برای یاری‌رسانی بهینه‌تر و ماندگارتر در این جا، راهنما باشد.

تاریخچه آستان مقدس
سیدالکریم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام

شهرری و حرم مطهر

شهرری در زمان‌های گذشته، از پایگاه‌های مهم تشیع و مهد رشد و بالندگی عالمانی از این تبار بوده است. حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام پایه‌گذار این حرکت علمی و فرهنگی است.

این سرزمین، در کتیبه بیستون داریوش و در بسیاری از نوشته‌های یونان و روم، «راگا» و در کتاب اوستا «راغا» نامیده شده است. جغرافی‌نویسان قرون وسطی از این شهر به نام «شیخ البلاد» و «ام البلاد» و «عروس البلاد» یاد کرده‌اند.

شهرری، بنا به گزارش تاریخ‌نگارانی چون طبری و بلعمی، در سال ۲۲ هجری به‌دست مسلمان‌ها افتاد. طبق شواهد باستانی، ری حداقل ۱۵۰۰ سال پیش از اسلام وجود داشته است. حدود ۷۰۰ سال بعد از تسلط مسلمانان بر آن، به‌دست سپاهیان تیمور لنگ زیرورو شد.

ری، در طول تاریخ، عرصه تاخت‌وتاز مهاجمان و غارت‌گران متعددی چون مغول و عثمانی و مرکز فرمان‌روایی آنان بود.

این شهر، در زمان خلفای عباسی، بعد از بغداد، از لحاظ عظمت و اهمیت بزرگ‌ترین شهر جهان اسلام به‌شمار می‌رفت و در دوران آل بویه، به قطب مرکزی تشیع تبدیل شد. در همین دوران بود که تعمیرات اساسی در حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام انجام شد.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در سال ۱۳۶۹ با حکم مقام معظم رهبری، آیت‌الله محمدی ری‌شهری به تولیت این آستان مقدس منصوب شد. در ۲۶ سال گذشته، تحولات اساسی و اقدامات مؤثری در مجموعه به‌عمل آمد.

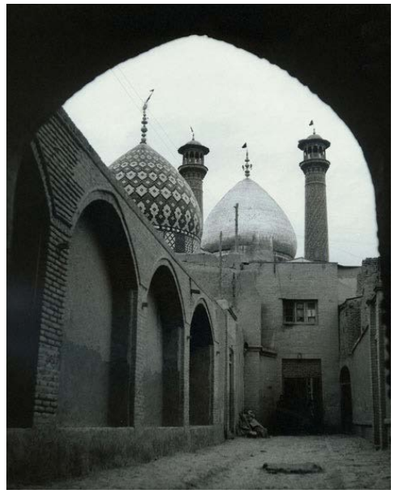

توسعه چشم‌گیر آستان پس از انقلاب

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، در سال ۱۳۶۹ با حکم مقام معظم رهبری، آیت‌الله محمدی ری‌شهری به تولیت این آستان مقدس منصوب شد. در ۲۶ سال گذشته، تحولات اساسی و اقدامات مؤثری در مجموعه به‌عمل آمد. اجرای طرح توسعه آستان مقدس در زمینی به‌وسعت ۳۵۰۰۰ مترمربع و زیربنای بیش از ۱۰۰هزارمترمربع مشتمل بر ۳۴ پروژه بزرگ و اساسی و چندین پروژه جانبی در ابعاد فرهنگی و زیارتی، از آن جمله است.

ری، جولانگاه حوادث تاریخی

شهرری و حرم مطهر عبدالعظیم علیه‌السلام یادآور خاطراتی تلخ و شیرین است؛ نام ری در حافظه تاریخ با حوادث و تحولات اجتماعی‌سیاسی بسیاری عجین بوده است؛ خاصه حوادث و رخ‌دادهای سیاسی یک‌قرن گذشته در ایران که بار دیگر نام ری را در اذهان زنده کرد. برخی از این وقایع عبارت‌اند از:

آغاز قیام علیه انحراف نهضت مشروطه

واقعه دستگیری سیدجمال‌الدین اسدآبادی در حرم

پناهندگی شهیدمدرس به حرم

ترور ناصرالدین شاه قاجار در کنار ضریح مطهر

تحصن تجار تهران در حرم

مهاجرت علما از تهران و تحصن در حرم حضرت عبد العظیم علیه‌السلام

گذری بر زندگی سیدالکریم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام

حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام از شخصیت‌های بزرگ علمی، عملی و جهادی است که متأسفانه به‌طور شایسته شناخته نشده است. تبار آن حضرت، با چهار واسطه، به سبط اکبر پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله می‌رسد. هنگامی که پیکر او را برای غسل، آماده کردند، در جیب لباسش نوشته‌ای یافت شد که در آن، نوشته شده بود: من ابوالقاسم، عبدالعظیم بن عبدالله بن علی بن حسن بن زید بن حسن بن علی بن ابی‌طالب هستم.

خاندان آن حضرت، همه به کرامت طبع، عزت‌نفس و خدمت به محرومان شهره بوده‌اند؛ چنان‌که امام حسن مجتبی علیه‌السلام خود کریم اهل‌بیت علیهم‌السلام است. ملقب‌شدن حضرت عبدالعظیم به «سیدالکریم»، ریشه در این ویژگی خانوادگی دارد.

تولد و وفات

تاریخ دقیق تولد و وفات حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام مشخص نیست. با نشانه‌هایی می‌شود گفت، تولدش بین سال ۱۷۳ تا ۱۸۰ق و وفاتش بین ۲۵۲ تا ۲۵۴ق اتفاق افتاده است.

درک محضر امامان

براساس آن‌چه در تاریخ تولد و وفات ایشان گذشت، دوران زندگی پنج امام معصوم، یعنی امام کاظم علیه‌السلام تا امام عسکری علیه‌السلام را درک کرده است؛ البته این به‌آن معنا نیست که به‌محضر همه آن‌ها رسیده یا از آن‌ها سخنی نقل کرده باشد؛ هرچند مسلم است که محضر امام‌جواد علیه‌السلام و امام‌هادی علیه‌السلام را درک و از آن‌ها احادیث فراوانی گزارش کرده است. براساس برخی روایات که از آن بزرگوار در دست است، بعید نیست به محضر امام رضا علیه‌السلام هم رسیده باشد.

در عظمت علمی و معنوی آن حضرت، همین بس که امام معصوم علیه‌السلام مردم را برای حل مشکلات دینی و یافتن پرسش‌های اعتقادی و عملی‌شان، به ایشان ارجاع داده است.

عظمت علمی و معنوی

در عظمت علمی و معنوی آن حضرت، همین بس که امام معصوم علیه‌السلام مردم را برای حل مشکلات دینی و یافتن پرسش‌های اعتقادی و عملی‌شان، به ایشان ارجاع داده است.

ابوحمّاد رازی گوید: «خدمت امام هادی علیه‌السلام در سامرا رسیدم و مسائلی از حلال و حرام را از ایشان پرسیدم. امام به پرسش‌های من پاسخ داد. هنگامی که خواستم خداحافظی کنم، فرمود: ابوحماد! اگر مسأله‌ای دینی در شهرت برایت پیش بیاید، از عبدالعظیم بن عبدالله حسنی بپرس و سلام مرا به او برسان.»

بنابراین، او تنها یک محدث نیست بلکه از علمای بزرگ خاندان رسالت است؛ به‌حدی که امام هادی علیه‌السلام او را به‌عنوان مرجع دینی معرفی کرده است.

صاحب بن عباد او را چنین توصیف می‌کند: «پرهیزگار، دین‌دار و اهل عبادت بود؛ به امانت‌داری و راست‌گویی شهرت داشت؛ در مسائل دین دانشور بود. در توحید و عدل به باور رسیده بود و از اهل‌بیت علیهم‌السلام روایات زیادی نقل می‌کرد.»

حضرت سیدالکریم کتاب‌های روایی هم تألیف کرده است ولی متأسفانه بسیاری از این روایات و تألیفات از دسترس ما خارج‌اند.

صاحب بن عباد او را چنین توصیف می‌کند: «پرهیزگار، دین‌دار و اهل عبادت بود؛ به امانت‌داری و راست‌گویی شهرت داشت؛ در مسائل دین دانشور بود. در توحید و عدل به باور رسیده بود و از اهل‌بیت علیهم‌السلام روایات زیادی نقل می‌کرد.»

مهاجرت به ری

دلایل مهاجرت او، به شهر ری و مدت سکونتش در آن‌جا مشخص نیست؛ اما می‌شود گفت، سابقه مبارزاتی خاندان آن بزرگوار از یک‌سو، و شخصیت علمی و جهادی و ارتباط بسیار نزدیکش با اهل‌بیت علیهم‌السلام از سوی دیگر، موجب شد در سال‌های پایانی زندگی، تحت تعقیب حکومت وقت قرار گیرد. از این‌رو، برای ادامه فعالیت‌ها و چه‌بسا با اشاره امام‌هادی علیه‌السلام زندگی مخفی را انتخاب نمود، و با لباس پیک و با شمایل مسافری ناشناس، وطن اصلی‌اش را ترک کرد، شهرهای مختلفی را پشت سر گذاشت تا آن‌که در شهرری، در مکانی به‌نام «سربان» رحل اقامت افکند و در خانه یکی از پیروان

اهل‌بیت علیهم‌السلام در محله سکه‌الموالی ساکن شد. روزها روزه بود و شب‌ها به عبادت می‌پرداخت. گاه مخفیانه از منزل خارج می‌شد و به زیارت قبری که هم‌اکنون در مقابل مزار او قرار دارد، می‌رفت و می‌فرمود: این، قبر مردی از فرزندان موسی‌بن جعفر علیه‌السلام است.

با در نظرگرفتن این‌که او مخفیانه می‌زیسته ولی شیعیان منطقه او را می‌شناخته و با او رفت‌وآمد می‌کرده‌اند، می‌شود گفت: چندین سال از سال‌های پایانی عمرش را در ری گذرانده و فعالیت‌های فرهنگی و سیاسی انجام می‌داده است.

سبب رحلت

بنا به گفته نجاشی و صاحب‌بن عبّاد، حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام در اثر بیماری و به مرگ طبیعی از دنیا رفت. وقتی خواستند غسلش بدهند، در لباسش ورقه‌ای یافتند که در آن نوشته بود: منم ابوالقاسم عبدالعظیم پسر عبدالله پسر علی پسر حسن پسر زید پسر امام حسن پسر علی بن ابی‌طالب علیهم‌السلام.

در گزارش‌های متأخر، علت رحلتش را شهادت با سم یا زنده به‌گورشدن دانسته‌اند. گرچه این گزارش‌ها چندان معتبر نیستند، اما نشانه‌هایی بر درستی شهادت او وجود دارد:

با توجه به پیشینه خانوادگی او و قیام علویان در طبرستان، اگر زمامداران از مخفیگاهش مطلع می‌شدند، قطعا او را به شهادت می‌رساندند. بعید نیست در اثر زیادی رفت‌وآمدهای مردم، خبردار شده باشند.

تشبیه زیارت او به زیارت امام‌حسین علیه‌السلام شاهدی دیگر بر شهادت اوست.

بنابراین، همان‌طور که دلیل قاطعی بر شهادت آن بزرگوار در دست نیست، دلیل محکم بر نفی شهادتش نیز وجود ندارد.

آشکار شدن مدفن سیدالکریم

بنا به نقل صاحب بن عبّاد، شب وفات آن‌حضرت، یکی از شیعیان ری، در عالم رؤیا، پیامبرخدا صلی‌الله‌علیه‌وآله را دید که به او فرمود: «فردا مردی از فرزندان مرا، از سکه‌الموالی می‌آورند و در باغ عبدالجبار بن عبدالوهاب، در کنار درخت سیب، دفن می‌کنند». آن شخص، نزد صاحب باغ رفت تا آن باغ را بخرد. صاحب باغ به او گفت: آن را برای چه می‌خواهی؟ او جریان رؤیای خود را بازگو کرد. صاحب باغ گفت: من هم چنین خوابی دیده‌ام و به این جهت، همه این زمین را وقف سادات و شیعیان کرده‌ام که اموات خود را در آن دفن کنند.

سیدالکریم علیه‌السلام روزها روزه بود و شب‌ها به عبادت می‌پرداخت. گاه مخفیانه از منزل خارج می‌شد و به زیارت قبری که هم‌اکنون در مقابل مزار او قرار دارد، می‌رفت و می‌فرمود: این، قبر مردی از فرزندان موسی‌بن جعفر علیه‌السلام است.

زیارت امام علیه‌السلام اصل، قرار داده شده و زائر ری است که به زائر کربلا تشبیه شده؛ یعنی هرگاه زیارت کربلا برای‌تان مشقت داشت، به ری بروید که به شما نزدیک است. پس با خود همین روایت، افضل‌بودن زیارت کربلا ثابت می‌شود

بررسی فضیلت زیارت سیدالکریم

مردی از اهالی ری می‌گوید: «خدمت امام‌هادی علیه‌السلام رسیدم. ایشان فرمود: کجا بودی؟ گفتم: حسین بن علی علیه‌السلام را زیارت کردم. آن امام همام فرمود: أما إنّک لَو زُرتَ قَبرَعَبدِالعَظیمِ عِندَکُم کُنتَ کَمَن زارَ الحُسَینَ بنَ عَلِیٍّ علیه‌السلام؛ هشیار باش! اگر قبر عبدالعظیم را در شهر خودتان زیارت می‌کردی، مانند زائر حسین بن علی علیه‌السلام بودی.»

نظر به اهمیت این روایت و فارغ از مسأله سندی، ذکر چند نکته ضروری می‌نماید:

- عمل به این حدیث، حتی اگر راوی‌اش مجهول باشد، به‌قصد قربت و امید ثواب مانعی ندارد بلکه مستحب است.
- برخی، این روایت را تنها به‌دلیل مقایسه عبدالعظیم علیه‌السلام با سالار شهیدان رد کرده‌اند و عده‌ای دیگر، آن را مقید به فضای اختناقی آن عصر دانسته‌اند:

متوکل(م.۲۴۷ق)، دستور داد زائران کربلا را بکشند، حائر حسینی را تخریب، قبر مطهر را نبش و روی آن را شخم بزنند.

از دیگرسو، سیدالکریم در اواخر امامت امام‌هادی (۲۵۲-۲۵۷ق) وفات کرده؛ یعنی زمانی‌که آن‌حضرت در حصر شدیدی بوده و به‌شهادتش ختم شده؛ چنان‌که خود عبدالعظیم علیه‌السلام مخفیانه می‌زیسته و هویتش پس از وفاتش آشکار شده است. قبرش نیز تا مدتی مخفی بوده و زیارتش سختی‌هایی را طلب می‌کرده است.

با توجه به مطالب بالا، طبق نظر دوم، راوی با مشقت به‌زیارت کربلا رفته و با مشقتی بیشتر، به‌خدمت امام‌هادی علیه‌السلام رسیده؛ بنابراین حضرت، راهی برای شیعیان معرفی می‌کند که اگر نتوانستند به کربلا بیایند، بتوانند از زائران حسینی باشند.

نگارنده می‌گوید:

اگر با دقت بیش‌تری به این تشبیه بنگریم، می‌بینیم: زیارت امام علیه‌السلام اصل، قرار داده شده و زائر ری است که به زائر کربلا تشبیه شده؛ یعنی هرگاه زیارت کربلا برای‌تان مشقت داشت، به ری بروید که به شما نزدیک است.

پس با خود همین روایت، افضل‌بودن زیارت کربلا ثابت می‌شود و به محتوای آن خدشه‌ای وارد نیست؛ همان‌گونه که افضلیت زیارت امام‌رضا علیه‌السلام بر زیارت سالار شهیدان، برای ترغیب به زیارت مشهد و بهره‌گیری از آن بارگاه است، نه نفی افضلیت زیارت کربلا.

وفات عبدالعظیم علیه‌السلام سال ۲۵۲ تا ۲۵۴ ق بوده، یعنی پس از قتل متوکل و آزادشدن زیارت کربلا. بنابراین منحصرکردن فضیلت زیارت عبدالعظیم علیه‌السلام به شرایط خاص، درست به‌نظر نمی‌رسد.

- در این مجال مختصر فقط می‌توانیم بگوییم که زنجیره بلاغی الفاظ این روایت، به‌خوبی بیانگر لحن ترغیب و تشویق است، نه اختصاص فضیلت به شرایطی خاص.

برای مثال، به‌کارگیری ادات هشدار (أما)، برای این است‌که شیعیان ری را به عظمت عبدالعظیم علیه‌السلام -که بین ایشان در گم‌نامی می‌زیسته و مدت زیادی از وفاتش نمی‌گذشته- متوجه کند.

- درمیان امامزادگان، شخصیت‌های بزرگی وجود دارند؛ اما درباره هیچ‌یک از آنان نقل نشده و حداقل به ما نرسیده که زیارت‌شان با زیارت سیدالشهدا علیه‌السلام برابری کند.

روشن است که سیدالکریم، باید مقامی ارجمند و کم‌نظیر داشته باشد که از مرقد مطهرش، نور حرم حسینی ساطع گردد و شمیم دل‌انگیز سیدالشهدا علیه‌السلام از آن استشمام شود؛ پس هرچند این فضیلت را منحصر به شرایط خاص بدانیم، حاکی از عظمت معنوی اوست.

عرضه اعتقاد بر امام‌هادی علیه‌السلام

شیخ صدوق رحمه‌الله در کتاب شریف توحید از عبدالعظیم بن عبدالله حسنی روایت کرده است که گفت:

به نزد سرورم، امام‌هادی علیه‌السلام رسیدم. آن‌حضرت وقتی مرا دید، فرمود: آفرین بر تو ابوالقاسم! تو شیعه واقعی ما هستی.

عرض کردم: می‌خواهم دین خود را بر شما عرضه کنم؛ اگر موجب خشنودی‌تان بود؛ به آن پای‌بند بمانم تا زمانی که به‌دیدار خداوند برسم. فرمودند: ابوالقاسم آن را بیان کن. عرض کردم: معتقدم که خداوند یکی است و چیزی مانند او نیست؛ نه می‌توان وجود او را نفی کرد و نه می‌توان به چیزی تشبیه‌اش کرد. او، جسم، چهره، عَرَض و جوهر نیست؛ بلکه جسم‌دهنده به جسم‌ها، تصویرکننده چهره‌ها و آفریننده عَرَض‌ها و جوهرهاست. او، پروردگار، مالك، قراردهنده و ایجادکننده هرچیزی است.

و محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله بنده و فرستاده و آخرین پیامبر اوست و بعد از ایشان تا روز قیامت پیامبری نیست.

و معتقدم امام، جانشین و صاحب امر پس از ایشان امیرمؤمنان؛ علی بن ابی‌طالب، سپس حسن، حسین، علی بن حسین، محمد بن علی، جعفر بن محمد، موسی بن جعفر، علی بن موسی، محمد بن علی و سپس شما هستید سرور من.

امام علیه‌السلام فرمود: پس از من، فرزندم حسن است و جایگاه مردم نسبت به جانشین فرزندم چگونه خواهد بود؟

عرض کردم: سرور من! چگونه خواهد بود؟

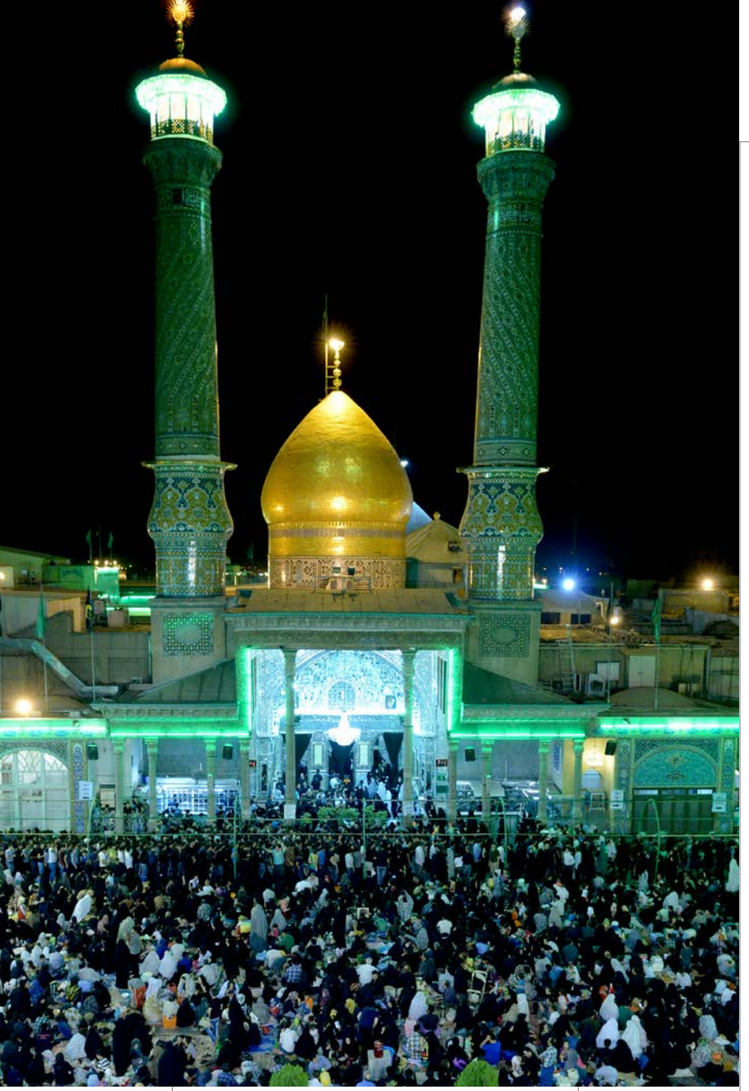

امام هادی علیه‌السلام فرمود: ابوالقاسم! به‌خدا سوگند، این همان دینی است که خداوند برای بندگانش خواسته است. پس بر آن ثابت‌قدم باش. خداوند در دنیا و آخرت تو را بر سخن حق ثابت‌قدم بدارد!

فرمود: تا زمانی‌که خودش ظاهر نشود، دیده نمی‌شود و بردن نامش جایز نیست. زمین را بعد از آن‌که پر از ظلم و ستم شده است، از عدالت پر خواهد کرد.

عرض کردم: اعتراف می‌کنم که دوست آن‌ها، دوست خدا و دشمنان‌شان، دشمن خدا هستند. اطاعت از آنان، اطاعت از خداوند و نافرمانی‌شان، نافرمانی خداوند است. و معتقدم معراج، سؤال و جواب در قبر، بهشت، جهنم، پل صراط و میزان، حق‌اند و روز قیامت بدون شك خواهد آمد و خداوند مردم را از قبرها خارج می‌سازد. و معتقدم واجبات، بعد از پذیرش ولایت اهل‌بیت علیهم‌السلام نماز، زکات، روزه، حج، جهاد، امر به معروف و نهی از منکرند.

امام هادی ع فرمود: ابوالقاسم! به‌خدا سوگند، این همان دینی است که خداوند برای بندگانش خواسته است. پس بر آن ثابت‌قدم باش. خداوند در دنیا و آخرت تو را بر سخن حق ثابت‌قدم بدارد!

گذری بر زندگی امامزاده حمزه علیه‌السلام

آن‌حضرت، فرزند بلافصل امام‌موسی‌کاظم علیه‌السلام است و در فضایل ممتاز و جلالت قدرش تردیدی نیست. بنابر نقل متخب‌التواریخ، مادرش؛ ام احمد علیهاالسلام از اوصیای امام کاظم علیه‌السلام بود. در این صورت امامزاده حمزه علیه‌السلام برادر تنی شاه‌چراغ علیه‌السلام و محمد عابد علیه‌السلام است.

بیشتر علمای رجال و تاریخ‌نویسان، تاریخ ورود آن حضرت به ایران و وفاتش را بین سال‌های ۲۰۱ الی ۲۰۴ ق دانسته‌اند. البته نمی‌توان قاطعانه گفت که آن حضرت در سال ۲۰۴ ق با شهادت از دنیا رفته است یا با مرگ طبیعی. به‌هرحال اولاد و نسل او در ایران ادامه یافت.

بقعه و بارگاه امامزاده حمزه علیه‌السلام

تاریخ دقیق ساخت مرقد مطهر امامزاده حمزه علیه‌السلام معلوم نیست. فقط این مسلم است که حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام در زمان اقامتش در شهرری، روزها به زیارت قبری که فعلاً در مقابل قبر اوست می‌آمد و می‌فرمود: «این قبر مردی از فرزندان امام موسی بن جعفر علیه‌السلام است». پس اولین کسی که مکان این قبر منور را زیارت و معرفی کرد، ایشان بوده است. بعد از او اهالی متدین و مشتاق به خاندان اهل‌بیت علیهم‌السلام به زیارت وی مشرف شدند تا این‌که اولین‌بار، سلاطین صفویه که از اولاد او بودند، در ایام سلطنت‌شان به آن قبر، توجه جدی کردند.

در کتاب آثار تاریخی طهران آمده است: بقعه امامزاده حمزه علیه‌السلام مشتمل بر حرمی به اندازه تقریبی و هیئت حرم حضرت عبد العظیم علیه‌السلام است و همانند آن مزین به آیینه‌کاری و دارای ضریح نقره‌ای از اواسط دوره قاجاریه و صندوق چوبی تازه‌ساز است.

ایوان بزرگ شرقی و مسجد بالای سر (در جانب غربی آن) در جنوب غربی آستانه واقع است که به‌نظر می‌رسد از بناهای دوران شاه طهماسب صفوی باشد.

گذری بر زندگی امامزاده طاهر علیه‌السلام

امامزاده دیگری که در شمال شرقی حرم عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام قرار دارد، امامزاده طاهر علیه‌السلام است که با ۸ واسطه، به امام‌زین‌العابدین علیه‌السلام می‌رسد.

این بزرگوار از جمله علما و مصنفین اوایل قرن چهارم هجری بود که در شهر ری وجهه و شخصیت تمامی داشت و رتق و فتق امور اهالی ری به‌دست وی انجام می‌شد.

شفای ظل‌السلطان؛ حاکم اصفهان و بنای حرم

ظل‌السلطان؛ فرزند ناصرالدین شاه و حاکم اصفهان، به زیارت مشهداردهال می‌رود و از تولیت آن‌جا می‌خواهد که وی را به سرداب ببرند و بدن آن حضرت و یارانش را که به‌دست دشمنان دین و اهل‌بیت علیهم‌السلام شهید شده‌اند زیارت کند. می‌گویند: ما مکرر شنیده‌ایم هرکه به سرداب برود و بدن‌ها را ببیند، نابینا می‌شود.

او دست از اصرار و دستور برنمی‌دارد. چون راه سرداب را نشانش می‌دهند، متهورانه پایین می‌رود. مشاهده می‌کند تابوت‌هایی روی هم قرار دارند. پس یکی از آن‌ها را باز می‌کند و می‌بیند پیکر تروتازه است. وحشت می‌کند و می‌خواهد از سرداب بیرون بیاید، اما چشمش جایی را نمی‌بیند. به زحمت بیرون می‌آید. به اصفهان می‌رود و پزشکان را احضار می‌کند ولی همه آن‌ها اظهار یأس می‌کنند.

در تهران و حتی فرانسه هم جواب رد می‌شنود. یکی از شب‌هایی که در فرانسه بوده، خواب می‌بیند به شهرری آمده و بعد از زیارت حضرت عبد العظیم علیه‌السلام به زیارت امامزاده طاهر که در آن‌روزگار، گنبد و حرم و ضریح این چنینی نداشت مشرف می‌شود. در گوشه‌ای ناراحت و غمگین می‌نشیند. احساس می‌کند آقایی با او سخن می‌گوید: چرا در این مکان با حال محزون نشسته‌ای؟ ظل‌السلطان جواب می‌دهد: من کورم، منتظرم نوکرها بیایند و مرا ببرند. آن شخص، دستی به چشم او می‌کشد و می‌فرماید: چشمت می‌بیند و دیگر نیاز به کسی نداری، برخیز و ما را هم فراموش نکن!

در آن‌روزگار، قبر امامزاده طاهر علیه‌السلام در سردابی بود که کسی به زیارتش مشرف نمی‌شد. وقتی ظل‌السلطان بیدار می‌شود و مشاهده می‌کند که به کرامت آن بزرگوار بینایی‌اش برگشته است، همان روز از فرانسه به تهران تلگرام می‌فرستد و به شهردار و فرماندار تهران؛ رضا قلی‌خان سراج‌الملک فرمان می‌دهد خیلی زود مهندس و معمار ببرند و برای آن حضرت، گنبد و حرم و ضریح بسازند.

جسد سالم، پس از ۱۰۰۰سال؛ گویا فقط خوابیده است!

بعد از دستور ساخت گنبد و ضریح برای امامزاده طاهر، موقع تخریب بنای قدیمی به قبر شریف رسیدند. آن را نبش کردند و دیدند جسد شریف آن بزرگوار پس از ۱۰۰۰ سال، چنان تروتازه است که گویا فقط به‌خواب رفته است.

نگاهی کوتاه به زندگی‌نامه آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری

آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری در آبان ۱۳۲۵ش، در شهرری، در خانواده‌ای متدین دیده به جهان گشود. وی پس از پایان تحصیلات ابتدایی، درسال ۱۳۳۹ش، وارد حوزه علمیه شهرری(مدرسه برهان) شد. درسال ۱۳۴۰ش، برای ادامه تحصیل به قم رفت و تا پیروزی انقلاب اسلامی درسال ۱۳۵۷ .به‌جز مدت کوتاهی که به‌دلایل سیاسی به حوزه‌های علمیه مشهد و نجف مهاجرت کرد.به گذراندن مدارج تحصیلی و تدریس در حوزه علمیه قم مشغول بود.

وی سطوح عالی و خارج را نزد آیات عظام: اراکی، گلپایگانی، تبریزی، وحیدخراسانی، مشکینی و حائری به‌پایان رساند و به درجه اجتهاد نایل آمد. هم‌چنین به دریافت اجازه روایت حدیث از برخی علما و محدثان بزرگ جهان اسلام، از جمله آیت‌الله بهاءالدینی، توفیق یافت.

وی علاوه بر حفظ کل قرآن‌کریم و مسئولیت‌های سیاسی و اجرایی کشور، سال ۱۳۶۹ تولیت آستان حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام را برعهده گرفت که آغاز تحول اساسی در عمران و توسعه این مجموعه مهم مذهبی بوده است.

هم‌چنین با توفیقات الهی، مؤسسه پرفروغ دارالحدیث را در سال ۱۳۶۶ بنیان نهاد. از جمله آثار وی، میزان‌الحکمه، زمزم عرفان و کیمیای محبت و آثار متعدد دیگری است که به‌صورت فردی یا با همکاری پژوهشگران یا تحت اشراف ایشان به‌رشته تحریر درآمده است.

گفت‌وگو

آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری

تولیت آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی

دارالحدیث، هدیه آسمانی و پربرکت سیدالکریم است

می‌دانیم که سالیان سال است، آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام در دست شماست. چه اتفاقی افتاده که به‌تازگی می‌خواهید مجمع خیّران آستان را تأسیس کنید؟

هنگامی‌که به تولیت آستان، منصوب شدم، درآمد سالانه این‌مجموعه حدود ۷۰میلیون تومان بود. وضعیت آستان، اصلا خوب نبود و احتیاج به تغییرات فراوانی داشت. حتی سرویس بهداشتی‌اش هم قدیمی و پولی بود. بنابراین از همان ابتدا به‌فکر دعوت از خیّرین افتادیم اما با همه این احوال در این زمینه توفیق چندانی پیدا نکردیم. از دولت آقای هاشمی، اعتباراتی گرفتیم. با این اعتبارات محدود، هم طرح توسعه را اداره، هم هزینه‌های جاری این‌جا را پرداخت می‌کردیم.

از آن‌روز تا کنون، درآمدهای حرم، از ۷۰ میلیون به ۴۰ میلیارد، رسیده درحالی‌که مخارج ما، ۷۰ میلیاردتومان درسال است. طبیعی است که این درآمد، پاسخ‌گوی طرح توسعه، هزینه‌های جاری آستان، حوزه‌علمیه، کتابخانه‌ها، دارالحدیث (دانشگاه و پژوهشگاه قرآن و حدیث و معاونت فرهنگی) و مجموعه‌های دیگر مرتبط با آستان نیست.

مگر موقوفات حرم کفایت نمی‌کند؟

خیر. اصلا. موقوفات آستان، خیلی کم هستند. برای هزینه‌های آستان، به موقوفات ماندگار نیاز داریم حتی در حد یک مغازه؛ در هر شهری که باشد، وقف برای این‌جا را می‌پذیریم؛ تا بتوانیم مخارج حرم را تأمین کنیم.

فکر می‌کنم اگر هزار مغازه، وقف شوند، دیگر مجبور نمی‌شویم هر روز دست‌مان را رو به این دولت و آن دولت، دراز کنیم.

در بیشتر ایام سال، آستان، گنجایش جمعیت را ندارد؛ هم از نظر مکانی، هم از نظر امکانات رفاهی و بهداشتی، هم از نظر موقعیتی؛ مردم برای رفت‌وآمد باید از بازار رد شوند. بنابراین ناچاریم حرم را توسعه دهیم.

خداوند متعال، سیدالکریم را شفیع کسانی کند که قدمی برای این امر برمی‌دارند، رزق دنیایی و آخرتی نصیب‌شان کند و به ما هم توفیق دهد، این مسیر را ادامه دهیم. ما که کسی نیستیم؛ خادمی کوچک‌ایم که توفیق یافته‌ایم حرفی بزنیم و الا خادمان این‌جا فراوان بوده و هستند.

موقوفات آستان، خیلی کم هستند. برای هزینه‌های آستان، به موقوفات ماندگار نیاز داریم حتی در حد یک مغازه؛ در هر شهری که باشد، وقف برای این‌جا را می‌پذیریم؛ تا بتوانیم مخارج حرم را تأمین کنیم.

آیا رهبری به آستان مقدس کمک نکردند؟

وقتی مصلای این‌جا را می‌ساختیم، ایشان برای بازدید آمدند، از ایشان درخواست کردم کمکی بکنند. ایشان نکته جالبی فرمودند: «من اگر بودجه‌ای داشته باشم، باید در کارهای دیگر صرف کنم. خود مردم باید این مکان‌های مقدس را بسازند».

بنابراین، طرح توسعه مدت‌ها خوابیده بود. تا این‌که حاج‌اکبر ابراهیمی- خداوند پدر و مادرش را بیامرزد- آمد و داوطلبانه بخشی از آن را قبول کرد. این، بهترین ذخیره آخرت‌شان است؛ هرکه بیاید در این شبستان عبادتی کند و رشد معنوی یابد، ثوابش به بانی‌اش هم می‌رسد.

بعد از این جریان‌ها، خداوند متعال به ذهن‌مان انداخت که از ایشان و دوستان‌شان؛ آقایان بوربور و لولاچیان -که تشکیل هیئت موسس را پیشنهاد دادند- بخواهیم برای مشکلات آستان فکری کنند؛ و برگردیم به همان سنت قدیمی که مردم در خدمت حرم باشند.

خداوند متعال، سیدالکریم را شفیع کسانی کند که قدمی برای این امر برمی‌دارند، رزق دنیایی و آخرتی نصیب‌شان کند و به ما هم توفیق دهد، این مسیر را ادامه دهیم. ما که کسی نیستیم؛ خادمی کوچک‌ایم که توفیق یافته‌ایم حرفی بزنیم و الا خادمان این‌جا فراوان بوده و هستند.

در طی این سال‌ها همکاری دولت‌ها در دادن بودجه به دارالحدیث چگونه بوده است؟

متأسفانه دولت نهم و دهم، خودش که با ما همکاری نکرد، دستور داد بانک‌ها هم همکاری خود را قطع کنند. از سال۸۸ به بعد، طرح توسعه حرم متوقف و همه کارهای‌مان قفل شد. مجبور شدیم تمام امکانات و اعتبارات و اصل سرمایه‌های‌مان را به ستاد اجرایی بدهیم که قرض‌های بانکی آستان را پرداخت و باقی را صرف هزینه‌های جاری آستان و دارالحدیث (دانشگاه و پژوهشگاه قرآن و حدیث و معاونت فرهنگی) کنند. در ماه گذشته، ستاد اعلام کرد که قرارداد ستاد و آستان پایان یافته است، اما تاکنون نیز طبق همان قرارداد به عنوان قرض به آستان پرداخت‌ها ادامه دارد.

دولت یازدهم و دوازدهم، تا سال‌های پیش، مبلغی برای ما در نظر گرفته بودند که آن‌هم متأسفانه به کم‌ترین مقدار رسید و در سال جاری هم قطع شده است. نخستین سال دولت یازدهم مصوبه مجلس برای دارالحدیث حدود ۶ میلیارد تومان بود، ولی در دولت فعلی به جای اینکه به اندازه تورم افزوده شود(به حدود ۹ میلیارد تومان افزایش یابد)، مصوبه دولت به حدود نیمی از مبلغ یاد شده (حدود ۳ میلیارد تومان) کاهش یافت. امسال هم از این مبلغ تاکنون چیزی برای دارالحدیث پرداخت نشده است.

به رئیس جمهور فعلی گفتم دارالحدیث با بودجه و هزینه اندکی که امام راحل ﷺ قبل از تولیت اینجانب برای آستان اختصاص دادند، تاسیس و در زمان مقام معظم رهبری (سال ۱۳۷۴) با پیام روح‌بخش ایشان رسما افتتاح شد. آیا شایسته است که در دولت شما تعطیل شود؟ گفت: نه، ولی کاری نکرد.

انشاءالله همه بتوانیم با بضاعت‌مان، خدمتی به سیدالکریم کنیم و گرفتاری‌های این‌جا مرتفع شود. این‌طور که شما می‌فرمایید، سال‌هاست آستان و دارالحدیث، در تنگنای اقتصادی‌اند و الآن به‌خاطر اوضاع کشور، بغرنج‌تر شده است. این‌طور نیست؟

از نیمه‌های دوم سال گذشته تاکنون این مشکلات به‌وجود آمده. قبلا هم سختی بود، ولی به این شدت نبود. بیش از هفت‌ماه است به کارمندان حقوق نداده‌ایم. البته همه کشور با این معضلات روبه‌روست.

از همه بیشتر، خودم در فشارم. نه از جهت حقوق نگرفتن. الحمدلله، از اول تا حالا، حقوق نگرفته‌ام. در نهادهای مختلف به‌عنوان خادم کار می‌کردم. بلکه از این‌جهت‌که دارالحدیث حاصل عمرم است. آن‌وقت که شروع به تشکیل دارالحدیث کردم، به این فکر نکردم که بخواهم مثلا شرکت سهامی بزنم و سود حاصل کنم که جیب خودم و دیگران را پر کنم. البته من کاره‌ای نیستم. خدا هم می‌خواهد بگوید، منِ خدا همه‌کاره‌ام، شماها کاره‌ای نیستید!

از حرف‌های شما این را برداشت می‌کنم که توانمندان وظیفه‌شان انفاق مال در راه خداست و از طرف دیگر، خود گرفتاران باید در بلا، موحد بمانند و صبر کنند تا فرج حاصل شود.

بله. قطعا همین‌طور است. خداوند متعال همه را امتحان می‌کند و شدید هم امتحان می‌کند؛ تا جایی‌که به فرموده قرآن، پیامبر مؤمنان می‌گویند: «متی نصرالله[1]؛ کجاست یاری خدا!»؛ ما نیز باید امتحان پس بدهیم. اگر همراه تقوای الهی صبر کنیم، امواج بلا، فروکش می‌کنند و عاقبت، گره‌ها باز می‌شوند. ما هم باید امتحان پس بدهیم.

خوب است این خاطره ارزنده و عبرت‌آموز را نقل کنم؛ فرزند آخوند خراسانی ﷺ می‌گوید:

پس از شکست مشروطه، آخوند ﷺ در فشار اقتصادی و اجتماعی قرار گرفت و معیشت‌اش به‌سختی می‌گذشت. روزی شخصی پول قابل توجهی به آخوند می‌دهد. خادم آخوند، نوشته‌ای به‌دست ایشان می‌دهد که باید دو پسرم را زن بدهم، از این پول، سهمی هم به ما بدهید. آخوند همه پول را به ایشان می‌دهد و خادم، بی‌توجه به وضع آخوند، همه پول را برمی‌دارد و می‌رود.

بعضی از اصحاب اعتراض می‌کنند که آقا اگر به‌فکر ما طلبه‌ها نیستید به‌فکر خودتان باشید! آخوند چنان گریه‌ای سرمی‌دهد که تا آن روز کسی او را در چنین حالتی ندیده بود. سپس می‌فرماید: «من طلبه‌ای تنگ‌دست بودم، درس خواندم و شاگردانی دورم را گرفتند، کتاب‌هایی نوشتم و باز تنگ‌دست شده‌ام. هرچه شده، صلاحدید خداوند متعال بوده، ولی گریه و ناراحتی‌ام برای آن بود که ۲۰ سال است به شما می‌گویم خداشناس باشید و به او توکل کنید اما با اعتراض‌های‌تان معلوم شد، حرف‌هایم تأثیری در شما نداشته است!

امتحان ما هم در این شرایط دشوار، این‌است‌که آیا این همه‌سال از قرآن و سنت گفتیم و نوشتیم در قلب‌مان رسوخ کرده؟ آیا باور کرده‌ایم همه گنجینه‌ها و کلیدهایش دست اوست؟ آیا با کمی سختی، دست از وظایف‌مان برمی‌داریم و برای حقوق کار می‌کنیم یا برای خدا؟

حالا که بحث به‌این‌جا رسید، قدری هم برای‌مان از نیکوکاری بگویید که دست خالی نرویم. چرا انسان باید مالی را که با مشقت به‌دست آورده، انفاق کند؟ با این کار سود بالاتر و والاتری خواهد برد؟

این‌که انسان مال خود را متعلق به خود نداند بسیار مهم است. این افراد به‌همین دلیل به‌راحتی از مال‌شان می‌گذرند.

افراد پولدار بسیاری داریم اما کسانی که این‌چنین، سرمایه خود را در خدمت بندگان خدا قرار دهند، بسیار اندک‌اند. امام صادق ﷺ می‌فرماید:«کسانی که غنی باشند و مال خود را در راه خیر مصرف کنند خداوند به آنها پاداش دوبرابر می‌دهد.»

روایت است که روزی پیغمبر ﷺ گوسفندی می‌کشد و به‌خانه می‌آورد. همسر ایشان گوسفند را تکه‌تکه می‌کند و همه را به همسایه‌ها می‌دهد و فقط کتف گوسفند می‌ماند. پیغمبر به خانه برمی‌گردد و از همسرش می‌پرسد چه‌قدر از گوشت گوسفند مانده است. همسرش می‌گوید همه را به همسایه‌ها بخشیدم، فقط کتف آن مانده است. پیغمبر اکرم جواب می‌دهد اشتباه می‌کنی، همه‌اش ماند و فقط یک کتف آن رفت. هرچه به دیگران می‌بخشی می‌ماند و هرچه نزد ماست از بین می‌رود. پس باید آن را بخشید.

این دنیا یک مسافرخانه است و اصل، دنیای آخرت است. روزی کسی نزد امیرالمومنین ﷺ می‌آید و می‌بیند حضرت روی حصیر نشسته است. می‌گوید، شما خلیفه هستید چرا در چنین شرایط سختی زندگی می‌کنید؟ حضرت می‌گوید: «اگر کسی عقل داشته باشد، برای این مسافرخانه وسیله تهیه نمی‌کند.» ما همگی رفتنی هستیم. خیّرینی که از مال خود می‌گذرند و به‌فکر جهان آخرت‌شان هستند، عاقل‌اند. باید به فکر دنیای پس از مرگ بود، این جهان محل گذر است.

این آستان با آن‌همه مجموعه زیرنظرش که انصافا فعالیت‌های خیره‌کننده‌ای در کارنامه‌اش ثبت کرده است، احتیاج به تعاون گسترده‌ای از سوی خیّران دارد. اما اولویت نیازهای‌تان چیست؟

به‌نظرم، اولویت اول با دارالحدیث است. زیرا فرهنگ اهل‌بیت ﷺ را به جهان منتشر می‌کند و همه کارهای ما تحت‌الشعاع همین هدف است.

نگران دارالحدیث‌ام؛ دارالحدیث حاصل عمرم است؛ دارالحدیث، هدیه آسمانی و پربرکت سیدالکریم است. امام صادق ﷺ بیش از هزارسال قبل طبق نقل فرموده: پیش از ظهور حضرت مهدی ﷺ معارف اهل‌بیت ﷺ از قم به سراسر جهان منتقل می‌شود. به‌گمان بنده یکی از آن نهادهای فرهنگیِ زمینه‌ساز ظهور ولی‌عصر ﷺ همین دارالحدیث است که دارد این معارف را به‌زبان‌های زنده دنیا ترجمه و عرضه می‌کند.

حدیث‌شناسی، برای همه مسلمانان به‌ویژه جوانان و پژوهشگران بسیار ضروری است. سعی ما بر این است که دانشجویان‌مان، احساس کمبود نکنند؛ همان‌گونه که دیگر دانشجویان تشویق می‌شوند، این‌ها هم تشویق شوند و بهایی که به علوم اهل‌بیت ﷺ داده می‌شود، بیش از بهایی باشد که به سایر علوم داده می‌شود.

از بانیان نیکوکار دعوت می‌کنیم برای بازدید به آن‌جا بروند؛ تا نبینند، نمی‌دانند چه‌کارهای بزرگی انجام شده است!

دوم، شبستان امام خمینی ﷺ است که با حرکت خالصانه حاج‌اکبر ابراهیمی، در آینده نزدیک ان‌شاءالله تمام خواهد شد.

سوم: صحن‌های اطراف؛ شرق و غرب و جنوب که باید ساخته شوند یا سقف بخورند؛ مانند مصلی که باید سقف داشته باشد. زیرا مردم در مناسبت‌هایی مثل نماز جمعه و نماز عید فطر، زیر آفتاب یا برف و باران‌اند. تجربه نشان می‌دهد، فقط مسقف‌کردن، این مشکل را برطرف می‌کند.

چهارم: حوزه خواهران و برادران در طرح صحن قرار می‌گیرد، زیرا سر راه حرم است و مردم نمی‌توانند از آن‌جا عبور کنند. حوزه را باید انتقال دهیم به نزدیک‌ترین نقطه به حرم مطهر.

پنجم: خوب است خیّران مدرسه‌ساز بدانند، مجموعه حکمت شهرری که وابسته به آستانه بوده و از مدارس نمونه کشور محسوب می‌شود، هدفش تربیت نیروهای متخصص، متدین و متعهد است. البته الآن، از نظر مالی، تقریبا مستقل شده و فقط نظارت داریم.

آن‌جا شهریه اندکی که می‌گیرد، فقط به اداره خودش می‌رسد. اگر نیکوکاران تمایل دارند شعبه‌های این مدرسه گسترش پیدا کند، می‌توانند در این قسمت سرمایه‌گذاری کنند.

هر مدرسه‌ای که بخواهد از این طرح استفاده کند،

خداوند متعال همه را امتحان می‌کند و شدید هم امتحان می‌کند؛ تا جایی‌که به فرموده قرآن، پیامبر مؤمنان می‌گویند: «متی نصرالله؛ کجاست یاری خدا!»؛ ما نیز باید امتحان پس بدهیم. اگر همراه تقوای الهی صبر کنیم، امواج بلا، فروکش می‌کنند و عاقبت، گره‌ها باز می‌شوند. ما هم باید امتحان پس بدهیم

خیّرینی که از مال خود می‌گذرند و به‌فکر جهان آخرت‌شان هستند، عاقل‌اند. باید به فکر دنیای پس از مرگ بود، این جهان محل گذر است.

دارالحدیث حاصل عمرم است؛ دارالحدیث، هدیه آسمانی و پربرکت سیدالکریم است. امام صادق ﷺ بیش از هزارسال قبل طبق نقلی فرموده: پیش از ظهور حضرت مهدی ﷺ معارف اهل‌بیت ﷺ از قم به سراسر جهان منتقل می‌شود. به‌گمان بنده یکی از آن نهادهای فرهنگیِ زمینه‌ساز ظهور ولی‌عصر ﷺ همین دارالحدیث است که دارد این معارف را به‌زبان‌های زنده دنیا ترجمه و عرضه می‌کند.

۱. أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسَّتْهُمُ الْبَأْسَاءُ وَالضَّرَّاءُ وَزُلْزِلُوا حَتَّىٰ يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَىٰ نَصْرُ اللَّهِ.

آیا گمان کرده‌اید که به بهشت داخل شوید بدون امتحاناتی که پیش از شما بر گذشتگان آمد؟ که بر آنان رنج و سختیها رسید و همواره پریشان خاطر و هراسان بودند تا آن گاه که رسول و گروندگان با او (از خدا مدد خواستند و) گفتند: بار خدایا، کی ما را یاری کنی؟

حاضریم آن را ارائه کنیم. تنها برای این‌که بچه‌های مردم، فرهنگ‌مدار و مسلمان بار بیایند و در عین تخصص، در خدمت اسلام باشند. آستان سودی در این میان نمی‌برد.

کمی هم از خودتان و خانواده‌تان برای‌مان بگویید.

بله. نام اصلی‌ام، محمد درون پرور است که پیش از انقلاب به محمد محمدی‌نیک تغییر یافت.

پس از انقلاب به محمد محمدی ری‌شهری معروف شده‌ام. فرزند اسماعیل‌ام، متولد شهرری و سمنانی‌الاصل. خانواده ما مذهبی بودند. جد پدری‌ام که از دوستان شیخ محمدتقی بافقی رحمه‌الله بود، حدود ۱۳۰ سالی عمر کرد و درحال خواندن قرآن‌کریم از دنیا رفت. مادرم از شمیران تهران بوده و نسبش به امامزاده «شکرآب» شمیران می‌رسد. مادرم قبل از انقلاب و پدرم بعد از انقلاب در حادثه تصادف از دار دنیا رفتند.

کی طلبه شدید؟

پس از پایان تحصیلات ابتدایی، پدرم به‌خاطر شرایط خاص دوران ستم‌شاهی و بیم آن‌که شاید ورودم به دبیرستان و دانشگاه، بنیه دینی‌ام را تضعیف کند، مرا از ادامه تحصیل در دبیرستان بازداشت، باوجود اصرارهای من و بعضی از اساتیدم، پدرم راضی نمی‌شد و می‌گفت یا طلبه باش یا کاسب.

خب، آن زمان بچه بودیم، فضای فرهنگی طوری بود که طلبه‌ها را مسخره می‌کردند و رفتار خوبی با آن‌ها نداشتند. به‌همین دلیل علاقه‌ای به‌ورود به‌حوزه نداشتم. وقتی دیدم پدرم اصرار زیادی روی طلبه‌شدن من دارد، نذر امام زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف کردم که طلبه نشوم! آن‌روزها نزدیک به نیمه شعبان بود. نذر کردم که اگر پدرم از طلبه‌شدن من منصرف شود، مجلس جشنی برای حضرت برگزار کنم. پدرم منصرف نشد که نشد. من هم فقط به‌خاطر علاقه به اصل علم و کسب معرفت، وارد حوزه‌علمیه برهان شدم؛ با این شرط که نه عمامه بگذارم، نه حتی عبا بپوشم. پدر هم این شرط را قبول کرد!

شش ماه بعد از ورود به حوزه بود که به لباس طلبگی علاقه پیدا کردم و به تدریج این لباس را پوشیدم و کم‌کم فضای فکری‌ام عوض شد و پس از ۱ سال به قم رفتم.

چه شد که به زندان افتادید؟ گویا سوء تفاهم بوده؟

بله. سال ۴۴، در مشهد به اتهام توزیع اعلامیه‌ای که با امضای مبلّغان اصفهان به‌مناسبت شهادت بخارایی و یاران او صادر شده بود، بازداشت شدم. دلیل اصلی این بازداشت نیز حساسیتی بود که ساواک نسبت به طلاب حوزه علمیه قم داشت. چون این اطلاعیه در مشهد پخش شد، و کسی را نتوانسته بودند دستگیر کنند، به‌تصور این‌که این‌کار را من انجام داده‌ام، بازداشت و زندانی‌ام کردند. چهل‌وپنج روز در ساواک و پانزده روز در زندان شهربانی زندانی بودم.

حدود یک‌سال پس از آزادی از زندان، یعنی درسال ۴۵، در دادگاهِ تجدید نظر، حاضر نشدم و به نجف فرار کردم. سیزده‌ماه نجف بودم، سال ۴۶ به تهران بازگشتم؛ همان سال، آیت‌الله مشکینی به مشهد تبعید شد. من هم همراه ایشان به مشهد رفتم. ۱۸ماه در مشهد بودم، بعد به قم برگشتم و تا سال۵۷، مشغول تحصیل و تدریس بودم.

تا الآن کدام مسئولیت‌های اجرایی را برعهده گرفته‌اید؟

مسئولیت‌های اینجانب؛ ریاست دادگاه انقلاب ارتش، وزارت اطلاعات، دادستانی کل کشور، دادستانی ویژه روحانیت و نمایندگی مقام معظم رهبری در حج و سرپرستی حجاج در طول ۲۰ سال قمری که الان در رابطه با امور گذشته مسئولیتی ندارم. و اما تولیت آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و ریاست دارالحدیث تاکنون ادامه دارد.

کتاب‌های زیادی منتشر کرده‌اید؛ بعضی از این کتاب‌ها، با این‌که ساده به‌نظر می‌رسند مثل کیمیای محبت و زمزم عرفان، تأثیرگذار یا حتی جریان‌آفرین بوده‌اند. چگونه در این مسیر افتادید؟ میزان الحکمه اولین اثرتان بود؟

عرض کنم که خیر. اولین اثرم، «بحث‌هایی درباره خدا» درسال ۱۳۹۲ ه.ق منتشر شد و اما سرگذشت میزان‌الحکمه:

درسال ۱۳۴۶ش که در حوزه نجف، مشغول تحصیل بودم، مطالب جالب برخی از مجموعه‌های حدیثی را یادداشت می‌کردم؛ اما هرگز فکر نمی‌کردم که این یادداشت‌ها چه ثمراتی خواهد داد!

درسال ۱۳۴۷ش، در بازداشتگاه مشهد، برای هدرنرفتن فرصت‌ها، تصمیم گرفتم احادیثی را که به‌نظرم جالب می‌آید، به‌صورت موضوعی تنظیم کنم؛ از کتاب بحارالانوار شروع کردم و تمامی آن را تقریباً دوبار خواندم و یادداشت برداشتم، سپس به‌سراغ متون حدیثی دیگر رفتم و کتاب را تکمیل کردم.

ماجرای شما و شهیدمطهری چه بود؟ چه‌طور قضیه را با ایشان مطرح کردید؟

تابستان ۵۷، یکی از فصل‌های میزان‌الحکمه را که مرتبط با موضوع درس آن روزهای ایشان بود، نشان‌شان دادم. فرمود: این، آماده چاپ است و افزود: «شیوه دانشمندان غربی در تألیف، این‌است‌که اگر کتاب تا حد معقولی سودمند باشد، آن را چاپ می‌کنند و سپس در چاپ‌های بعد، مطالب تازه‌ای به آن اضافه می‌کنند». حضرت استاد این شیوه غربی‌ها را می‌ستود اما من ترجیح دادم چاپ کتاب را تا تکمیل نهایی آن به‌تعویق بیاندازم.

نذر کردم که اگر پدرم از طلبه‌شدن من منصرف شود، مجلس جشنی برای حضرت برگزار کنم. پدرم منصرف نشد که نشد. من هم فقط به‌خاطر علاقه به اصل علم و کسب معرفت، وارد حوزه‌علمیه برهان شدم؛ با این شرط که نه عمامه بگذارم، نه حتی عبا بپوشم. پدر هم این شرط را قبول کرد!

با شروع ترورها در سال ۱۳۶۰ و پس از انقلاب، به این‌باور رسیدم که شرایط خاص زمان، اقتضا می‌کند هرچه زودتر دست به‌کار شوم؛ مشکل است کسی غیر از خودم، کار فصل‌بندی و آماده‌سازی این کتاب را آن‌گونه که آرزویم بود، انجام دهد. با وجود گرفتاری‌هایم، تصمیم گرفتم، از ایام تعطیلی و اوقات فراغت، بیشترین بهره‌برداری را بکنم. بحمدالله والمنه، میزان‌الحکمه، پس از ۱۴سال از آغاز تألیف، در خرداد ۶۳ به‌سرانجام رسید.

در روایات آمده، بهترین وسیله تبلیغ مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام آشناکردن مردمان با سخنان زیبا و شیرین و دل‌نشین آن‌هاست

غالب آثار حدیثی گذشته، اولا فردی بوده نه جمعی و تشکیلاتی و ثانیا متناسب تمامی نیازهای جامعه، نبوده است. بله، برخی از علما مانند علامه‌مجلسی رحمه‌الله در این‌زمینه تلاش‌های فراوانی کردند اما نتوانستند تشکیلاتی به‌وجود بیاورند که پاسخ‌گوی نیازهای جهان اسلام باشد، همراه با زمان رشد کند و گسترش یابد.

با شروع تروها در سال ۱۳۶۰ و پس از انقلاب، به این‌باور رسیدم که شرایط خاص زمان، اقتضا می‌کند هرچه زودتر دست به‌کار شوم؛ مشکل است کسی غیر از خودم، کار فصل‌بندی و آماده‌سازی این کتاب را آن‌گونه که آرزویم بود، انجام دهد. با وجود گرفتاری‌هایم، تصمیم گرفتم، از ایام تعطیلی و اوقات فراغت، بیشترین بهره‌برداری را بکنم. بحمدالله والمنه، میزان‌الحکمه، پس از ۱۴سال از آغاز تألیف، در خرداد ۶۳ به‌سرانجام رسید.

تا شروع تروها در سال ۱۳۶۰ و پس از انقلاب، به این‌باور رسیدم که شرایط خاص زمان، اقتضا می‌کند هرچه زودتر دست به‌کار شوم؛ مشکل است کسی غیر از خودم، کار فصل‌بندی و آماده‌سازی این کتاب را آن‌گونه که آرزویم بود، انجام دهد. بله، برخی از علما مانند علامه‌مجلسی رحمه‌الله در این‌زمینه تلاش‌های فراوانی کردند اما نتوانستند تشکیلاتی به‌وجود بیاورند که پاسخ‌گوی نیازهای جهان اسلام باشد، همراه با زمان رشد کند و گسترش یابد.

یکی از موانع اصلی این امر، حکومت‌ها بوده‌اند ولی پس از تأسیس جمهوری اسلامی، دانشمندان شیعه، در پیشگاه خداوند متعال عذر تقصیری ندارند.

هنوز هم پس از گذشت چهارده‌قرن، جای چنین سازمانی با هدف تنظیم، تبویب، شرح و پالایش و تحقیق در علوم حدیث خالی است. این کار عظیمی است که با یکی دونفر نمی‌توان انجام داد.

آیا حوزه‌علمیه چنین رسالتی را به‌دوش نمی‌کشد ؟

متأسفانه در حوزه‌های علمیه، آن‌طور که باید، به این سرمایه گران‌بها بها داده نمی‌شد، ولی پس ار تأسیس دارالحدیث به حمدلله به تدریج علوم و معارف حدیثی در حال گسترش است. امیدوارم در آینده نزدیک، حدیث جایگاه شایسته خود را در حوزه‌های علمیه پیدا کند. درحالی‌که بهترین سرمایه حوزه‌های علمیه برای خودسازی، ارشاد و سازندگی دیگرافراد جامعه، قرآن و احادیث اسلامی است. و همان‌طور که در روایات آمده، بهترین وسیله تبلیغ مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام آشناکردن مردمان با سخنان زیبا و شیرین و دل‌نشین آن‌هاست.

پژوهش‌های حدیثی نیز هم‌چون خود حدیث، در کشور ما به غربت گرفتار هستند و کارهای انجام‌شده، نسبت به آن‌چه که باید انجام شود بسیار ناچیزند. البته خوش‌بختانه درسال‌های اخیر، دوره‌های حدیث‌خوانی، شرح احادیث و دروس تخصصی‌اش را در حوزه راه انداخته‌ایم. امیدواریم نسلی نو در آن‌ها تربیت شوند.

شاید بعضی‌ها بگویند چه نیازی به گسترش این‌گونه مراکز است؟ آیا علمای قدیم یکه‌وتنها این‌همه آثار درخور توجه پدید نیاورده‌اند؟

ببینید، غالب آثار حدیثی گذشته، اولا فردی بوده نه جمعی و تشکیلاتی و ثانیا متناسب تمامی نیازهای جامعه، نبوده است. بله، برخی از علما مانند علامه‌مجلسی رحمه‌الله در این‌زمینه تلاش‌های فراوانی کردند اما نتوانستند تشکیلاتی به‌وجود بیاورند که پاسخ‌گوی نیازهای جهان اسلام باشد، همراه با زمان رشد کند و گسترش یابد.

یکی از موانع اصلی این امر، حکومت‌ها بوده‌اند ولی پس از تأسیس جمهوری اسلامی، دانشمندان شیعه، در پیشگاه خداوند متعال عذر تقصیری ندارند.

هنوز هم پس از گذشت چهارده‌قرن، جای چنین سازمانی با هدف تنظیم، تبویب، شرح و پالایش و تحقیق در علوم حدیث خالی است. این کار عظیمی است که با یکی دونفر نمی‌توان انجام داد.

آیا حوزه‌علمیه چنین رسالتی را به‌دوش نمی‌کشد ؟

متأسفانه در حوزه‌های علمیه، آن‌طور که باید، به این سرمایه گران‌بها بها داده نمی‌شد، ولی پس ار تأسیس دارالحدیث به حمدلله به تدریج علوم و معارف حدیثی در حال گسترش است. امیدوارم در آینده نزدیک، حدیث جایگاه شایسته خود را در حوزه‌های علمیه پیدا کند. درحالی‌که بهترین سرمایه حوزه‌های علمیه برای خودسازی، ارشاد و سازندگی دیگرافراد جامعه، قرآن و احادیث اسلامی است. و همان‌طور که در روایات آمده، بهترین وسیله تبلیغ مکتب اهل‌بیت علیهم‌السلام آشناکردن مردمان با سخنان زیبا و شیرین و دل‌نشین آن‌هاست.

پژوهش‌های حدیثی نیز هم‌چون خود حدیث، در کشور ما به غربت گرفتار هستند و کارهای انجام‌شده، نسبت به آن‌چه که باید انجام شود بسیار ناچیزند. البته خوش‌بختانه درسال‌های اخیر، دوره‌های حدیث‌خوانی، شرح احادیث و دروس تخصصی‌اش را در حوزه راه انداخته‌ایم. امیدواریم نسلی نو در آن‌ها تربیت شوند.

برخی از علمای دین، دانشمندان و مشاهیر آرمیده در آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام

	شهرت	عنوان	تاریخ ولادت	تاریخ وفات یا شهادت	محل دفن
۱	آیت‌الله میرزا احمد آشتیانی	فقیه و فیلسوف	۱۲۶۱ ش	۱۳۵۴ ش	در جوار حرم مطهر
۲	استاد عباس اقبال آشتیانی	مورخ	۱۲۷۵ ش	۱۳۳۴ ش	رواق شیخ ابوالفتح رازی
۳	آیت‌الله سیدحسین اثنی‌عشری	مفسرقرآن	۱۳۱۸ ق	۱۳۸۴ ق	رواق جنب بالاسر
۴	اسماعیل آشتیانی	ادیب، شاعرو نگارگر معاصر	۱۲۷۱ ش	۱۳۴۹ ش	در جوار حرم مطهر
۵	شهید افتخارالعلماء آشتیانی (میرزا مصطفی)	ادیب دانشمند و عالم شهیر	۱۲۸۴ ق	شهادت ۱۳۲۷ ق	در جوار حرم مطهر
۶	فقیه آقامیرزا جعفرآشتیانی (میرزای کوچک)	ادیب دانشمند و حکیم	-	۱۳۲۴ ق	در جوار حرم مطهر
۷	آیت‌الله مجتبی تهرانی	فقیه و استاد اخلاق	۱۳۱۶ ش	۱۳۹۱ ش	مسجد بالاسر
۸	ابوالقاسم تهرانی (مشهور به کلانتری)	مجتهد و مدرس	۱۲۳۶ ق	۱۲۹۲ ق	رواق شیخ ابوالفتح رازی
۹	شهید طیب حاج رضایی	انقلابی قیام ۱۵ خرداد	۱۲۸۰ ش	شهادت ۱۳۴۲ ش	صحن مصلی، ضلع شرقی
۱۰	آیت‌الله عبدالکریم حق‌شناس	استاد اخلاق	۱۲۹۸ ش	۱۳۸۶ ش	مسجد بالاسر
۱۱	آیت‌الله عزیز خوشوقت	استاد اخلاق	۱۳۰۵ ش	۱۳۹۱ ش	مسجد بالاسر
۱۲	علامه حبیب‌الله خویی	مجتهد، فقیه و شارح نهج‌البلاغه	۱۲۶۵ ق	۱۳۲۴ ق	در جوار مزار ملکوتی حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام
۱۳	شهید شیخ‌محمد خیابانی	مبارز دوره مشروطه	۱۲۵۹ ش	۱۲۹۹ ش	صحن باغ توتی
۱۴	ابوالفتح رازی	مفسد و محدث نامدار عالم شیعه	اواخر قرن۵	اواسط قرن۶	رواق شیخ ابوالفتح رازی در بین‌الحرمین
۱۵	شهید حاج اسماعیل رضایی	انقلابی از قیام ۱۵ خرداد	۱۳۰۴ش	شهادت ۱۳۴۲ش	رواق شهید حاج اسماعیل رضایی
۱۶	غلامحسین رهنما	مدرس ریاضیات و هیئت در مدرسه دارالفنون	۱۲۵۹ ش	۱۳۲۵ ش	رواق شهید حاج اسماعیل رضایی
۱۷	علی مدرس زنوزی	فیلسوف سده سیزده هجری	۱۲۳۴ ق	۱۳۰۷ ق	رواق امامزاده حمزه (علیه السلام)
۱۸	آیت‌الله محمدعلی شاه‌آبادی	فقیه، عارف و مبارز	۱۲۹۱ ق	۱۳۶۹ ق	رواق شیخ ابوالفتح رازی
۱۹	علامه ابوالحسن شعرانی	فقیه، مفسر، منجم و ریاضیدان	۱۳۲۰ ق	۱۳۹۳ ق	مقبره خسرو خانی

	شهرت	عنوان	تاریخ ولادت	تاریخ وفات یا شهادت	محل دفن
۲۰	سید احمد طباطبایی سنگلجی	فقیه و مجتهد	-	۱۳۲۵ ق	جنب حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام
۲۱	علامه سیدمحمدکاظم عصار	فقیه و مدرس حکمت و فلسفه	۱۲۶۴ ش	۱۳۵۲ ش	رواق شیخ ابوالفتح رازی در بین‌الحرمین
۲۲	کریم امیری فیروزکوهی	نویسنده، شاعر و غزلسرای معاصر	۱۲۸۹ ش	۱۳۶۳ ش	صحن امامزاده طاهر روبروی دارالشفاء کوثر
۲۳	استاد بدیع‌الزمان فروزانفر	ادیب معاصر	۱۲۷۵ ش	۱۳۴۹ ش	رواق شهید حاج اسماعیل رضایی
۲۴	آیت‌الله حاج شیخ جواد فومنی حائری	خطیب و دانشمند	۱۲۹۱ ش	۱۳۴۳ ش	ضلع شرقی صحن مطهر
۲۵	سیدابوالقاسم قائم مقام فراهانی	نویسنده و استاد امیرکبیر	۱۱۵۸ ق	۱۲۱۴ ق	رواق شیخ ابوالفتح رازی
۲۶	محمدتقی فلسفی	دانشمند و خطیب توانا	۱۲۶۸ ش	۱۳۷۷ ش	مقبره آیت‌الله کاشانی
۲۷	استاد عبدالعظیم قریب	ادیب معاصر	۱۲۵۸ ش	۱۳۴۴ ش	رواق آیت‌الله کاشانی
۲۸	علامه محمد قزوینی	ادیب معاصر	۱۲۵۴ ش	۱۳۲۸ ش	رواق شیخ ابوالفتح رازی در بین‌الحرمین
۲۹	ستارخان قره‌داغی	سردار ملی	۱۲۸۲ ق	۱۳۴۲ ق	صحن باغ توتی
۳۰	آیت‌الله محمدباقر کمره‌ای	فقیه، مولف و مترجم	۱۲۸۳ ش	۱۳۲۸ ش	صحن باغ توتی
۳۱	آیت‌الله حاج شیخ محمد کفایی	مولف و رئیس حوزه علمیه مشهد مقدس	۱۲۹۴ ق	۱۳۵۶ ق	رواق آیت‌الله کاشانی
۳۲	آیت‌الله حاج ملاعلی کنی	فقیه و مرجع وارسته	۱۲۲۰ ق	۱۳۰۶ ق	شبستان آیت‌الله کاشانی
۳۳	آیت‌الله سید ابوالقاسم کاشانی	مجتهد و مبارز بزرگ	۱۲۶۴ ش	۱۳۴۰ ش	رواق آیت‌الله کاشانی
۳۴	سید جلال‌الدین محدث ارموی	محدث و مترجم	۱۲۸۴ ش	۱۳۵۸ ش	رواق بین‌الحرمین
۳۵	آیت‌الله حاج شیخ ذبیح الله محلاتی	مجتهد و مولف	۱۳۱۰ ق	۱۴۰۶ ق	رواق شیخ ابوالفتح رازی
۳۶	آیت الله محمدرضا مهدوی کنی	فقیه، مبارز، رییس مجلس خبرگان رهبری، نخست وزیر، وزیر کشوری	۱۲۹۰ ش	۱۳۹۳ ش	رواق آیت‌الله کاشانی
۳۷	حاج جواد موذنی	موذن و موسس کتاب‌خانه آستان مقدس	۱۲۹۰ ش	۱۳۷۱ ش	محوطه صحن اصلی
۳۸	سید حسن مشکان طبسی	استاد دانشگاه، نویسنده، شاعرو مترجم	۱۲۵۸ ش	۱۳۲۷ ش	صحن مطهر
۳۹	آیت‌الله حاج شیخ عبدالنبی نوری	فقیه و مبارز در واقعه تحریم تنباکو	۱۲۵۴ ق	۱۳۳۴ ق	رواق آیت‌الله کاشانی
۴۰	آیت‌الله شیخ عبدالله نوری	مجتهد و مبارز بزرگ	۱۲۶۵ ق	۱۳۶۴ ق	رواق آیت‌الله کاشانی

گفت‌وگو

مهندس حبیب‌الله بوربور
رییس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور

مجمع خیّرین جهان اسلام
آرزویی که همین نزدیکی‌هاست

با راه‌اندازی مجمع خیّرین کشور، پیش‌بینی‌ها برای حضور موفق و مؤثر این مجمع در عرصه فعالیت‌های خیّری، سمت و سویی مثبت گرفت. تنها دو سال زمان کافی بود تا نام و آوازه مجمع خیّرین کشور در اقصی نقاط ایران اسلامی طنین‌انداز شود. حضور رئیس هیأت مدیره این تشکل مردمی در شورای اجتماعی وزارت کشور و پیشنهاد حضور مؤثر مجمع خیرین کشور در عرصه بین‌الملل از سوی دفتر مقام معظم رهبری ﷾ گواهی بر جایگاه ارزشمندی است که به همت و تلاش اعضای آن به ویژه هیأت مدیره کاردان و عمل‌گرای مجمع خیّرین کشور محقق شده است. علت رسیدن به این نقطه از موفقیت، تحقق گام به گام اهدافی است که در آغاز راه به عنوان منشور و اساسنامه مجمع خیّرین کشور تبیین شد. همه این‌ها به اضافه پرسش‌هایی دیگر در خصوص عملکرد و اهداف و برنامه‌های مجمع موجب شد تنها چند روز قبل از انتشار این شماره هزاربرگ پای صحبت‌های مهندس حبیب‌الله بوربور، رئیس هیأت مدیره مجمع خیرّین کشور بنشینیم.

چندی پیش، مجمع خیّرین کشور در آغاز سومین سال فعالیت خود بانی یک اقدام ماندگار دیگر شد و مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم ﷺ و دارالحدیث را پایه‌گذاری کرد. راه‌اندازی این مجمع را می‌توان نقطه عطفی در فعالیت‌های خیّرین در اماکن دینی دانست. چطور شد که این نیاز را احساس و به این عرصه ورود کردید؟

پر واضح است که راه‌اندازی مجمع خیّرین برای این آستان شریف و دارالحدیث کار یکی دو روز نیست. از حدود یک سال پیش دست به کار شدیم که این نهاد بابرکت تشکیل شود و این امر تا کنون به طول انجامیده. ماجرا از این‌جا شروع شد که حاج اکبر ابراهیمی، خیّر خوشنام و عضو مجمع خیّرین کشور، ساخت شبستان امام خمینی ﷺ را به عهده گرفت. مدتی بعد از اجرای پروژه، ایشان از ما دعوت کرد تا از روند ساخت این شبستان بازدید کنیم و نظرات و پیشنهادهای‌مان را با وی در میان بگذاریم.

پس از بازدید از شبستان، در ملاقات‌مان با آیت‌الله ری‌شهری، درباره کمبودها و نیازهای آستان صحبت کردیم؛ از جمله صحبت‌ها این بود که بودجه دولتی دارالحدیث در سال‌های اخیر، رفته‌رفته کم و ناچیز شده است. در حالی که آستان، درآمد آنچنانی که بتواند هزینه‌های گرداندن دارالحدیث(دانشگاه و پژوهشگاه) را تامین کند ندارد. بنده گفتم؛ مقام معظم رهبری ﷾ در خصوص رفع مشکل و بحران کمبود فضاهای آموزشی به ما توصیه کردند که شما از مردم برای رفع کمبودها کمک بگیرید. ما با پیگیری این نکته نغز، توانستیم بحران کمبود فضاهای آموزشی کشور را حل کنیم. اتفاقا، چندی پیش شورای اجتماعی که در وزارت کشور مستقر است، خدمت حضرت آقا رسیدند و گزارشی درباره معضلات اجتماعی ارائه کردند که ایشان را راضی نکرد. رهبر معظم انقلاب اسلامی، آنجا هم اعلام کردند که از خود این ملت شریف برای رفع مشکلات‌شان کمک بگیرید. این راه‌کار به ظاهر ساده اما مؤثر، مؤید راه‌اندازی مجمع خیّرین کشور است؛ مجمعی که سرچشمه فعالیت‌های نیکوکارانه بسیاری شد. بنابراین، تجربه ما نشان می‌دهد که برای توسعه آستان و تأمین هزینه‌های دارالحدیث هم از این راه‌کار بهره ببریم؛ و مهم‌تر اینکه هر چه می‌توانید از دولت بودجه نگیرید و مستقل باشید. بایستی نهادی مردمی، تشکیل دهید تا بتواند در فرصت‌های گوناگون، شما را در پیشبرد اهداف‌تان پشتیبانی کند.

به هر حیث، این سلسله جلسات همفکری و مشاوره هم‌چنان ادامه پیدا کرد. تا این‌که در بیست و چهارم اردیبهشت‌ماه امسال، آیت‌الله ری‌شهری، بنده، آقای لولاچیان، حاج اکبر ابراهیمی و دکتر رحماندوست، هیأت مؤسس مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم ﷺ و دارالحدیث را تشکیل دادیم و رایزنی‌های‌مان را با شخصیت‌های حقیقی و حقوقی نیکوکار برای توسعه آن آغاز کردیم. رایزنی‌ها، چند ماهی طول کشید تا امروز که در جوار بارگاه سیدالکریم ﷺ با حضور آن فرهیختگان، نشستی برگزار کردیم. از میان آنان ۲۱ نفر برای هیأت امنای این مجمع انتخاب شدند. این هیأت در نشست‌های آینده، هیأت مدیره یا هیأت اجرایی را از میان خود انتخاب خواهند کرد تا إن‌شاءالله از این به بعد شاهد توسعه بیش از پیش حرم حضرت عبدالعظیم ﷺ و ادامه فعالیت دارالحدیث باشیم.

مجمع خیّرین کشور چه اهدافی را تعقیب می‌کند؟

اهدافی مانند ایجاد دفاتر استانی مجمع، تشکیل مجامع خیّرین اصناف، برگزاری نشست‌های فصلی با همکاری اعضای شورای مرکزی مجمع، تهیه کتاب راهنمای مدیریت مؤسسات خیریه، تشکیل کمیته تخصصی ارایه خدمات مشاوره‌ای به مؤسسات و مجامع خیریه، برگزاری جلسات مستمر با مؤسسات و مجامع خیریه برای بررسی مسایل و مشکلات و یافتن راهکارهای مناسب جهت رفع آنها، ایجاد کارگروه بانوان و برنامه‌ریزی برای مشارکت بانوان خیّر در پیشبرد اهداف مجمع و الی آخر.

هدف اصلی ما تمرکزبخشی و ساماندهی امور نیکوکاران، جلوگیری از موازی‌کاری، اطلاع‌رسانی و کارهایی از این قبیل است

در این میان، هدف اصلی ما تمرکزبخشی و ساماندهی امور نیکوکاران، جلوگیری از موازی‌کاری، اطلاع‌رسانی و کارهایی از این قبیل است.

برای تحقق این اهداف، چه فعالیت‌هایی می‌کنید؟ خودمانی‌تر بپرسم، مثلا برای ساماندهی و هماهنگی در امور خیّرین چه کارهایی می‌توان انجام داد؟

خب، کارهایی که انجام شده، زیاد است و برشمردن تک‌تک آن‌ها، میسر نیست. مهم‌ترین کار ما، تشکیل مجمع خیّرین استان‌ها و اصناف است. چون واضح است که تشکیل بخش‌های جزئی‌تر، باعث می‌شود هم دقیق‌تر از مسائل و مشکلات باخبر شویم و بدان‌ها رسیدگی کنیم، هم این‌که فرصت بیشتری برای گسترش و همگانی‌کردن این حرکت شایسته داشته باشیم.

از کارهای دیگرمان، برگزاری نشست‌ها و جلسات با مسئولین کشوری و مجامع خیّری، ارائه مشاوره به مجامع خیّری و تشکیل کارگروه بانوان مجمع خیّرین کشور است که آسوده‌تر و دقیق‌تر، مشکلات بانوان را حل و فصل کنند.

کارهایی که انجام شده، زیاد است و برشمردن تک‌تک آن‌ها، میسر نیست. مهم‌ترین کار ما، تشکیل مجمع خیّرین استان‌ها و اصناف است.

مجامع استانی چه وظایفی را به دوش می‌کشند؟

در سال اول، چنین نمایندگی‌هایی نداشتیم. طبق برنامه‌های تدوین شده در اساسنامه باید بین خیّرین کشور، هماهنگی ایجاد می‌شد و به انسجامی عملی در سطح ملی می‌رسیدیم. این مهم را با همکاری

جمعیت هلال احمر در دستور کار قرار دادیم تا مجمع خیّرین را ابتدا در استان‌ها و سپس در شهرستان‌ها راه‌اندازی کنیم. این مجامع، در زمان بحرانی نیازها را سنجیده و اولویت‌بندی خواهند کرد و کمک‌ها و فعالیت‌های خیّری بر اساس آن ارائه خواهند شد. هم‌چنین بر اساس تقسیم کار، سهم هر استان مشخص می‌شود تا کمک‌ها درست‌تر توزیع شوند. اگر چنین نمایندگی‌هایی نباشند، موانع بزرگی بر سر راه خیّرین ایجاد می‌شود؛ مثل اتفاقی که در کرمانشاه افتاد. گاهی امکانات مازاد را به آن جا بردند که حیف و میل شد و از سویی دیگر امکانات مورد نیاز، هنوز هم که هنوز است در برخی مناطق تأمین نشده‌اند. وقتی این کمک‌ها نظام‌مند شود، می‌تواند ساختار ویژه‌ای را ایجاد کند که نتیجه‌بخش خواهد بود.

برخی از هم‌وطنان خیّر یا نیازمند، در داخل کشور زندگی نمی‌کنند. گذشته از اینکه در بعضی موارد، برای رفع احتیاج هم‌وطنان‌مان، همکاری‌های بین‌المللی لازم است. چه تدبیرهایی در این زمینه اندیشیده‌اید؟

به پیشنهاد معاونت ارتباطات بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری با جمعی از اعضای مجمع خیّرین حوزه علمیه خواهران که از زیرمجموعه‌های مجمع خیّرین کشور است، اوایل تابستان امسال به برخی کشورهای حوزه بالکان سفر کردیم. در این سفر با حضور مسئولان نهادهای ایرانی دیدارهایی با شخصیت‌های فرهنگی و مذهبی بوسنی و هرزگوین،

آیت‌الله محسن قمی، معاون ارتباطات بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری، با حضور در یکی از جلسات مجمع، پیشنهاد کردند که هرچه زودتر «مجمع خیّرین جهان اسلام» را تشکیل دهیم. ما هم از این پیشنهاد استقبال کردیم. چراکه اگر این ساختار به وجود بیاید، تعامل خوبی بین توانمندان و نیکوکاران کشورهای اسلامی ایجاد می‌شود.

بر اساس تجربه می‌گوییم که اقدام ما از حدود ۲۰ سال قبل، برای انتشار کتاب‌ها، نشریه‌ها، زندگی‌نامه خیّرین و استفاده از رسانه ملی برای به نمایش گذاشتن این خدمات ارزشمند، تأثیر شگرفی در بالابردن انگیزه افراد خیّر به همراه داشته است.

صربستان و مقدونیه، انجام دادیم و با مشکلات جامعه مسلمانان و شیعیان این کشورها آشنا شدیم. در بازگشت به ایران، آیت‌الله محسن قمی، معاون ارتباطات بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری، با حضور در یکی از جلسات مجمع، پیشنهاد کردند که هرچه زودتر «مجمع خیّرین جهان اسلام» را تشکیل دهیم. ما هم از این پیشنهاد استقبال کردیم. چراکه اگر این ساختار به وجود بیاید، تعامل خوبی بین توانمندان و نیکوکاران کشورهای اسلامی ایجاد می‌شود.

نگاهی به فعالیت‌های سال گذشته مجمع، نشان می‌دهد که با بخش‌ها و سازمان‌های تصمیم‌ساز کشور نشست‌های متعددی برگزار کرده‌اید. برای نمونه می‌توان به حضور وزیر محترم بهداشت اشاره کرد. خروجی این جلسات را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

در نشست‌های متعددی که با دکتر قاضی‌زاده‌هاشمی، وزیر بهداشت، دکتر ایازی، معاون ایشان و دکتر نصیری، نماینده وزارت بهداشت در مجمع برگزار کردیم، اعلام کردیم که برای مجموعه وزارت بهداشت، راه‌اندازی تنها یک مجمع خیّرین به هیچ‌وجه کارگشا نیست. پیشنهاد دادیم که در کنار هر بیمارستانی، خیریه‌ای راه‌اندازی کنند تا نسبت به رفع مشکلات همان بیمارستان اقدام کند. طبق آخرین گزارشی که به دستم رسیده، در ۴۸۲ بیمارستان، مجمع خیّرین شکل گرفته است. این مجامع نیکوکاری، بار سنگینی را از روی دوش بیماران نیازمند و خانواده‌های‌شان برمی‌دارند.

یکی از برنامه‌های شما راه‌اندازی مجامع خیّرین صنفی است. در این خصوص چه توفیقاتی به دست آورده‌اید؟

طی دو سال گذشته، نشست‌های مشترکی در دفتر مجمع، با رؤسای اصناف در سطح تهران و کشور برگزار کرده‌ایم. به‌دنبال این نشست‌ها، در ماه آینده، مجمع خیّرین اصناف کشور با حضور نمایندگانی از ۱۳۰ اتحادیه صنفی فعال و هیات مدیره مجمع خیرین کشور برگزار خواهد شد.ان‌شاءالله با این نشست، نتایج بسیار درخشانی در خصوص انسجام فعالیت‌های خیرخواهانه در سطح اصناف ایجاد می‌شود که نتیجه کوتاه مدت آن در شرایط اقتصادی حال حاضر کمک به هم صنفان را در پی خواهد داشت و همچنین در مواقع بحرانی در کشور بسیار مفید و موثرخواهد بود.

خوشبختانه رئیس اتحادیه اصناف تهران، آقای نوده‌فراهانی که عضو مجمع خیّرین استان تهران هم هستند، با ما در این زمینه خیلی خوب همکاری کرده‌اند.

ناآگاهی از قوانین و مقررات و هم‌چنین وجود خلأهای قانونی، از مسایلی است که خیریه‌ها با آن

تفاهم‌نامه مجمع خیّرین کشور با هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

این علامت نامش QRcode است. کافیست یک برنامه اسکن QR روی گوشیتان نصب کنید. گوشی را بعد نصب برنامه روی این علامت بگیرید و فیلم این مراسم را تماشا کنید.

درگیر هستند و گاهی مشکلاتی سر راه آنان قرار می‌گیرد. برای رفع این مشکلات کاری کرده‌اید؟

مجمع خیّرین کشور از آغاز فعالیت‌اش برای خود، بازویی حقوقی را طراحی کرده است. اخیرا هم با دعوت از حقوق‌دانان و کارشناسان حقوقی صاحب‌تجربه و دانشور، به دنبال تقویت آن است. هم‌چنین در گفت‌وگوی‌مان با دکتر علی‌رضا جمشیدی، معاون سابق وزارت دادگستری و قوه قضاییه، مشکلات تشکل‌های خیّری در بحث مواد قانونی را مطرح کردیم و به این نتیجه رسیدیم که وی، مجمع خیّرین حقوقی را ذیل مجمع خیّرین کشور، راه بیندازد تا نسبت به شناسایی مشکلات مبتلابه مجامع خیّری اقدام شود. این نهاد حقوقی همچنین در خصوص تهیه لوایح و طرح‌های مرتبط با این مشکلات به مجلس و دولت، مشورت خواهد داد.

یکی از جلوه‌گاه‌های مجمع خیّرین کشور حضور رسانه‌ای آن است. فعالیت‌های رسانه‌ای شما در چه حیطه‌هایی بوده است؟

بله. زیاد بوده. ما معتقدیم که در کنار فعالیت خیّری، توسعه فرهنگ خیّری و خیّرسازی نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. بر اساس تجربه می‌گوییم که اقدام ما از حدود ۲۰ سال قبل، برای انتشار کتاب‌ها، نشریه‌ها، زندگی‌نامه خیّرین و استفاده از رسانه ملی برای به نمایش گذاشتن این خدمات ارزشمند، تأثیر شگرفی در بالابردن انگیزه افراد خیّر به همراه داشته است.

بحمدالله، رسانه ملی هم استقبال خوبی از مجمع خیّرین کشور کرده است و ضمن اینکه اخبار و گزارش‌های برنامه‌های خاص مجمع را از شبکه‌های مختلف پخش می‌کند، بخشی از برنامه رصد در شبکه قرآن و معارف سیما را به ما اختصاص داده تا در آنجا نیز اخبار و فعالیت‌های مجمع، شرح داده شود.

چنانکه تشویق و حضور دیگر مردم را نیز در پی خواهد داشت. به همین علت از رسانه و امور تبلیغی برای معرفی فعالیت‌های خیّرین و دعوت از مردم برای حضور در وادی احسان و نیکوکاری، استفاده می‌کنیم. در این راه، روابط عمومی مجمع خیّرین کشور مطالب مورد نظر برای خیّرسازی و نیز اخبار و گزارش‌های فعالیت‌های خیّری را در سایت مجمع یا فصل‌نامه اختصاصی خود منتشر می‌کند. هم‌چنین در فضای مجازی و پیام‌رسان‌های عمومی، اخبار مجمع نشر می‌یابد. این تلاش، تشویقی برای نیک‌اندیشان و نیز تشویقی برای سایر مردم است تا آن‌ها هم به جرگه خیّرین افزوده شوند.

بحمدالله، رسانه ملی هم استقبال خوبی از مجمع خیّرین کشور کرده است و ضمن اینکه اخبار و گزارش‌های برنامه‌های خاص مجمع را از شبکه‌های مختلف پخش می‌کند، بخشی از برنامه رصد در شبکه قرآن و معارف سیما را به ما اختصاص داده تا در آنجا نیز اخبار و فعالیت‌های مجمع، شرح داده شود. به علاوه اینکه خیّرین عضو مجمع و خدمات آنها در این برنامه معرفی می‌شوند تا به اقشار گوناگون جامعه درباره این خدمات اطلاع‌رسانی شود و مددجویان راهنمایی شوند.

پرسش‌های ما تمام شد. اگر مطلب خاصی مانده بفرمایید.

در آستانه سومین سال تأسیس مجمع خیّرین کشور هستیم. وقتی به کارهای انجام شده در دو سال گذشته نگاه می‌کنم، فهرست بلندبالایی از اقدامات، فعالیت‌ها، ایجاد هماهنگی‌ها و تعامل با نهادها و دیگر سازمانهای مردم‌نهاد مقابل چشمانم رژه می‌روند و اما وقتی به آینده می‌نگرم، انبوهی از کارهای بر زمین مانده را در مقابل می‌بینم.

خداوند ان‌شاءالله کمک کند تا به یاری مردم نیکوکار و در کنارشان کارهایی انجام پذیرد که کام مردم دردمند و نیازمند شیرین شود، بویژه در این شرایط بد اقتصادی. والسلام.

گفت‌وگو

مهندس اکبریان، قائم‌مقام تولیت آستان عبدالعظیم علیه‌السلام

بهترین راه کمک به آستان موقوفات درآمدزا و پایدار

چه‌طور شد که طرح توسعه شکل گرفت؟

این حرم، قرن‌هاست که زیارتگاه شیعه و غیرشیعه، به‌خصوص اهالی تهران است. اقبال روزافزون زائران و احتیاجات‌شان، همیشه سبب شده که زمامداران و بانیان خیر، به توسعه آن اقدام کنند.

پیش از آمدن آیت‌الله ری‌شهری، بافت این‌جا همان بافت قبل از انقلاب بود. گنجایش زائران را نداشت. از سال۱۳۶۹، طرح توسعه‌ای اجرا شد که تا سال۱۳۸۵ ادامه داشت و حدود ۱۱۰هزارمتر مربع به حرم‌ها و زیربنای‌شان اضافه شد. ولی با توجه به افزایش زائران، هنوز هم با کمبود جا و امکانات رفاهی مواجه‌ایم مخصوصا در قسمت‌های سقف‌دار.

پیش از آمدن آیت‌الله ری‌شهری، بافت این‌جا همان بافت قبل از انقلاب بود. گنجایش زائران را نداشت. از سال۱۳۶۹، طرح توسعه‌ای اجرا شد که تا سال۱۳۸۵ ادامه داشت و حدود ۱۱۰هزارمتر مربع به حرم‌ها و زیربنای‌شان اضافه شد

مگر تعداد زائران چه‌قدر است؟

میانگین سالی ۱۵میلیون‌نفر است. بنابراین، غیر از هزینه‌های جاری حرم و طرح توسعه، برای خرده‌ریزهایی که مهم‌اند و به چشم نمی‌آیند، باید دست به‌جیب شویم؛ مثلا همین لیوان‌های بهداشتی، سالانه ۳۰۰ میلیون تومان برای‌مان آب می‌خورد!

در غیرمناسبت‌ها هم کمبود جا دارید؟

این‌هایی که گفتم، در مورد ایام هفته بود وگرنه در مناسبت‌ها مجبوریم از خیابان‌ها هم استفاده کنیم. برای همین، دوباره طرح توسعه را راه‌انداختیم.

شهرداری در طرح ضلع جنوبی و ضلع شرقی، همکاری کرد؛ خانه‌های زیادی را خرید و اسکلت و سفت‌کاری شبستان امام خمینی رحمه‌الله که در محل صحن آیت‌الله کاشانی بنا شده را برعهده گرفت. ولی به‌دلیل کمبود مالی، کار متوقف شد تا این‌که حاج‌اکبر ابراهیمی باقی کار را از قبیل تأسیسات، برق، روشنایی، نازک‌کاری، زیباسازی و کل ایوان ورودی و رواق‌های شمالی برعهده گرفت.

چرا برای سقف‌دارکردن صحن‌های کنونی، از سقف‌های سبک و متحرک استفاده نمی‌کنید؟

درست است؛ سقف سبک به‌مراتب، هزینه کم‌تری دربر دارد ولی جلوی هوای آلوده و گرما و سرمای شدید این سال‌ها را نمی‌گیرد.

تازه، برای تبدیل صحن‌ها به شبستان، باید ایوان‌ها و صحن‌های جدیدی بسازیم؛ این امر مستلزم خرید خانه‌ها و مغازه‌های اطراف حرم است.

این املاک را با قیمت مناسب می‌خرید؟

بله. کاملا شرعی و قانونی؛ حتی مقبره‌ها را هم با جلب رضایت صاحبان‌شان در طرح انداخته‌ایم. عملکرد شهرداری هم همین‌طور بوده؛ شهرداری، حتی طبق قانون، می‌تواند در امور شهرسازی، املاک را با قیمت کارشناسی بخرد نه قیمت صاحب ملک، ولی از این اختیار قانونی استفاده نکرده است.

کدام از صحن‌ها اولویت بیشتری دارد؟

همه‌شان مهم‌اند ولی خب، ضلع جنوبی، چون رو به قبله واقع شده، در ایام مختلف، کاربرد زیادی دارد. یکی هم صحن غربی است که راه برای رفت‌وآمد مردم به حرم باز شود و آن‌ها بتوانند مستقیما وارد حرم شوند. صحن شرقی هم خیلی بزرگ است؛ چیزی در حدود ۳۰۰ در ۱۰۰ متر که خانه‌هایی در آن‌جا باید خریداری شوند و نیاز به مشارکت خیّران داریم. سرویس بهداشتی‌ها و حمام کم هستند، اصلا جواب‌گو نیستند؛ پله برقی هم ندارند. بیماران و سالخوردگان آزرده می‌شوند، در حالی‌که اولین ادب ورود به مکان مقدس، طهارت است. سرویس‌ها باید مجهز باشند.

بعضی صحن‌ها در حرم‌ها، در بیشتر ایام، خالی می‌مانند. بیهوده ساخته شده‌اند یا اشکال از طراحی و مهندسی است یا خود مردم‌اند که استفاده نمی‌کنند؟

در ساخت صحن‌ها باید اوج شلوغی را درنظر گرفت تا کمبود جا مشکل‌آفرین نشود. طبیعی است باقی ایام، خلوت‌تر است. با این‌وجود، پروژه‌هایی در دست داریم که با رعایت نکات امنیتی، از صحن و رواق‌های جدید بیش‌ترین استفاده شود؛ مثل ایجاد فروشگاه، اسکان موقت و شست‌وشو.

وضعیت حوزه علمیه شهرری چطور است؟

حوزه‌علیمه شهرری، تا چندسال پیش، ساختمان خیلی بزرگ‌تری داشت، اما الآن بخش بزرگی از آن در طرح افتاده در حالی‌که نظام آموزشی خیلی خوبی دارد و قابل توسعه است.

برای آن‌جا چه می‌کنید؟

برای حوزه زمینی ۵۰۰۰ مترمربع سراغ داریم ولی باید بودجه‌اش برسد و از حوزه هم استقبال بیش‌تری بشود تا آن را منتقل کنیم. پیش‌بینی‌مان این است که در آینده، گنجایش نداشته باشد اما فعلا مشکل چندانی ندارد.

درمانگاه کوثر هم زیرنظر آستان است؟

بله؛ مراجعه‌کنندگانش هم زیادند، به‌خاطر تخصص بالای پزشکان آن، تجهیزات پیشرفته، قیمت مناسب و از همه مهم‌تر چون وابسته به حرم است به‌نیت شفا می‌آیند.

این درمانگاه، سالانه تقریبا ۷۰۰ هزار خدمت پزشکی ارائه می‌دهد؛ ولی باز کافی نیست. برای توسعه‌اش برنامه‌ریزی کرده‌ایم. خیّران محترم در این‌جا نیز می‌توانند سرمایه‌گذاری کنند.

ماجرای ایوان قدیمی حرم چیست؟ خشتی وگلی است؟ چرا نوسازی نشده است؟

ایوان آینه در صحن عتیق، قدمت بالایی دارد و از چوب و آینه است. باید مرمت و نوسازی شود. به‌طور کلی، معماری به‌سبک سنتی، چندبرابر معماری‌های رایج کنونی، خرج دارد. آینه و کاشی و کتیبه می‌خواهد.

اساسا هنرهای بشری، در همین مکان‌های مذهبی متجلی شده؛ در سرزمین‌های اسلامی: حرم، مسجد و امامزاده و در دین‌های دیگر: کلیسا، کنیسه و معبد. بنابراین حفظ این میراث لازم است.

باقی ساختمان‌ها تعمیر و مرمت لازم ندارند؟

چرا! کاشی‌کاری‌ها و گنبد امامزاده طاهر علیه‌السلام رو به ویرانی هستند و هرچه زودتر باید بازسازی شوند؛ و ضریح حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام هم فرسوده است و نقره‌هایش پاره شده‌اند. دو ضریح دیگر فعلا مقاوم‌اند.

با توجه به آسیب‌شناسی ضریح، نقره در مدت کمی سیاه می‌شود و استحکامش هم کم است. ما با همکاری دانشگاه صنعتی شریف، کار مطالعاتی گسترده‌ای انجام دادیم و ترکیبی از آلیاژ نقره و پلادیوم به‌دست آوردیم که هم محکم است، هم خیلی دیرتر سیاه می‌شود. البته پلادیوم از طلا گران‌تر است.

و اما استاد فرشچیان که تجربه طراحی چندین ضریح را پشت سر گذاشته، ضریح حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام را کامل‌تر و ظریف‌تر از آب درآورده. الآن ضریح فاز آخرش را طی می‌کند و قلم‌زنی غرفه‌ها تقریبا تمام شده و قلم‌زنی کتیبه را شروع کرده‌اند.

آستان چند کتابخانه دارد؛ کتابخانه حرم، دانشکده، حوزه و یک کتابخانه مرحوم میمندی که بازسازی‌اش کرده‌ایم ولی باید تجهیز شود. خیّران می‌توانند در این بخش به ما یاری برسانند.

ظاهرا قبرستان، به‌خاطر پروژه ضلع جنوبی، محدود شده است. توسعه قبرستان در برنامه‌های‌تان چه جایگاهی دارد؟

آرمیدن در جوار این بزرگواران، با برکات و انفاس قدسیه‌شان همراه است و عذاب را برطرف می‌کند. دیانت امری فطری است و در ضمیر افراد، پنهان و آشکار، وجود دارد. بنابراین می‌بینید که حتی روشن‌فکران، پادشاهان یا مشاهیر سیاسی و کسانی که در زندگی‌شان مقید به اعمال دینی نبوده‌اند، در این حرم‌ها دفن می‌شوند. چون اعتقادی هرچند ضعیف در آن‌ها باقی مانده است. حالا یا خودشان وصیت می‌کنند در این‌جا دفن شوند یا به‌درخواست بستگان‌شان.

گذشته از این‌ها، امامزادگان این‌جا معتبر و مشهور و عالی‌مقام‌اند؛ کرامت‌های زیادی هم بروز داده‌اند. به‌طور کلی تقاضای مردم برای خرید قبر در این‌جا زیاد است. ما هم برخلاف قدیم، قبرهای محکم و منظمی می‌سازیم.

ایوان آینه در صحن عتیق، قدمت بالایی دارد و از چوب و آینه است. باید مرمت و نوسازی شود. به‌طور کلی، معماری به‌سبک سنتی، چندبرابر معماری‌های رایج کنونی، خرج دارد. آینه و کاشی و کتیبه می‌خواهد.

امامزادگان این‌جا معتبر و مشهور و عالی‌مقام‌اند؛ کرامت‌های زیادی هم بروز داده‌اند. به‌طور کلی تقاضای مردم برای خرید قبر در این‌جا زیاد است. ما هم برخلاف قدیم، قبرهای محکم و منظمی می‌سازیم.

بیشترین منبع درآمد حرم از همین راه است. تقاضای مردم بالاست و جای‌مان محدود؛ ناچاریم تا حد امکان، قبرستان را توسعه بدهیم. در صحن‌ها و رواق‌های جدید هم قبرهایی تعبیه کرده‌ایم.
پروژه دیگرمان، نوسازی سنگ‌فرش باغ توتی است؛ چون فراز و نشیب قبرها، زائران را اذیت می‌کند.

موقوفات حرم چه‌قدر است؟ نمی‌تواند درآمد حرم را تأمین کند؟

قدیم‌ها، حاکمان و سرمایه‌داران بزرگی، برای این‌جا وقف‌هایی کرده‌اند ولی این موقوفات، یا به‌مرور زمان از بین رفته یا مثلا زمین‌ها تکه‌تکه شده و حتی با سندسازی، تصاحب شده‌اند. پس از انقلاب با فتوای امام خمینی سند موقوفه‌ها باطل و سندهای اجاره‌ای و سرقفلی جایگزین‌شان شد.
یکی از اتفاقات مبارک زمان آقای ری‌شهری این

تعداد وقف‌های حرم کم است. ما باید برای وقف بیش از این‌ها تبلیغ کنیم؛ پایه‌ای‌ترین درآمدهای مکان‌های مقدس، همین وقف است؛ البته وقف‌های ماندگار و درآمدزا؛ مثلا وقف پاساژ یا مغازه بدون سرقفلی

بود که حق ریشه موقوفات پراکنده‌ای را که دست کشاورزها افتاده بود، پرداختیم؛ ولی به‌جای ساختمان‌سازی و تخریب مزارع، زمین‌ها را یک‌پارچه و نظام کشاورزی‌شان را پیشرفته کردیم. در واقع، این زمین‌ها، احیا و بهره‌وری‌شان چند برابر شد.
تعداد وقف‌های حرم کم است. ما باید برای وقف بیش از این‌ها تبلیغ کنیم؛ پایه‌ای‌ترین درآمدهای مکان‌های مقدس، همین وقف است؛ البته وقف‌های ماندگار و درآمدزا؛ مثلا وقف پاساژ یا مغازه بدون سرقفلی.

بعضی‌ها وقف‌شان را مشروط به شرایطی می‌کنند که در شهرسازی آینده، گره می‌اندازد. برای بهینه‌سازی فرهنگ وقف چه می‌کنید؟

درست است. این هم هست. مثلا گفته، این پول صرف روغن چراغ شود یا خانه‌اش نباید تخریب و بازسازی شود یا می‌گوید، صرف نخبگان کشور شود، حالا باید بگردیم ببینیم تعریف و مصداق نخبه چیست.
بنابراین ما از همان ابتدا با واقف صحبت می‌کنیم که در شرایط وقف، دست تولیت را باز بگذارد یا پیشنهادهایی می‌کنیم که شرایط بهتری را در نظر بگیرد.

نذورات حرم چه بخش‌هایی دارد؟

کم‌درآمدترین منبع حرم، همین نذورات است؛ کمک‌های نقدی را مستقیم، یا از طریق حساب‌های اینترنتی یا نرم‌افزار آپ دریافت می‌کنیم؛ و اما کمک‌های غیرنقدی، یا غذا و برنج و گوشت است یا خدمات نیروهای انسانی، مثل مداح، مؤذن، قاری و خادم افتخاری. سفارش قربانی و عقیقه را هم می‌پذیریم.

کم‌درآمدترین منبع حرم، همین نذورات است؛ کمک‌های نقدی را مستقیم، یا از طریق حساب‌های اینترنتی یا نرم‌افزار آپ دریافت می‌کنیم؛ و اما کمک‌های غیرنقدی، یا غذا و برنج و گوشت است یا خدمات نیروهای انسانی، مثل مداح، مؤذن، قاری و خادم افتخاری

برای رسیدگی و سرپرستی اقشار مستضعف برنامه‌ای در دستور کار دارید؟

بله. مانند سایر حرم‌ها؛ بخش «تعاون مؤمنین» که زیر نظر اداره می‌شود ولی تقریبا مستقل شده است. کارشان خدمت‌رسانی به اقشار آسیب‌پذیر، تهیه جهیزیه، رسیدگی به بیماران و امثال این‌هاست؛ کمک‌ها را یا مستقیم دریافت می‌کنند یا از طریق آستان.

سالن غذاخوری حرم را دیدم. غیر از غذای رایگان که فیش می‌خواست، مثل سایر غذاخوری‌ها، غذای پولی داشت. شلوغ هم بود. قضیه چیست؟

بله. این طرحی ابتکاری از ما بود که حرم‌های دیگر هم از آن خوش‌شان آمد؛ غذای حضرتی که رایگان است، سالانه ۱ میلیارد تومان خرج برمی‌دارد. بدیهی است این سهمیه کم است و فقط به عده محدودی می‌رسد. برای آن‌که سایر زائران بتوانند غذای تبرکی بخورند و ما هم بتوانیم خواسته‌شان را تأمین کنیم، مثل سایر غذاخوری‌ها، صندوق گذاشتیم و مردم خیلی استقبال کردند.

از مجموعه حکمت که زیر نظر آستان است، زیاد تعریف شنیده‌ایم. شما از هیئت امنای آن هستید. آن مجموعه، چه نیازهایی دارد که نیکوکاران در آن مشارکت کنند؟

آقای ری‌شهری، یک مجموعه فرهنگی با هدف تربیت نسلی متخصص، متدین و متعهد ساخت که از ابتدایی تا دبیرستان را شامل می‌شود ولی محدود به درس نیست؛ مجموعه‌ای از فعالیت‌های آموزشی‌پرورشی و تربیتی دانش‌آموزان را بر عهده دارد. از مدارس نمونه تهران است و شهریه‌اش هم مناسب است.
سند راهبردی آموزش و پرورش که به تایید رهبری رسیده است، برنامه آن‌جاست. دائما ارزیابی می‌کنیم که چه‌قدر به آن نزدیک شده‌ایم.

به‌همین دلایل، خصوصا به‌خاطر بُعد مذهبی، مردم از آن استقبال کرده‌اند. الآن دیگر اداره‌اش مستقل شده و فقط زیر نظارت ماست. ساختمانش توسعه می‌خواهد و باید برایش دبیرستان دخترانه تأسیس کنیم.

تا این‌جا سه‌منبع درآمد برای حرم معرفی کردید که البته به‌اندازه کافی درآمدزا نیستند. پس باقی مخارج حرم را از کجا می‌آورید؟

منابعی که گفتم، فقط ۶۰ درصد هزینه‌های ما را جواب می‌دهد. و اما درباره ۴۰ درصد باقی‌اش:
اول: تا می‌شود، صرفه‌جویی می‌کنیم. مثلا خادمان و کارکنان افتخاری استخدام کرده‌ایم.
دوم: بانیانی که به‌صورت متفرقه هرکدام پروژه‌ای بزرگ یا کوچک یا یک هزینه مستمری را تقبل کرده و به انجام رسانده‌اند.
سوم: فعالیت‌هایی اقتصادی انجام می‌دادیم که چندسالی است به‌خاطر شایعات و اعتراضات، این‌نوع فعالیت‌ها برای حرم‌ها ممنوع شده. الآن هم هرچه درآمد از این محل داشته‌ایم رو به اتمام است!
مگر از راه تبلیغ و تشویق مردم به کمک‌رسانی، بتوانیم درآمدی برای آستان به‌دست بیاوریم.

فعالیت اقتصادی چه بوده؟ با دولت مشارکت می‌کردید؟

نه، شرکت‌هایی بودند که کار تولیدی می‌کردند و حاصلش در آستان یا زیرمجموعه‌های متعدد آن خرج می‌شد.

بگذارید یک‌بار مرور کنیم: این‌جا سالانه ۱۵میلیون زائر دارد که فقط لیوان آب‌خوری‌شان ۳۰۰میلیون تومان آب می‌خورد؛ هر مترمربع، معماری سنتی، چندبرابر معماری امروزی خرج دارد؛ حقوق صدها کارمند و متخصص در آستان و زیرمجموعه‌هایش؛ سرپرستی مددجویان و هزاران خدمتی که از این حرم ساطع می‌شود؛ پس منطقی است که جمع این‌ها، چندین میلیارد شود. می‌توانم بپرسم هزینه‌های جاری سالانه‌تان در چه حدودی است؟

فقط اداره حرم، حدود ۶۰ میلیارد تومان می‌خواهد و همان‌گونه که گفتید مخارج نرمال حرم است؛ مثل هزینه‌های جاری، تعمیر و نگهداری ساختمان‌ها و تاسیسات، مراسم، فعالیت‌های فرهنگی برای زوار، حقوق کارمندان و خدام.

مجموعه دارالحدیث با آن پروژه‌های بزرگ و کارهای فوق‌العاده‌اش چه‌قدر می‌خواهد؟

سالانه ۲۵میلیارد تومان؛ این میزان پول در مقابل کارهایی که انجام می‌دهند پولی به‌حساب نمی‌آید.

گویا نیروهای‌شان را هم تعدیل کرده‌اند و از ۵۰۰ نفر به ۳۵۰ نفر رسیده؛ این ۲۵میلیارد تومان

خیّران، یا باید موقوفات پایدار و درآمدزا مثل مغازه به دارالحدیث بدهند که بهترین راه است؛ یا در پروژه‌ها مشارکت کنند

خوابگاه خواهران در قم اصلا خوب نیست. کانتینر برای‌شان دیده‌ایم ولی مناسب شأن‌شان نیست. تعدادشان هم زیاد است.

فقط اداره حرم، حدود ۶۰ میلیارد تومان می‌خواهد و همان‌گونه که گفتید مخارج نرمال حرم است؛ مثل هزینه‌های جاری، تعمیر و نگهداری ساختمان‌ها و تاسیسات، مراسم، فعالیت‌های فرهنگی برای زوار، حقوق کارمندان و خدام.

براساس قبل از تعدیل است یا بعد از آن؟

برای بعد از تعدیل و قبل از گرانی دلار است؛ آن‌هم در هزینه‌های جاری‌اش نه مخارج تحمیلی و متفرقه. این چندوقت که کارنامه دارالحدیث و آستان را بررسی می‌کردیم، برای‌مان معلوم شد، بودجه در این‌جا به هدر نمی‌رود، دوم این‌که کارهای بزرگ و حساس و درخور تحسینی تولید شده است. اتفاقا مایه تعجب است چه‌گونه با این سرمایه اندک، این‌همه‌کار به انجام رسیده!

از مشکلات دارالحدیث هم برای‌مان بگویید.

عمده مشکل دارالحدیث، هزینه‌های جاری آن است. پژوهشگران برجسته‌ای دارد اما برخلاف آستان، منبع درآمد ندارد. بیشتر کتاب‌های‌شان تخصصی و مرجع است و سود بسیار کمی عایدشان می‌شود.
خوابگاه خواهران در قم اصلا خوب نیست. کانتینر برای‌شان دیده‌ایم ولی مناسب شأن‌شان نیست. تعدادشان هم زیاد است.
خیّران، یا باید موقوفات پایدار و درآمدزا مثل مغازه به دارالحدیث بدهند که بهترین راه است؛ یا در پروژه‌ها مشارکت کنند؛ هم‌چنین می‌توانند در صندوق قرض‌الحسنه‌اش، سرمایه‌گذاری کنند و به دانشجویان وام بدهند. البته شهریه‌گرفتن دانشگاه، فقط ۷۰ درصد نیازهایش را پوشش می‌دهد.

با توجه به شایعات، خواهش می‌کنم شفاف‌سازی کنید که قضیه ۵۰۰ میلیارد چه بوده است؟ از دولت بودجه‌ای گرفته‌اید؟

هیچ دولتی، هیچ‌پولی به «دارالحدیث» نداده است. فقط آقای رفسنجانی، زمین‌هایی را به آستان هدیه کرد. شرکت‌های متعدد زیرنظر آستان، برای فعالیت‌های اقتصادی، مانند همه تولیدی‌های دیگر، ۵۰۰ میلیاردتومان، وام قانونی دریافت کردند و بانک هم سودش را می‌گرفت. سررسید وام فرارسید ولی تولیدی‌های‌مان پول نداشتند و طبق روال قانونی، از دولت درخواست مهلت کردند. ظاهراً رئیس بانک مرکزی، اجازه داد ولی ریاست دولت دهم، دستور داد: نه، اجازه ندارید!
آستان هم کلیه شرکت‌ها و کارخانه‌هایش را تحویل ستاد اجرایی فرمان امام داد تا آنها مدیریت کنند و از منافعش به آستان کمک کنند. که ستاد هم بدهی شرکت‌ها به بانک را از دارایی شرکت‌ها پرداخت و تسویه حساب کرد و دیگر هیچ فعالیت اقتصادی نداریم.

و آن ۵۰۰ میلیارد تومان کجا خرج شد؟

صرف توسعه حرم، ایجاد مصلی، رواق‌ها و صحن‌ها، دانشگاه و مدرسه و درمانگاه و سایر هزینه‌های حرم شد.

عالمان دینی و بیان عظمت سیدالکریم

جایگاه والای حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام در اشاعه مذهب شیعه و فقه جعفری بر کسی پوشیده نیست. این جایگاه در طول تاریخ تشیع همیشه و از سوی بزرگان دینی مورد تأکید قرار گرفته است؛ از جمله از سوی عالمان دینی معاصر و بزرگ‌ترین اساتید امروز حوزه علمیه قم. در ادامه برخی از اظهار نظرهای این اندیشمندان جهان تشیع به طور خلاصه بیان می‌شود:

آیت‌الله محمدتقی بهجت

اهل تهران اگر هفته‌ای یک مرتبه به زیارت حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام نروند، جفا کرده‌اند.

آیت‌الله احمد مجتهدی تهرانی

باید به تمام امامان جماعت بیان کنیم تا هم خودشان مشرف شوند، هم مریدان خود و مسجدی‌ها را به زیارت حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام تشویق کنند.

آیت‌الله عزیزالله خوشوقت

حضرت امام هادی علیه‌السلام موقعیت و مقام حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام را بیان کردند و فرمودند که اگر کسی نمی‌تواند به زیارت امام حسین علیه‌السلام برود، به زیارت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام برود.

آیت‌الله احمد خاتمی

از افتخارات حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام این است که امام معصوم علیه‌السلام به او مدال فقاهت داده است.

آیت‌الله کاظم صدیقی

حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام دین‌شناسی بود که با بصیرت توانست دین خودش را به حضرت امام هادی علیه‌السلام عرضه کند.

آیت‌الله محمد محمدی‌ری‌شهری

حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام شخصیت جهادی و یک عنصر معنوی و علمی در خاندان رسالت است. کسی که امام معصوم علیه‌السلام وی را به‌عنوان نماینده خودشان انتخاب کند تا مشکلات فکری، عقیدتی و اخلاقی مردم را حل کند، بدون شک یک شخصیت والای علمی دارد.

حجت‌الاسلام حسین انصاریان

حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام با محاسن سفید، تسلیم محض امام جواد علیه‌السلام شد و قدمی بدون رهبری و امامت حضرت برنمی‌داشت. (به‌خاطر) این شأن بود که خداوند چنین مقام باعظمتی را به ایشان هدیه داد و مطلع‌الفجر ارزش‌ها و تبدیل به سیدالکریم شد.

حجت‌الاسلام ناصر رفیعی

حضرت عبدالعظیم الحسنی علیه‌السلام حدود ۸۰ حدیث مسلّم از ائمه اطهار علیهم‌السلام نقل کرده است که این ذخیره باارزشی است.

حجت‌الاسلام علی ثمری

در آیه ۲۷ سوره مبارکه ابراهیم خداوند تبارک و تعالی انسان‌های باایمان واقعی را کسانی معرفی می‌کند که از ثبات قدم در زندگی دنیا برخوردار هستند. این تثبیت اعتقادات و باورهای دینی سبب ثبات قدم آنها در آخرت نیز می‌شود. طبق فرمایش امام هادی علیه‌السلام به حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام، ایشان از مصادیق این آیه نورانی است.

گفت‌وگو

حاج عباس سلیمی
از خاطره توسل قاری بزرگ مصری می‌گوید؛

روح زندگی اصیل در «ری» جاری‌است

یکم: ری، کربلای ایران اسلامی است. به تعبیر رهبر انقلاب باید از قطب‌های فرهنگی بزرگ کشور باشد. اگر این‌جا به تعبیر حضرت آقا «قبله تهران» است، باید از سوی دولت و مجلس به آن توجه ویژه شود. وظیفه این نهادهاست که از این آستان حمایت کنند. این‌جا سالانه بیشتر از ۱۳ میلیون نفر زائر دارد؛ کدام یک از مراکز علمی و فرهنگی این تعداد مراجع در طول سال دارد؟ آیا آستان باید در تامین خدمات اولیه مشکل داشته باشد؟ وجود بارگاه مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام از منظر فرهنگی چه نقشی می‌تواند در جامعه ما ایفا کند؟ در این وانفسای فرهنگی ما فقط می‌توانیم از راه الگوپردازی، نسل جوان خود را محافظت کنیم و چه الگویی بهتر از حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام. حضرت با آن جایگاه علمی، ولایت‌مداری‌شان به حدی بوده که در برابر امام جوانی که در سن فرزند ایشان بوده، زانوی کرنش بر زمین می‌زند و حدیث عرض دین ارائه می‌کند. اگر ما تمام مجاهدت‌های حضرت را نادیده بگیریم و فقط حدیث عرض دین را در جامعه تبیین کنیم، آیا محلی برای عرض اندام عرفان‌های نوظهور باقی می‌ماند؟ اگر در بین همه این معارف، نامه امام رضا علیه‌السلام به حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام را که جامع‌ترین دستور سبک زندگی اسلامی با شاخص قرآنی است تبیین کنیم، آیا ۱۶ میلیون فقره پرونده تحت رسیدگی در قوه قضاییه خواهیم داشت؟ مسلما خیر.

گفتم؛ شما به جای این‌که به مصر برگردید، به حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام متوسل شوید. وقتی این مطلب را بیان کردم، طوری نگاهم کرد که انگار به او شوک وارد شده است. چند لحظه بعد گفت؛ یعنی چه کار کنم؟

اگر ما نسبت به ظرفیت امامزادگان والامقام از جمله حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام به شکل درست شناخت داشته باشیم و از آن استفاده کنیم، شاهد این همه ناهنجاری در جامعه نخواهیم بود.

دوم: از استاد احمد نعینع، قاری برجسته مصری دعوت کرده بودم برای برگزاری ۱۵ روز محفل قرآنی به آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام بیاید. جلسات ایشان بسیار مورد توجه مردم و رسانه‌ها قرار گرفت. روز پنجم یا ششم، این قاری برتر جهان اسلام سراسیمه پیش من آمد و گفت باید به مصر برگردد؛ مادرش مریض شده بود. گفتم؛ با این‌که همه منتظر حضور شما هستند، ولی چون مسأله مادر است من تسلیم هستم. مستأصل شده بودم. حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام به کمکم رسید؛ بدون این‌که به این مسأله توجه کنم که ممکن است دیدگاه ما در خصوص توسل و شفاعت و زیارت با هم متفاوت باشد، گفتم؛ شما به جای این‌که به مصر برگردید، به حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام متوسل شوید. وقتی این مطلب را بیان کردم، طوری نگاهم کرد که انگار به او شوک وارد شده است. چند لحظه بعد گفت؛ یعنی چه کار کنم؟ گفتم؛ یعنی شما بروید پیش حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و از ایشان بخواهید واسطه شود و مادرتان شفا پیدا کند. شاید یک دقیقه بین ما نگاه رد و بدل شد؛ ولی هر دو خویشتنداری کردیم. بعد به من گفت؛ بسیار خب برویم قرآن را بخوانیم. من به‌عنوان مجری حضور ایشان را اعلام کردم و ایشان قرائت خود را اجرا کرد و پس از آن راهی آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام شد. فردای آن روز شاد و سرحال آمد و گفت: من به این سید بزرگوار متوسل شدم و مادرم خوب شد. استاد احمد نعینع این موضوع را در دفتر آستان ثبت کرده است.

همچنین اساتید قرآنی زیادی به این حرم مطهر و مقدس مشرف شده و قرائت داشته‌اند؛ مرحوم استاد ابوالعینین شعیشع، استاد مرحوم شحات انور، استاد محمد اللیثی، عبدالفتاح طاروطی، سید سعید بسیونی و مرحوم استاد مصطفی غلوش از جمله استادان برتر قرآن هستند که در جوار مرقد سیدالکریم حسنی علیه‌السلام قرآن تلاوت کرده‌اند.

مرحوم استاد ابوالعینین که تشریف آورده بود، با چنان خضوع و فروتنی برای زیارت به طرف ضریح می‌رفت که خیلی از ماها شاید این‌گونه نرویم.

وقف هنر برای کربلای ایران

طرح تعویض ضریح حرم مطهر حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام بهار سال ۱۳۹۵ به‌دلیل قدیمی و فرسوده‌شدن ضریح فعلی در دستور کار آستان مقدس عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام قرار گرفت. ساخت ضریح جدید زیر نظر استاد محمود فرشچیان، هنرمند بزرگ کشورمان که هنرش را در مسیر معنویت، گسترش فرهنگ غنی ایرانی‌اسلامی و ترویج سنت تشیع و فرهنگ اهل بیت علیهم‌السلام به کار می‌گیرد، انجام می‌شود. استاد فرشچیان که پیش از این ساخت ضریح‌های مقدس امام حسین علیه‌السلام و امام رضا علیه‌السلام را به‌عهده گرفته بود، ضریح حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام را کوچک‌تر از ضریح دو امام یاد شده ولی در نوع خود منحصر به‌فرد، طراحی کرده است. به‌نوعی که پس از پایان کار، به یکی از شاهکارهای بزرگ هنری جهان اسلام تبدیل خواهد شد.

این علامت نامش QRcode است. کافیست یک برنامه اسکن QR روی گوشیتان نصب کنید. گوشی را بعد نصب برنامه روی این علامت بگیرید و فیلم این مراسم را تماشا کنید.

هنرمند خاندان اهل بیت علیهم‌السلام

استاد محمود فرشچیان در سال ۱۳۰۸ در شهر هنرپرور اصفهان دیده به جهان گشود. پدرش که مردی هنردوست بود با توجه به اشتیاق فرزندش به هنر نقاشی او را به کارگاه استاد حاج میرزاآقا امامی رهنمون کرد. وی سپس در هنرستان هنرهای زیبای اصفهان از استاد عیسی بهادری تعلیم گرفت. پس از پایان این دوره به اروپا رفت و چند سالی در آنجا به مطالعه و بررسی آثار نقاشان برجسته غرب همت گماشت و در نتیجه همین مطالعات بود که به رهیافتی تازه از هنر نقاشان با معیارهای جهانی رسید.

پس از بازگشت به ایران کار خود را در اداره‌کل هنرهای زیبای تهران آغاز کرد و پس از مدتی به مدیریت اداره هنرهای ملی و استادی دانشکده هنرهای زیبای دانشگاه تهران برگزیده شد. در این میان با کار و کوشش مداوم و خلق آثار شگفت‌انگیز، آوازه هنری او در ایران و در فراسوی مرزها گسترش یافت.

استاد فرشچیان در حیطه نقاشی ایرانی به وجود آورنده سبک و مکتب خاصی است که در عین توجه به اصالت مبانی سنتی این هنر، با ابداع شیوه‌های نو، قابلیت و کارائی نقاشی ایرانی را افزایش داده است. او این هنر را غنا بخشید و از حالت الزامی یک پدیده متکی به شعر و ادبیات رها ساخت و رسالت و ارزشی در حد سایر هنرها در نقاشی ایرانی پدید آورد. نقاشی‌های استاد آمیزه دلپذیری از اصالت و نوآوری است. وی با خطوط روان و ترکیب‌بندی‌های ظریف و مدور، راز و رمزها و اشارات درونی نهفته را در آثار خود به‌وجود می‌آورد. در همین حال با نوآوری در گزینش موضوع و پرداخت اثر به گستره‌ای فراتر از قالب‌های مرسوم می‌رسد. رنگ‌های تابناک و مواجی که در آثار استاد دیده می‌شود، آیتی است از ابتکار که افسانه‌ای به نظر می‌رسد.

با آثار استاد فرشچیان بیش از صدها نمایشگاه فردی و جمعی در ایران و سایر کشورها برپا شده است. برگزاری نمایشگاه‌های پی‌درپی معرف شهرت این استاد بی‌بدیل در پهنه جهانی است؛ به گونه‌ای که موزه‌ها و کتابخانه‌ها و مجموعه‌داران شخصی و عاشقان هنر به داشتن قطعه‌ای از آثار او مباهات می‌کنند.

طراحی‌های ضریح مطهر و منور حضرت اباعبدالله علیه‌السلام و ثامن‌الائمه حضرت رضا علیه‌السلام به قلم ماندگار و با کفایت استاد فرشچیان، یادمانی است خجسته در تاریخ فرهنگ و هنر ایران که استاد به‌صورت افتخاری انجام‌شان داده است.

طراحی‌های ضریح مطهر و منور حضرت اباعبدالله علیه‌السلام و ثامن‌الائمه حضرت رضا علیه‌السلام به قلم ماندگار و با کفایت استاد فرشچیان، یادمانی است خجسته در تاریخ فرهنگ و هنر ایران که استاد به‌صورت افتخاری انجام‌شان داده است.

بازدید تولیت آستان مقدس از روند اجرایی ساخت ضریح جدید حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام

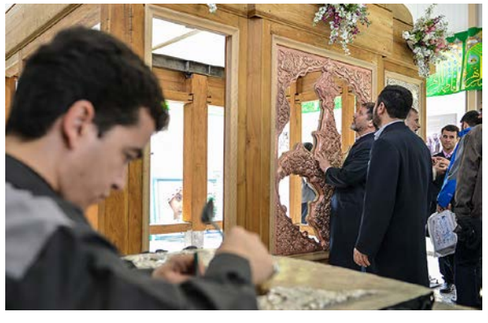

نگاهی به امکانات آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام

مدال‌های اهدایی از سوی قهرمانان جهان به موزه آستان

موزه آستان

مخزن کتابخانه آستان

تجهیزات درمانی دارالشفای کوثر آستان

آسمان نما

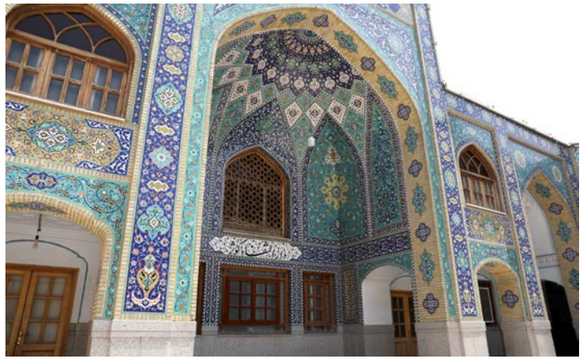

کاشی دارالشفای کوثر در صحن حرم سیدالکریم علیه‌السلام

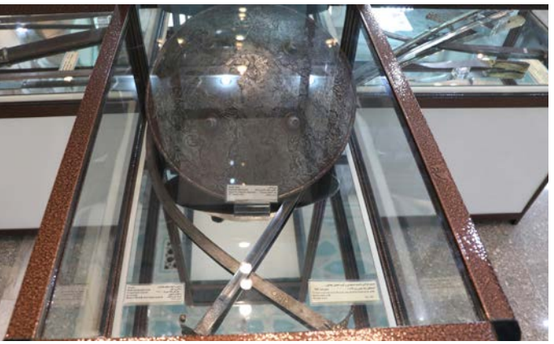

شمشیر منسوب به شاه عباس صفوی در موزه آستان

محوطه دانشکده علوم قرآن و حدیث

رهبر معظم انقلاب
حضرت آیت‌الله خامنه‌ای

یکی دیگر از آقایان هم گفتند که ما این طرح را البته به شکلی دیگر- در مدرسه‌مان اعمال کرده‌ایم؛ اگر این کار تجربه شده و موفق از آب درآمده، مدیریت حوزه تهران روی آن وقت صرف کند، مطالعه و بررسی کند تا طرح پخته‌ای از آب دربیاید. این طرح را پیاده و اجرا کنید.

(دیدار مدیران، مدرسان و طلاب حوزه‌های علمیه استان تهران با رهبری؛ ۱۳۹۵)

آیت‌الله اعرافی
مدیر حوزه‌های علمیه

حوزه‌های استان تهران باید بنیان مرصوصی شوند.

شیخ حسین انصاریان

این نظام و برنامه که در این مدرسه اجرا می‌شود، سرمایه است، قدرش را بدانید.

حجت‌الاسلام
حبیب‌الله غفوری
مدیر حوزه علمیه
استان تهران

این طرح را کامل مطالعه کردم، آقایان تلاش کرده‌اند نقاط ضعفی را که در نظام آموزش حوزه است، جبران کنند. کسی که با این طرح تحصیل کند ضرر نمی‌کند؛ بلکه نفعش نسبت به نظام آموزشی فعلی و متعارف حوزه قطعی است و قابل بیان نیست!

حوزه علمیه شهرری

و نظام آموزشی‌تربیتی منحصربه‌فرد بنیان مرصوص

الف- حوزه علمیه برهان:

شهرری، در گذشته از بزرگ‌ترین مراکز علمی‌دینی محسوب می‌شد. اصلی‌ترین دلیل این توفیق، هم‌جواری با حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام است. آیت‌الله بهجت رحمه‌الله به طلاب شهرری فرمود: «شما در جوار گنج الهی هستید، قدر آن را بدانید!»

مدرسه برهانیه (عتیق) از دیگر مدارس علمیه، در جوار حرم مطهر حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام است که قدمت آن به دوران سلجوقیان می‌رسد.

فعالیت‌های این مدرسه در زمان رضاخان، تعطیل و ساختمان آن رو به ویرانی گذاشت. در ۱۳۶۴ هجری قمری، بنای باقی‌مانده به‌همت مرحوم شیخ‌علی‌اکبر برهان‌تهرانی رحمه‌الله در دوسال بازسازی شد. آیت‌الله برهان رحمه‌الله در سال ۱۳۷۹ق، در مکه از دنیا رفت و در قبرستان جده، به‌خاک سپرده شد. پس از او شیخ‌محمدرضا بروجردی؛ بانی قبرستان سه‌دختران شهرری، در این مدرسه ساکن و به تعلیم و تربیت کودکان مردم ری مشغول شد. در زمان رضاخان که طلاب زیادی، خلع لباس و مدارس علمیه تعطیل شدند، این مدرسه طاهریه نام گرفت و دروس جدید (غیر حوزه‌ای) در آن تدریس می‌شد. در اواسط شهریور ۱۳۵۹، بنای مقبره رضاخانی تخریب و به‌جای آن، حوزه علمیه‌ای با مدیریت امام‌جمعه شهرری؛ مرحوم‌رفیعی احداث شد و تکمیل آن تا سال ۶۶ طول کشید.

در سال ۱۳۶۸، حجت‌الاسلام تاج‌آبادی، از طرف تولیت آستان به مدیریت مدرسه منصوب شد. در سال ۱۳۷۰ مدرسه جهت بازسازی تخریب شد و طلاب برای ادامه تحصیل به حوزه‌علمیه حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام منتقل شدند.

ادغام دو حوزه، پیشرفت‌های چشم‌گیر کمی و کیفی به دنبال داشت. تاکنون ۱۵۲۵ نفر در این حوزه پرورش یافته‌اند.

باتوجه به طرح توسعه حرم و تخریب قسمت‌هایی از این حوزه، ظرفیت پذیرش آن ۳۰۰ نفر و ساختمان آن از امکانات آموزشی و رفاهی برخوردار است.

ب- مشخصات ساختمانی:

- زیربنای کل ساختمان: ۱۱هزار و ۵۰۰ مترمربع
- محوطه: ۶۵۰۰ مترمربع
- مساحت کتابخانه: ۳۰۰ مترمربع
- سالن مطالعه: ۳۰۰ مترمربع
- تعداد اتاق‌ها: ۶۸ حجره در بخش خوابگاه و ۴۵ اتاق در ۳ ساختمان جنوبی
- مساحت کل: ۱۸ هزارمترمربع

بنیان مرصوص، فقط یک طرح نیست، یک نظام جامع آموزشی‌تربیتی مستقل به‌تصویب رسیده است.

ج- بخش مدیریت:

ج۱- واحد آموزشی:

- برنامه‌ریزی و تنظیم برنامه درسی
- دعوت از استادان مجرب
- برگزاری جلسات شورای برنامه‌ریزی
- ثبت‌نام‌ها، گفت‌وگوها و امتحانات
- کنترل و تهیه شناسنامه آموزشی هر طلبه

ج۲- واحد پرورشی:

برگزاری مراسم و درس‌های اخلاق
اداره کتابخانه، اتاق رایانه و...
مسائل پرورشی مانند: مشاوره، اردو و تربیت بدنی
امور تبلیغی

د- نظام جامع آموزشی‌تربیتی بنیان مرصوص:

بنیان مرصوص، فقط یک طرح نیست، یک نظام جامع آموزشی‌تربیتی مستقل به‌تصویب رسیده است.

برنامه‌های این نظام آموزشی، همگی درکارنامه و معدل طلبه لحاظ می‌شوند. به‌عبارت دیگر، موضوعاتی مانند تربیت بدنی، سلامت و هنر، فعالیت فوق‌برنامه یا حاشیه‌ای محسوب نمی‌شوند بلکه تمام آن‌ها در برنامه آموزشی، لحاظ شده‌اند. با این‌کار، طلبه، هم جامعیت پیدا می‌کند، هم در جمع درس‌ها با فعالیت‌های فوق‌برنامه دچار دوگانگی و آشفتگی نمی‌شود. زیرا عمده دغدغه‌های او در نظام آموزشی وجود دارند و نیازی به فرصت‌یابی و موازی‌کاری ندارد.

د۱- مهم‌ترین اهداف:

- تربیت طلبه مهذب، مسلط در علوم وحیانی، فعال و موثر در نظام اسلامی
- انس با قرآن و سنت
- خلاقیت علمی
- آگاهی سیاسی و اجتماعی
- روحیه هنری
- سلامت جسمی

د۲- مهم‌ترین برنامه‌ها:

- آموزش فعال و کاربردی مبتنی بر تئوری و کارورزی
- دروس علمی‌پژوهشی مانند: فقه، ادبیات عربی و فارسی و معرفت نفس
- آموزش‌های عمومی و تخصصی قرآن و حدیث مانند: تفسیر، مهندسی مفهوم و نهج‌البلاغه
- مشاور اخلاق برای هر طلبه
- کلاس‌های هنری، مانند: خوش‌نویسی و مبانی هنر در اسلام
- طب سنتی
- روش تبلیغ
- علوم سیاسی و علوم روز
- تربیت بدنی

این‌جا درهای امید به سوی‌تان گشوده می‌شود؛

نماز عشق در قبله‌گاه تهران

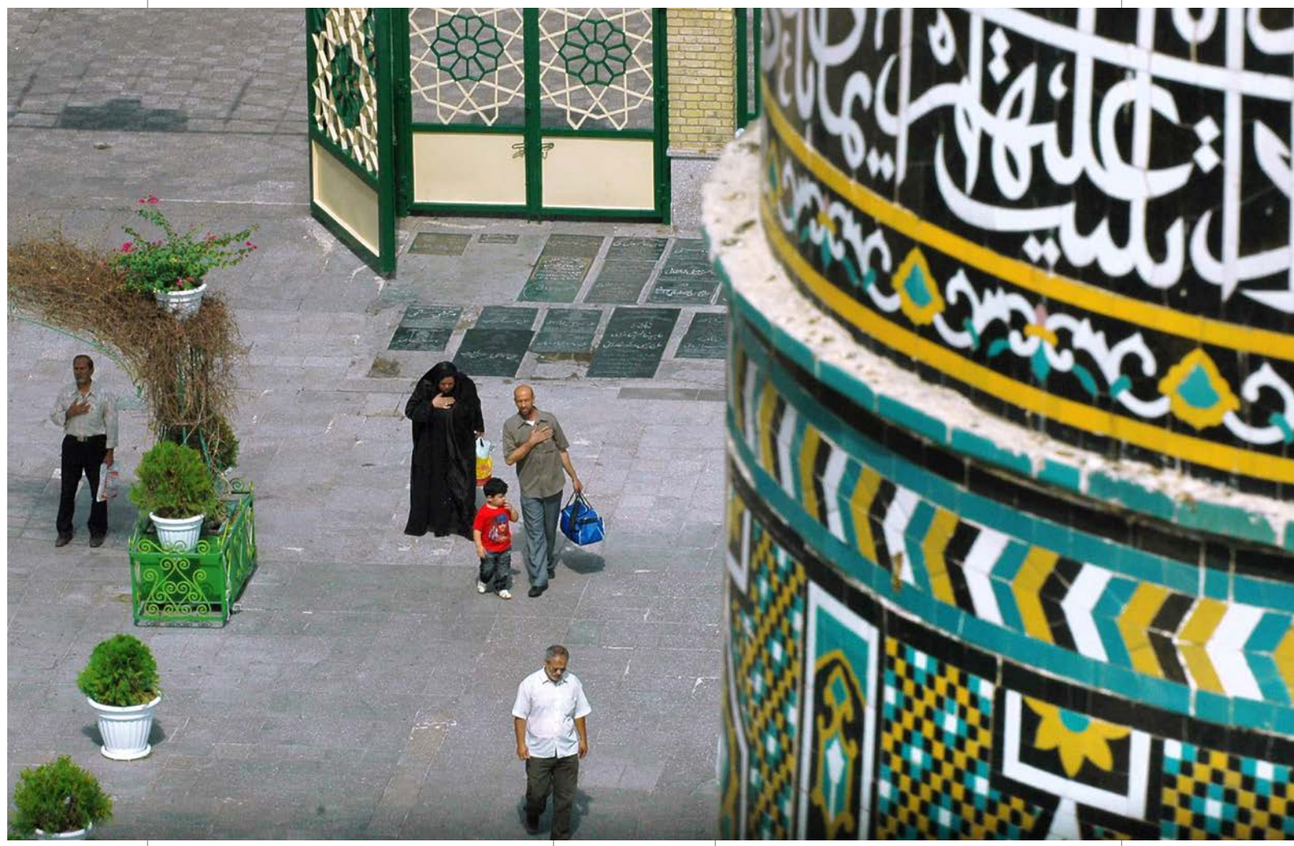

بعد از ظهر پنجشنبه است و کلافه از سختی روزگار و خسته از کار، بی‌حال و بی‌انگیزه در خانه نشسته‌ام و ناامید و بدون هدف شبکه‌های تلویزیون را عوض می‌کنم. ناامیدی در جامعه رسوخ پیدا کرده است. در نظرم؛ شرایط سخت اقتصادی تأثیر خود را بر روحیه اکثر مردم گذاشته است. کنترل تلویزیون دستم است که به شبکه قرآن سیما می‌رسم. برنامه بشارت از برنامه‌های طرح قرآنی ۱۴۵۱ درباره سوره یوسف علیه‌السلام صحبت می‌کند. سوره‌ای که در آن خداوند ناامیدان را، به لطف و رحمت خویش هشدار می‌دهد. همین تلنگر کافی است تا به خودم بیایم و در مسیر استغفار قدم بردارم. باید دو رکعت نماز توبه بخوانم. تصمیم خود را گرفته‌ام و برای رسیدن به آرامش و درخواست توبه از محضر پروردگار به سمت قبله‌گاه تهران در شهر ری، حرم باصفای حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام حرکت می‌کنم. فاصله خانه تا حرم خیلی دور نیست و نیم ساعته خود را در صحن عتیق می‌بینم. سلام نخست را می‌دهم و با به خاطرآوردن این‌که چند سالی است خدمت آقا نیامده‌ام، شرمنده می‌شوم و با خود می‌گویم؛ «این همه نزدیکی و این همه دوری!»

داخل حرم دستانم را به ضریح مطهر یاور شیعیان می‌رسانم. دعا و نیایشی کوتاه و بعد از آن جا را برای مشتاقان زیارت باز می‌کنم. مردم زیادی در حال خواندن نماز هستند. نگاه‌شان می‌کنم. چه حالی می‌دهد کنار مرد خدا برای خدا نماز بخوانی. در محل آمد و شد فرشتگان که از مقربان درگاه الهی هستند، برای خدا نماز بخوانی. در کنار مردمانی که به دور از زرق و برق دنیا برای رسیدن به سرمایه‌ای معنوی گرد هم آمده‌اند نماز بخوانی و در کل چه

لذت‌بخش است وقتی نماز می‌خوانی.

این حال و هوا و این حضور، تأثیر خود را گذاشته است. احساس می‌کنم حالم خوب است. اما آیا این احساس تنها برای من است؟ چشم می‌چرخانم و اطرافیان را می‌نگرم. مردی که به نظر همسن و سال خودم است و دهه چهارم زندگی‌اش را پشت سر می‌گذارد، در حال بازی‌کردن با کودک خردسالش است. متوجه نگاهم می‌شود و با صدایی آرام می‌گوید؛ «بچه را نگه داشته‌ام تا مادرش بتواند با خیال راحت زیارت کند.» لهجه دارد. سر صحبت را باز می‌کنم. نامش علیرضا و اهل ساوه است، برای زیارت حرم عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام به همراه همسر و تنها فرزندشان به تهران آمده است. می‌گوید: «همسرم خیلی حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام را دوست دارد. اوایل ازدواج‌مان (حدود ۱۰ سال پیش) از من خواست او را به زیارت بیاورم. دوری راه و نداشتن ماشین باعث می‌شد رغبت زیادی نداشته باشم. ولی راستش را بخواهید بعد از یکی دوبار زیارت، من هم علاقمند شدم حتی خیلی بیشتر از همسرم.»

محمدطاها، فرزند ۴ ساله علیرضا همچنان در حال بازیگوشی است. پدر از او می‌خواهد کمی آرام‌تر باشد؛ اما مگر کودکان گوش شنوا دارند؟ به حرکات محمدطاها می‌خندیم و به صحبت‌مان ادامه می‌دهیم. «الان نزدیک ۱۰ سال است که هر سه ماه یک بار به زیارت حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام می‌آییم. در تهران فامیل و آشنایی نداریم، به همین خاطر صبح پنجشنبه‌ای راه می‌افتیم و بعد از ظهر هم به سمت ساوه و خانه‌مان حرکت می‌کنیم. هزینه زیادی ندارد. چند لیتر بنزین و یک ناهار ساده، در عوض کلی زیارت و گشتن در بازار و گشت‌وگذار در پارک کنار حرم.»

علت این آمدن‌ها را می‌پرسم، در پاسخ می‌گوید: «این فقط عشق است و البته پس‌دادن تنها یک ذره از بدهی. ما هر چه داریم از خدا داریم و آبروی اولیای خدا، پس باید در چنین مکان‌هایی حاضر باشیم و از محبتی که به ما می‌شود، قدردانی کنیم.»

از علیرضا و پسرش خداحافظی می‌کنم و به سمت دیگر حرم می‌روم. روحانی میان‌سالی به دیوار تکیه داده و تسبیح به دست ذکر می‌گوید. نزدیکش می‌شوم و بعد از معرفی خودم به عنوان خبرنگار از آثار و برکات زیارت حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام می‌پرسم. حجت‌الاسلام محمودی در پاسخ می‌گوید: «در مورد دلیل این‌که چرا ثواب زیارت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام به مثابه زیارت سیدالشهدا علیه‌السلام در کربلا بیان شده است، باید بدانیم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام حلقه وصل شیعیان در شهرهای مختلف بودند و می‌شود از ایشان به عنوان سفیر سیار

ما اهل شهرری، جَلد این حرم هستیم. هر جا رهایمان کنند، به حرم برمی‌گردیم.» این را می‌گوید و همراه با دوستش می‌خندد. عرفان دنباله حرف رفیقش را می‌گیرد و می‌گوید: «واسه همین حرمه که پرچم بچه‌های شهرری همیشه بالاست.»

در مورد دلیل این‌که چرا ثواب زیارت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام به مثابه زیارت سیدالشهدا علیه‌السلام در کربلا بیان شده است، باید بدانیم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام حلقه وصل شیعیان در شهرهای مختلف بودند و می‌شود از ایشان به عنوان سفیر سیار ائمه علیهم‌السلام یاد کرد.

ائمه علیهم‌السلام یاد کرد.»

این سخنان عطش من برای شنیدن نظر مردم در این مکان مقدس افزایش می‌دهد. برمی‌خیزم و آرام آرام به سمت صحن و کنار حوض می‌روم. مردی از اهالی افغانستان که ساکن کهریزک در جنوب تهران است به همراه همسر و ۴ فرزندش در حال عکس‌گرفتن و سلفی‌انداختن با هم هستند. در فرصت مناسبی کنار غلام‌محمد می‌نشینم. مرد ۵۰ ساله‌ای که از زمان جنگ‌های داخلی افغانستان به ایران مهاجرت کرده و با کارگری و بنایی توانسته پولی پس‌انداز کند و بعد از رفتن دوباره به کشورش و ازدواج، این بار با همسرش به ایران برگردد. برای حضور در ایران کارت اقامت گرفته و همچنان در صنعت ساختمان کار می‌کند. می‌گوید: «ایران مردمان خیلی خوبی دارد. در ایران توانستم کار کنم و پولی پس‌انداز کنم و خانواده تشکیل دهم. گاهی حرف و حدیث‌هایی بیان می‌شود که ایرانی‌ها ما افغان‌ها را آزار می‌دهند. اگر این اذیت‌ها وجود داشت که نمی‌توانستیم این همه سال در ایران دوام بیاوریم. الان چند میلیون افغان در ایران زندگی می‌کنند و کسی کاری به کارشان ندارد. ما در ایران احساس امنیت داریم.»

می‌پرسم؛ کجا احساس امنیت بیشتری می‌کنید؟ بدون درنگ پاسخ می‌دهد: «مثلاً در همین حرم.»

در گوشه دیگر صحن، دو جوان که با هم می‌گویند و می‌خندند، نظرم را جلب می‌کنند. نام یکی‌شان عرفان و نام دیگری میلاد است، هر دو اهل شهرری. میلاد به تازگی به خدمت سربازی رفته است. از مرخصی آخر هفته استفاده کرده و همراه دوست همیشگی‌اش به حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام آمده. می‌گوید: «ما اهل شهرری، جَلد این حرم هستیم. هر جا رهایمان کنند، به حرم برمی‌گردیم.» این را می‌گوید و همراه با دوستش می‌خندد. عرفان دنباله حرف رفیقش را می‌گیرد و می‌گوید: «واسه همین حرمه که پرچم بچه‌های شهرری همیشه بالاست. بچه محل ما تو تموم کشور معروف و محبوبه و خوب می‌دونیم که چطور هوای این بچه محل بامعرفتمون رو داشته باشیم.»

صداقت گفتارشان رشک‌برانگیز است. چند دقیقه بعد باز هم اذن دخول گرفته و داخل حرم شده‌ام. فرش‌های پهن شده در جای جای حرم من را به نماز می‌خوانند و به علت حضورم در این حرم فکر می‌کنم. آمده‌ام تا دو رکعت نماز توبه بخوانم و به خود بگویم که وقتی خدا را داری، نباید ناامید و مأیوس باشی. تربت کربلا را روی زمین می‌گذارم و دو رکعت نماز توبه‌ای را که نماز عشق شده است، آغاز می‌کنم.

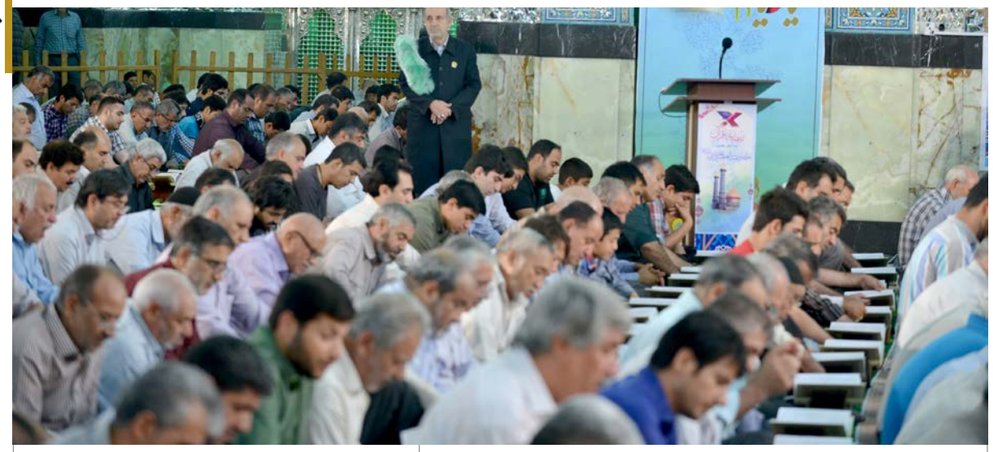

مؤسسه تعاون با مومنین

آشیانه پرواز نیکوکاران

این مؤسسه، تحت اشراف تولیت آستان مقدس، با هدف رسیدگی به ایتام و مستمندان و توسعه فعالیت‌های خود در زمینه‌های فرهنگی، رفاهی و... تشکیل شده است و از سال ۱۳۹۲ با توجه به افزایش مددجویان و نیازمندی‌های آنان، به آموزش مددجویان، توانمندسازی و اشتغال‌زایی آنان همت گماشته است.

عمده فعالیت‌های این مؤسسه:

- فراهم‌کردن زمینه‌های مناسب برای خودکفائی و اشتغال مددجویان تحت حمایت، از طریق ایجاد کارهای تولیدی، خدماتی و صنعتی
- تلاش برای رفع نسبی مشکلات آنان؛ مانند معرفی برای درمان، اخذ وام، تأمین نیازهای ضروری، اشتغال‌زایی و ترک اعتیاد
- برگزاری برنامه‌های فرهنگی در جهت رشد و ارتقای بینش خانواده‌های آنان
- جذب افراد خیّر
- انجام عقیقه و توزیع آن طبق ضوابط شرعی آن

کلاس‌های آموزشی:

- آموزش مهارت‌های زندگی
- راه‌های مقابله با بحران‌های خانوادگی
- آموزش شیوه‌های صحیح فرزندپروری
- بررسی و شناسایی آسیب‌های روانی، اجتماعی پس از طلاق
- راه‌های مقابله با انحرافات جنسی
- آموزش مهارت لازم برای ازدواج
- آشنایی با راه‌های پیش‌گیری و درمان اعتیاد
- احکام شرعی، روابط محرم و نامحرم و مسائل مربوط به آن‌ها
- آشنایی با سیاست‌های جنگ نرم در رسانه‌ها، آسیب‌های ماهواره و شبکه‌های اجتماعی، فضای مجازی و بازی‌های رایانه‌ای
- چه‌گونگی برخورد با معتادان
- راه‌های مقابله با بیکاری
- آشنایی با اصول بهداشت (مادران و دختران و تغذیه سالم)
- مدیریت امور مالی خانواده
- بازاریابی و فروش
- خلاقیت و کارآفرینی
- مدیریت مصرف
- آموزش کارهای فنی و حرفه‌ای از قبیل: هنرهای خانگی، صنایع دستی و پرستاری

خدمات فرهنگی:

- برگزاری کلاس‌های عقیدتی، احکام و حدیث برای خانواده‌ها
- انجام امور حقوقی مربوط به مددجویان توسط وکیل
- برگزاری اردوی زیارتی و سیاحتی فرزندان
- مشاوره خانواده
- مشاوره تحصیلی
- مشاوره و درمان رایگان اعتیاد

چگونگی جمع‌آوری دریافت‌های غیرنقدی

- مراجعه مستقیم
- صندوق اعانات
- معرفی مددجویان توسط آشنایان
- کمک‌های موردی
- برپایی چادرهای جمع‌آوری فطریه، کفاره و رد مظالم بعد از ماه مبارک رمضان
- اعزام وانت برای تحویل یا دریافت کالا

خادم حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام می‌گوید:

آبرو گرفته‌ام

از ۱۲ سال قبل با راه‌اندازی کاروان زیارتی عتبات عالیات، در کسوت خادمی زائران امام حسین علیه‌السلام فعالیت می‌کند و از ۳ سال قبل به افتخار خادمی حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام نائل شده است. سید حسین توحیدی، سرهنگ ۵۱ ساله و بازنشسته نیروهای مسلح است و در روزگار استراحت و بازنشستگی، خدمت به زائران قبله‌گاه تهران را انتخاب کرده است.

با او دم در شرقی حرم دیدار می‌کنم و بعد از تعارفات معمول می‌پرسم، چه شد یکی از خادمان حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام شدید؟ می‌گوید: ما بچه هیأتی‌ها همیشه به دنبال بهره‌بردن از سفره بابرکت اهل‌بیت علیهم‌السلام هستیم. از سال ۸۵ که کاروان زیارتی عراق را راه‌اندازی کردم، توانستم به بخشی از این آرزو دست پیدا کنم. چند وقت بعد، سال ۹۴ یکی دیگر از آرزوهایم برآورده شد و با توفیقی که از سوی سید الکریم حسنی علیه‌السلام نصیبم شد، افتخار پیدا کردم خادم آستان و درگاه این سید بزرگوار شوم و به زائران محترمش خدمت کنم.

این را می‌گوید و با نگاهی به سمت آسمان که در آن گنبد حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام می‌درخشد، ادامه می‌دهد: معتقدم که حضور در این کسوت و لباس عنایت خود حضرت است و من هم به نیابت از دوستان و آشنایان خادمی ایشان را می‌کنم تا ان‌شاءالله در آن دنیا دستگیر همه ما باشند.

هر کسی سراغ خانه اهل‌بیت علیهم‌السلام برود، همه چیز می‌گیرد؛ مال دنیا که چیزی نیست و اصلاً ارزشی ندارد، آبرو می‌گیرد. من بیش از ۵۰ بار به عتبات رفته‌ام و به تمام زیارتگاه‌های شیعیان سفر کرده‌ام. همیشه هم این مسیر را ادامه می‌دهم، چون خواستن از اهل‌بیت علیهم‌السلام در حقیقت بالابردن ارزش و شخصیت است. خودم از در خانه امام‌حسن علیه‌السلام حاجت گرفته‌ام و این را که به خادمی فرزندش رسیده‌ام، از کرامات امام حسن علیه‌السلام و حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام می‌دانم.

هر کسی سراغ خانه اهل‌بیت علیهم‌السلام برود، همه چیز می‌گیرد؛ مال دنیا که چیزی نیست و اصلا ارزشی ندارد، آبرو می‌گیرد.

در این لحظه خانواده‌هایی از مقابل ما رد می‌شوند که مشخص است مسافر هستند و در سفر به تهران زیارت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام را از یاد نبرده‌اند. توحیدی ادامه می‌دهد: همین‌ها را ببینید. معلوم است که از شهرستان آمده‌اند. نمی‌دانید وقتی به این افراد و همه زائران حضرت، چه آنها که اهل تهران و شهری و شهرهای اطراف هستند، چه آنها که از شهرهای دورتر به زیارت مشرف می‌شوند خوشامد می‌گوییم و راهنمایی‌شان می‌کنیم، چه لذتی نصیب‌مان می‌شود. به قول دوستان، میزان معنویت خون‌مان بالا می‌رود. مدالی که درِ خانه اهل‌بیت علیهم‌السلام به آدم داده می‌شود، چیز دیگری‌ست، ان‌شاءالله پایدار بماند.

از او می‌پرسم، مردی با این همه اعتقاد و البته تجربه حضور چند ساله در حرم، حتماً شاهد کرامات غیبی بوده، درست است؟ در پاسخ بیان می‌کند: خاطره‌ای از یکی از دوستان نقل می‌کنم. یکی از خادمان حرم تعریف می‌کرد: «روزی نشسته بودم و مردمی را که برای زیارت آمده بودند از نظر می‌گذراندم. نگاهی به ضریح انداختم و در دل از حضرت پرسیدم که چگونه ممکن است زیارت شما و امام حسین علیه‌السلام یکی باشد! در همین لحظه احساس کردم خوابم می‌آید. یکی از دوستان را به جای خودم نشاندم و رفتم تا یك ساعتی بخوابم. در عالم خواب و رؤیا دیدم در میدان شهرداری شهرری مقابل حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام اتومبیلی برای کربلا مسافرگیری می‌کند. سوار شدم و بعد از چند لحظه در بین‌الحرمین پیاده شدم و به زیارت حرم مطهر امام‌حسین علیه‌السلام و حضرت ابوالفضل علیه‌السلام رفتم. ناگهان به خاطر آوردم که دوستم را فقط برای یك ساعت به جای خودم گذاشته بودم. خواستم به شهرری برگردم اما مسیر را نمی‌شناختم. راه را از کسی سؤال کردم. تل زینبیه را نشانم داد. وقتی بالای تل رسیدم، حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام را پشت آن دیدم. با این رؤیا دانستم که زیارت این سید بزرگوار مانند زیارت عموی بزرگوارشان؛ حضرت سید الشهدا علیه‌السلام است». خوب این یکی از کراماتی است که در این حرم رخ داده است.

بعد از چند لحظه ادامه می‌دهد: شما داستان سید الکریم علیه‌السلام و آیت‌الله العظمی مرعشی‌نجفی را شنیده‌اید؟ می‌گویم، شما برای‌مان تعریف کنید. می‌گوید: آیت‌الله العظمی مرعشی‌نجفی، پس از آنکه درسش را در نجف به پایان می‌برد، به تهران می‌آید و به خواستگاری دختر یکی شهروندان تهرانی می‌رود. پدر دختر خانم به او می‌گوید که شما آدم خوبی هستی، اما دستت خالی است. برو و هروقت توانستی یک جفت گوشواره، چهار عدد النگو، دو عدد پیراهن، دو قواره چادری و دو جفت کفش برای دخترم تهیه کنی، به خواستگاری بیا. انجام این درخواست در آن زمان برای آقای مرعشی‌نجفی سخت بود. ایشان به سمت قم حرکت می‌کند؛ اما قبل از حرکت به قصد زیارت حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام به شهرری می‌آید. در حیاط وقتی چشمش به گنبد حضرت می‌خورد، بی‌اختیار عبا را روی سرش می‌کشد و به خاطر توانایی نداشتن در فراهم‌کردن درخواست پدر دختر، گریه می‌کند. در همان حال صدایی به او می‌گوید که بسته‌ات را بردار. آقای مرعشی‌نجفی توجهی نمی‌کند و باز به گریه و درخواستش از حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام ادامه می‌دهد. باز همان صدا به او می‌گوید بسته‌ات را بردار. ایشان عبا را کنار می‌کشد. کسی را آنجا نمی‌بیند. متوجه می‌شود بسته‌ای مقابلش است. داخل آن را نگاه می‌کند و می‌بیند هر آنچه پدر آن دختر در خواستگاری درخواست کرده بود در بسته وجود دارد. متوجه می‌شود مورد عنایت حضرت سید الکریم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام قرار گرفته است.

صدایی به او می‌گوید که بسته‌ات را بردار. آقای مرعشی‌نجفی توجهی نمی‌کند و باز به گریه و درخواستش از حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام ادامه می‌دهد. باز همان صدا به او می‌گوید بسته‌ات را بردار. ایشان عبا را کنار می‌کشد. کسی را آنجا نمی‌بیند. متوجه می‌شود بسته‌ای مقابلش است.

می‌گویم، بله! عنایات و کرامات زیادی از ایشان دیده شده است. شما مورد ویژه‌ای از کسانی که حاجت‌روا شده‌اند، سراغ دارید؟ پاسخ می‌دهد: بله. شخصی از اقلیت‌های دینی همیشه برای زیارت به این مکان مقدس تشریف می‌آورد. وی خانمی است که می‌گوید او و همسرش شفاگرفته حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام هستند. این‌جا می‌آید و به رسم خودشان صلیبی روی سینه می‌کشد و ادای احترام می‌کند.

آقای توحیدی در ادامه می‌گوید: سال ۹۰ بازنشسته شدم. با حقوق بازنشستگی که مبلغ آن زیاد هم نیست زندگی خودم و خانواده‌ام را به بهترین شکل می‌گذرانم. شك ندارم که خدمت در آستان اهل‌بیت علیهم‌السلام به مال و زندگی‌ام برکت داده است. امامان معصومین علیهم‌السلام و فرزندان آنها همه کریم هستند، اجازه نمی‌دهند شیعه و خادمان‌شان سختی روزگار را بچشند. البته نفع حضور ما در این کسوت، تنها مالی نیست. از نظر خلقیات، سعی می‌کنم به کمال و تعالی برسم و برای خانواده شخص مفیدتر و مؤثرتری باشم.

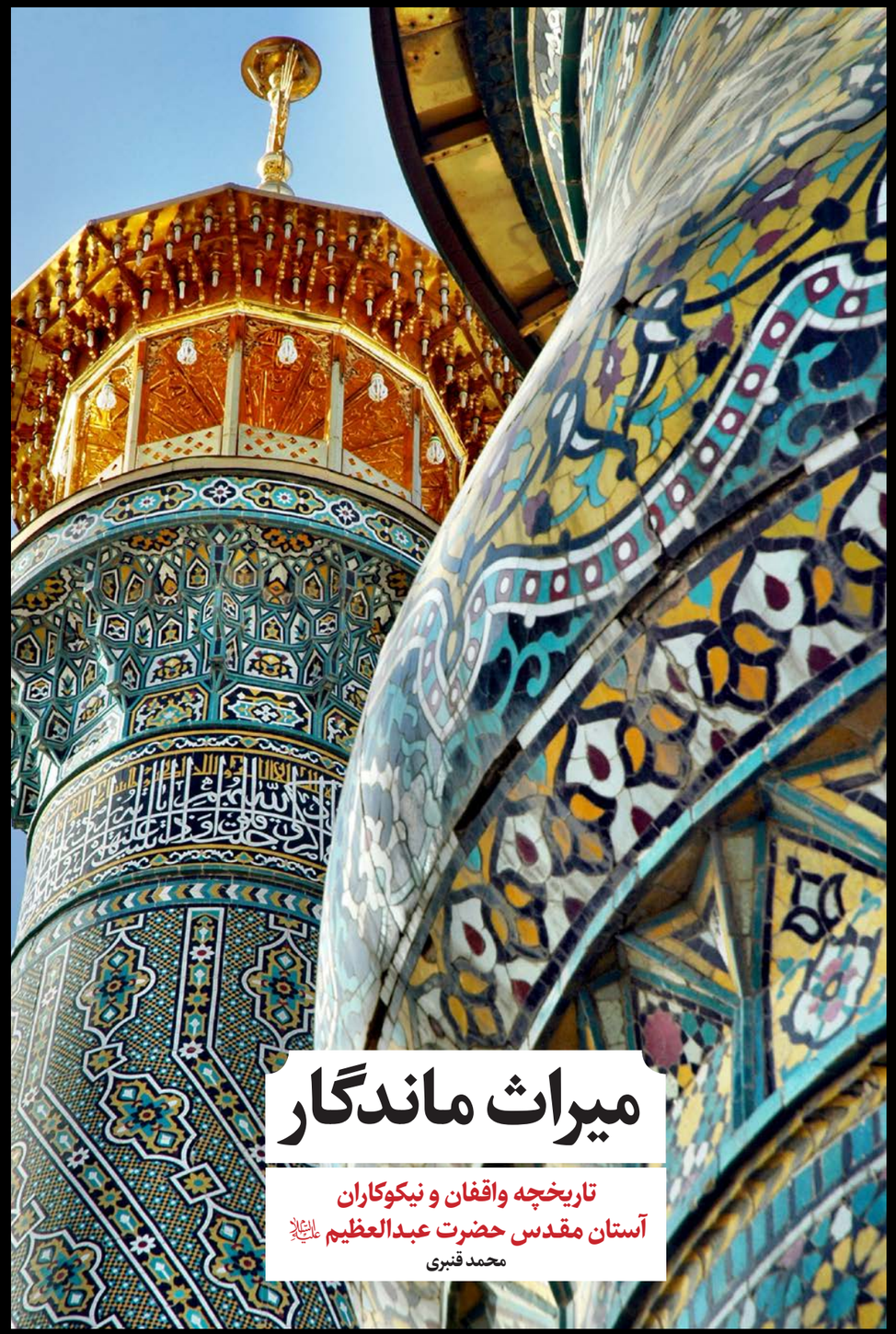

میراث ماندگار

تاریخچه واقفان و نیکوکاران آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام

محمد قنبری

پیش‌گفتار

حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام یکی از شخصیت‌های بزرگ علمی، عملی و جهادی است که تاکنون به گونه‌ای شایسته شناخته نشده است. بر اساس آنچه در منابع موجود و در تاریخ زندگی ایشان آمده، آن بزرگوار حیات پنج امام از امامان اهل بیت علیهم‌السلام، یعنی امام کاظم علیه‌السلام تا امام عسکری علیه‌السلام را درک کرده است؛ اما این به‌آن معنا نیست که به محضر همه آنها رسیده یا از آنها سخنی شنیده است. آنچه مسلم است، این که ایشان محضر امام جواد علیه‌السلام و امام هادی علیه‌السلام را درک کرده و از آنها احادیث فراوانی نقل کرده است.

برای اثبات جایگاه علمی آن حضرت، کافی است که بدانیم امام معصوم علیه‌السلام مردم را برای حل مشکلات دینی و پاسخ به پرسش‌های اعتقادی و عملی به ایشان ارجاع داده است و مهم‌ترین نشانه عظمت معنوی و مقامات باطنی حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام برابری فضیلت زیارت آن بزرگوار با فضیلت زیارت سیّدالشهدا علیه‌السلام است.[1]

این بزرگوار، فرزند عبدالله، فرزند علی بن حسن، فرزند حسن بن زید، فرزند زید بن حسن علیه‌السلام، فرزند علی بن ابی‌طالب علیه‌السلام است. بنابراین، با چهار واسطه به امام حسن علیه‌السلام و با پنج واسطه به حضرت علی علیه‌السلام نسب می‌رسد. ایشان در سال ۱۷۳ هجری در مدینه متولد شد و در دوران ولایت امامان هشتم و نهم و دهم زیست. حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام احادیث فراوانی از امام جواد و امام هادی علیه‌السلام نقل کرده است. از تألیفات ایشان، کتاب‌های «خطب امیرالمؤمنین» و «روز و شب» است.

حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام، از حکومت زمان خود بیمناک شد و از دیار خویش، مدینه هجرت کرد و پس از مدتی اقامت در شهرهای مختلف، رهسپار ری شد. در ری، در خانه یکی از شیعیان سکنا گزید و در خفا زیست. روزها روزه می‌گرفت و شب‌ها را به عبادت و مناجات با خدا می‌گذراند. گاهی نیز به طور ناشناس از خانه بیرون می‌آمد و به زیارت قبری می‌رفت که اکنون مقابل قبر او است؛ یعنی امامزاده حمزه علیه‌السلام. پس از مدتی، خبر حضور ایشان در ری، به گوش شیعیان و محبان اهل بیت علیهم‌السلام رسید و دوستداران خاندان نبوت و طالبان فیض، اندک‌اندک با ایشان رابطه برقرار کردند. در همین ایام، امام هادی علیه‌السلام او را به نمایندگی خود در شهر ری منصوب کرد. سرانجام وی در سال ۲۵۲ قمری در ۷۹ سالگی در شهر ری، جان به جان‌آفرین سپرد و به دیار باقی شتافت. از امام هادی علیه‌السلام روایت شده است که زیارت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام در ری، همسان زیارت امام حسین علیه‌السلام در کربلا است.[2]

مقبره امامزاده حمزه علیه‌السلام از فرزندان امام موسی کاظم علیه‌السلام، در جنوب غربی مزار حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام است. در شمال شرق مرقد ایشان نیز، بقعه امامزاده طاهر علیه‌السلام، از نوادگان امام زین العابدین علیه‌السلام است.

مرقد و آستان مطهر حضرت عبدالعظیم حسنی و امامزاده حمزه و امامزاده طاهر علیه‌السلام، قرن‌هاست که پذیرای سیل ارادتمندان به مکتب اهل بیت علیهم‌السلام و شیعیان است. دولت‌مردان و نیکوکاران، همواره در آبادانی و عمران این سه آستان مبارک کوشیده و پاسدار شکوه تاریخی آنها بوده‌اند.

کتاب حاضر می‌کوشد واقفان و بانیان و نیکوکارانی را که به آستان حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام و امامزادگان مجاور، خدمت کرده و اسباب رفاه زائران را فراهم آورده‌اند، به اختصار معرفی کند.

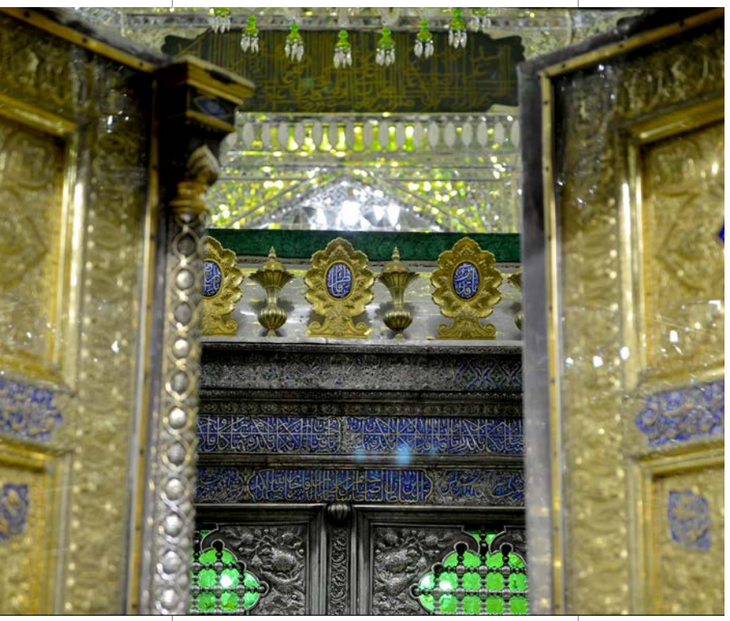

۱. ر.ک: حکمت‌نامهٔ حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام، ص۱۳-۲۵.

۲. «محمّد بن یحیی العطار، عمن دخل علی أبی الحسن علی بن محمّد الهادی، من أهل الری، قال: دخلتُ علی أبی الحسن العسکری علیه‌السلام، فقال: أین کنت؟ قلت: زرت الحسین علیه‌السلام. قال: أما أنک لو زرت قبر عبدالعظیم عندکم لکنت کمن زار الحسین بن علی علیه‌السلام؛

محمّد بن یحیی عطّار از مردی از اهالی شهر ری ـ که به خدمت حضرت امام هادی علیه‌السلام شرفیاب شده بود ـ نقل کرده است که: به خدمت امام هادی علیه‌السلام رسیدم. حضرت فرمود: کجا بودی؟ عرض کردم: از زیارت قبر حسین علیه‌السلام بر می‌گردم. فرمود: اگر قبر عبد العظیم را - که نزد شما قرار دارد - زیارت می‌کردی، به راستی مانند کسی بودی که قبر حسین بن علی علیه‌السلام را زیارت کرده باشد» (ثواب الاعمال، ص۱۲۴، ح۱).

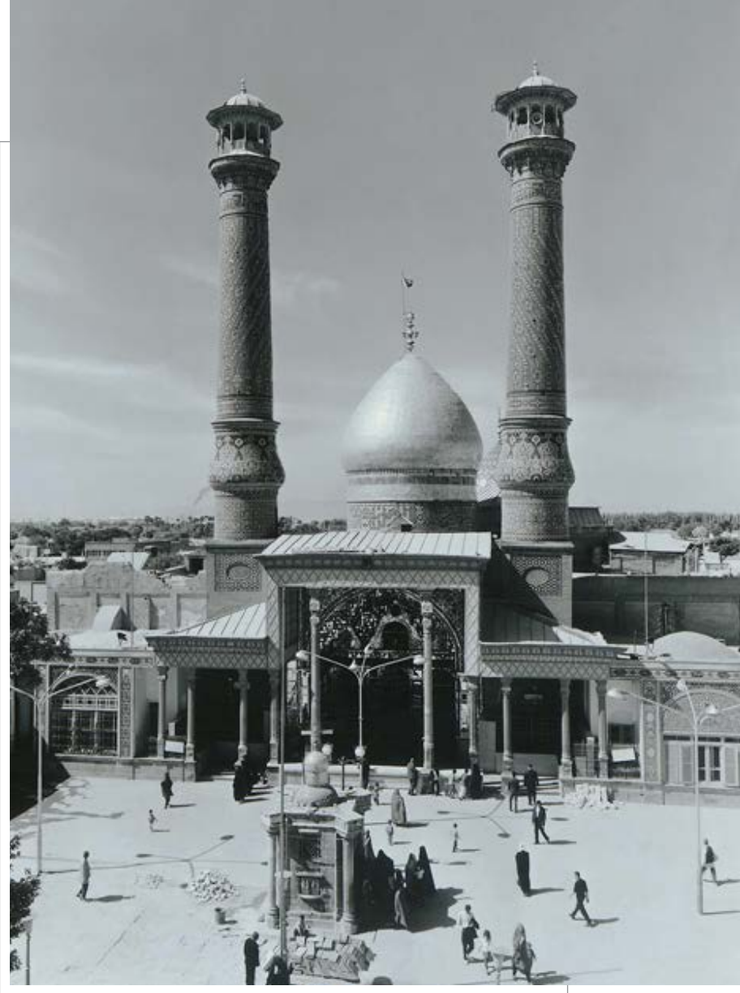

بخش اول
واقفان

درآمد

موقوفات آستان حضرت عبدالعظیم ؑ از دیرباز تا کنون وجود داشته و بسیاری از آنها از هفتصد سال پیش تا کنون به نام دقیق واقف، روشن و مشخص است. قدیمی‌ترین واقف شناخته شده، یکی از سادات محتشم ری، به نام سیّد شرف‌الدین حسین است. او چندین رقبه از املاک خود را وقف آستان کرده و تولیت آن را به خود و سپس به فرزندان و فرزندزادگان ذکورش سپرده است. نیز از چند تن دیگر از بزرگان آن عصر که به پیروی از او املاکی را وقف آستان کرده‌اند، اطلاعاتی ارزشمند در دست است؛ اگرچه اصل قبالات و وقف‌نامه‌ها از میان رفته است.

در گزارش «مجلس تحقیق و تفتیش اوقاف» در زمان شاه طهماسب اوّل(۹۸۴ - ۹۳۰ق)، در تاریخ اول رجب ۹۶۱ق، صورت کلیه این رقبات و نام واقفان و متولیان آنها ذکر شده است،[1] اما مرور زمان، تشخیص متولیان شرعی را دشوار ساخته و مدعیان بسیاری را برای تصدی این منصبِ درآمدزا(ثلث عواید موقوفات) به طمع انداخته است؛ به طوری که در اواسط قرن دهم هجری که شاه طهماسب به توسعه و ترمیم و تنظیم امور آستان همت گماشت، برای تشخیص متولیان شرعی، مجلس تحقیق و تفتیش اوقاف تشکیل داد و این مجلس پس از مطالعه اسناد و وقف‌نامه‌ها، از میان مدعیان مختلف، دو نفر را به نام‌های امیر حسام‌الدین ابراهیم بن امیر و ناصرالدین خلیل الله به عنوان متولیان شرعی موقوفات قدیمی آستان برگزید.[2] پس از آن، پادشاه مزبور خود نیز رقباتی چند وقف آستان کرد یا به سیورغال[3] مقرر داشت و مدیریت آن را به وزیر یا یکی از بزرگان دولتی واگذار کرد.

اقدامات شاه طهماسب درباره تشخیص متولیان شرعی، اگرچه در برهه‌ای از زمان، کارگشا و موجب نظم و ترتیب آستان شد، پس از گذشت زمان، میان اعقاب متولیان شرعی اختلاف افتاد و بر مشکلات سابق، چنان افزود که گاهی کار به «مناقشات جاهلانه» می‌کشید[4] و مداخله سلاطین وقت را ضروری می‌ساخت. مثلا در سال ۱۱۴۰ق اشرف افغان مجبور به مداخله شده، طی فرمانی، نام همه موقوفات و شیوه مصرف عواید و روش نگهداری و نام متولیان شرعی و انتصابی و حدود اختیارات آنان را تعیین کرد. این فرمان از چند جهت اهمیت بسیار دارد:

الف. چون این فرمان با حضور اشرف افغان و مسئولان امور آستان تنظیم شده و جمله «بالمشافهه العلیه العالیه» در پشت سند نوشته شده است، احتمال خبط و خطا در آن اندک است.

ب. ذکر نام کلیه موقوفات و تشخیص عواید و طرز نگهداری آنها به این تفصیل، در سند دیگری نیامده است.

ج. تشخیص متولی شرعی و ذکر نام متولیان انتصابی و تعیین حدود و وظایف هریک از آن‌ها، از نکات قابل توجه این فرمان است.

موقوفاتی که در گزارش‌ها و فرمان‌های مذکور آمده

۱. آستانه ری، ص۸۳.
۲. همان، ص۸۶.
۳. «سیورغال» یا «تیول»، درآمد ملکی است که از طرف سلاطین، در ازای خدمت یا به عنوان هدیه به بزرگان یا اماکن مقدسه واگذار می‌شده است، اما ملک در مالکیت دیوان باقی می‌ماند.
۴. سطر ۱۵ فرمان.

است، به این شرح است:

۱. مزرعه ایرین (ایرین چیچکلو)[5]؛ ۲. مزرعه علائین؛[6] ۳. مزرعه مافتان (مافتون)؛[7] ۴. مزرعه بی‌بی مریم؛[8] ۵. مزرعه سیّد عبدالله ابیض؛[9] ۶. مزرعه عین‌آباد بهنام ری؛[10] ۷. مزرعه استروهه؛[11] ۸. یک قطعه باغچه در وسفنارد؛[12] ۹. مزرعه آبه(ده خیر)؛[13] ۱۰. مزرعه بندکردان شهریار؛[14] ۱۱. مزرعه شرقی(شاهی)؛[15] ۱۲. مزرعه هوسنه(در دهستان بهنام)؛ ۱۳. مزرعه مبارک‌آباد(خیرآباد)؛[16] ۱۴. مزرعه جلال‌آباد؛[17] ۱۵. مزرعه دز؛[18] ۱۶. مزرعه سینک و ده واریز شهریار؛[19] ۱۷. مزرعه ایلمان(الیمان)؛[20] ۱۸. ۲۴ باب مغازه، موقوفه شاه طهماسب؛ ۱۹. مزرعه برسنین؛ ۲۰. مزرعه عمادآور؛[21] ۲۱. مزرعه چال ماهیان؛ ۲۲. مزرعه بهشتی؛ ۲۳. مزرعه ترسن‌آباد؛ ۲۴. مزرعه غار؛ ۲۵. مزرعه نرمین؛ ۲۶. قریه آب باریک؛ ۲۷. موقوفه زینب بیگم؛ ۲۸. قریه مردها باد (مرد آباد) شهریار؛ ۲۹. کاروان‌سرای شاه عباسی؛ ۳۰. مغازه‌های وقفی میرنظام الدّین علی‌شاه دوم؛ ۳۱. آب‌انبار متولّی؛ ۳۲. قنات سلیمان‌خانی؛ ۳۳. قنات مهدی‌آباد؛ ۳۴. قریه خلازیر(خورازیل)؛[22] ۳۵. قریه خورائین؛ ۳۶. مزرعه دولاب؛ ۳۷. مزرعه ویمکرد؛ ۳۸. مزرعه آغاج؛ ۳۹. مزرعه محمودآباد؛ ۴۰. مزرعه واریز؛ ۴۱. مزرعه اسلکه؛ ۴۲. مزرعه زرگنده؛ ۴۳. مزرعه چهارهرز(چاله هرز)؛[23] ۴۴. مزرعه بالیغ‌آباد؛ ۴۵. مزرعه نعمت‌آباد.

در کتاب تاریخ آستانه ری، دلایل گوناگونی برای ازدست‌رفتن موقوفات آستان مقدّس، به‌ویژه از دوران سلطنت نادرشاه تا دوره قاجار ذکر شده است؛ از جمله: تجاوز نادرشاه افشار به موقوفات؛ هرج و مرج در کشور پس از قتل نادرشاه؛ واگذاری رقبات موقوفه به شاهزادگان و درباریان قاجاری و برخی سفرای کشورهای خارجی.

در آغاز دوران حکومت پهلوی، رقبات زیر در اختیار آستان مقدّس قرار داشت: ۱. الیمان؛ ۲. سینک شهریار؛ ۳. مافتون؛ ۴. علائین؛ ۵. خلازیر؛ ۶. خورائین؛ ۷. ده خیر؛ ۸. هوسنه؛ ۹. تعدادی مغازه در بازار حضرتی؛ ۱۰. چند سهم از قنات چشمه‌علی.

تصویب قانون اصلاحات ارضی در سال ۱۳۴۰ش(دوره پهلوی دوم)، بزرگ‌ترین ضربه را بر پیکره موقوفات کشور، از جمله موقوفات آستان مقدّس حضرت عبدالعظیم ؑ وارد کرد. در این طرح، بخشی از زمین‌های موقوفه بدون توجه به مسائل شرعی و فقهی وقف، به قطعات کوچک تقسیم و به کشاورزان واگذار شد. پس از پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ و با گزارش‌هایی که به رهبر کبیر انقلاب اسلامی تقدیم شد، معظم له مقرر فرمودند که اجرای قانون اصلاحات ارضی متوقف گردیده و تمام املاک موقوفه به وقفیت بازگردد. براساس آن فرمان، مجلس شورای اسلامی با تصویب ماده واحده‌ای با عنوان «قانون ابطال اسناد و فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه» مقرر کرد که کلیه موقوفات عام که بدون مجوز شرعی به فروش رسیده یا به ملکیت

۵. این مزرعه در ۲۵ کیلومتری جنوب تهران معروف به «ایرین چیچیگلو»، در بلوک غار شرقی ری واقع بوده است. یک ربع آن را سید شرف الدین و سه ربع دیگر را کیا ابوالقاسم بن کیا جمال الدین تهرانی وقف کرده است.
۶. این مزرعه در سه کیلومتری آستان قرار دارد و از آب چشمه‌علی آبیاری می‌شود. در دوران پهلوی، به بهانه اصلاحات ارضی، زمین‌های این مزرعه به زارعان فروخته شد. پس از پیروزی انقلاب، سند پنج دانگ آنها باطل و به موقوفات آستان بازگشت. این مزرعه اکنون بسیار آباد است.
۷. این مزرعه جزو بلوک غار شرقی و امروزه در مجاورت کهریزک و بهشت زهرا ؑ است.
۸. در بلوک غار شرقی و در یازده کیلومتری شهر ری واقع است. این مزرعه امروزه جزو موقوفات آستان نیست.
۹. ظاهراً محل امامزاده عبدالله فعلی و در شمال زاویه مقدسه بوده است.
۱۰. ورامین و مجموع شصت ده را شامل می‌شده است. از این دهستان بزرگ، اکنون تنها دهکده‌ای به نام «بهنام سوخته» باقی مانده است که جزو بلوک خوار است.
۱۱. این مزرعه بین خوار و دماوند قرار داشته و از بزرگ‌ترین دهستان‌های ری با ۹۰ ده بوده است. امروزه فقط نام «ایوانکي» از آن باقی مانده و استروهه نیز وجود ندارد.
۱۲. این باغچه که در جنوب غربی تهران، بیرون دروازه سه راه ساوه، متصل به شهر بوده، امروزه جزو تهران است.
۱۳. ده خیر، بلوک منطقه غار شرقی شهر ری و در اراضی ری باستان قرار دارد و تپه‌میل از آثار ساسانیان در جنوب آن واقع و اکنون به شهر ری متصل است.
۱۴. مزرعه بندگردان در غرب شهر کرج قرار دارد و به مرور زمان از تصرف وقف خارج و پس از انقلاب به آسایشگاه کهریزک بخشیده شده است. قسمتی از اراضی آن را نیز صاحبان صنایع خریده‌اند.
۱۵. این مزرعه از دهات غار غربی و در شمال ده اندرمان واقع شده است. اکنون اراضی آن به تأسیسات آرامگاه حضرت امام خمینی ؒ اختصاص یافته است.
۱۶. بقعه مبارک و آستان در داخل این مزرعه احداث شده است. محدوده این موقوفه از سمت شمال به انتهای حسین‌آباد فعلی، از جنوب به بهشتی و عمادآور، از شرق به انتهای ظهیرآباد و علایین، و از غرب به ابتدای ولی‌آباد فعلی محدود است. این مزرعه از ابتدا وقف؛ و شامل تاکستان‌ها و باغ‌های میوه و سبزی بوده و باقیمانده آن تا قبل از توسعه اخیر همچنان به صورت باغ موجود بوده است.
۱۷. مزرعه جلال‌آباد در غار ری بوده است، ولی موقعیت آن به‌طور دقیق روشن نیست.
۱۸. این مزرعه در روستایی به نام «دزآه» قرار دارد که جزو غار غربی و مکان آن ابتدای مسیر قم (در جاده قدیم) است.
۱۹. این مزرعه و ده، از توابع شهریار است و امروزه به «وارش» معروف است.
۲۰. امروزه به «الیمان» و «جلال‌آباد» نیز معروف است که در غار ری قرار دارد. قسمت عمده این مزرعه در اجرای طرح آزادسازی از کشاورزان تحویل گرفته شده و هم اکنون به صورت اجاره در اختیار شرکت بیجین‌گستر ری است.
۲۱. مزرعه عمادآور و مزرعه بهشتی، براساس سندی که نزد مرحوم عبدالله عقیلی موجود بوده است، در دوره صفویه به سال ۱۱۵۵ق به عنوان سیورغال وقف آستان بوده است.
۲۲. این موقوفه، شامل زمین‌های اطراف، قنات‌ها و باغ‌هایی است که در جنوب غربی تهران (بعد از نعمت‌آباد، سر راه ساوه) قرار دارد.
۲۳. چهار هرز (چاله‌هرز) و بالیغ‌آباد، دو منطقه در شمیران و از موقوفاتی است که در فرمان‌های عصر صفوی نام برده شده‌اند.

دیگران درآمده است، به وقفیت خود بازگردد.
شماری از خیراندیشان و واقفانی که نام آنان در اسناد آمده است، به‌این شرح است:

۱. سیّد شرف‌الدین حسین

این سیّد جلیل القدر و والاهمت، از بزرگان خطه ری در قرن هشتم بوده و رقبات بسیاری از املاک شخصی خود(بخشی از مزرعه ایرین، بخشی از مزرعه آبه، مزرعه شرقی معروف به شاهی، مزرعه هوسنه بهنام ری و بخشی از مزرعه علائین) را وقف آستان متبرک حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام کرده است. اگرچه نام سید شرف الدین و زندگی‌نامه او در متون تاریخی نیامده است، خوشبختانه دو نفر از واقفان هم‌عصرش که تولیت موقوفه خود را به او و فرزندش سید علی‌شاه داده‌اند، از نظر تاریخی شناخته‌شده هستند.

۲. کیا ابوالقاسم بن کیا جمال الدین طهرانی

واقف بخشی از مزرعه ایرین. در متون قرن هشتم هجری نام او به دست نیامد، ولی از عناوینی که برای او ذکر کرده‌اند، پیداست که از محتشمان ری در قرن هشتم بوده است.

۳. دُر سلطان، بنت میرزاعلی

این بانوی نیکوکار، واقف ثلث مزرعه علائین(واقع در بلوک غار ری) است که تولیت آن را به سید شرف‌الدین حسین و اولاد او داده است.

۴. خواجه امیرقباد

وی نیمی از مزرعه مافتان بلوک غار ری را وقف آستان کرده و تولیت آن را به سید علی‌شاه بن سید شرف‌الدین حسین داده است. از عناوین امیر و خواجه که برای او آورده‌اند، پیداست که از بزرگان و محترمان آن عصر بوده است.

۵. امیر پولادقیا

او واقف بخشی از مزرعه مافتان(مافتون) و بخشی از مزرعه بندکردان شهریار است. این نام را فولادقبا نیز نوشته‌اند. «قیا»، کلمه‌ای ترکی - مغولی است، به معنای «حاجب خاص». نویسنده تاریخ اولجایتو ضمن برشمردن امرای بزرگ او می‌نویسد: «هفدهم امیر دانا قتلغ قیا و برادرش پولادقبا پسران مقبل برادران اردوقبا از استخوان اویغور.»[۲۴]
پولادقبا در زمان سلطنت اولجایتو مأمور فتح گیلان شد و هنگام مرگ او نیز یکی از بزرگانی بود که در مجلس وصیت او حضور داشت.[۲۵] در زمان پادشاهی ابوسعید برای سرکوبی شورش گرجستان، در اواخر ۷۲۰ مأمور گردید و آن مهم را با موفقیت به پایان برده، مورد عنایت فراوان خان مغول قرار گرفت.[۲۶] از منابع چنین برمی‌آید که او واقف ۳ دانگ از مزرعه مافتان و ۲ دانگ از مزرعه بند کردان بوده و تولیت موقوفه بند کردان را به سید شرف الدین حسین، و تولیت مزرعه مافتان را به سید علیشاه سپرده است.

۶. میرغیاث‌الدین محمود میرکمال

یکی از امرای قرن نهم هجری و واقف سه دانگ از مزرعه سید عبدالله ابیض. پدرش میرکمال، هنگام یورش تیمور به مازندران، والی و فرمانروای ساری بود. مدت کوتاهی در مقابل تیمور مقاومت کرد، ولی سرانجام تسلیم شد.[۲۷] هنگامی که تیمور در فیروزکوه اقامت داشت، فرزندش میر غیاثالدین را همراه سپاهی به خدمت او فرستاد[۲۸] و تیمور متقابلاً آمل را به میر غیاث‌الدین بخشید.[۲۹]
درباره موقوفه مزرعه سید عبد الله ابیض که میر غیاث‌الدین تولیت آن را به سید عنایت الله و سید خلیل الله داده بود، گفتنی است که در سند مورخ ۹۶۱ شاه طهماسب، این دو متولی پدران بلافصل امیر نظام الدین علیشاه و امیر حسام الدین ابراهیم معرفی شده‌اند[۳۰] و بین این فرمان با امارت امیر غیاث الدین، بیش از ۱۵۰ سال فاصله است؛ در نتیجه یا می‌بایست میر غیاث الدین عمری طولانی بین ۸۰ تا ۹۰ سال داشته و این رقبه را در اواخر قرن نهم وقف کرده است، یا اینکه امیر نظام الدین علیشاه و امیر حسام الدین ابراهیم سال‌ها پیش از ۹۶۱ هجری، عملاً عهده‌دار امر تولیت بوده‌اند.
نکته دیگر اینکه چون دوران زندگانی سید شرف الدین حسین در قرن هشتم هجری و پیش از سال ۷۸۶ سپری شده است، بالطبع فرزندش سید علی-شاه، تا نیمه‌های قرن نهم، سمت تولیت داشته و بنابراین، امیر عنایت الله و امیر خلیل الله از نوادگان سید شرف الدین حسین بوده‌اند و تا این تاریخ، ابهامی در تاریخچه تولیت قدیمی و شرعی آستان نیست.

۷. پیرعلی

واقف مزرعه عین‌آباد. درباره او اطلاعی در دست نیست.

۸. خلیفه شاه‌قلی مهردار

واقف مزرعه استروهه و از طایفه ذوالقدر و از سران

۲۴. تاریخ اولجایتو، ص۹.
۲۵. همان، ص۱۲.
۲۶. ذیل جامع التواریخ، ص۱۵۹-۱۶۰.
۲۷. همان، ص۴۷۳.
۲۸. همان، ص۱۱۲۳.
۲۹. همان، ص۹۲۹.
۳۰. آستانه ری، ص۸۶.

سپاه و محارم شاه طهماسب اول بود. در سال ۹۵۳ق که شاه برای زیارت مجدد حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام به شهر ری آمد، او نیز همراه شاه بود. در سال ۹۶۵ق که به مأموریتی نظامی به سوی استرآباد رفته بود، در میانه راه بر اثر مرض قولنج درگذشت.[۳۱] به نظر می‌رسد که وقف مزرعه استروهه در حدود سال ۹۵۳ق بوده است.

۹. حسین‌خان روملو

واقف باغچه وسفنارد. او نیز از سران سپاه شاه طهماسب بود و در سال ۹۵۴ که القاص میرزا پسر یاغی‌شاه به کمک عثمانی‌ها به ایران لشکر کشید و شاه برای مقابله با او از تبریز حرکت کرد، حسین‌خان روملو نیز همراه شاه بود.[۳۲]

۱۰. طغرل

ناشناخته و واقف مبارک‌آباد، معروف به خیرآباد.

۱۱. غازی‌خان تکلو

واقف مزرعه جلال‌آباد. وی پسر چرکین حسن تکلو بود که در زمان شاه طهماسب به منصب امارت رسید و به غازی‌خان ملقب شد.[۳۳] از آنجا که شاه به او ظنین بود و گهگاه مخالفت‌هایی از او به ظهور می‌رسید، در ماه رجب سال ۹۵۰ در شهروان به قتل رسید.[۳۴]

۱۲. زینب سلطان بیگم

واقف موقوفه خورازیل(خلازیر). این بانوی نیکوکار، فرزند چهارم شاه طهماسب اول بود و مادرش حوری‌خانم گرجی نام داشت. در زمان اسماعیل میرزا به عقد علیقلی‌خان درآمد. در زمان پدرش، بانوی حرمِ شاه و بسیار خیّر، مهربان و کوشا بود.[۳۵] املاک و رقبات و خانه و مستغلات فراوان خود را وقف حرم چهارده معصوم علیهم‌السلام کرده، تولیت آن را به وکلای سلاطین هرعصروانهاد. در نهم صفر ۱۰۵۰ق درگذشت و در آستان قدس رضوی مدفون شد.[۳۶] گفتنی است که وی تولیت موقوفه خلازیر را به میرزا مجدالدین از فرزندان متولّیان شرعی سلف واگذار کرده است.

وقف‌نامه خلازیر؛ واقف: زینب بیگم، دختر شاه طهماسب اول

۳۱. تکملة الاخبار، ص۱۱۲.
۳۲. از شیخ صفی تا شاه صفی، ص۷۲.
۳۳. تکملة الاخبار، ص۶۶.
۳۴. همان، ص۹۳.
۳۵. زندگانی شاه عباس اوّل، ج۱، ص۲۱۴ و ۲۰۵.
۳۶. از شیخ صفی تا شاه صفی، ص۵۶.

۱۳. شاه عباس اول(۹۹۶ – ۱۰۳۸ق)

واقف مردآباد و کارونسرای شاه عباسی. در سال ۱۰۳۷ق، ۱۲۰ جلد کتاب که به خط و مهر خود آراسته بود، وقف کتابخانه و طلاب آستان کرد. از آن کتاب‌ها اکنون تنها سه جلد باقی مانده است.[۳۷] تصاویر زیر دو نمونه از وقفنامه‌های شاه عباس بر این کتاب‌ها است:

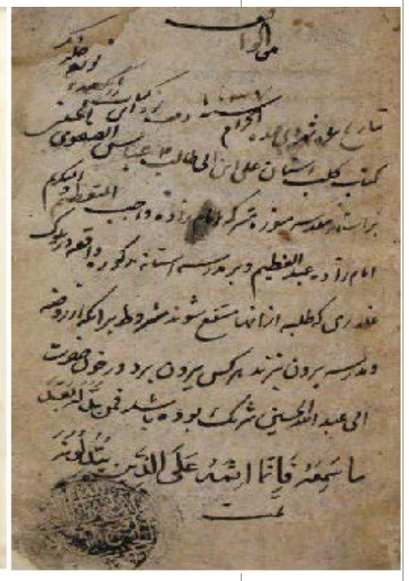

به تاریخ غره شهر ذی قعده الحرام ۱۰۳۷ وقف نمود این کتاب را با یک صد و نوزده جلد کتاب دیگر، کلب آستان علی بن ابی طالب علیه‌السلام عباس الصفوی الحسینی بر آستانه مقدسه متبرکه امامزاده واجب التعظیم و التکریم، امامزاده عبدالعظیم و بر مدرسه آستانه مذکور واقعه در بلوک غار ری که طلبه از آنها منتفع شوند، مشروط بر آنکه از روضه و مدرسه بیرون نبرند. هرکس بیرون برد، در خون حضرت ابی عبدالله الحسین شریک بوده باشد/فَمَن بَدَّلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ، تمت.

۱۴. شاه طهماسب اول صفوی(۹۳۰- ۹۸۴ق)

واقف مزرعه الیمان، ۲۴ باب منزل نزدیک حرم مطهر برای اقامت زائران، ۲۴ باب دکان نزدیک حرم مطهر برای رفع حوائج زائران و مزرعه‌های برسنین، عمادآور، چال ماهیان، بهشتی، ترسن‌آباد و یورت.

۱۵. میرنظام الدین علی

واقف مغازه‌های جنب مدرسه و از متولیان قدیمی و از احفاد سید شرف‌الدین.
نظام‌الدین علی‌شاه، فرزند امیر عنایت‌الله، پس

۳۷. عبدالعظیم حسنی، حیاته و مسنده، ص۳۲۴.

از پدر به مقام تولیت آستان رسید. در کنار او نیز پسرعمویش امیر حسام‌الدین ابراهیم پس از فوت پدرش خلیل‌الله، وظایف و موقوفات مقرره تحت نظارت پدرش را به ارث برد. نام این دو، به‌عنوان وارثان تولیت از پدرانشان، در فرمان شاه طهماسب به سال ۹۶۱ق آمده است.[۳۸] نظام‌الدین علی‌شاه اهل شعر و ادب نیز بود.[۳۹]

۱۶. امیر سلیمان خان قاجار

واقف یک بیست و چهارم قنات فیروزآباد.

سلیمان‌خان قاجار قوانلو اعتضادالسلطنه، فرزند محمدخان، فرزند اسکندرخان و پسردایی آقا محمدخان قاجار بود. در سال ۱۲۰۰ که بیش از ۱۷ سال نداشت از سوی آقا محمدخان قاجار به حکومت گیلان منصوب شد. در سال ۱۲۱۱ در جنگ قفقاز که منجر به کشته شدن آقا محمدخان شد از سران سپاه او بود. در سال ۱۲۱۳ از سوی فتحعلی‌شاه، مأمور انتظامات آذربایجان شد، ولی اختلافات داخلی خاندان سلطنت، او را به فکر سلطنت انداخت، سپس پشیمان شد و شاه نیز او را بخشید. او در سال ۱۲۲۰ق در ۳۷ سالگی درگذشت.[۴۰]

۱۷. میرزا شفیع مازندرانی

واقف قنات مهدی‌آباد.

میرزا شفیع، فرزند حاج میرزا احمد از خدمتگزاران نادر شاه افشار بود. اجداد میرزا شفیع از اهالی اصفهان بودند که در عصر صفویه به‌اجبار از اصفهان به مازندران کوچ کردند. هنگامی که آقا محمدخان در بابل به جمع‌آوری قوا مشغول بود، شب‌هنگام به خانه حاج خانجان حاکم قریه بندپی رفت و در آنجا توافق‌نامه‌ای را امضا کردند؛ این قرارداد به قلم میرزا شفیع است. انشای میرزا شفیع، مورد پسند آقا محمدخان قرار گرفت و از حاکم قریه بندپی خواست که مدتی میرزا شفیع در خدمت او باشد. میرزا شفیع تا آخر عمر در دستگاه قاجاریه باقی ماند.[۴۱] مدتی نیز عهده‌دار سمت صدارت عظما شد. وی در سال ۱۲۳۴ در قزوین درگذشت.[۴۲]

۱۸. کلب‌علی آقا خواجه(شوال ۱۲۶۴ق)

واقف شش دانگ قریه محمودآباد در بلوک غار ری.

۳۸. آستانه ری، ص۴۴.
۳۹. تذکرهٔ تحفه سامی، ص۶۶.
۴۰. شرح رجال ایران، ج۲، ص ۱۱۸.
۴۱. هزار فامیل، ص۵۹؛ صدر التواریخ، ص۴۴.
۴۲. شرح رجال ایران، ج۲، ص۱۴۸.

۱۹. میرزا محمدرضا وزیر(ربیع الأول ۱۲۸۸ق)

واقف شش دانگ قریه حسین‌آباد، سه دانگ حمام آقازمان، سه دانگ حمام احداثی متصل به عمارتِ واقف و سه دانگ طاحونات واقع در قریه دلبران کردستان که ده تومان از محل درآمد موقوفات فوق به آستان مقدّس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام اختصاص یافته است.

میرزا محمدرضا وزیر، دارای بزرگ‌ترین موقوفات در کردستان است. موقوفات این واقف بزرگ در سه وقفنامه مجزا ثبت شده و قسمت اعظم آنها مربوط به بازار آصف سنندج، و مکتوب به سال ۱۲۹۴ق است. میرزا محمدرضا وزیر از فرزندان میرزا عبدالکریم معتمد، در اواخر دوره قاجار، نقش مهم و کلیدی در اداره کردستان داشت؛ تعمیر پل قشلاق از یادگارهای اوست.

۲۰. محمد ابراهیم امین السلطان (ربیع الأول ۱۲۹۶ق)

واقف اعیانِ مدرسه دارالشفاء امینیه در جوار حرم مطهر.

۲۱. سید هدایت الله متولی‌باشی (ربیع الأول ۱۳۳۴ق)

واقف شش دانگ از پنج باب دکان در بازار حضرتی.

وی فرزند ابوالحسن آقامیر بود و پس از پدر، در رجب ۱۳۱۵ق از مظفرالدین شاه قاجار، حکم تولیت آستان را گرفت و تا سال ۱۳۳۷ق، در عصر پهلوی اول این سمت را بر عهده داشت. اسناد و مدارک و وقفنامه‌های خاندان میر سید حسین مجتهد، در اختیار او و فرزندش احمد بود.

۲۲. میرزا حاجی آقا علاف بارفروش (رجب۱۳۴۲ق)

واقف شش دانگ از چهار باب دکان در زاویه مقدّسه.

۲۳. مهدی خان نایب(شعبان ۱۳۴۶ق)

واقف سه دانگ از باغ معروف به باغ کربلایی و شش ساعت از آب قنات اکبرآباد در زاویه مقدّسه.

۲۴. محمد میمند[۴۳](۱۳۳۹/۱/۲۹ش)

واقف یک عمارت در پشت صحن امامزاده حمزه علیه‌السلام.

۴۳. در بخش دوم به او اشاره خواهد شد.

۲۵. زهرا کمالی‌فرد آزاد (۱۳۵۵/۵/۲۶ش)

واقف خانه‌ای به پلاک ثبتی ۷۶۶ در بخش ۱۲ تهران.

۲۶. واقفان و موقوفات جدید

در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، گروهی از مؤمنان و نیکوکاران، املاکی را به عنوان عقد شرعی وقف یا با «صلح عمری»[۴۴] در اختیار آستان مقدّس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام قرار داده‌اند؛ از جمله:

۱. صلح عمری: یک قطعه زمین به مساحت ۱۴۰ مترمربع و داری یک طبقه ساختمان، با پلاک ثبتی ۳۴۵۶ در بخش ۱۲ تهران، واقع در خانی‌آباد، به همراه حق امتیاز یک خط تلفن.
مُصالح: اشرف خاک اصلی؛
متصالح: آستان مقدّس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام؛
تاریخ تنظیم سند: ۱۳۷۸/۴/۲۱ش.

۲. موقوفه: سه دانگ مشاع از شش دانگ یک باب خانه، با پلاک ثبتی ۱۲۲۹ در بخش ۱۲ تهران، واقع در کوچه پشت بازار حضرتی(موسوم به کوچه کلیدداری).
واقف: فاطمه اعتمادی؛
تاریخ تنظیم سند وقف: ۱۳۸۱/۱۲/۱۷ش؛
محل مصرف عایدات موقوفه: عزاداری برای ائمه اطهار علیهم‌السلام.
توضیح: پس از فوت واقف، آستان مقدّس سه دانگ دیگر موقوفه را از مالکین آن خریداری کرد و پس از تخریب بنای فرسوده، مجتمع مسکونی ده واحدی ساخت.

۳. موقوفه: سه دانگ مشاع از شش دانگ یک باب خانه به مساحت ۱۰۸ مترمربع، با پلاک ثبتی ۱۲۲ فرعی از ۱۱۲ اصلی در بخش ۱۲ قریه عظیم‌آباد.
واقف: ملوک صادقی؛
تاریخ تظیم سند: ۱۳۸۲/۷/۲۹ش؛
محل مصرف عایدات موقوفه: مطابق نظر و دستور تولیت آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام.

۴. موقوفه: شش دانگ یک واحد آپارتمان به مساحت ۷۸/۸۶ مترمربع، همراه انباری، پارکینگ و همه ملحقات، با پلاک ثبتی ۲۱۵۱۲ فرعی از ۱۲۴ اصلی، در بخش ۱۱ تهران.
واقف: منوچهر قیسی؛
تاریخ تنظیم سند وقف: ۱۳۸۳/۹/۲۸ش؛
محل مصرف عایدات موقوفه: اعطای جایزه به نویسندگان و مؤلفانِ بهترین آثار دینی و محقّقان، پژوهشگران و دانشجویان نمونه و ممتاز در حوزه الهیات، علوم حدیث و علوم قرآنی، زیر نظر هیئت امنای دانشگاه قرآن و حدیث(وابسته به آستان مقدّس حضرت عبدالعظیم حسنی).

۵. موقوفه: شش دانگ خانه‌ای به مساحت ۷۵ مترمربع با همه متعلقات و منضمّات، با پلاک ثبتی ۱۷۵۱۰ فرعی مفروز از ۴۶۳ فرعی ۵۳ اصلی، در قرچک ورامین، بخش بهنام بازوکی.
واقف: محمدعلی تیموری؛
تاریخ تنظیم سند وقف: ۱۳۸۵/۶/۲ش؛
محل مصرف عایدات موقوفه: امور خیریّه به صلاح‌دید متولّی(مدیریت آستان).

۶. موقوفه: ۸۲۳۲۸ سهم از شرکت کف(سهامی عام) به ارزش هرسهم ۱۰۰۰۰ریال؛
واقف: محمدعلی تیموری؛
محل مصرف عایدات موقوفه: امور خیریه و ایتام و موارد ضروری مربوط به آستان.

۷. موقوفه: شش دانگ خانه‌ای به مساحت ۱۱۷/۱۹ مترمربع با انشعاب آب و برق و گاز، به پلاک ثبتی ۳۶۳/۲۲ در بخش ۷ تهران، خیابان دلگشا، سه‌راه چرم‌سازی.
واقف: سلطان جعفری طحان زواره؛
تاریخ تنظیم سند وقف: ۱۳۸۶/۱۲/۲۷؛
محل صرف عایدات موقوفه: امورخیریه به صلاحدید مدیریت آستان.

۸. صلح عمری: شش دانگ خانه‌ای با انشعابات آب و برق گاز، به پلاک ثبتی ۱۵۵۵ در بخش ۶ تهران، خیابان مولوی، روبروی مسجد امام حسین علیه‌السلام.

۹. موقوفه: شش دانگ یک واحد آپارتمان به مساحت ۵۸ مترمربع با انشعابات آب و برق و گاز، به پلاک ثبتی ۶۵۳۱ فرعی از ۱۱۴ اصلی در بخش ۱۲ تهران، خانی‌آبادنو، شهرک بستان.
واقف: غلامرضا طاهرآبادی؛
تاریخ تنظیم سند وقف: ۱۳۹۲/۴/۲۴ش؛
محل مصرف عایدات موقوفه: هزینه‌های حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام.

۱۰. موقوفه: شش دانگ یک واحد آپارتمان به مساحت ۷۶ مترمربع با انشعابات آب و برق و گاز، به پلاک ثبتی ۲۰۵۷ فرعی از ۵ اصلی در بخش ۱۰ تهران.
واقف: محمدحسین جاسبی؛
تاریخ تنظیم سند وقف: ۱۳۹۴/۱۲/۱۹ش؛
محل صرف عایدات موقوفه: عزاداری حضرت صدیقه کبری علیهاالسلام و اطعام در ماه مبارک رمضان به صلاحدید متولّی موقوفه.

۴۴. صلح عمری، این است که مالک(مصالح)، ملک معیّنی را به نام متصالح منتقل نماید، امّا با این قید که متصالح در زمان حیات او، حق استفاده از ملک و منافع مورد صلح را ندارد.

بخش دوم
بانیان و نیکوکاران

درآمد

آستان و بنای باشکوه مقبره حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام که امروزه، گام‌ها و دل‌های عاشقان را از دور و نزدیک به سوی خود می‌کشاند، محصول تلاش‌ها و زحمات بی‌دریغ و عاشقانه عده‌ای از مشتاقان و ارادتمندان ذرّیه پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله است. نام برخی از آن نیکوکاران بر صفحات تاریخ برجای مانده است که در این بخش آورده می‌شود:

۱. محمد بن زید داعی علوی

بنای نخستین آستان، قبری ساده بود؛ زیرا حکومت وقت (خلافت عباسی) اجازه احداث بنا و مقبره را بر سر مزار خاندان عصمت و طهارت علیهم‌السلام و وابستگان ایشان نمی‌داد؛ به‌ویژه بر مزار شخصیتی همچون حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام که از جور و ستم متوکل عباسی گریخته و مخفیانه به ری آمده بود. افزون بر آن، بیشتر ساکنان شهرری، خاصه محله دروازه باطان، پیروان مذهب حنفی بودند،[۴۵] و به‌این خاطر احداث مقبره برای بزرگان امامیه در این محل ممکن نبود. گویا نخستین بنا و مقبره‌ای که برای ایشان ساختند، بیست سال پس از دفن بوده است. در آن هنگام محمد بن زید داعی علوی، حکومت علویان طبرستان را در شمال تشکیل داده بود و به اعزاز و بزرگداشت خاندان و بازماندگان اهل بیت علیهم‌السلام و سادات و به‌ویژه اموات و قبور آنان اهتمام داشت. او همچنین مشاهد و مقابری را که در نجف و کربلا به دستور متوکل عباسی، محو کرده بودند، احیا و بازسازی کرد. بر پایه کاوش‌های کارشناسان در سال ۱۳۴۸ش، هنگام مرمّت و تعمیر سردر ورودی شمال حرم مطهر، کتیبه‌ای به خط کوفی و با تزیینات آجری، نمایان شد که نشان می‌دهد نخستین بنای حرم مطهر، حدود پانصد سال پیش از آنچه کارشناسان می‌اندیشیدند، سابقه دارد.[۴۶] حاصل این تحقیقات در کتیبه‌ای با خط نستعلیق برجسته بر پایه‌های همان در، گزارش شده است؛ به‌این عبارت:

۴۵. النقض، ص۵۸۸.
۴۶. «تاریخچه آستانه»، ص۷۶.

بر اثر بررسی کارشناسان، روشن شد که ساختمان نخستین بقعه مطهر در نیمه دوم قرن سوم هجری توسط محمد بن زید داعی علوی تعمیر اساسی یافت و درگاه این بنا نخست به امر پادشاهان آل بویه و سپس به همت مجدالملک قمی(وزیر برکیارق) در فواصل چهار صد و هشتاد تا چهار صد و نود قمری، متجاوز از نهصد سال پیش از این ساخته شده است. ۱۳۴۸ش.

بنابراین، تاریخ احداث نخستین بقعه مبارکه را باید در عصر علویان طبرستان، حدود ۲۰ سال پس از رحلت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام، یعنی حدود سال‌های ۲۷۲ ـ ۲۷۵ دانست.[۴۷]

ابوعبدالله محمد بن زید بن محمد بن اسماعیل بن حسن بن علی بن ابی‌طالب[۴۸] مشهور به «محمد بن زید علوی»،[۴۹] برادر و جانشین «حسن بن زید علوی»، مؤسس حکومت زیدی علویان در دیلم و طبرستان بود.[۵۰] درباره سال تولد محمد بن زید علوی، گزارشی نیافتیم، اما سال وفات او ۲۸۷ ق بوده است.[۵۱]

او بعد از درگذشت برادرش «حسن بن زید» در سال ۲۷۰ق زمام امور را در دست گرفت.[۵۲]

مبارزه محمد بن زید علوی از نیشابور خراسان آغاز و در جرجان(معرب گرگان) پایان یافت. محمد بن زید در دیار طبرستان ـ که شامل گرگان امروز هم می‌شد ـ هفده سال و هفت ماه اقامت کرد.[۵۳] برخی از مورخان(مانند طبری) محل دفن او را نیز در جرجان دانسته‌اند.[۵۴]

مورخان درباره چگونگی کشته‌شدن محمد بن زید علوی گفته‌اند:

وقتی محمد بن زید علوی با خبر شد که اسماعیل بن احمد، عمرو بن لیث را اسیر گرفته، با سپاهی انبوه سوی خراسان روانه شد. وقتی به گرگان رسید و آنجا مستقر شد، اسماعیل به او نوشت و خواست که سوی طبرستان بازگردد و گرگان را به او واگذارد، اما محمد بن زید نپذیرفت. اسماعیل، یکی را به نام محمد بن هارون - که در ایام ولایتداری رافع بن هرثمه بر خراسان، نایب وی بود - برای نبرد

۴۷. تاریخ آستانه ری، ص۷۷-۷۹.
۴۸. رجال الطوسی، ص ۲۷۶؛ مقاتل الطالبیین، ص ۵۴۲.
۴۹. تاریخ الامم و الملوک(تاریخ طبری)، ج۱۰، ص ۸۱.
۵۰. البدایة و النهایة، ج۱۱، ص ۴۷؛ البلدان، ص ۵۶۵؛ تاریخ الإسلام، ج۱۹، ص ۱۴.
۵۱. تاریخ الامم و الملوک(تاریخ طبری)، ج۱۰، ص ۸۱؛ الکامل فی التاریخ، ج۷، ص ۵۰۴؛ مروج الذهب و معادن الجوهر، ج۴، ص ۱۷۷.
۵۲. وفیات الأعیان و أنباء أبناء الزمان، ج۶، ص ۴۲۴.
۵۳. الشجرة المبارکه فی أنساب الطالبیة، ص ۸۵؛ عمدة الطالب فی أنساب آل أبی‌طالب، ص ۸۵؛ اعیان الشیعة، ج۱، ص ۵۳۷.
۵۴. ر.ک: تاریخ الامم و الملوک(تاریخ طبری)، ج۱۰، ص ۸۱ – ۸۲؛ الکامل فی التاریخ، ج۷، ص ۵۰۴؛ دیوان المبتدأ و الخبر فی تاریخ العرب و البربر و من عاصرهم من ذوی الشأن الأکبر (تاریخ ابن خلدون)، ج۴، ص ۳۲.

محمد بن زید در نظر گرفت و گروهی بسیار از مردان و سپاهیان خویش را به او ملحق کرد و او را برای نبرد محمد بن زید فرستاد.[۵۵]

محمد بن هارون، سوی ابن زید علوی حرکت کرد، و در گرگان با هم نبرد سختی کردند که سپاه محمد بن زید شکست خورد و فرار کردند و بسیاری از آنها کشته شدند. ابن زید چندین ضربت خورد، و محمد بن هارون اردوگاه وی را به تصرف آورد. چند روز پس از این نبرد، محمد بن زید در اثر این ضربت‌ها درگذشت و در گرگان دفن شد.[۵۶]

ابن اثیر درباره شخصیت محمدبن زید می‌نویسد:

محمد بن زید ادیب و دانشمند و شاعر و نیکرفتار بود. علمای علم معانی و بیان به انتقاد او استشهاد می‌کنند.[۵۷]

بنا بر برخی گزارش‌های تاریخی، وی سالانه سی‌هزار درهم سرخ برای ساخت و مرمت آرامگاه‌های ائمه در شهرهای مدینه و کربلا و نجف به این شهرها می‌فرستاده است.[۵۸]

۲. صاحب بن عَبّاد

پادشاهان شیعی آل بویه، از ۳۲۰ تا ۴۴۸ق در عراق و ایران حکومت می‌کردند. این خاندان به فرهنگ‌دوستی و تمدن‌سازی اشتهار داشتند و در بازسازی مقابر و زیارتگاه‌های خاندان عصمت و طهارت علیهم‌السلام بسیار کوشیدند.

یکی از مزاراتی که به دستور رکن‌الدوله دیلمی توسعه یافت، حرم عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام بود. در دوران فخرالدوله، به سبب حضور وزیری دانشمند و اهل فرهنگ، به نام صاحب بن عبّاد، توجهی ویژه به توسعه و بازسازی حرم و آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام شد. کارشناسان و متخصصان، پس از پژوهش در اطراف دیوار آجری درگاه اصلی حرم که کتیبه‌ای از عصر سلجوقی بر سینه داشت، دریافتند که بخش‌هایی از زیر و کنار دیواره‌های آن کتیبه در اطراف درگاه ورودی، از آثار دوران آل بویه است؛ از این‌رو می‌توان حدس زد که این بخش از حرم، در عصر آل بویه ساخته و در روزگار سلاجقه نوسازی شده است.[۵۹]

ابوالقاسم اسماعیل بن عبّاد بن عباس، ملقب به «صاحب» و مشهور به صاحب بن عبّاد، در روز ۱۶ ذی القعده سال ۳۲۶ هجری چشم به جهان گشود. کنیه او ابوالقاسم و از القاب معروف او «صاحب» و

۵۵. تاریخ الامم و الملوک (تاریخ طبری)، ج۱۰، ص ۸۱.
۵۶. همان، ص ۸۱ – ۸۲؛ البدایة و النهایة، ج۱۱، ص ۸۳؛ تاریخ ابن‌خلدون، ج۴، ص ۳۲.
۵۷. الکامل فی التاریخ، ج۱۹، ص۲۴.
۵۸. تاریخ طبرستان، ج۱، ص۹۵؛ تاریخ رویان، ص۱۰۰-۱۰۱.
۵۹. دایرة المعارف بناهای تاریخی ایران در دوره اسلامی، ص۳۶۷.

«کافی الکفاة» است.[60] پدر او از مشاهیر شهر اصفهان به شمار می‌رفت.
صاحب بن عبّاد، در سال ۳۴۷ ق همراه با مؤیدالدوله و وزیرش ابوعلی بن الفضل کاشانی، به بغداد رفت و از دانش و ادب دانشمندانِ بسیاری استفاده کرد.[61] پس از مدتی به اصفهان و از آنجا به همدان رفت. پس از حدود سه سال به اصفهان بازگشت.[62] پس از ورود به ری(بعد از سال ۳۵۵ق) به حلقه درس ابن عمید، وزیر دانشمند آل بویه، پیوست و در همان دوران کتاب«الوقف» را نوشت.
او کتابهای بسیاری تألیف کرد؛ از جمله: الإبانه(در علم کلام)، الأقناع(در عروض)، الأمثال السائره(در علوم ادبی)، التذکره(در کلام و اصول دین)، رسائل صاحب (مباحث اخلاقی، اعتقادی و اجتماعی)، رساله‌ای در فضایل حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام.
کتاب‌هایی نیز به نام «صاحب» نوشته و به او اهدا شده است؛ از جمله: عیون اخبار الرضا علیه‌السلام، شیخ صدوق رحمه‌الله؛ کتاب رجال، حسین بن علی بن بابویه(برادر شیخ صدوق)؛ تاریخ قم، حسن بن محمد قمی؛ لطایف المعارف، ثعالبی؛ الصاحبی، ابن فارس؛ تهذیب، قاضی عبدالعزیز جرجانی.
صاحب بن عبّاد در شب جمعه ۲۴ صفر سال ۳۸۵ ق بر اثر بیماری سل درگذشت.

۳. مجدالملک محمد براوستانی

دومین بازسازی و مرمت آستان در عصر سلاجقه بوده است. سلجوقیان که از ۴۲۲ ق تا ۵۵۲ ق در عراق، ایران و آسیای صغیر حکومت می‌کردند، مذهب اهل سنت داشتند، اما گاهی از وزرا و کارگزاران شیعی نیز در دستگاه حکومتی خود بهره می‌گرفتند؛ مجدالملک محمد براوستانی از آن جمله است. سلطان برکیارق، او را که شیعی‌مذهب و بسیار دیندار و اهل علم بود، به وزارت خود برگزید و او مشاهد و مزارات اهل بیت علیهم‌السلام را در شهرهای مختلف، به‌ویژه در عراق بازسازی کرد. مجدالملک با حمایت برکیارق، در سال ۴۶۵ ق بر فراز قبر عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام گنبد و قبّه ساخت.[63] نام او بر اساس کتیبه‌ای که در سردر ورودی رواق شمالی بقعه کشف شد، چنین است: «سیّد شمس‌الدین مجدالملک مشیدالدوله ابوالفضل اسعد بن محمد بن موسی ثقه امیرالمؤمنین.»[64] این کتیبه مربوط به سال‌های ۴۸۰ ـ۴۹۰ق است که در سال ۱۳۴۸ش

۶۰. صاحب بن عبّاد وزیر دین‌پرور، ص۲۱.
۶۱. «صاحب بن عبّاد؛ شرح احوال و آثار»، ص۳۹.
۶۲. اعیان الشیعة، ج۳، ص۳۳۹.
۶۳. تاریخچهٔ وقف در اسلام، ص۶۷؛ جولة فی الأماکن المقدسة، ص۲۱۸.
۶۴. «تاریخ ری و شخصیت حضرت عبدالعظیم حسنی»، ص۸۸.

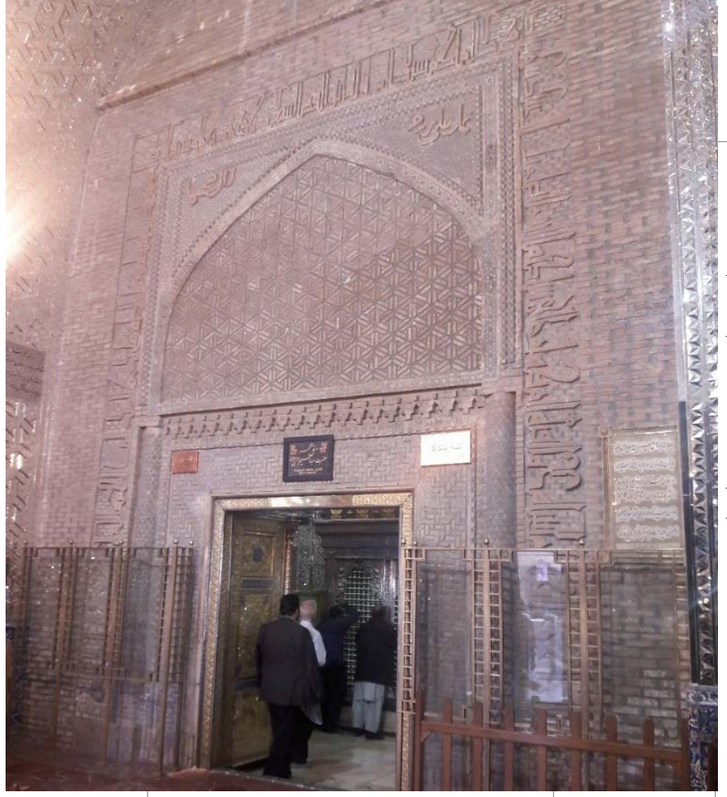

تصویر کتیبه کوفی مجدالملک محمد براوستانی

کشف شد و به‌این شرح است:[65]
بسم الله الرحمن الرحیم. امر ببناء هذه القبة المطهرة علی ساکنها السلام صاحب ال... سیّد شمس‌الدین مجدالملک مشیدالدوله ابوالفضل اسعد بن محمد بن موسی ثقة امیرالمؤمنین اطال‌الله بقیه وکیل مظالم علی یدی عبدالله [محتاج] الی رحمة الله زرین‌کفش ابی‌الفوارس.

عبدالجلیل قزوینی رازی می‌گوید:
وزیر سعید شهید مجدالملک اسعد محمد بن موسی البراوستانی القمی ـقدّس‌الله روحه ـبا بزرگی [و] رفعت و قبول و حرمت، خیرات بسیار فرمود؛ چون قبه امام الحسن بن علی و علی زین‌العابدین و محمد باقر و جعفر صادق به بقیع... و مشهد موسی کاظم و محمد تقی به مقابر قریش هم او فرموده است، و مشهد سید عبدالعظیم الحسنی علیه‌السلام به شهری ...[66]
کجوری مازندرانی نیز می‌نویسد:
بنای چهارم مرحوم مجدالملک، قبه مبارکه حضرت عبدالعظیم لازم التکریم است که در زمانی که متوقف در ری بود و کمال استیلاء در استیفاء وزارت خود داشت، امر به بنای قبه عظیم این بزرگوار نمود و

۶۵. دایرة المعارف بناهای تاریخی ایران در دوره اسلامی، بناهای آرامگاهی، ص۳۶۷؛ عبدالعظیم حسنی، حیاته و مسنده، ص۳۰۸؛ «تاریخ ری و شخصیت حضرت عبدالعظیم حسنی»، ص۸۸ و ۸۹.
۶۶. النقض، ص۲۲۰.

معلوم است در آن زمان هم که نزدیک به غیبت صغری بود و علما هم بسیار بودند از عامه و خاصه، مزار آن بزرگوار اشتهاری داشت، ولیکن بقعه و بارگاهی نداشت. سپس همتی گماشت و منتی بر عجم گذاشت و این قبه سامیه را بنا کرد.[67]
مجدالملک غیر از وزارت، وکیل مظالم سادات شیعی قم بود و در دستگاه ملکشاه، منصب استیفا داشت. سپس به دستیاری زبیده‌خاتون، همسر ملکشاه و با حمایت او به وزارت برکیارق رسید؛[68] ولی پس از چندی به قتل رسید.[69]

۴. حسام‌الدوله اردشیرشاه، فرزند علاءالدوله حسن

پس از دوران سلجوقی، ملوک شیعی آل باوند نیز کوشش‌هایی برای حفظ و مرمت بقاع متبرکه کردند؛ از جمله حسام‌الدوله اردشیرشاه، فرزند علاءالدوله حسن که سالی دویست‌دینار برای نگهداری از مزار عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام می‌فرستاد.[70] آل باوند، بین سال‌های ۵۶۷ تا ۶۰۱ هجری قمری، در مازندران حکومت می‌کردند.

۵. عبدالصمد بن فخرآور[71]

در موزه آستان حضرت عبدالعظیم در شهرری، دو قطعه از یک لوح آهنی کهن با کتیبه‌هایی به خط کوفی وجود دارد که گویا متعلق به یک جفت درِ آهن‌کوب قدیمی این آستان بوده است. مرحوم محمدتقی مصطفوی، شاید نخستین کسی است که این لوح آهنی را معرفی و بازخوانی کرده و در توصیف آن نوشته است:
قدیمی‌ترین اثر موجود در آستانه حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام دو قطعه کتیبه کوفی آهنی است که طول هر یک از آن‌ها ۷۰ سانتی‌متر و عرض هر یک ۱۲ سانتی‌متر می‌باشد و چند سال قبل آن‌ها را از بالای یک جفت درِ قدیمی آهن‌کوب که اکنون در سردرِ کهنه واقع در انتهای معبر گوشه جنوب غربی صحن امامزاده حمزه علیه‌السلام نصب است، برداشته، در خزانه آستانه نگهداری نموده‌اند. این دو لوحه آهنی، یکی بر بالای لنگه راست، و دیگری بر بالای لنگه چپ درِ مزبور نصب بوده، محل آن‌ها در قسمت بالای آن به‌خوبی موجود و نمودار است.[72]

۶۷. جنة النعیم، ص۳۹۰ ـ۳۹۱.
۶۸. دیوانسالاری در عهد سلجوقی، ص۵۷، ۶۱ و ۶۲.
۶۹. همان، ص۱۱۲.
۷۰. تاریخ طبرستان و رویان و مازندران، ص۱۲۰؛ یادداشت‌های قزوینی، ج۶، ص۲۶.
۷۱. «دو لوح آهنی کتیبه‌دار متعلق به مقابر ری از سده ششم هجری»، احمد خامه‌یار، پیام بهارستان، ش۲۸، پاییز و زمستان ۱۳۹۵، ص۱۵۲-۱۵۵.
۷۲. آثار تاریخی طهران: اماکن متبرّکه، ص۱۵۴.

متن دو لوح آهنی یاد شده، چنان‌که مرحوم مصطفوی نیز پیش از این بازخوانی کرده، به شرح زیر است:
لوح متعلق به لنگه راست: «امر العبد الضعیف المذنب المرجی الی»
لوح متعلق به لنگه چپ: «رحمه الله تعالی عبدالصمد بن فخراور»
عبدالصمد بن فخراور، از رؤسای شیعه در ری در سده ششم هجری و معاصر منتجب‌الدین رازی و عبدالجلیل رازی قزوینی است و این دو تن، در دو اثر باقی‌مانده از خود(فهرست و کتاب نقض) از وی یاد کرده‌اند.[73] شیخ منتجب‌الدین رازی درباره او نوشته است: «الرئیس عبدالصمد بن فخراور الهشجردیّ، دَیِّنٌ فاضل.»[74] شیخ عبدالجلیل رازی قزوینی از وی و پدرش با عنوان «دهخدای فخراور هشتوردی[75] و پسرش جمال‌الدین عبدالصمد غازی شهید رحمة الله علیه»[76] یاد کرده است. عبدالجلیل رازی قزوینی در جای دیگری نیز از «دهخدا فخراور هشتوردی» و پسرش «جمال‌الدین عبدالصمد»، با صفت «شیعی» یاد کرده و نقش این دو را در مقابله با «ملاحده» (اسماعیلیان نزاری وابسته به الموت) و تعقیب آنان ذکر کرده است.[77] از این‌رو محتمل است که عبدالصمد بن فخراور، در یکی از حملات نظامی علیه «ملاحده» کشته شده است.
همچنین به عقیده مرحوم محدّث اُرمَوی، مستوفی ری به نام «فخراور» که معاصر ابن خیاط دمشقی (درگذشته ۵۱۷ق) بوده و این شاعر عرب، اشعاری در هجو وی سروده،[78] می‌تواند همین دهخدا فخراورِ یاد شده در نقض و پدر رئیس عبدالصمد باشد؛ و با توجه به اینکه سفر ابن خیاط به ری در سال ۴۸۷ق بوده،[79] بنابراین باید گفت نام‌برده در این تاریخ زنده

۷۳. تعلیقات نقض، ج۱، ص۳۲۵-۳۲۹.
۷۴. الفهرست، ص۹۳.
۷۵. هشجرد یا هشتورد، روستایی از توابع قزوین بوده و امروزه به نام «هشتگرد» معروف است.
۷۶. نقض، ص۲۲۳.
۷۷. همان، ص۱۲۹-۱۳۰.
۷۸. دیوان ابن الخیاط الدمشقی، ص۱۵۳. در دیوان ابن خیاط در این باره آمده است: «و قال یهجو مستوفی الریّ و اسمه فخراور: ...
قولا لفخراور قول امرئٍ * فی عِرضه عاثَ و فی الرّیش راث»
۷۹. همانجا، مقدمه مصحح، ص۱۱.

بوده است.[۸۰]

۶. محمد بن محمد بن منصور قوهدی

در عصر خوارزمشاهیان نیز این بنا مرمت و بازسازی شد. کتیبه منقوش بر صندوق مطهر، یکی از اسناد مهم بازمانده از این دوره است.[۸۱]

یکی از نفیس‌ترین و زیباترین آثار تاریخی آستان و در حقیقت قدیم‌ترین اثر تاریخ‌دار، صندوق چوبی روی مرقد است که در چهارطرف آن آیات قرآنی به خط نسخ و ثلث برجسته، همراه با زیارت‌نامه به قلم یحیی بن محمد اصفهانی در تاریخ ۷۲۵ ق حکاکی شده است.[۸۲] این صندوق به گواهی کتیبه آن، به دستور خواجه نجم‌الدین محمد، مقارن روزگار ابوسعید بهادرخان از ایلخانان مغول ساخته شده است. این کتیبه، همچنین بنای مرقد را به دستور نامبرده قلمداد می‌کند؛ در حالی که خواجه نجم‌الدین، مرقد را تعمیر کرد و احداث آن به عصر علویان طبرستان بازمی‌گردد.

طول صندوق، ۲/۵۸ متر، عرض آن ۱/۵۰ و ارتفاع آن ۱/۲۰ متر است. پایه‌های صندوق و قیدهای آن از چوب عود است و ترنج و شمسه‌ها از چوب عود و گردو و فوفل. دو کتیبه به خط نسخ و ثلث برجسته در چهار بدنه به‌کار رفته است:[۸۳] یکی از آن دو از چهارگوشه بالای طرف راست(جنوب غربی) شروع می‌شود و بر حاشیه بالایی چهار ضلع صندوق دور می‌زند. دنباله آن در تمام اطراف بدنه جنوبی صندوق ادامه پیدا می‌کند و در گوشه بالایی ضلع چپ همان بدنه، پایان می‌یابد. این کتیبه به دستور محمد بن محمد بن منصور قوهدی ساخته و نصب شده است.[۸۴] متن این کتیبه که تاریخ ۷۲۵ ق را در خود دارد، به این شرح است:

بسم الله الرحمن الرحیم، امر بترتیب هذه التربة الشریفة و الروضة المنیفة و المشهد المقدّس و المرقد المنوّر للسیّد الأعظم الأجل المعظّم جلال آل طه و یس، حبل الله فی الأرضین، سراج الملّة و الدین، عبد العظیم بن عبد الله بن علی بن حسن بن زید بن الحسن بن علی بن أبی طالب .علیهم السلام .، بإشارة المولی الصاحب الأعظم و المفتخر حاج الحرمین، دستور العهد خواجه نجم الحق و الدین محمد بن المولی الصاحب الأعظم سلطان الوزراء کهف الحرمین دستور الخافقین خواجه عز الحق و الدنیا و الدین محمد بن محمد بن منصور القوهدی اعزالله انصاره و طاب مثوی آبائه العظام و اجداده الکرام و رزقه و ایّانا شفاعة امیرالمؤمنین و اولاده المعصومین الطیبین.[۸۵]

کتیبه دیگر بر روی چهار سوی صندوق مزبور در حاشیه‌هایی که به ترتیب بر دو طرف و پایین اضلاع غربی و شمالی صندوق دور می‌زند، به خط نسخ برجسته، شامل آیة الکرسی(سوره بقره، آیات ۲۵۵ ـ۲۵۷) است. پس از کلمات «هم فیها خالدون» که آخر آیه شریفه است، این عبارت مرقوم شده است: «تحریراً فی شهور سنة خمس و عشرین و سبعمائه، عمل یحیی بن محمد اصفهانی.»[۸۶]

به گواهی این کتیبه، خواجه نجم‌الدین محمد، از وزرای ایلخانی در عهد سلطان ابوسعیدخان، بانی صندوق مطهر بوده است. به احتمال نزدیک به یقین، بنیاد اصلی حرم کنونی و قسمت پایین بنای حرم، باقی‌مانده همان بنا باشد که بعدها بر بالای آن، برای احداث گنبد زرین و بارگاه فعلی، قسمت‌های لازم را افزوده و درون آن را با گچ مقرنس تزیین کرده‌اند.[۸۷] بر روی حاشیه چهار طرف سطح فوقانی که صورت محرابی در وسط آن است، زیارت‌نامه‌ای به خط ثلث رقم خورده است که متن آن چنین است:

السلام علیک یا نبی الله، السلام علیک یا ولی الله، السلام علیک یا خلیفة رسول الله، السلام علیک یا فلذة کبد رسول الله، السلام علیک یا حجّة الله علی خیر خلقه، السلام علیک یا امام المتقین، السلام علیک یا امام المسلمین، السلام علیک ایّها الغایب الحاضر، السلام علیک ایّها الشابّ المعمّر، ادرکنی و خذ بیدی.

بر حاشیه باریک‌تری، آیات ۲۶ ـ۲۸ سوره آل‌عمران Pقُلِ اللّهمَّ مَالِکَ الْمُلْکِ... وَ إِلَی الله الْمَصِیرُO به خط ثلث برجسته، و در قسمت آخر آن، دو آیه دیگر نوشته‌اند.[۸۸]

ابن فوطی که هم‌عصرخواجه نجم‌الدین محمد بن محمد بن منصور قوهدی بوده، از او به نیکی یاد کرده و درباره او گفته است:

عزالدین ابو منصور محمد بن محمد بن منصور قوهدی رازی، پرورده شده برای وزارت، از نمونه های بزرگان این روزگار است. در ابتدای امر از اصحاب سید فخرالدین حسن حاکم ری بود و سپس در گروه یاران سعدالدین محمد بن علی درآمد. هنگامی که در سپاهیان، همنشین نقیب طاهر رضی الدین (سید محمد افطسی آوی) در سال ۷۰۴ بودم، از سوی ایشان مأمور فارس و نواحی آن شد و امور شیراز را

۸۰. تعلیقات نقض، ج۱، ص۳۲۷.
۸۱. نشریه معارف اسلامی، ص۸۸.
۸۲. «فهرست بناهای تاریخی و اماکن باستانی ایران»، نشریه سازمان ملی حفاظت آثار باستانی، ص۲۱۶.
۸۳. تاریخ آستانه ری، ص۹۳.
۸۴. همان، ص۹۴.
۸۵. همان، ص۹۴.
۸۶. تاریخچه وقف در اسلام، ص۶۸.
۸۷. آستانه حضرت عبدالعظیم، ص۷.
۸۸. آستانه ری، ص۲۲؛ آستانه حضرت عبدالعظیم، ص۵.

سامان داد و در سال ۷۰۵ در چغان ارّان (از روستاهای لارستان) با او ملاقات کردم. او را بزرگی زیبا و با هیبت یافتم که از امور کشورداری و قوانین ریاست و سیاست آگاه بود. در آن هنگام، دوست ما ضیاءالدین هروذ بن نجم الدین استرآبادی در خدمت او شاگرد بود. در ذی حجه سال ۷۱۲ به همراه وزیر اعظم تاج الدین علی‌شاه به بغداد وارد شد.[۸۹]

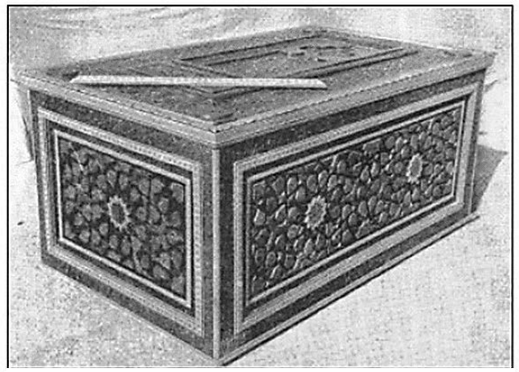

صندوق مطهر و نفیس عتیقه حضرت عبدالعظیم حسنی ؑ پس از تعمیر و نگهداری

علامه حلّی، آن گونه که خود گفته است، کتاب «المصباح المتهجد» شیخ طوسی را به سفارش وزیر محمد بن محمد قوهدی تلخیص نموده و کتاب «منهاج الصلاح فی اختصار المصباح» را به سامان رسانده است. کتاب معروف «شرح باب حادی‌عشر» یازدهمین فصل همین کتاب است.

۷. شاه طهماسب اول صفوی(۹۳۰- ۹۸۴ق)

صفویان بیشترین کوشش را برای توسعه بقعه حضرت عبدالعظیم ؑ به کار بستند و بر شکوه و عظمت آن افزودند؛ چنان‌که در آبادانی و بازسازی و نیز زیباسازی دیگر بناهای دینی کوشیدند. شاهان صفوی، به سبب وجود مزار حضرت عبدالعظیم ؑ و امامزاده حمزه ؑ که نسب خود را به او می‌رساندند، توجهی ویژه به شهر ری داشتند و مزار امامزاده حمزه ؑ را به طرزی زیبا و شایسته نوسازی کردند. شاه طهماسب اول، نخستین پادشاه صفوی است که آستان را مرمت و بازسازی کرد و خود در سال‌های ۹۴۴ ق و ۹۵۲ ق، به زیارت امامزاده عبدالعظیم ؑ شتافت. وی در فرمانی به سال ۹۶۱ ق نوشت:

اما بعد: چون به میامن توفیقات ربانی و مواهب تأئیدات یزدانی همواره لوازم همت گردون ارتقاء و مراحم توجه خاطر خورشید اعتلاء بندگان سلیمان مکان نواب کامیاب سپهر برکات اشرف اقدس اعلی همایون شاهنشاهی ظل‌اللّهی خلّد الله ملکه و سلطانه و افاض علی العالمین برّه و احسانه مصروف و معطوف است به رواج و رونق و ضبط و نسق ضرایح مقدسه و حضایر مؤسسه خاندان بلند ایوان نبوت و دودمان ارکان عالی ولایت که مصدوقه: «قُلْ لاَ أَسْأَلُکُمْ عَلَیْهِ أَجْراً إِلاَّ الْمَوَدَّةَ فِی الْقُرْبَی»، مبین سمو شأن عالی و منطوقه فرموده: «مثل أهل بیتی کمثل سفینة نوح من رکب فیها نجی»، محقق علو مکان متعالی ایشان است، و در دقائق ساعات لیالی و ایام، و اوقات شهور و اعوام، نفائس اموال و شرایف املاک حلال خود را صرف مصالح مشاهد و مراقد اعلی المراصد آن طائفة علّیه می‌کردند، تا به مرتبه که در هیچ قطری از اقطار بلاد معموره و ممالک محروسه لمعان با انوار منسوب به هیچ یک از این فرقه نماند الا که مروح به انواع الطاف و محفوف به اضعاف اعطاف گشت، و از آن جمله مرقد مزکّی و مشهد معلّی حضرت رفیع الرتبة امامزاده واجب التعظیم و نقاوه لازم التکریم دوده صدیقه ولایت ثمره شجره هدایت، شمع شبستان کرامت، نهال چمن امامت، عالی قدری که کلام هدایت انسجام حضرت امام همام ثامن الائمه علیهم الصلوة و السلام سلطان سریر ارتضا ابی الحسن علی بن موسی الرضا علیه التحیة و الثناء حیث قال: «من زارنی بعد موتی ضمنت له الجنة فمن لم یقدر علی زیارتی فلیزر اخی عبدالعظیم»، بر اعتلای مدارج اقتدارش دلیل روشن، و ایضاً کلامه: «من زار عبدالعظیم الحسنی بالری کمن زار جدی ابا عبدالله الحسین»، بر ارتقاء معارج اعتبارش با حجّتی قاطع بر وجه مبین است، خلف الامام الممتحن عبدالعظیم بن عبدالله بن علی الشدید بن زید بن السبط الشهید ابی محمد الحسن صلوات الله و سلامه علیه و علیهم اجمعین است....[۹۰]

در سال ۹۴۴ ق به امر او ایوان شرقی و رواق حرم حضرت را پی‌افکندند[۹۱] و در سال ۹۵۰ ق مُحَجَّری[۹۲] به دور صندوق قبر ساختند. در فرمان وی آمده است: در صندوق مبارک، تهیه محجّر مضبوطی که نشکند نماید که اصلاً زوّار دست به صندوق نرسانند و تکیه بر صندوق مبارک نکنند از چوب شمشاد که در غایت استحکام است.[۹۳]

در عصر صفوی که اوج بهره‌گیری از صنعت کاشی‌سازی است، قسمت‌های رویین و پوشش گنبد و نیز قسمت‌های زیرین گنبد از داخل حرم تا قسمت‌های بالا و سقف گنبد، کاشی‌کاری و با نقش و نگار و آیات قرآنی و اشعار و احادیث تزیین گشت. پوشش زیرین گنبد، شامل طاق ضربی مدوّر و گنبد

۸۹. مجمع الآداب فی معجم الالقاب، ج۱، ص۳۲۷-۳۲۸.
۹۰. آستانه ری؛ مجموعه اسناد و فرامین، ص۸۴ - ۸۵.
۹۱. جولة فی الأماکن المقدسة، ص۲۱۸.
۹۲. مُحَجَّر: نرده‌ای که در پیش در اطاق و یا در جلو صفّه و ایوان سازند(لغت‌نامه دهخدا).
۹۳. آستانه ری؛ مجموعه اسناد و فرامین، ص۸۴ - ۸۵.

بالایی آن با ساقه و بدنه بلند به صورت مخروطی یا هرمی است که در زمان شاه طهماسب صفوی تغییر شکل یافته است.[۹۴]

۸. فتحعلی‌شاه قاجار

هر چند در عصر قاجار، به دلیل انتقال پایتخت به تهران که پیش‌تر از توابع ری بود، ری رونق پیشین خود را از دست داد، اما شاهان قاجار همچنان در توسعه و مرمت بقعه حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام کوشیدند. نخستین اقدام در این عصر، ساخت ضریح نقره، به فرمان فتحعلی‌شاه در تاریخ ۱۲۲۲ق بود.[۹۵] طول ضریح ۳/۸۷ متر، عرض آن ۲/۹۵ متر و ارتفاع آن ۲/۴۰ متر، و کتیبه بالای آن به پهنای ۵۴ سانتی‌متر، و دهانه‌های شبکه و پایه‌های آن به ارتفاع ۱/۸۶ متر است. این ضریح بر پایه‌ای از سنگ مرمر به ارتفاع ۲۵ سانتی‌متر استقرار یافته است. هنگام ساخت ضریح، کتیبه‌ای به خط ثلث وجود داشت که سوره الرحمن را بر روی آن نوشته بودند و در حاشیه آن اشعار فارسی به خط نستعلیق و در وسط آن نام فتحعلی‌شاه به چشم می‌خورد.

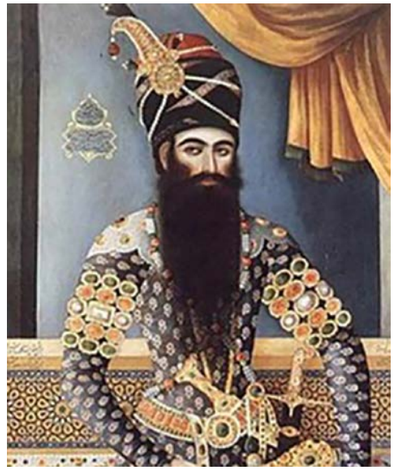

ضریح حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام که به دستور فتحعلی‌شاه ساخته شد.

آیینه‌کاری و نقاشی ایوان جنوبی نیز در عصر فتحعلی‌شاه بود.[۹۶] همچنین به دستور وی در جنوب حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام در خاتمی ساخته شد؛ با دو و نیم متر ارتفاع و حدود دو متر عرض. دورادور در را مرثیه‌هایی با خط نستعلیق سفید محاصره کرده است. خاتم‌های در، اشکال ستاره‌ای ساخته‌اند، ولی خاتم‌های قسمت پایین، شکستگی دارد. در وسط دو در، کتیبه‌هایی است که واقف و سازنده در را معرفی می‌کنند:

وسط لنگه چپ: «السلطان فتحعلی‌شاه قاجار»

وسط لنگه راست: «ابوالفتح و النصر والظفر».[۹۷]

نیز آئینه قدی بزرگی به آستان تقدیم داشت که ابتدا آن را به جبهه جنوبی ایوان بزرگ بر سردر رواق نصب کرده بودند، ولی سپس آن را به دیوار شرقی منتقل کردند و امروزه در موزه نگهداری می‌شود.[۹۸] در بالای آن آیینه نوشته‌اند:

السلطان فتحعلی‌شاه قاجار این آئینه را بر مزار حضرت امامزاده لازم التعظیم ابوالقاسم عبدالعظیم علیه‌السلام وقف کرد، فی سنه ۱۲۱۹ هجری.[۹۹]

۹. مهدی‌قلی‌خان دَوَلو قاجار

مهدی قلی‌خان دولو قاجار از سرداران بزرگ آقامحمد خان و فتحعلیشاه بود که مدت‌ها در فارس و بوشهر و گرگان حکومت کرد. مرحوم سید عبدالحق حجت بلاغی نوشته است:

مسجد عتیق مقابل ایوان شمالی بقعه حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و مدرسه واقع در شمال آن مسجد از بناهای طغرل سلجوقی است. این مدرسه مرکز فضلای طهران بود و چند بار آباد و ویران شده و آخرین بار در عهد آقا محمدخان قاجار به دست امیرالامراء مهدی‌قلی‌خان قاجار دولو در تاریخ ۱۲۰۷

۹۴. دائرة المعارف بناهای آرامگاهی، ص۳۶۷.
۹۵. تاریخچه وقف در اسلام، ص۶۷؛ جولة فی الأماکن المقدسه، ص۲۱۸.
۹۶. تاریخچه وقف در اسلام، ص۳۹۱.
۹۷. اماکن تاریخی ری، ص۲۲۰-۲۲۲.
۹۸. تاریخ آستانه ری، ص۱۰۹.
۹۹. اماکن تاریخی ری، ص۲۲۵.

هجری قمری آباد شده.[۱۰۰]

همچنین کتیبه‌ای سنگی در مدخل مدرسه از سمت بازار بر دیوار نصب شده بود که از مرمت آن به سال ۱۲۰۶ق به دست مهدی‌قلی‌خان خبر می‌داد.[۱۰۱]

۱۰. میرزا فتحعلی‌خان صاحب دیوان

میرزا فتحعلی‌خان، ملقب به صاحب دیوان و وزیر نظام، وزیر آغامحمدخان و صدراعظم فتحعلی‌شاه قاجار، در سال ۱۲۳۶ق در شیراز متولد و در سال ۱۳۱۴ق در سن ۷۸ سالگی درگذشت. قبر او در حرم امام رضا علیه‌السلام، در رواق دارالسعاده است. در آغاز جوانی در سال ۱۲۵۶ق از شیراز به تهران آمد و در دفتر استیفا(وزارت دارایی) وارد خدمت شد و چندی نگذشت که به مقام مستوفی(حسابداری) چند شهر رسید. مدتی نیز حاکم شهرهای ورامین، یزد، خوزستان، لرستان و اصفهان شد. در سال ۱۳۰۸ق حکومت خراسان و تولیت آستان قدس رضوی را پذیرفت.[۱۰۲]

در شرق حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام یک جفت در خاتم قرار دارد که حرم را به مسجد زنانه پایین پا پیوند می‌دهد. در حاشیه هر دو لنگه در، اشعاری است با خط نستعلیق سفید. ارتفاع این در ۲/۱۳ متر و عرض آن ۱/۵۰ متر است همچنین کتیبه‌هایی در حاشیه‌های بالا و پایین در مشاهده می‌گردد که سازندگان و تاریخ ساختن در را نشان می‌دهد؛ به این

عبارت:

به عهد دولت سلطان السلاطین و الخاقان الخواقین ناصرالدین شاه قاجار اتمام رسید. برحسب فرموده عالیجاه مقرب الخاقان میرزا فتحعلی‌خان مستوفی انجام پذیرفت... فی شهر ذی‌حجه الحرام، سنه ۱۲۶۹.

چهارچوب در خاتم می‌باشد که قسمت پایین آن شکسته و ریخته است.[۱۰۳]

۱۱. حاج میرزا آقاسی

حاج میرزا آقاسی، در چهارده‌سالگی برای تحصیل

علوم دینی، عازم عتبات عالیات شد و پس از بازگشت، مسئولیت تربیت فرزندان عباس‌میرزا را به عهده گرفت.

پس از قتل قائم‌مقام در صفر ۱۲۵۱ق، محمدشاه قاجار مقام صدارت را به او سپرد و تا آخر عمر شاه در این سمت باقی بود. وی در ۱۲ رمضان ۱۲۶۵ق در عتبات درگذشت.

در شمالی حرم، هدیه او به حرم حضرت عبدالعظیم حسنی است. پهنای در، یک متر و شصت و دو سانتی‌متر است و ارتفاع آن نزدیک دو و نیم متر. در دورادور در، اشعاری است و در کتیبه آن نوشته‌اند: در عهد شهریار کامکار محمدشاه قاجار خلد الله ملکه، به حکم محکم خدایگان اعظم حاجی میرزا آقاسی، عمل محمد رفیع شیرازی در کارخانه عالیجاه محمد علیخان کاتب و محضرت السلطانی محمدحسین الطهرانی ۱۲۶۰،[۱۰۴]

۱۰۰. تاریخ طهران، ج۱، ص۳۱۲.
۱۰۱. این کتیبه اکنون در موزه آستان نگهداری می‌شود.
۱۰۲. ر.ک: شرح حال رجال ایران.
۱۰۳. اماکن تاریخی ری، ص۲۲۰.
۱۰۴. همان، ص۲۰۲.

۱۲. ناصرالدین‌شاه قاجار

ناصرالدین‌شاه طی فرمانی در سال ۱۲۷۰ق، دستور داد که گنبد مرقد را تذهیب و با پوششی از طلا بیارایند و ایوان را آیینه‌کاری کنند. اعتمادالسلطنة وزیر انطباعات عصر ناصری و از مورخان عصر قاجار، توسعه حرم را در آن دوره چنین وصف می‌کند:

و دیگر توسعه و تزیین صحن مبارک حضرت شاهزاده عبدالعظیم بن عبدالله بن علی السدید بن امیر حسن بن زید بن امام ابی محمد الحسن السبط - علیه و علی آبائه سلام الله - و اضافه ابنیه عالیه و حجرات حوالی و تصرفات ملیح در ابواب و دروب و سایر ملحقات این آستان معلّی است که به مساعی مشکور و خدمات مأجور جنت‌مکان حاج علی‌خان[۱۰۵] والد مبرور به عمل آمده؛ تقبل‌الله تعالی خدمته و خلّد سلطانه و دولته. و اما مدرسه و صحن جدید تزیین و تکمیل صحن عتیق و عمارت رواق مطهر و آیینه‌کاری آن و ساختن و برافراختن دو مأذنه رفیع بدیع از دست دو امین السلطان ماضی و ثانی به‌ظهور رسیده است...[۱۰۶] و متصرفات بانی بلاثانی مشارالیه - انعم الله بجمیع فیوضه علیه - در سر تربت امامزاده واجب التکریم، حضرت ابوالقاسم عبدالعظیم - علیه التصلیة و التسلیم - لاسیّما رواق عرش‌نطاق که بدون هیچ مبالغت و اغراق در امتیاز و تزئینات و فرط

تکلفات نظیر ندارد و همچنین است تناسب و اعتدال دو مأذنه مزوّق به قاسانیات معرّق که از طرفین ایوان کیوانسای به پای ساخته و ارتفاعاً قریب بیست گز برافراخته‌اند. و ابنیه و اضافات و تصرّفات مرحوم آقا ابراهیم‌خان امین‌السلطان ماضی در سر مشهد حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام از مدرسه و صحن و حجرات و بازار و حیاض و انهار و اشجار و غیر ذلک.[۱۰۷] در این عصر، باغ مهد علیا در جوار حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام نیز احیا شد. به گفته اعتمادالسلطنه، دارالحکومه ری در این باغ بود است.[۱۰۸]

گنبد حرم در دوران ناصری(۱۲۷۰ق) با پوششی زرین تزیین شد و به هنگام طلاکاری گنبد، چند بیت شعر از شمس‌الشعراء سروش با خطی زیبا بر آن نقش بست. به هنگام طلاکاری گنبد مطهر، دو مناره بلند و باشکوه در دو جانب ایوان اصلی آیینه(ایوان شمالی) ساخته شد. پیش از آن، این بنا فاقد گلدسته بود. گلدسته‌ها از سطح بام، چهار قسمت دارند: پایه استوانه‌ای آجری به پهنای هرضلع ۴/۲۰ متر؛ گلدان؛ قلمه کشیده؛ مأذنه. روی گلدسته‌ها با کاشی‌های زیبای عصر قاجار تزیین شده است. طرح کاشی‌های روی بدنه استوانه‌ای گلدسته با توجه به فرسایش تدریجی قطر قلمه، جلوه‌ای خاص دارد.[۱۰۹] بلندی آنها از کف بنا ۳۳ متر است. این مناره از نظر تزیین و تناسب، در شمار زیباترین مناره‌های عصر

کتیبه ساق گنبد که نام ناصرالدین شاه بر آن درج است.

قاجار است. داخل هر مناره، پلکانی است که مؤذن را به مأذنه می‌رساند.

تکمیل آیینه‌کاری حرم در سال ۱۲۹۱ق به دستور دوست‌محمدخان معیرالممالک، و آخرین مرحله آن در ایوان آیینه به سال ۱۳۰۹ق انجام شد.

۱۳. سرتیپ محمد یوسف‌خان نوری

در مجاورت صحن عتیق(صحن شمالی) مسجدی ساختند که از طرف جنوب به صحن، از شمال به

۱۰۵. منظور حاج علی‌خان حاجب‌الدولة، پدر اعتمادالسلطنة مؤلف آن سطور است.

۱۰۶. المآثر و الآثار، چهل سال تاریخ ایران در دوره پادشاهی ناصرالدین شاه، ج۱، ص۸۹.

۱۰۷. همان، ص۱۱۸.

۱۰۸. همان، ص۱۱۴.

۱۰۹. دائرة المعارف بناهای تاریخی ایران در دوره اسلامی، بناهای آرامگاهی، ص۳۶۷.

مدرسه برهان و از غرب به بازار مرتبط می‌شد. این مسجد که تاریخ احداث آن روشن نیست، در ۱۲۶۸ق به همت سرتیپ محمد یوسف‌خان نوری تعمیر شد. این تاریخ و نام بانی، بر لچکی‌های طرفین مسجد دیده می‌شود.[۱۱۰]

۱۴. میرزا آقاخان نوری

میرزا نصرالله‌خان نوری، معروف به میرزا آقاخان، ملقب به اعتمادالدولة، از رجال دوره قاجار، در سال ۱۲۲۲ق متولد شد. مدت سی و سه سال(۱۲۴۲-۱۲۷۵ق) در دربار سه پادشاه قاجار(فتحعلی‌شاه، محمدشاه، ناصرالدین‌شاه) مشاغل و مناصبی همچون وزارت لشکر(وزارت جنگ) و صدراعظمی را

عهده‌دار بود و در ۱۲۷۵ق از صدارت عزل شد و مدت شش سال در تبعید(یزد، اصفهان، قم) به سر برد. در ۱۲۸۱ق در سن پنجاه و نه سالگی در قم درگذشت. جنازه‌اش را به کربلا برده، در مسجد شیخ العراقین دفن کردند.[۱۱۱]

آیینه‌کاری و نقاشی ایوان جنوبی حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام به دستور میرزا آقاخان نوری بود.[۱۱۲] بین رواق بالاسر و حرم از سمت شرق، دری زیبا و منبت‌کاری وجود داشت که به دستور وی و به همت میرزا محمدحسین شیرازی در سال ۱۲۷۱ق ساخته شد.[۱۱۳] کتیبه‌ای به خط نیلی نستعلیق درشت بر حاشیه کاشی‌های سفید نمای مسجد جامع قرار داشت که بر آن نوشته بود:

در عهد فرازنده لوای سلطنت شهریاری، مظهر کردگار مهر و لطف و مظهر ولایت حیدر کرّار مقوّم دنیا و مشیّد دین السلطان بن السلطان بن السلطان و الخاقان ابن الخاقان ابن الخاقان السلطان ناصرالدین شاه قاجار - خلّد الله تعالی ملکه - بر حسب امر حضرت مستطاب اجل اکرم امجد اشرف ارفع افخم صدراعظم اولین شخص معظم دولت علّیه ایران میر اعتمادالدوله آقا خان نوری بنای این بنیان مقدّس و آئین آئینه‌بندی این ایوان اقدس اتمام پذیرفت، سنه ۱۲۷۳ق.[۱۱۴]

۱۵. مؤتمَن السلطان

مؤتمن السلطان نظام الملک (۱۲۴۹- ۱۳۰۷) فرزند میرزا آقاخان نوری و از دولت‌مردان عصر قاجاری است.[۱۱۵]

یک جفت در خاتم در سمت چپ ایوان آئینه وجود دارد، به پهنای ۱٫۴۴ متر و درازی ۲٫۴۸ و ضخامت ۷ سانتی‌متر، همراه کتیبه‌ای که بر روی آن نوشته‌اند: «حسب الفرمایش مقرب الخاقان مؤتمَن السلطان میرزا عبدالله خان سمت اتمام یافت.»[۱۱۶]

۱۶. میرزا داوودخان وزیر لشکر

میرزا داوود نوری(م ۱۲۹۴ق) از رجال دوره قاجار و پسر میرزا آقاخان نوری(دومین صدراعظم ناصرالدین‌شاه) بود. وی در سال ۱۲۷۳ق در پانزده‌سالگی به وزارت لشکر منصوب شد. پس از عزل پدر در سال ۱۲۷۵ق، او نیز همراه پدر به تبعید رفت. در سال ۱۲۸۱ق، پس از درگذشت پدر، به تهران بازگشت و در سال ۱۲۸۸ق به معاونت دفتر استیفا منصوب شد و در سال ۱۲۹۶ق درگذشت.[۱۱۷]

در سال ۱۲۷۳ه میرزا داود خان وزیر لشکر، ضریح نقره‌ای برای امامزاده حمزه ساخت که ده سال بعد، یعنی به سال ۱۲۸۳ق به امر ناصر الدین‌شاه و توسط یحیی خان معتمد الملک تعمیر گردید.[۱۱۸] همچنین در کتیبه در مسجد زنانه در غربی، نام وی به عنوان بانی آمده است:

بر بقعه طاهره و روضه زامره جناب مصطفوی مآب مرتضوی انتساب حضرت امامزاده، حمزه علیه من التحیات اسناها و له من التربت اعلاها این دو مصراع ... المرضات الله خلاصه وزارت، و نقاره صدارت زاده آزاده جناب امجد ارفع افخم صدر اعظم دامت ایام شوکته جناب جلالت مآب، ... داود خان وزیر لشکر اللّهم تقبّل منه و اجعله زیادة فی غره و عمره و ذخیرة لیوم میعاده و میعاد فی شهر ربیع الموعود.[۱۱۹]

۱۱۰. اماکن تاریخی ری، ص۱۷۹.

۱۱۱. شرح حال رجال ایران، ص۳۶۳-۳۷۳.

۱۱۲. تاریخچه وقف در اسلام، ص۶۷؛ جولة فی الأماکن المقدسة، ص۲۱۸.

۱۱۳. اماکن تاریخی ری، ص۲۲۳.

۱۱۴. همان، ص۱۷۹.

۱۱۵. شرح حال رجال ایران، ص۱۴۵-۱۴۷؛ منتظم ناصری، ج۳، ص۳۷۷.

۱۱۶. اماکن تاریخی ری، ص۲۸۱.

۱۱۷. شرح حال رجال ایران در قرن ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ هجری، ج۳.

۱۱۸. اماکن تاریخی ری، ص۲۸۱.

۱۱۹. همان، ص۲۷۷- ۲۷۸.

۱۷. میرزا ابراهیم امین السلطان

پدرش زال ارمنی(فرزند زکی‌خان گرجی) از غلامان امیر سلیمان‌خان اعتضادالدوله بود که به دست اعتضادالدوله مسلمان شد. به دلیل حسن خدمت مورد توجه ناصرالدین شاه قرار گرفت و در سال ۱۲۸۶ق به امین السلطان ملقب شد. در سفر فرنگ همراه شاه بود و مسئولیت ادارات، صندوقخانه،

شترخانه، انبار غله مرکزی، ضرابخانه، ساختمان‌ها، باغات، قنوات، وزارت گمرک و خزانه را به عهده داشت. در سفر دوم ناصرالدین شاه به خراسان(در سال ۱۳۰۰ق)، آقا ابراهیم امین السلطان از همراهان شاه بود و در ماه رمضان همان سال در بین راه، در قریه داورزن درگذشت.

بانی مدرسه باغ توتی را ابراهیم‌خان امین‌السلطان دانسته‌اند. این مدرسه تا ۱۲۹۹ق دایر بوده و سپس تعطیل و حجره‌های آن به مقبره تبدیل شد.[۱۲۰] همچنین ضریحی که در زمان فتحعلی‌شاه ساخته شده بود، به دستور وی مرمت کردند.

۱۸. علی‌اصغرخان امین السلطان

میرزا علی‌اصغرخان امین السلطان، فرزند آقا ابراهیم امین السلطان در سال ۱۲۷۵ق در تهران متولد شد و به تبع پدرش به دربار ناصری راه یافت. در ۱۳۰۰ق که پدرش درگذشت، شاه لقب پدر را به فرزند داد. امین السلطان در مناصب مهم و مختلف مشغول به کار شد و از سال ۱۳۰۶ق به مقام وزیراعظمی و در سال ۱۳۱۰ به صدارت رسید. در سال ۱۳۱۴ق معزول و راهی قم شد. در زمان انقلاب مشروطه در خارج از

۱۲۰. عبدالعظیم حسنی، حیاته و مسنده، ص۳۱۶.

کشور بود؛ اما محمدعلی شاه او را به تهران فراخواند و به صدارت منصوب کرد. در ۲۱ رجب ۱۳۲۵ به قتل رسید.

آخرین مرحله آیینه‌کاری عهد قاجار در ایوان آیینه، به دستور امین‌السلطان و با هنرمندی مختارخان، حکمران زاویه مقدسه در سال ۱۳۰۹ق بوده است.[۱۲۱]

۱۹. امیر دوست‌محمدخان معیّر الممالک

دوستمحمدخان، فرزند دوست‌علی‌خان معیّرالممالک، خازن دربار قاجار و عموی رهی معیّری(شاعر نامدار عهد پهلوی). وی در باغ فردوس، عکاسخانه و تجارخانه‌ای مجهز داشت. در سفر سوم ناصرالدین شاه، ادیسن یک دستگاهِ فونوگراف به شاه هدیه داد و دوست‌محمدخان دستگاه را برای شاه راه‌اندازی کرد. وی در سال ۱۳۲۱ق درگذشت و جنازه‌اش را در حرم شاه عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام دفن کردند.

آئینه‌کاری ایوان و حرم امامزاده حمزه در سال ۱۲۹۱ق به همت وی بوده است.[۱۲۲]

۲۰. ظلّ السلطان

سلطان مسعود میرزا، فرزند ارشد ناصرالدین شاه بود، ولی چون مادرش از خاندان قاجاریه نبود، به ولایتعهدی منصوب نگشت. مسعود میرزا نخست با لقب یمین الدوله، حکومت مازندران و استرآباد و سپس فارس و اصفهان را بر عهده داشت و سپس لقب ظلّ السلطان را از شاه گرفت. در اواخر جنگ جهانی اول به اصفهان رفت و در تیرماه ۱۲۹۷ش/ رمضان ۱۳۳۶ق در حدود هفتاد سالگی درگذشت.

۱۲۱. دائرة المعارف تشیّع، ج۱، ص۸۱.
۱۲۲. اماکن تاریخی ری، ص۲۸۱.

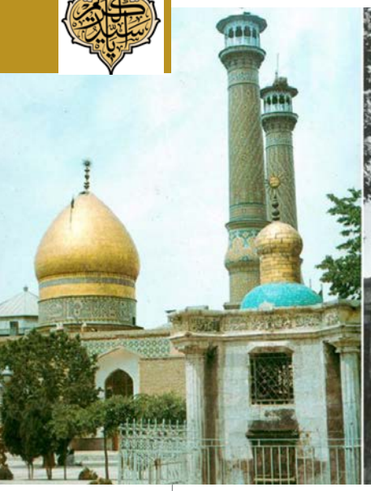

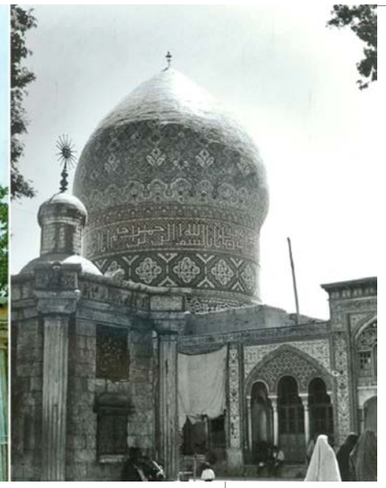

نوشته‌اند که چون بیماری چشم ظل السلطان در حرم امامزاده طاهر علیه‌السلام بهبود یافت، تصمیم گرفت بنای امامزاده را تجدید کند. بر سردر حرم، یک قطعه کاشی مصوّر به تصاویر ظلّ السلطان و رضاقلی‌خان سراج الملک وجود داشت که از ساخت بنا به فرمان شاهزاده حکایت می‌کرد.[۱۲۳]

۲۱. رضاقلی‌خان سراج الملک

رضا قلی‌خان سراج الملک، فرزند عباس‌خان در اصفهان متولد و ساکن بود. در زمانی که ظل السلطان حاکم اصفهان، یزد، فارس، خوزستان، کرمانشاهان، کردستان، لرستان و... بود، وی مقام پیشکاری ظل السلطان را در تهران برعهده داشت. در اوایل سال ۱۲۹۹ق ملقب به سراج الملک گردید. وی به رغم آنکه سال‌ها در دستگاه ظل السلطان بود، طریقت درویشی داشت. از خیرات وی، بنای دو مسجد در تهران(خیابان امیرکبیر و شادآباد) و بازسازی حرم امامزاده طاهر علیه‌السلام است.

۲۲. میرزا حاج آقا برلیان علّاف

در قسمت جنوبی حوض، سقّاخانه‌ای بوده است که آن را از سنگ تراشیده بودند. در چهار طرف پایین سقاخانه، یک جفت در برنجی(۷۵ × ۶۰ سانتی‌متر) قرار داشته است. پشت بام سقاخانه، دارای گنبدی با پایه برجسته(در حدود نیم‌متر) و کاشی آبی‌رنگ و خشت‌های آن مطلا بوده است. بر فراز گنبد نیز، تندیس طلایی خورشید می‌درخشیده است. در چهارگوش پشت بام، چهار ناودان کوچک برنجین قرار داشته و در بام سقاخانه کتیبه‌ای بوده است که نشان می‌داده است این بنا موقوفه میرزا حاج آقا

۱۲۳. تاریخ آستانه ری، ص ۱۱۶.

برلیان علاف است. بخشی از عبارات کتیبه به این شرح است:

... وقف شرعی نمود جناب آقا میرزا حاج آقا برلیان، خلف مرحوم آقا علی آقا گرجی ... اکابر این سقاخانه خود او تولیت نهاد مادام الحیات با واقف اوست و بعد ... با مجتهد مطلقاً عادل طهران و نظارت با متولی‌باشی عصر آستانه مبارکه و ... بنای زیر سقاخانه برای دفن واقف و ... به تاریخ عزه رجب المرجّب سنه ۱۳۴۲...[۱۲۴]

بانی سقاخانه، هشت سال بعد، در سال ۱۳۵۰ق درگذشت. این سقاخانه در سال ۱۳۴۷ش به باغچه علیجان منتقل شد و در توسعه جدید آستان از بین رفت.

۲۳. علی‌اصغر حکمت

علی‌اصغر حکمت، نخست‌وزیر پهلوی اول، در سال ۱۲۷۲ش، در شیراز به دنیا آمد. اجداد وی همه از علمای طراز اول و اطبای معروف شیراز بودند. جد او سید علیخان کبیر صاحب شرح صحیفه است. وی تحصیلات مقدماتی را در مدرسه منصوریه که از موقوفات نیاکانش بود و در مدرسه مسعودیه گذراند. سپس برای ادامه تحصیلات رهسپار تهران شد و علاوه بر تحصیل در مدرسه آمریکایی

۱۲۴. اماکن تاریخی ری، ص۱۷۶-۱۷۷.

در تهران، به تحصیلات ادبی، فقه، اصول و علوم معقول روی آورد و در نزد فقها و حکمای طراز اول وقت، مانند میرزا طاهر تنکابنی کسب علم کرد. تأسیس دانشگاه تهران، دانشسرای مقدماتی، مدرسه عالی ادبیات و زبان‌های خارجی، تعمیر و مرمت و فهرست‌برداری از آثار باستانی، تصویب اساسنامه فرهنگستان ایران، احیای آرامگاه سعدی و حافظ و احداث کتابخانه ملی، بخشی از فعالیت‌ها و خدمات اوست. در ۸۸ سالگی در شهریور ۱۳۵۹درگذشت و در باغ توتی شاه عبدالعظیم در شهر ری به خاک سپرده شد.[۱۲۵]

از خدمات او به آستان حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام، احداث بنا بر مزار ابوالفتوح رازی، مفسر نامدار شیعی است.[۱۲۶]

۲۴. جواد مؤذّنی

مؤذّن و کتابدار آستانه حضرت عبدالعظیم. در سال ۱۲۹۰ش در شهر ری به دنیا آمد. جد او مرحوم شیخ حسین، مؤذن و قاری آستان و حافظ قرآن بود و صوتی خوش داشت. جواد مؤذنی، مقدمات علوم دینی را در مدرسه علمیه امینیه آغاز کرد و پس از آن در محضر سه تن از دانشمندان عصر: حاج شیخ مرتضی آشتیانی، حاج شیخ محمدتقی بافقی و حاج شیخ هادی مجتهد تبریزی که برای اقامت به ری آمده بودند، تحصیلات خود را ادامه داد.

پیش از احیای کتابخانه متروک آستانه، جواد مؤذّنی مسئولیت برق مجموعه را برعهده داشت. در سال ۱۳۲۴ش، وی از تولیت وقت(سید احمد هدایتی) خواست که برای احیای کتابخانه قدیم آستان اقدام کند. به‌این ترتیب، وی و دکتر محمدعلی هدایتی(فرزند متولّی) کتابخانه جدید را بنیاد نهادند. خرید شش‌صد جلد کتاب و ساخت مکان کتابخانه در ضلع شرقی صحن امامزاده حمزه، دو گام نخست آنان بود. کتابخانه یاد شده، در تاریخ ۱۳۲۴/۴/۱ به بهره‌برداری رسید. جواد مؤذنی برای غنی‌سازی کتابخانه تا پایان عمر کوشید و از راه مکاتبه با مؤلفان نجف اشرف و کتابخانه‌های الازهر مصر، بر شمار کتاب‌های کتابخانه آستان افزود. وی در بهمن ۱۳۷۱ درگذشت.[۱۲۷]

۱۲۵. ر.ک: زندگی‌نامه و شرح حال وزرای امور خارجه.
۱۲۶. اماکن تاریخی ری، ص۲۶۲.
۱۲۷. آثارکنگرهٔ بزرگداشت حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام، ج۱۸، ص۲۰۹؛ زندگانی حضرت عبدالعظیم، ص۳۴۲.

۲۵. حاج قاسم همدانی

حاج قاسم همدانی از بازرگانان خوش‌نام و متدین بازار تهران بود. از باقیات الصالحات وی، بازسازی حرم حضرت زینب علیهاالسلام در دمشق است. همچنین تأسیس مساجد و مدارس متعدد در کارنامه حاج قاسم همدانی ثبت است. او در سال ۱۳۶۵ش درگذشت.

تأمین هزینه‌های مرمت صندوق نفیس آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام در اردیبهشت ۱۳۲۸ به دست استاد حاج محمد صنیع خاتم، از خدمات او به آستان حضرت عبدالعظیم است. به دعوت او، افراد دیگری در این کار نیک مشارکت کردند؛ از جمله سید محمد میرطاهری و مرتضی آقایی.[۱۲۸]

۲۶. محمدحسین بلورفروشان

محمدحسین بلورفروشان از تجار تهران بود که در نازی‌آباد کارخانه بلورسازی داشت. وی در اردیبهشت ۱۳۰۹، نایب‌رئیس انجمن بلدیه(شورای شهر) تهران بود.[۱۲۹] ساخت و نصب چهل‌چراغ بزرگ برنزی در بالای ضریح، از خدمات ماندگار او به حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام است.[۱۳۰]

۲۷. شیخ علی‌اکبر برهان

آیت الله شیخ علی‌اکبر برهان در سال ۱۳۲۴ق در تهران به دنیا آمد. پس از تحصیلات مقدماتی در تهران، به نجف اشرف رفت و مدت سه سال در محضر آقا میرزا محمد عراقی و شیخ مرتضی طالقانی، تحصیل علم کرد. سپس به قم رفت و نزد شیخ محمدعلی حائری و آیت الله خوانساری فقه آموخت. پس از اتمام دروس سطح حوزه در قم، دوباره به نجف رفت و در آنجا از حوزه درس آیات عظام اصفهانی و خویی بهره برد. وی توانست از سید ابوالحسن اصفهانی، وکالت مطلقه بگیرد و پس از آن به تهران بازگشت و در مسجد لرزاده در جنوب تهران اقامه نماز جماعت کرد. مسجد و مدرسه لرزاده در تهران و دبستان و دبیرستان پسرانه و دخترانه برهان و مدرسه علمیه برهان در شهر ری(جنب مسجد جامع) از یادگارهای او است.

علی‌اکبر برهان، در سال ۱۳۷۸ق در مکه معظّمه درگذشت و در جده به خاک سپرده شد. از تألیفات

۱۲۸. اماکن تاریخی ری، ص۲۱۸.
۱۲۹. روزنامه همشهری، شنبه ۹ دی ۱۳۹۶.
۱۳۰. اماکن تاریخی ری، ص۲۱۸.

اوست: حدیث الایام(در ادعیه)؛ ربیع الآثار؛ احسن المجالس(تفسیر سوره یوسف)؛ تعلیقه بر مکاسب؛ رساله‌ای در عدالت؛ بشائر النبویه؛ پریشان‌نامه(دفتر شعر).[۱۳۱]

قدمت مدرسه برهان(عتیق)، در جوار حرم مطهر حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام، به دوران سلجوقیان می‌رسد. این مدرسه در زمان رضاخان به دبستان و سپس به گورستان تبدیل شد. شیخ علی‌اکبر برهان در سال ۱۳۶۴ق مدرسه را بازپس گرفت و به تعمیر و بازسازی آن همت گماشت. بازسازی سه سال بعد پایان پذیرفت و در ۱۱ ذی‌قعده سال ۱۳۶۹ق (مصادف با زادروز امام رضا علیه‌السلام) طی مراسمی با حضور نمایندگان مراجع عظام بازگشایی شد.[۱۳۲] در مدرسه برهان، طلاب بسیاری تحصیل و استادان بنامی همچون شیخ محمدرضا بروجردی تدریس کرده‌اند.[۱۳۳] مدیریت این مدرسه همواره زیر نظر آستان بوده و در سال‌های اخیر، تجدید بنا شده است.

۲۸. دکتر سعید حکمت

دکتر سعید حکمت، استاد پیشکسوت در علوم پزشکی قانونی، در سال ۱۲۹۲ش در تبریز به دنیا آمد. دوره‌های ابتدایی و متوسطه را در مدرسه حکمت به پایان رساند. در سال ۱۳۱۰ش وارد دانشکده پزشکی دانشگاه تهران شد و در سال ۱۳۱۶ش دکترای طب عمومی را دریافت کرد. پس از خدمت نظام وظیفه، در بیمارستان فیروزآبادی و انستیتو پاستور تهران به طبابت پرداخت و علوم آزمایشگاهی را نیز فرا گرفت. در سال ۱۹۴۸م دیپلم تخصّصی طب را از دانشکده پزشکی دانشگاه ژنو دریافت کرد و در همان سال به تدریس در دانشکده پزشکی مشغول شد و امور آزمایشگاهی پزشکی قانونی دانشگاه ژنو را بر عهده گرفت. در سال ۱۳۳۰ش به ریاست مرکز پزشکی قانونی وزارت دادگستری منصوب شد.

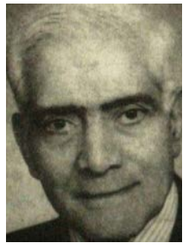

در وسط ضریح امامزاده حمزه علیه‌السلام، صندوقی زیبا و منبت شده قرار دارد که اطراف آن با کاشی‌های سفیدرنگ مفروش است. قاب بزرگ شیشه‌ای نیز آن را پوشانده است. در وسط ضلع غربی روپوش شیشه-ای صندوق، یک پلاک مستطیل‌شکل برنجی وجود دارد که واقفِ آن را چنین معرفی می‌کند: «تقدیمی دکتر سعید حکمت در سال ۱۳۳۴.»[۱۳۴]

۱۳۱. زندگی‌نامهٔ رجال و مشاهیر، ج۲، ص۶۱؛ مؤلفین کتب چاپی، ج۴، ص۴۹۳-۴۹۴.
۱۳۲. اختران فروزان تهران و ری، ص۶۵.
۱۳۳. عبدالعظیم حسنی، حیاته و مسنده، ص۳۲۶.

۲۹. محمدخان میمند

پس از تأسیس کتابخانه جدید آستان در سال ۱۳۲۴ش در ضلع شرقی صحن امامزاده حمزه علیه‌السلام، روز به روز بر تعداد کتب افزوده می‌شد و ساختمان کتابخانه، دیگر گنجایش کتاب‌های موجود را نداشت. در سال ۱۳۳۹ش سرتیپ محمدخان میمند که از مقامات عالی‌رتبه ارتش بود، پس از خریداری خانه‌ای در ضلع جنوبی صحن امامزاده حمزه علیه‌السلام، قسمتی از آن را به مقبره خود اختصاص داد و بقیه آن را به پیشنهاد مدیر کتابخانه، به محل نگه‌داری کتاب‌های آستان اختصاص داد. در ۱۳۴۰ش کتابخانه به آن محل انتقال یافت و در سیزدهم رجب آن سال، محل جدید کتابخانه افتتاح گردید.

پس از اجرای طرح توسعه آستان مقدس، ساختمان کتابخانه تخریب، و موقعیت آن در صحن جدید امامزاده حمزه علیه‌السلام واقع شد. همچنین با عنایت و تأکیدات تولیت محترم، مقرر شد کل زیرزمین صحن به مساحت حدود ۱۵۰۰ مترمربع به احداث کتابخانه وقفی مرحوم سرتیپ محمد میمند اختصاص داده شود.

۳۰. حاج سیّدعبدالمهدی آل طعمه موسوی

حاج سید عبدالمهدی آل طعمه در سال ۱۳۰۲ش در تهران به دنیا آمد. وی در طول حیات پر برکت خود، همیشه منشأ خیر برای جامعه و پشتیبان ضعفا و مستمندان بوده و از بنیانگذاران جامعه تعلیمات اسلامی است که خدمات دینی بسیاری ارائه داده است. همچنین در سال ۱۳۴۹ آبریزگاهی در باغچه علیجان با گنجایش ۵۴ دهانه ساخت و از این رهگذر خدمت بزرگی به زائران کرد.[۱۳۵]

۳۱. احمد طاهباز

حاج احمد طاهباز از بانیان و عضو هیئت‌مدیره کهریزک بود. همکاری با شهید فیاض‌بخش درسال ۱۳۵۸ در تأسیس بهزیستی، تأمین نیازهای لجستیکی ستاد جنگ‌های نامنظم شهید چمران و رفع حوایج مادی و معنوی معلولان و ایتام مقیم

۱۳۴. اماکن تاریخی ری، ص۲۷۲.
۱۳۵. ری، شهری به قدمت تاریخ، ص۳۸.

مراکز ملائک(هفت تیر)، حضرت علی علیه‌السلام ازگل، بهزیستی رفیده، بهزیستی نرگس و آسایشگاه شهید فیاض‌بخش، بخشی از کارنامه بلند او است. از دیگر خدمات او، ساخت سقاخانه مجهز به شش دستگاه آب‌سردکن مدرن در سال ۱۳۴۹ در ضلع غربی صحن مطهر آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام است.[۱۳۶] این مرد نیکوکار در سال ۱۳۸۹ش، درگذشت.

۳۲. حاج عباس مس‌فروش

حاج عباس مس‌فروش از شخصیت‌های خیّر و شیفته مجالس حضرت سید الشهداء علیه‌السلام بود. وی هیئتی به نام عباسیه را سرپرستی می‌کرد و در دی‌ماه ۱۳۹۲ رخ در نقاب خاک کشید. از کارهای خیر آن مرحوم، ساخت ضریح حضرت زینب علیهاالسلام است. شعر زیر بر روی ضریح مطهر حضرت زینب نوشته شده است:

خاک حریم پاک تو برتر ز کیمیاست
کی لایق مزار تو این نقره و طلاست
تقدیم این ضریح ز عباس مس‌فروش
عرض ادب به محضر بانوی کربلاست

همچنین در ساخت مسجد الغدیر، حسینیه بنی‌فاطمه و... ده‌ها کار عام المنفعه دیگر پیش‌قدم بود. در طلای مدخل حرم مطهر حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام با هزینه شخصی آقای حاج عباس مس‌فروش و به دست هنرمندان اصفهانی تهیه و در سال ۱۳۴۸ نصب گردید.[۱۳۷]

۳۳. محتشمی

بقعه امامزاده طاهر علیه‌السلام که چهارطاق و مقصوره اصلی آن در دوران صفویه بنا شده و دارای کاربندی‌های بسیار زیبای یزدی و مقرنس بود، بر اثر دود شمع‌ها و بی‌توجهی متولیان، اندک‌اندک اشکال زیبای خود را از دست داد. تعمیر و و بازپیرایی بقعه به همت آقای محتشمی و بر اساس برنامه‌های سازمان ملی حفاظت آثار باستانی در سال ۱۳۴۰ش صورت گرفت.[۱۳۸]

۳۴. میراسماعیل قائدان

حاج میراسماعیل قائدان از فروشندگان لوازم الکتریک تهران بود. وی در سال ۱۳۴۷ش، همراه محمود حاجی جعفری شرکت سیمکو(تولید انواع سیم و کابل فشار ضعیف) را در تهران پایه‌گذاری کرد. به همت ایشان، در سال ۱۳۴۸ دری به سبک صفوی برای امامزاده حمزه ساخته شد که روکشی از طلا و نقره دارد.[۱۳۹]

۳۵. مهدی سپه‌پور[۱۴۰]

سرتیپ مهدی سپه‌پور از خلبانان نیروی هوایی ارتش بود. او از هواداران نهضت ملی به رهبری دکتر مصدق و از اعضای شورای فرماندهی افسران ناسیونالیست به شمار می‌رفت. سپه‌پور در سال ۱۳۲۷ش فرمانده نیروی هوایی و در سال ۱۳۲۹ش رئیس ستاد نیروی هوایی شد. در نخستین سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی، تیمسار سپه‌پور یک هزار و هشتصد و هفتاد سکه پهلوی و ۲۶۳ هزار تومان پول نقد و سند یک مزرعه به مساحت ۱۸ هکتار در خلازیر از بلوک شهریار و سند یک باب منزل مسکونی در خیابان آفریقا و همچنین مقادیری طلای متعلق به دوره احمدشاه را در اختیار آیت‌الله ری‌شهری قرار داد تا در کار خیر به مصرف برساند. نامه آقای سپه‌پور به تاریخ ۱۳۶۰/۸/۲۴ به این شرح است: «بسم الله الرحمن الرحیم. این‌جانب سرتیپ بازنشسته، مهدی سپه‌پور اموال خود را به شرح زیر در اختیار حاکم شرع ارتش، حضرت حجت‌الاسلام والمسلمین آقای محمد محمدی ری‌شهری قرار می‌دهم که با کسب اجازه از حضور حضرت امام خمینی ـ مدظله‌العالی ـ و زیر نظر حاج آقای ری‌شهری حاکم شرع ارتش به طریقی که مصلحت می‌دانند، صرف مستضعفین و امور عام‌المنفعه گردد.»

گفتنی است آیت الله ری‌شهری در تاریخ ۶۰/۱۰/۶ طی نامه‌ای از امام خمینی درخواست مجوز برای استفاده از این اموال در امور عام‌المنفعه کرد که با موافقت ایشان همراه شد.

۳۶. سید عبدالله عقیلی

عبدالله عقیلی، سکه‌شناس برجسته کشور، در سال ۱۲۹۷ش در شهر ری به دنیا آمد. او که از خاندان متولّیان آستان بود، کتاب تاریخ آستانه ری را به رشته تحریر درآورد. کتاب‌های دارالضرب‌های ایران در دوره اسلامی و سکه پول از دیگر آثار ایشان است. در تاریخ ۱۷ خرداد ۱۳۷۷ وی مهرهای آستان را که مربوط به دوران ناصری است، طی مراسمی به تولیت فعلی آستان تقدیم کرد. همچنین مسکوکات بسیار و آثار تاریخی و گرانبهای خانوادگی عقیلی‌ها به موزه آستان تقدیم شده است. وی در اردیبهشت ۱۳۸۵ درگذشت و در حرم حضرت عبدالعظیم به خاک سپرده شد.

۱۳۶. همان، ص۳۱.
۱۳۷. همان.
۱۳۸. ر.ک: نشریه آستانه مبارکه حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام.

۱۳۹. ری، شهری به قدمت تاریخ، ص۲۶.
۱۴۰. اموال اهدایی سرتیپ سپه‌پور از موقوفات آستان به شمار نمی‌رود، اما از آنجا که در اختیار تولیت فعلی آستان قرار دارد و با توجه به نیت اهداکننده، بخشی از آن در اختیار مؤسسه دارالحدیث قرار گرفته، در اینجا ذکر شده است.

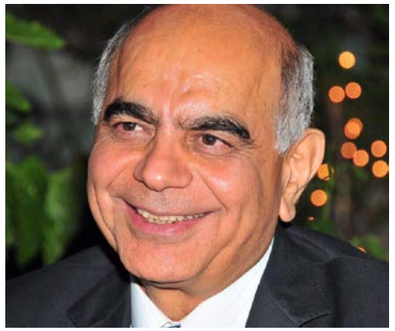

۳۷. دکتر عباس مصلی‌نژاد

دکتر عباس مصلی‌نژاد در شهرآبادان دیده به جهان گشود. تحصیلات ابتدایی را در دبستان مهرگان به پایان رساند و دوره متوسطه را در دبیرستان البرز تهران گذراند. سپس در رشته‌های اقتصاد، مهندسی راه و ساختمان و علوم سیاسی، تحصیلات عالی را پی گرفت. این خیّر نیکوکار و استاد دانشگاه تهران، بیش از ۵۰ مدرسه ساخته است. مدارس نمونه بنیاد مصلی‌نژاد در مقاطع مختلف تحصیلی به نام‌های آرمیتا، آرمینه، آریو و مهشید(هم‌نام دختران وی) می‌باشد. همچنین آموزشکده و هنرستان پسرانه و سالن اجتماعات آریو مصلی‌نژاد و دبیرستان‌های پسرانه حضرت محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله و حضرت علی علیه‌السلام در مشهد، به همت این خیّر مدرسه‌ساز احداث و تجهیز شده، و با نظارت بنیاد مصلی‌نژاد از سوی آموزش و پرورش اداره می‌شود. دکتر عباس مصلی‌نژاد، اکنون مدیرعامل «بنیاد فرهنگی مصلی‌نژاد» و عضو هیأت مدیره «مجمع خیّرین کشور» است. پیش از طرح توسعه جدید آستان، ضریح فولادی مرقد مطهر امامزاده طاهر علیه‌السلام، همان ضریح پیشین امامزاده حمزه علیه‌السلام بود که زمان ساخت آن به عصر ناصری برمی‌گردد. این ضریح اگرچه به لحاظ تاریخی ارزشمند بود، اما کیفیت لازم را نداشت و لازم بود که ضریحی از جنس نقره و طلا برای این امامزاده تهیه شود. دکتر مصلی‌نژاد به دلیل علاقه بسیار به امامزاده طاهر، در تأمین هزینه‌های ساخت ضریح پیش‌قدم شد.

در طرح جدید، ضریحی از جنس نقره ساخته و در روز مباهله(۲۴ ذی حجه ۱۴۲۲ق/ اسفند ۱۳۸۰) نصب شد. در این ضریح، ۴۸۰ کیلوگرم برنج و مس به کار رفته و در برخی قسمت‌های آن، از آب‌کاری طلا استفاده شده است. سوره مبارکه «هل اتی» و اشعار محتشم کاشانی با خط مینا و به رنگ سبز و لاجوردی بر این ضریح مطهر نقش بسته است.

بخش عمده‌ای از هزینه ضریح در حال ساخت حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام نیز از سوی آقای دکتر مصلی‌نژاد پرداخت شده است. همچنین ایشان مبلغ یکصد میلیون تومان برای کمک به ساخت دبیرستان حکمت (متعلق به مجموعه آموزشی حکمت نبوی

حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام پرداخت نموده است.

۳۸. حاج اکبر ابراهیمی

خیّر نیک‌اندیش، حاج اکبر ابراهیمی در سال ۱۳۲۳ در شهر تهران و در خانواده‌ای مذهبی به دنیا آمد. وی در دوران نوجوانی به دلیل شرایط اقتصادی خانواده و جامعه، و به منظور کمک به پدر مجبور شد وارد بازار کار شود. وی در ۱۷سالگی به کار صنعتی مشغول شد و از همان دوران بر اساس سنت نذر، بخشی از درآمد خود را وقف امور خیریه کرد. همچنین ثلث اموال و دارایی خود را تفکیک کرد و حساب بانکی مجزایی برای آن در نظر گرفت تا تمام مبلغ و عواید و سود حاصل از آن، صرف مدرسه‌سازی در سراسر کشور شود. وی تا کنون بیش از ۱۱۰ مدرسه در سراسر کشور، به‌ویژه در استان‌های محروم احداث کرده است. نخستین نشان رهبران کارآفرینی کشور، در سال ۱۳۹۳ به حاج اکبر ابراهیمی اهدا شد.[۱۴۱] در سال ۱۳۹۶ نیز «تندیس چهره ماندگار خیّرین» را دریافت کرد.[۱۴۲]

برای رفاه و آسایش زائران و توسعه فضای عبادی و زیارتی بارگاه مطهر حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام و امامزاده حمزه علیه‌السلام، صحن پیشین آیت الله کاشانی به مساحت تقریبی ۲۲۰۰ مترمربع به شبستان امام خمینی رحمه‌الله‌علیه تبدیل شد. نازک‌کاری و تأسیسات مکانیکی و الکتریکی و تهویه شبستان از سال ۱۳۹۵ با تأمین مالی حاج اکبر ابراهیمی آغاز شد و اکنون در دست اجراست. همچنین بخش زیادی از هزینه ساخت ضریح جدید حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام از سوی ایشان تقبل شده است.

۱۴۱. روزنامه شهروند، شماره ۷۰۶، شنبه ۱۶ آبان ۱۳۹۴.
۱۴۲. خبرگزاری مهر، ۲۹ شهریور ۱۳۹۶، کد خبر ۴۰۹۳۰۳۵.

گفت‌وگو

حاج اکبر ابراهیمی

خادمی سیدالکریم علیه‌السلام مرا به خادمی سیدالشهداء علیه‌السلام رساند

عادتم است که شب‌های جمعه به حرم شاه‌عبدالعظیم بیایم. چند وقتی بود می‌دیدم طرح توسعه حرم متوقف شده و نیم‌ساز، رها مانده؛ پرس‌وجو کردم. گفتند: این‌جا را شهرداری ساخته ولی بودجه کم آمده؛ گفتند: برای ایام شلوغ، مثل ماه مبارک رمضان، مردم برای عبادت می‌آیند، جای کافی نیست، هوا آلوده است؛ این صحن، باید سقف‌دار شود. اول، قدری ورق خریدم، برای جلوگیری از غبار. بعد هم بی‌آن‌که کسی درخواست کند، پرس‌وجو کردم که تکمیل این‌جا، چه‌قدر هزینه برمی‌دارد؟ رفتند تمام آنالیزها و نقشه‌ها را آوردند، گفتند ۵ میلیارد تومان؛ البته قبل از گرانی دلار! همین‌طوری به‌ذهنم رسید چرا ما نیاییم و این‌کار را تمام نکنیم؟ آمدم خدمت آقای هاشمی و مهندس خدایی و آقای خلج و دیگران؛ همین‌طوری بدون این‌که به بیمه یا پشتوانه‌ای فکر کرده باشم، گفتم، صددرصد انجام می‌دهم!

پول‌هایی که در این راه می‌دهم، یک‌ریالش هم برای من نیست؛ مال خدا را در راه خدا مصرف می‌کنم؛ امانت بوده، کاری نکرده‌ام. ولی حرص و جوش‌هایی که خورده‌ام ارزش داشت؛ برای این‌که همه کار، محکم از آب دربیاید، برای پول نقددادن، چون نسیه‌اش ۳۰ درصد گران‌تر از آب در می‌آمد؛ سنگ این‌جا را یک‌ماه جلوتر دپو کردم وگرنه با مشکل مواجه می‌شدیم. این سختی‌ها با این‌که طاقت‌فرسا بودند ولی خیلی شیرین بودند.

این قضیه، برای بنده یقینی است. برای هرکس که صحبتم را می‌خواند، می‌گویم تا متوجه شود که زیارت شاه عبدالعظیم علیه‌السلام و خدمت به این امامزادگان بزرگوار که این‌جا مدفون‌اند، چه‌قدر برکت و عظمت دارد!

بعد از یک‌سال و نیم که کار این آستان را شروع کردیم، از طرف آیت‌الله مقتدایی؛ رئیس سابق حوزه علمیه به من گفتند، تصفیه‌خانه‌ای در حرم امام‌حسین علیه‌السلام وجود دارد که آب بین‌الحرمین را تأمین می‌کند؛ ماهی ۳۵ میلیون هزینه دارد؛ گفتم فدای لب عطشان اباعبدالله علیه‌السلام با اشتیاق قبول می‌کنم. مالم را وقف آن‌جا می‌کنم، تا در قیامت به ما پس بدهند؛ چون همه چیز تورم دارد، موقوفات هم تورم دارند!

بعد از این ماجرا، قرار مراسم افتتاحیه یکی از پروژه‌ها به‌هم خورد و ناراحتی پیش آمد؛ در همان اوضاع تماس گرفتند و مرا برای غبارروبی ضریح سیدالشهدا علیه‌السلام دعوت کردند. آن همه ناراحتی‌ها و حرص‌خوردن‌ها، ختم به آرامش و خوشنودی شد، قرار به‌هم خورده بود برای امری بزرگ‌تر. وقتی برای اولین‌بار وارد ضریح شدیم، فکر کردم دارم خواب

می بینم!

بعد گفتند: باید سرداب کنار ضریح، بازسازی شود، حدود ۱۰ میلیاردی می‌شود، البته قبل از گرانی دلار؛ باز هم قبول کردم؛ وقتی برای شاه‌عبدالعظیم علیه‌السلام مایه بگذاری، امام‌حسین علیه‌السلام می‌فرماید، بیا برای حرم خودم هم انجام بده!

خلاصه این‌که این‌ها را من انجام نداده‌ام، خود خدا و اهل‌بیت عصمت علیهم‌السلام کار را درست کرده‌اند؛ همین حرم امام‌حسین علیه‌السلام را که الان مشغولش هستیم، در وسع من نیست که بتوانم آن‌همه هزینه را پرداخت کنم، خودشان‌اند که عنایت می‌کنند و کارها سامان می‌گیرد، اگر به من باشد، نمی‌توانم. خدا شاهد است که من یک‌آجر روی آجر نگذاشته‌ام. باوجود مشکلات زیادی که سر راه است، داریم به کار ادامه می‌دهیم و کار پیشرفت شبانه‌روزی دارد! ان‌شاءالله قبل از اربعین آماده شود.

روزی این نیست که ما می‌خوریم؛ این‌که دفع می‌شود؛ روزی این نیست که ما بپوشیم؛ جسم‌مان نابود و خاک خواهد شد چه برسد به لباس‌مان؛ آن‌چه می‌ماند خدا و خدایی‌هاست. این گندم را در راه خدا خرج کنیم، از گندم بالاتر خواهد شد و خواهد ماند؛ چون خدایی شده است.

وقتی در راه خدا خرج کنیم، دیگران دعای‌مان می‌کنند. اگر دعای ما با زبان خودمان مستجاب نشود، دعای دیگران برای‌مان مستجاب می‌شود، چون ما که با زبان آن‌ها گناه نکرده‌ایم که خدا مستجابش نکند. پس بیاییم به‌خودمان رحم

این قضیه، برای بنده یقینی است، برای هرکس که صحبت‌ام را می‌خواند، می‌گویم تا متوجه شوند، زیارت شاه عبدالعظیم علیه‌السلام و خدمت به این امامزادگان بزرگوار که این‌جا مدفون‌اند، چه‌قدر برکت و عظمت دارد

همین حرم امام‌حسین ع را که الآن مشغول‌اش هستیم، در وسع ما نیست که بتوانیم آن‌همه هزینه را پرداخت کنیم، خودشان‌اند که عنایت می‌کنند و کارها سامان می‌گیرد، وگرنه اگر به ما باشد ما نمی‌توانیم

کنیم؛ برای فردا که روز حسرت است کاری کنیم؛ فردای قیامت، همه مال‌مان را هم ببخشیم قبول نمی‌شود؛ باید این‌جا بخشید و گذشت تا فردا ثمره دهد و تورمش را حساب کنند!

این فایده ندارد که وصیت کنیم ثلث مال‌مان را در راه خدا خرج کنند ولی در زندگی کار خیری نکنیم. این، دِین ما به خداست که آن‌همه نعمت به ما داده، آیا انصاف است که دِین ما را دیگران پرداخت کنند؟ گاهی که از خدا طلب روزی می‌کنم، می‌گویم: خدایا، امانتی به من بده تا امانتت را ادا کنم.

بنده در کودکی محروم بودم؛ برای یک‌جفت گیوه، کارم لنگ بود! حالا این ثروتی که به من عنایت شده، به‌خاطر دعای پدر و مادر یا کمک‌های دیگران است که دستم را گرفتند یا به‌هر دلیل دیگری. این ثروت‌ها از آن ما نیست. امانتی است که به ما سپرده‌اند تا به محرومان و آسیب‌دیدگان برسانیم. سوپرتریلیاردها هم به آرامش نیاز دارند؛ آرامش نباشد، ثروت به‌درد کسی نمی‌خورد. باید چندین میلیون دلار خرج کند که مثلا برود آفریقا تا آرامش بگیرد.

این دنیا نمی‌ماند، این دنیا در آخرت یک‌قران هم ارزش ندارد، هیچ هیچ! اگر ارزشی داشت، انفاق را درآن روز قبول می‌کردند، ارزشی ندارد که قبولش نمی‌کنند. آخرت عمل می‌خواهد و عمل؛ بیاییم به خودمان رحم کنیم و ادای دین کنیم؛ منتظر نباشیم فردا دیگرانی بیایند و قرض‌های ما را ادا کنند و امانات الهی را پس بدهند!

علیرضا خلج؛ جانشین مدیرکل فنی‌عمرانی آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام

سقفی برای خدمت به زائرین

با علیرضا خلج؛ جانشین مدیرکل فنی‌عمرانی آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام گفت‌وگوی کوتاهی انجام دادیم و از وی درباره پروژه شبستان امام‌خمینی رحمه‌الله که به همت حاج اکبر ابراهیمی؛ خیّر نیک‌اندیش و عضو هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور ساخته شد، پرسیدیم.

خلج در سخنان آغازین خود برای پاسخ به این سؤال گفت: این بنا در گذشته حیاطی بود به نام حیاط آیت‌الله کاشانی که متصل به حرم بود. تولیت آستان تصمیم به مسقف‌کردن آن گرفت. دلیل این تصمیم کم‌بودن فضای سرپوشیده در داخل حرم بود. با ساخت این سقف، امکان ارائه خدمات بیشتر به مردم و زائران فراهم شد.

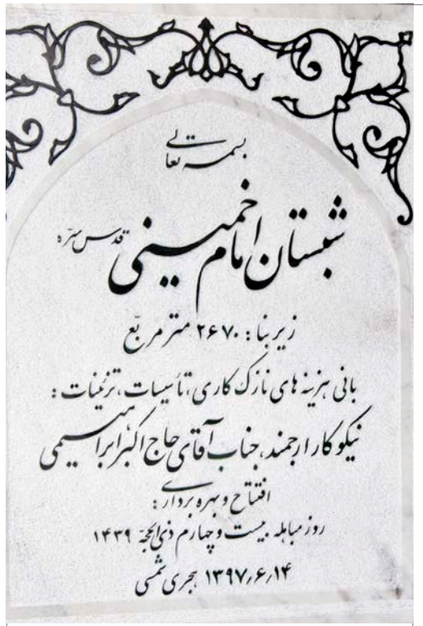

بسمه تعالی

شبستان امام خمینی قدس سره

زیربنا: ۲۶۷۰ متر مربع

بانی هزینه‌های نازک کاری، تأسیسات، تزئینات:

نیکوکار ارجمند، جناب آقای حاج اکبر ابراهیمی

افتتاح و بهره‌برداری:

روز مباهله، بیست و چهارم ذی‌الحجه ۱۴۳۹

۱۳۹۷/۶/۱۴ هجری شمسی

این شبستان در عرصه هزار و ۸۵۰ متری بنا شده است و علاوه بر آن دارای ساختمان‌های جانبی به اندازه ۲ هزار و ۶۷۰ متر از جمله کفشداری ضلع غربی، رواق شمالی و ساختمان پشت محراب(بخش اداری) شامل اتاق‌های کنترل حراست، تصویر، صوت، برق، اتاق خادمین و اتاق امام جماعت است.

وی افزود: حالا با ساخت این شبستان که به همت یکی از خیّرین خوشنام کشورمان انجام شد، مردم برای نشستن و عبادت‌کردن و نماز و زیارتنامه خواندن، جای بیشتری در اختیار دارند.

خلج ادامه داد: پس از تصمیم‌گیری و طراحی، به‌سرعت عملیات ساخت شبستان در سال ۱۳۹۵ آغاز شد و پس از رسیدن به مرحله نازک‌کاری آقای ابراهیمی تشریف آورد و هزینه‌ها را متقبل شد.

جانشین مدیرکل فنی‌عمرانی آستان درباره مشخصات فنی این شبستان اظهار کرد: این شبستان در عرصه هزار و ۸۵۰ متری بنا شده است و علاوه بر آن دارای ساختمان‌های جانبی به اندازه ۲ هزار و ۶۷۰ متر از جمله کفشداری ضلع غربی، رواق شمالی و ساختمان پشت محراب(بخش اداری) شامل اتاق‌های کنترل حراست، تصویر، صوت، برق، اتاق خادمین و اتاق امام جماعت است.

وی همچنین درباره ویژگی‌های خاص در طراحی و اجرای شبستان امام‌خمینی رحمه‌الله گفت: ویژگی اصلی این پروژه، ترکیب معماری سنتی با روش روز است که همخوانی با حرم داشته باشد.

خلج در پایان سخنانش بیان کرد: همچنین در پروژه ساخت شبستان امام‌خمینی رحمه‌الله که با استفاده از بهترین مصالح و طرح‌ها انجام می‌شود، ایوان آیت‌الله کاشانی(ایوان ناصری) هم بعد از ۴۰ سال در حال مرمت و بازسازی است. هزینه‌های این کار را نیز آقای ابراهیمی تقبل کرده است.

رضا طالبی‌پور، مرمت‌کار

مرمت ایوان ناصری

رضا طالبی‌پور، ریشه یزدی دارد؛ اما همچون پدرش؛ حاج محمد، زاده تهران است. هنر گچبری را از پدرش به ارث برده. رضا از ۲۵ سال قبل با شاگردی نزد پدری که الان سابقه ۵۰ ساله در این هنر و فن دارد، گچبری را آموخته و آن را تا کنون ادامه داده است.

درباره محیط کارش در مصلای تازه احداث‌شده حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام می‌گوید: «این‌جا که مشغول مرمت آن هستیم، ایوان ناصری حرم است. ایوان ناصری عمر ۱۰۰ ساله دارد؛ اما زیرکار آن آثار قدیمی‌تری هستند. ما این کار موجود را اشکال‌یابی و اصلاح و تصحیح و با کمك اثر قدیمی، اثر نو را با ماندگاری بیشتری خلق می‌کنیم.»

استاد جوان گچبری، سابقه کار در اماکن و بناهای مذهبی مانند مساجد و حسینیه‌ها دارد. او تجربه شیرینش در این حرفه را گچبری به مدت دو سال در حرم امام خمینی رحمه‌الله می‌داند، و اکنون هنرش را در امر ساخت ضریح جدید حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام به کار گرفته است. می‌گوید: «چند سال پیش که استاد فرشچیان طرح‌های ضریح جدید را کشید، نیاز بود این کار به صورت سه‌بعدی مورد بررسی قرار بگیرد. همراه پدرم از روی طرح‌های استاد فرشچیان، یك ماکت گچی از ضریح ساختیم و بعد از تأیید، طرح‌ها برای اجرای نهایی به هنرمندان قلم‌زن سپرده شدند.»

فتحعلی اسعدی، رحمان لشنی، هادی رضایی، سید علی موسوی، شکرالله لشنی و محمد اسعدی، که همگی از استادان گچبری و نقاشی روی گچ تهران هستند، استاد رضا طالبی‌پور را در امر مرمت ایوان ناصری حرم یاری می‌کنند. این استادان بی‌ادعا، کار خود را بلافاصله بعد از ماه رمضان شروع کرده‌اند و امیدوارند تا زمستان امسال گچبری ایوان تمام شود تا بعد از آن به سراغ استحکام‌بخشی و نقاشی ایوان بروند.

اما امیداوری اصلی را طالبی‌پور بیان می‌کند: «امیدواریم کار ارزشمند و ماندگاری به آستان حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام ارایه دهیم. تمام سعی خود را برای تحقق این هدف به کار بسته‌ایم.»

توضیحاتی درباره لوسترهای به کاررفته در پروژه شبستان امام‌خمینی رحمه‌الله؛

سقف شبستان مطلا شد

جلال‌الدین زجاجي؛ مسئول پروژه طراحی و ساخت و اجرای لوسترهای شبستان امام‌خمینی رحمه‌الله آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسني علیه‌السلام گفت: برای این شبستان تازه‌تأسیس ۹ دستگاه لوستر پیش‌بینی کردیم که به همت و مساعدت حاج اکبر ابراهیمی ساخته و نصب شدند.

وی افزود: لوستر اصلی و مرکزی شبستان با ابعاد ۷ متر قطر و ۷ متر ارتفاع، وظیفه اصلی تزئین شبستان را به عهده دارد. همچنین ۸ دستگاه لوستر دیگر در نقاط مختلف سقف شبستان به‌صورت قرینه توزیع شده‌اند که قطرشان ۳/۲۰ متر و ارتفاع‌شان ۳/۴۰ متر است.

زجاجی با بیان این‌که لوسترهای به کاررفته در شبستان امام‌خمینی رحمه‌الله حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام از نظر بزرگی بدنه، اولین لوسترهایی در ایران هستند که بدنه آنها مطلا و آبکاري شده است، گفت: حتي مهره‌هاي این لوسترها با طلا آبکاري شده است. این ویژگی به کمک تکنیک ویژه ساخت لوسترها به صورت قطعات مجزا و اتصال با پیچ و مهره و قرارگیری تمام قطعات در وان آبکاری با طلا ممکن شده است.

وی سپس افزود: جنس پایه لوسترها فلز برنج و کریستال‌های به کاررفته در آن از نوع اتریشی است.

لوستر اصلی در حدود ۵ تن وزن دارد و هر یک از لوسترهای دیگر ۱/۵ تن وزن دارند.

این هنرمند که طراحی و ساخت و اجرای لوسترها را به عهده دارد، در بخش دیگر سخنانش گفت: لوستر مرکزی ۶ طبقه دارد و لوسترهاي کوچک توزیع‌شده در سقف شبستان ۵ طبقه هستند. طبقه اصلی لوستر بزرگ وسط سقف، شامل ۱۲ لوستر یك متري به نیت ۱۲ امام و طبقه فوقانی آن شامل ۵ لوستر ۶۰ سانتي به نیت ۵ تن آل‌عبا علیهم‌السلام است.

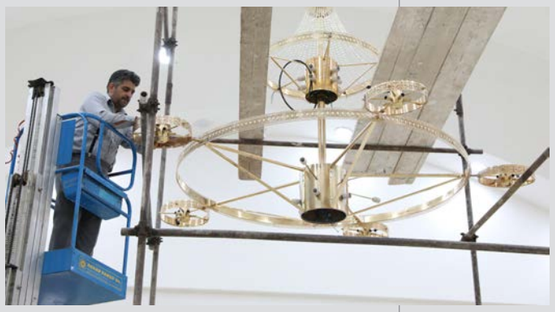

مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام تشکیل شد
سه شنبه، ششم شهریور ۱۳۹۷

جمع مهردیدگان سیدالکریم علیه‌السلام

حاج اکبر ابراهیمی، پیر و مراد خیّرانی است که هم تواضع دارند، هم عطش خدمت به خلق خدا. خیّرانی که خود را امانت‌داری می‌دانند که باید با حضور در وادی خیر، امانت خود را بپردازند. حاج اکبر ابراهیمی در هر جایی که نیازی احساس شود، حضور دارد. او امانتش را در ساخت مدرسه و مسجد و شیرخوارگاه، نگهداری از ایتام، رسیدگی به بی‌بضاعتان و محرومان، تأمین جهیزیه دختران و بسیاری جاهای دیگر به صاحبش برگردانده است. یکی از مواردی که تازگی‌ها روزی حاج اکبر شده و شاید نتیجه استجابت دعاهای بسیاری است در حق «دست دهنده» حاج اکبر، خدمت این خیّر نیک‌اندیش به آستان‌های شریف و بقاع متبرک است. یکی از آن‌ها مشارکت حداکثری در پروژه سرداب بالاسر صحن مبارک حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام است که حقاً و حتماً نتیجه یک عمر فعالیت خیّری این مرد محسوب می‌شود. دیگری اقدام برای ساخت شبستان امام خمینی رحمه‌الله در حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام است. بهره‌گیری از نظرها و مشاوره‌های همراهان و همفکران، اکبر ابراهیمی را بر آن داشت اعضای مجمع خیّرین کشور را به بازدید از مراحل ساخت این شبستان دعوت کند و از آن‌جا که هر کار خیری خود مولد و بنای کار خیر دیگر است، این بازدید به ملاقات با آیت‌الله ری‌شهری؛ تولیت حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و اتخاذ تصمیم برای راه‌اندازی مجمعی با حضور خیّرین برای برطرف‌کردن نیازهای احتمالی انجامید.

یکی از مواردی که اخیراً روزی حاج اکبر شده و شاید نتیجه استجابت دعاهای بسیاری است که برای «دست دهنده» حاج اکبر شده، این خیّر نیک‌اندیش خدمت به آستان‌های شریفه و بقاع متبرکه را انتخاب کرده است

سنگ‌بنای این مجمع با همفکری آیت‌الله محمد محمدی‌ری‌شهری؛ تولیت آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام، حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور، حاج اکبر ابراهیمی و حاج محمود قیومی‌لولاچیان؛ از معتمدان و خیّران کشورمان و دکتر مجتبی رحماندوست؛ مدیرعامل مجمع خیّرین کشور، به‌عنوان هیأت مؤسس مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام گذاشته شد.

هیأت مؤسس با دعوت جمعی از خیّران و خیّرسازان و راه‌اندازی نشستی اختصاصی و با انتخاب و معرفی

جمعی از دعوت‌شدگان به‌عنوان اعضای هیأت امنا، تشکیل مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام را اعلام کرد.

زیارت حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام پاداش نخست میهمانان بود و بعد، اقامه نماز جماعت ظهر و عصر به امامت آیت‌الله ری‌شهری. نشست اعلام تأسیس مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و انتخاب و معرفی اعضای هیأت‌امنای آن، بعد از صرف ناهار به میزبانی تولیت آستان برگزار شد.

در آغاز این نشست که در جوار بارگاه سیدالکریم علیه‌السلام در قبله‌گاه تهران برگزار شد، آیت‌الله ری‌شهری روایتی از صدر اسلام را به نقل از امام هادی علیه‌السلام از امام صادق علیه‌السلام بازخوانی کرد. روایتی که در آن مرد ثروتمند کرمانی که اموال بسیار فراوانی داشت حاضر بود همه اموالش را با خادمی اهل بیت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله عوض کند. آیت‌الله ری‌شهری این را گفت و گریست و با صدایی لرزان گفت: «من برای خودم به اندازه‌ای دارم که زندگی‌ام را آبرومندانه پی بگیرم. برای خودم چیزی نمی‌خواهم.» و بعد ادامه داد: «من اصلاً خجالت می‌کشم و شرم می‌کنم که از شما خوبان و نیکوکاران برای این آستان باکرامت و خاندانی که همه ما موظف به بزرگداشت آنان هستیم، چیزی بخواهم؛ به‌ویژه در شرایط فعلی اقتصادی. اصلی‌ترین چیزی که مرا وادار به درخواست از مجمع خیّرین کشور کرد این است که در شرایط کنونی آستان، به‌خصوص دارالحدیث،احساس وظیفه کردم نسبت به ایجاد تشکیلاتی که بتواند مساعدت‌های افراد نیکوکار را برای این آستان و بهترین برکات طرح توسعه آن یعنی دارالحدیث ـ که بهترین حاصل عمر این حقیر نیز هست ـ جذب نماید. البته هر کس که توفیق خدمت به اهل‌بیت علیهم‌السلام و معارف نورانی آنها را داشته باشد با علاقه قدم پیش خواهد گذاشت. مانند این مرد بزرگ یعنی حاج اکبر ابراهیمی که عاشقانه کار می‌کند. به نظر من ایشان مانند مامور خداوند سبحان است که این‌قدر با عشق و علاقه برای محرومان و مستضعفان تلاش می‌کند. بنده به او عرض کردم در این شرایط سخت اقتصادی کار احداث شبستان امام خمینی رحمه‌الله را در همین حد متوقف کند و ادامه ندهد. ما به همین حد از انجام کار راضی هستیم. ولی ایشان با جوانمردی و عشق و علاقه به آسایش مردم و زائران، راضی نمی‌شود و من می‌دانم که فشارها را تحمل می‌کند.

آیت‌الله ری‌شهری: اصلی‌ترین چیزی که مرا وادار به درخواست از مجمع خیّرین کشور کرد این است که در شرایط کنونی آستان، به‌خصوص دارالحدیث،احساس وظیفه کردم نسبت به ایجاد تشکیلاتی که بتواند مساعدت‌های افراد نیکوکار را برای این آستان و بهترین برکات طرح توسعه آن یعنی دارالحدیث ـ که بهترین حاصل عمر این حقیر نیز هست ـ جذب نماید.

جواد اکبریان؛ قائم‌مقام تولیت آستان درباره هزینه‌ها و درآمدهای آستان توضیحاتی بیان کرد. نیازها و کمبودها رخ نشان دادند. بیان این آمار و گزارش‌ها تکلیف حاضران را مشخص کرد؛ باید حضور بهم رساند.

پس از آن بود که حبیب‌الله بوربور ادامه مجلس را به

دست گرفت و در سخنرانی کوتاهش گفت: «مجمع خیّرین کشور در بیش از دو سال فعالیتش منشأ خیر بسیاری شده است. یکی از برکات این مجمع، گردهمایی امروز است که نتیجه آن ان‌شاءالله توسعه حرم و بارگاه حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام خواهد بود.»
بوربور خطاب به خیّران و حاضران در نشست ادامه داد: «ما این مجمع را با نظر و همراهی شما بزرگواران ایجاد می‌کنیم تا بر اساس اهداف و برنامه‌هایی که به‌عنوان هیأت‌امنا یا هیأت اجرایی تبیین خواهید کرد، بانی فعالیت‌های ماندگار و جاویدان در این مکان مقدس شوید. هدف اصلی، تقدیر از خیّران و واقفان حرم است. این اقدام، خودش عامل تشویق دیگران برای حضور خیّری در این حرم شریف است.»
وی افزود: «پیشنهاد ما این است که مجمع خیّرین آستان زیر نظر تولیت آستان شکل بگیرد و فعالیت کند تا درگیر مسایل اداری مجامع خیّری نباشد.»
سخنان رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور با درخواست برای اعلام نظر حاضران درباره چگونگی ایجاد و بیان سازوکار این مجمع تازه‌تأسیس پایان یافت.
حاج محمود قیومی‌لولاچیان نظرات خود را در این باره با تأکید بر تبلیغ بیش‌تر بر موضوع ولایت و امامت به‌عنوان رکن عبور از مشکلات، آغاز کرد و گفت: «هیأت مؤسس که مشخص است. به نظرم تمام حاضران در جمع به‌عنوان هیأت‌امنا معرفی شوند و این هیأت هم در انتخابات درونی خود اعضای هیأت اجرایی یا هیأت‌مدیره را انتخاب کنند.»
حاج رضا مطلبی‌کاشانی؛ خیّر خوشنام تهرانی هم نظراتش مانند نظر آقای لولاچیان بود. او هم به انتخاب اعضای حاضر به‌عنوان هیأت‌امنا و معرفی هیأت‌مدیره از دل امنا اعتقاد داشت.
نادر ریاحی؛ عضو کارگروه حقوقی مجمع خیّرین کشور از نگارش اساسنامه‌ای با ۱۲ هدف برای این مجمع خبر داد و سه نام را که بر اساس تحقیقاتش برای آن انتخاب کرده بود بیان کرد. حجت‌الاسلام میرتاج‌الدینی از میان اسامی، «مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام» را پیشنهاد داد که مورد توافق جمع قرار گرفت.
میرتاج‌الدینی همچنین تولد این مجمع را اقدامی مبارک بیان کرد.
حاج هاشم سلیمی‌آشتیانی؛ دیگر خیّر حاضر در این نشست و عضو هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور خواستار استفاده از توان و ظرفیت خیّران شهرری و مجاوران حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام شد.
حاج حمیدرضا شاه‌حسینی که از خیّران پرکار مجمع خیّرین کشور است، در زمان اعلام نظراتش پیشنهاد ایجاد هیأت‌امنای اجرایی را ارائه داد و گفت: در این صورت کار روی میز جمع خواهد شد و در صورت احساس نیاز میشود از خیّران علاقه‌مند دیگر استفاده کرد.
حاج علی روحی‌فردپور و حاج اکبر ابراهیمی هم با معرفی هیأت‌امنا و انتخاب هیأت‌مدیره از میان آنان موافق بودند.
نظر با اکثریت است. خیّرانی که از سوی مجمع خیّرین کشور در این نشست حضور داشتند و شخصیت‌هایی که به نمایندگی از تولیت آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام میزبانی این نشست را به عهده داشتند، همگی به‌عنوان اعضای هیأت‌امنای مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام صورت جلسه را امضا کردند.
بنابراین پس از بیان نظرات مختلف از سوی حاضران، آیت‌الله محمد محمدی‌ری‌شهری، محمود قیومی‌لولاچیان، حبیب‌الله بوربورحسین‌بیگی، اکبر ابراهیمی، رضا مطلبی‌کاشانی، حمیدرضا شاه‌حسینی، هاشم سلیمی‌آشتیانی، محمدعلی روحی‌فردپور، محمدحسن خداوردی، حسین بدخشان، حسن حمزه‌زاده، سیدمحمدرضا میرتاج‌الدینی، مجید غفوری، سیدمصطفی میری، محمدحسین امین‌جعفری، نادر ریاحی، محسن مرادی، علیرضا محمدی، علی عزیزی، محمد میمندی و جواد اکبریان، به عنوان هیأت‌امنای مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام انتخاب و معرفی شدند.
هیأت‌امنا در نشست بعدی خود اقدام به معرفی هیأت اجرایی مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام برای پی‌گیری امور محوله خواهد کرد.
در پایان دو خبر دلگرم‌کننده دهان به دهان چرخید. حاج اکبر ابراهیمی اعلام کرد که بعد از گذشت مدت زمان مورد نیاز، آینه‌کاری شبستان امام خمینی رحمه‌الله ـ که به همت خودش در حال ساخت است ـ را تقبل می‌کند. حاج‌رضا مطلبی‌کاشانی هم هزینه مسقف‌کردن دو حیاط از صحن‌های حضرت سیدالکریم علیه‌السلام را برعهده گرفت. و به‌این ترتیب، مجمعی که هنوز خبر تشکیل آن از اتاق جلسه به بیرون اعلام نشده بود، خیر و برکتش شروع شد.

حاج رضا مطلبی‌کاشانی، خیّر خوشنام تهرانی هم نظراتش همانند نظرآقای لولاچیان است. او هم معتقد به انتخاب اعضای حاضر به عنوان هیأت امنا و معرفی هیأت مدیره از دل امناست

اسامی اعضای هیأت مؤسس
مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام و دارالحدیث

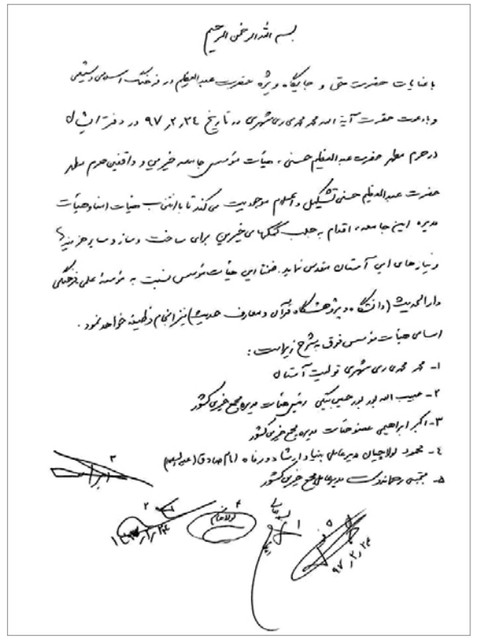

اسامی اعضای هیأت امنای
مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام و دارالحدیث

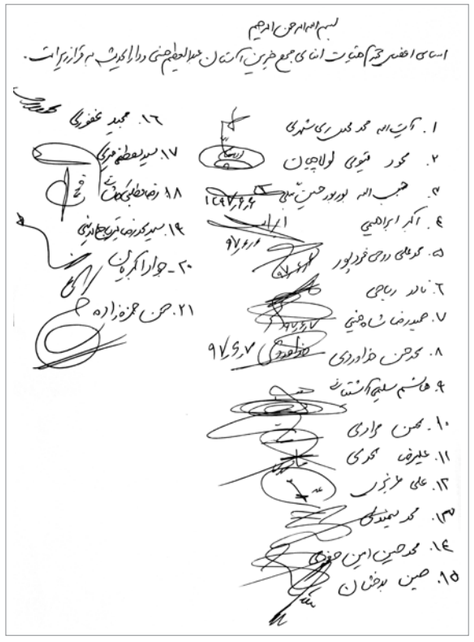

محمدحسن خداوردی
بازرس مجمع خیّرین کشور

مجمعی برای تقدیر از خیّرین آستان

حرم‌های مطهره و بقاع متبرکه و زیارتگاه‌های ائمه معصومین علیهم‌السلام و امامزادگان در تمام شهرهای زیارتی، از جایگاه‌های ویژه برخوردارند. این حرم‌ها در طول تاریخ و با همت و تلاش مردم و واقفین و خیّرین ساخته و توسعه داده شده‌اند. از جمله در تهران و در شهر ری، حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام که به قبله‌گاه تهران معروف است و محل زیارت و عبادت مردمی و زائرانی از همه شهرهای کشورمان و همچنین میهمانان شیعه از کشورهای همسایه است. این خیل زائران که بر اساس گزارش‌ها و آمارها به حدود ۱۲ تا ۱۵ میلیون نفر در سال است، باید در مکانی شایسته به زیارت خودشان بپردازند.

با توجه به وسعت و عمق پروژه‌هایی که برای توسعه حرم پیش‌بینی و برنامه‌ریزی است، حضور خاص و ویژه خیّرین برای این امر احساس می‌شود که با هم‌اندیشی افرادی نظیر آیت‌الله ری‌شهری و مهندس بوربور و همچنین برادر ارجمندمان حاج اکبر ابراهیمی، پایه‌های این حضور بنا گذاشته شده است. این هم‌اندیشی به راه‌اندازی مجمع خیّرین آستان حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام منجر شد که با حضور جمعی از خیّران خوشنام و همچنین خدمت‌گذاران آستان مقدس آن حضرت شکل گرفت.

یکی از اهدافی که برای این مجمع در نظر گرفته شده است، راه‌اندازی مجالسی برای تقدیر از واقفان حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام و نیز خانواده و یا بازماندگان واقفینی است که از میان ما رفته‌اند. این عمل سبب تشویق تمام کسانی خواهد شد که در شاید در دل علاقه به وقف و کمک به این حرم را دارند؛ اما به دلیل نبود ابزار ترغیبی و تشویقی هنوز در این وادی حضور نیافته‌اند.

سمفونی ایثار
گزارش سفر جمع کثیری از ایثارگران و جانبازان به بادله ساری به همت حاج علی روحی

علی روحی‌فردپور
عضو هیأت مدیره مجمع خیّرین کشور

سود شراکت با سیدالکریم علیه‌السلام

هر کسی برای توسعه و رونق آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام قدمی بردارد، از نظر من سعادتی الهی نصیبش شده است. بداند که این سعادت، نصیب هر فردی نخواهد شد. من در سال‌های میانی دهه ۷۰ از این سعادت بهره بردم و خیر و برکت ناشی از آن در زندگی‌ام مشهود است.

برای چندین سال خدمت آیت‌الله ری‌شهری می‌رسیدم. ساختمان پاساژ ری در مجاورت حرم را با مشارکت تولیت آستان می‌ساختیم. سه دانگ از این ساختمان برای من بود. بعد از اتمام پروژه، بخشی از این ساختمان فروخته شد. بعد از آن تصمیم گرفتم سهمم را به آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام وقف کنم.

این موضوع را با آیت‌الله ری‌شهری در میان گذاشتم. ایشان به نصیحت من پرداخت و تلاش کرد مانع اجرایی‌شدن این تصمیم بشود. نظرش را از روی دلسوزی اعلام کرد و به من گفت، شما زحمت کشیده‌ای و سودی برای خانواده‌ات کسب کرده‌ای. احتیاجی نیست این کار را انجام دهی.

وقتی اصرار و پافشاری من را دید، پرسید با خانواده‌ات مشورت کرده‌ای؟ وقتی دانست با خانواده در میان گذاشته‌ام، گفت باز هم برو و با خانواده مشورت کن، با قرآن هم مشورت کن. گفتم، تصمیم خودم را برای وقف سهمم از پاساژ ری گرفته‌ام.

به‌خاطر ارادتی که به سیدالکریم علیه‌السلام و این خاندان دارم، از آیت‌الله ری‌شهری خواهش کردم که این درخواست را بپذیرد. این اصرار و انکار همچنان ادامه داشت تا این‌که بعد از یکی دو هفته، خدمت آیت‌الله ری‌شهری رسیدم. ایشان آقای سلیمی، یکی از معاونانش را صدا کرد و گفت، آقای سلیمی شما شاهد باش که خود آقای روحی می‌خواهد این کار را انجام دهد. من مانع شدم؛ ولی خودش مصرّ است سه دانگ پاساژ ری را به آستان حرم وقف و اهدا کند.

کارهای مربوط به وقف پاساژ انجام شد. امروز بسیار خوشحالم که این کار انجام شد. از آقای ری‌شهری هم بسیار تشکر می‌کنم که درخواست من را پذیرفت و من را جزو واقفان حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام قرار داد. از همه بیش‌تر از خدا شاکرم که سعادت خدمت به این آستان شریف را نصیبم کرده است.

حاج اکبر ابراهیمی
عضو هیأت مدیره مجمع خیّرین کشور

امانات را به خدا بازمی‌گردانم

آیت‌الله ری‌شهری با من تماس گرفتند و با اشاره به وضعیت واحدهای تولیدی، از من خواستند که دیگر در امر توسعه حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام شرکت نکنم تا خدای نکرده در امر هزینه‌کرد با مشکلی مواجه نشوم.

حقیقت امر این است که کشور در حوزه اقتصاد با مشکلات زیادی دست و پنجه نرم می‌کند. خط تولید ما الان خوابیده است و مشکلاتی در این باره داریم. من هم مدتی است که حتی یک درصد برای کارخانه کار نمی‌کنم؛ اما حداقل ۳۰ درصد از درآمد کارخانه را برای ادای امانات خدا هزینه می‌کنم. با توجه به وضعیت الان واحد تولیدی‌مان، چند آپارتمان را فروخته‌ام که صد در صد پول حاصل از آن را در این راه خرج می‌کنم. اسناد مرتبط با چند ملک را به یک معتمد سپرده‌ام تا بفروش برساند و پول آن را برای حرم حضرت سید الشهدا علیه‌السلام که سردابش را می‌سازیم، هزینه کند.

امروز هم به آیت‌الله ری‌شهری اعلام می‌کنم که شما نگران نباشید؛ چون تا زمانی که زنده هستم، امانات خدا را به خدا باز می‌گردانم. نمی‌خواهم تا روز قیامت این حسرت را با خودم بکشانم که ایکاش این اموال را هم در راه خدا انفاق می‌کردم.

اما از نظر شخصی نگران این موضوع هستم که جمعی بگویند؛ در روزگاری که این وضعیت سخت بر جامعه حاکم است، چرا باید پول و سرمایه در راه ساخت شبستان هزینه شود؟ اینها سؤال ذهن مردم است و باید به آن پاسخ داد. مرم باید بدانند که ما این کار را در کنار اقدامات دیگر خود انجام می‌دهیم. در خیریه‌ای که داریم، هر هفته گره کار حداقل ۳۰ خانواده را باز می‌کنیم. افراد مستأصل بسیاری شامل ۶۰۰ خانواده زیر پوشش خیریه ما قرار دارند. همچنین اشاره می‌کنم به ساخت مدارس در اقصی نقاط کشور. هم‌اکنون در سرپل ذهاب ۱۵ پروژه مسکن و مدرسه داریم که در حال احداث هستند؛ و اینها غیر از کانکس‌هایی هستند که برای اسکان موقت زلزله‌زده‌ها هدیه کردیم. بنیاد هم در حال سرپرستی کودکان بسیاری است که سرپرست ندارند. این کارها و خدماتی است که در قالب امور خیر در حال انجام آنها هستیم و مشارکت در توسعه حرم حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام و حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام هم سعادتی است که بیش از ۲ سال قبل نصیب ما شده است و به آن افتخار می‌کنیم.

گزینه‌هایی که خیّران می‌توانند در آن‌ها مشارکت کنند

الف- توسعه حرم

الف۱- توسعه صحن‌ها:

- مسقف‌سازی صحن‌های مصلی در شرق، امامزاده در جنوب و ناصری در غرب و تبدیل آن‌ها به شبستان
- صحن ضلع جنوبی تا ضلع شمال شرقی
- صحن ضلع غربی
- صحن شرقی
- مرمت و بازسازی ایوان آینه که بسیار قدیمی و میراث فرهنگی‌هنری است
- بازسازی کف‌پوش صحن باغ توتی

الف۲- امکانات صحن‌ها:

- سرویس‌های بهداشتی مجهز، مکانیزه، در دسترس و متعدد
- نگه‌داری تأسیسات مانند تجهیزات سرمایشی، گرمایشی و آب آشامیدنی
- امکانات رفاهی زائران، سالمندان و بیماران، مانند: ماشین‌های برقی و پله‌برقی

الف۳- ضریح و گنبد:

- ضریح حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام که فرسوده شده و درحال تکمیل است.
- نیاز فوری نوسازی گنبد امامزاده طاهر علیه‌السلام که درحال فرسایش است.
- کاشی‌کاری‌های فرسوده حرم

الف۴- خدمات حرم:

- نیروهای انسانی از قبیل خادم، قاری، مؤذن، مکبر، مداح، سخنران
- هزینه‌های خدمات حرم از قبیل حقوق کارمندان و برگزاری مراسم‌ها
- هزینه‌های پراکنده و خرد، مانند: لیوان یک‌بار مصرف و کیسه برای کفش
- تأمین هزینه‌های جاری حرم (سالانه حدود ۶۰ میلیارد تومان)

الف۵- قبور:

- توسعه قبرستان با توجه به تقاضای بالای مردم
- بازسازی قبور فرسوده و احیاناً قبور مشاهیر مدفون در حرم

ب-توسعه درمانگاه حرم:

- توسعه ساختمان
- تجهیزات
- خدمات پزشکی و پرسنلی درمانگاه
- هزینه‌های درمانی

ج- اطعام زائران:

- مواد اولیه مانند: برنج، حبوبات، گوشت و سبزی
- خدمات آشپزخانه و پذیرایی مانند آشپزی
- هزینه‌های پذیرایی و سرویس‌های غذا مانند سفره و ظروف یک‌بار مصرف

د- کتاب‌خانه‌ها:

- توسعه کتابخانه‌های حرم
- تجهیزات کتابخانه وقفی مرحوم میمندی
- اهدای کتاب

ه- توسعه موقوفات (با توجه به این‌که بهترین راه کمک به حرم و دارالحدیث همین موقوفات است):

- موقوفات ماندگارتر
- موقوفات درآمدزا مانند املاک تجاری
- موقوفات بدون سرقفلی
- موقوفات بدون شرط خاص و اختیاردادن به تولیت حرم

و- نذورات:

- از طریق حساب‌های بانکی و اینترنتی آستان
- کمک‌های غیرنقدی
- عقیقه
- اپلیکیشن آپ و...

ز- بخش تعاون با مؤمنین:

- تهیه جهیزیه
- سرپرستی بیماران و معلولان
- سرپرستی فقرا، یتیمان، افراد بی‌خانمان و اقشار آسیب‌پذیر جامعه
- آموزش و پروش علمی، فرهنگی و هنری آن‌ها
- بازسازی و مرمت منازل آسیب‌دیده آن‌ها و... .

ح- مجموعه حکمت:

- توسعه ساختمان مدرسه، مانند تاسیس دبیرستان دخترانه
- گسترش شعبه‌ها و نمایندگی‌ها در کشور
- تأمین هزینه‌های تحصیلی دانش‌آموزان و... .

ط- حوزه علمیه (با توجه به ساختمان حوزه در طرح توسعه حرم):

- انتقال و توسعه حوزه‌علمیه
- تأمین امکانات و هزینه‌های جاری حوزه
- تأمین هزینه‌های تحصیلی و دیگر مشکلات طلاب
- همکاری اساتید و هنرمندان در تعلیم طلاب
- سرپرستی طلاب مستعد از آغاز شکوفایی تا رسیدن به کمالات علمی و... .

ی- مجموعه قرآن و حدیث:

- موقوفات ماندگار و درآمدزا مانند املاک تجاری
- سرمایه‌گذاری در صندوق قرض‌الحسنه دانشگاه برای تأمین هزینه‌ها و مشکلات دانشجویان
- تأمین هزینه‌های جاری مجموعه قرآن و حدیث که ماهانه حدود ۲ میلیارد و سالانه ۲۰ تا ۲۵ میلیارد تومان با وجود تعدیل نیرو و صرفه‌جویی هزینه در بر دارد.
- نیاز جدی و فوری انتقال خوابگاه خواهران در قم به ساختمانی مجهز و در شأن ایشان
- تامین هزینه‌ها یا مشارکت در پروژه‌های تحقیقی

- تهیه بن کتاب برای طلاب و دانشجویان جهت خرید منشورات و محصولات دارالحدیث
- تأمین هزینه‌های تحصیلی و زندگی دانشجویان، مانند شهریه، تغذیه، خرید کتاب‌های درسی، ازدواج و درمان
- به‌روزرسانی تجهیزات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری دانشگاه مجازی قرآن و حدیث
- همکاری واجدان شرایط، در ترجمه، پژوهش و آموزش بین‌المللی
- همکاری حامیان مالی در پروژه‌های صوتی‌تصویری مشارکت در تهیه یا اهدای نسخه‌های خطی
- گسترش شعبه‌ها به‌خصوص در مناطق محروم و دوردست
- خرید و اهدای محصولات دارالحدیث به طلاب و دانشجویان و محققان
- تأمین هزینه‌های چاپ کتاب و تولید نرم‌افزار
- سرپرستی دانشجویان مستعد از آغاز شکوفایی تا رسیدن به کمال علمی
- هرگونه یاری که در توان خیّران هست حتی کمک‌های کوچک مالی‌معنوی

لیست پروژه‌ها، نیازها و مواد مصرفی آستان مقدس حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام

ردیف	پروژه یا موضوع	شرح	برآورد (ریال)
۱.	ساخت ضریح جدید حضرت‌عبدالعظیم علیه‌السلام	زیر نظارت استاد فرشچیان، یک تن نقره، ۴کیلوگرم پالادیوم و طلا و دست‌مزد هنروران	۷۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۲.	ساخت سقف صحن مصلی	به اندازه ۲۶۷۰ متر	۶۷،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۳.	ساخت سقف صحن شیخ ابوالفتح رازی	به اندازه ۲۸۰ متر	۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۴.	ساخت سقف صحن امام‌زاده حمزه	به اندازه ۱۹۸۷ متر	۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۵.	ساخت صحن غربی و شبستان (فاز اول)	به اندازه ۳۶۰۰ متر	۹۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۶.	ساخت حوزه علمیه خواهران	به اندازه ۴۹۰۰ متر	۵۹،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۷.	سنگ‌فرش و دیوار صحن جنوبی	به اندازه ۶۰۰۰ متر	۴۵،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۸.	سنگ‌فرش باغ توتی	به اندازه ۳۳۰۰ متر	۷،۵۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۹.	تملک منازل واقع در صحن جنوبی (۱۲منزل مسکونی)	به اندازه ۱۸۰۰متر	۱۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۰.	کاشیکاری گنبد امام‌زاده طاهر(ع)	بازسازی و مرمت کاشی‌های تخریب شده	۷،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۱.	تکمیل ورزشگاه آستان	تکمیل ورزشگاه نیمه‌کاره آستان جهت استفاده عموم از قبیل: کف‌پوش، هواسازها، سیم‌کشی‌ها و...	۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۲.	ساخت مجموعه فرهنگی	ایجاد مجموعه فرهنگی، قرآنی و بین‌الملل	۵۳،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۳.	کتابخانه وقفی	تجهیز و تکمیل کتابخانه صحن امام‌زاده حمزه علیه‌السلام	۱۰،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۴.	مشارکت در اطعام زائران	غذای حضرتی (هزینه اقلام مصرفی، برنج، گوشت، لپه، لوبیا، روغن و...)	۱۱،۶۰۰،۰۰۰،۰۰۰

ردیف	پروژه یا موضوع	شرح	برآورد (ریال)
۱۵.		۱. غذای روزانه/ ۶۵۰۰۰ پرس/ فی ۵۰۰۰/ ۳،۲۵۰،۰۰۰،۰۰۰ریال ۲. شهادت و ولادت ائمه ۳۳۰۰۰ پرس/ فی ۵۰۰۰ / ۱،۶۵۰،۰۰۰،۰۰۰ریال ۳. وفات حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام ۱۴۰۰۰ پرس/ فی ۵۰۰۰ / ۷۰۰،۰۰۰،۰۰۰ریال ۴. ولادت حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام ۱۴۰۰۰ پرس/ فی ۵۰۰۰/ ۷۰۰،۰۰۰،۰۰۰ریال ۵. دهه آخر ماه صفر ۲۴۰۰۰ پرس/ فی ۵۰۰۰/ ۱،۲۰۰،۰۰۰،۰۰۰ریال ۶. ماه رمضان ۳۰۰۰۰ پرس/ فی۷۰۰۰/ ۲،۱۰۰،۰۰۰،۰۰۰ریال ۷. غذای ایتام در ماه رمضان ۴۰۰۰۰ پرس/ فی ۵۰۰۰/ ۲،۰۰۰،۰۰۰،۰۰۰ریال	
۱۶.	چاپ کتاب، امور فرهنگی آستان	طراحی، چاپ، کتاب‌های قرآن، ادعیه مورد تایید آستان مقدس، کتب آموزشی و سایر موارد براساس نیاز و اعلام	۷۵۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۷.	مراسم‌های فرهنگی آستان	برگزاری محافل قرآنی، مراسم فرهنگی، آموزشی براساس نیاز و با توجه به برنامه فرهنگی سالانه آستان	۵۵۰،۰۰۰،۰۰۰
۱۸.	صوت شبستان امام خمینی رحمه‌الله و آستان	با توجه به ساخت شبستان و فرسودگی و استهلاک دستگاه‌های صوتی آستان به‌سازی و تعویض آن‌ها لازم است.	
جمع کل		**۵۳۳،۴۰۰،۰۰۰،۰۰۰**	

فصل دوم

پرونده ویژه

نگاهی به فعالیت‌های مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث

مجموعه بزرگ دانشگاه و پژوهشگاه قرآن و حدیث، آن‌قدر وسعت دارد که شناخت و معرفی همه بخش‌هایش و همه ثمراتش در این مجال نمی‌گنجد. آماده‌کردن همین مختصر نیز، هفته‌ها و ماه‌ها زمان‌برد تا:

اولا: نیکوکاران محترم، جایگاه دارالحدیث را که می‌خواهند بدان کمک کنند، بشناسند؛

ثانیا: شبهاتی را که در فضای سیاه ضدتبلیغی توسط دشمنان، نابخردان و یا ناآگاهان، درباره چنین مجموعه‌هایی مطرح شده، پاسخ دهیم؛

و مهم‌تر از همه: خلأها و احتیاجات آن‌جا، هرچه درست‌تر شناسایی، اولویت‌بندی و بالأخره مرتفع شوند.

اکنون، معرفی مجموعه و آثار آن، مصاحبه‌ها و یادداشت‌ها، پیش‌روی شماست و امید. واریم از خواندن آن لذت برده و برای‌تان سودمند باشد.

ملاقات با اهالی اقلیم روشنایی

وقتی به دانشگاه قرآن و حدیث وارد می‌شوی، حس می‌کنی به مسجد آمده‌ای نه دانشگاه؛ خلوت و معنوی. بیشتر مسئولانش اول پژوهشگر و استاد حدیث‌اند و بعد کارمند؛ گفت‌وگو با آن‌ها کار اداری نبود بلکه آرزویی دیرین بود؛ از نوجوانی آن‌قدر تألیفات‌شان را دیده بودم و اسم‌شان را شنیده بودم و آن‌قدر، کوه پشت کوه از ایشان سؤال داشتم که مشتاق گفت‌وگو با ایشان بودم. به بهانه این ویژه‌نامه این توفیق حاصل شد.

با هریک از اساتید که گفت‌وگو می‌کردی، درمی‌یافتی نورانیت قرآن و حدیث تا چه مایه، در چهره و رفتار و گفتارش طنین‌انداز شده است. حرف‌های‌شان شیرین بود و شِکوه‌های‌شان تلخ؛ شِکوه از این‌که دارالحدیث به مرز تعطیلی رسیده است.

اگر زودتر به مشکلات دارالحدیث، رسیدگی نشود، بشر از چه گنجینه‌های بی‌نظیری محروم خواهد شد! معلوم نیست دیگر کسی بتواند چنین مجموعه پژوهشی گرانبهایی را تأسیس کند. اگر هم بتواند سال‌های سال طول می‌کشد به چنین قله بلندی دست یابد.

شاید خیلی از ما ندانیم که علوم حدیث، گرچه از علوم نقلی‌اند اما از دشوارترین و مشقت‌زاترین علوم‌اند. مرد پیل‌افکن می‌خواهد که بتواند در آن استقامت کند. هم از جهت بررسی اسناد، هم از جهت فهم درست آن، هم از جهت تحمل معنای احادیث یا عمل به آن‌ها. چنان‌که امام باقر علیه‌السلام فرمود: «به راستی، حدیث ما، صعب است و مستصعب. آن را تحمّل نیاورد جز فرشته‌ای مقرّب یا پیغمبری مرسل یا مؤمنی که خدای متعال، دل او را به ایمان آزموده است.»

در زیارت جامعه می‌خوانیم: «کلام شما (اهل بیت علیهم‌السلام) نور است». بنابراین دارالحدیث، گنجینه‌ای است عظیم؛ از آثارش که قرآن و حدیث‌اند گرفته تا پژوهشگران و دانشجویان‌اش که این راه طاقت‌فرسا را برگزیده‌اند.

حالا فهمیدی چرا مصاحبت با ساکنان وادی سبز سلامت، آرزویم بوده و است؟ پس اگر مثل من، روزی، گذرت به دارالحدیث افتاد؛ وقتی از زیر یال‌های خورشیدطلایی آسمان گذشتی و به ساختمان آجرزردش وارد شدی؛ با دلت، چشم‌انداز طلایی این جلوه‌زار را خوب ورانداز کن و مشتاق ملاقات با اهالی اقلیم روشنایی باش و هرچه می‌توانی، از آب حیاتی که درآن جاری است جانت را سیراب کن.

پیام مقام معظم رهبری به مناسبت افتتاح دارالحدیث

اهتمام به حدیث، پس از تمسّك به کتاب حکیم حمید

برترین وظیفه‌ای است که عالِم دین به آن مکلف است

«بسم اللهِ الرحمن الرحیم
کلامکم نور و امرکم رشد
اهتمام به حدیث، پس از تمسك به کتاب حکیم حمید، برترین وظیفه‌ای است که عالِم دین به آن مکلف است. این، استضائه از انوار علم و حکمتی است که از کلام و تعلیم و هدایت پیامبر مکرم اسلام ﷺ و ائمه معصومین از اهل‌بیت آن‌حضرت(ع) ساطع می‌گردد و خرد و اندیشه انسانی را دست‌گیری و راهنمایی، و زندگی بشر را برخوردار از سلوك حکیمانه و خردمندانه می‌کند و چنین است که حضرت ابی‌جعفر علیه‌السلام، به جابر می‌فرماید:
«یاجابر وَ اللهِّ لَحَدِیثٌ تُصِیبُهُ مِنْ صَادِقٍ فِی حَلَالٍ وَ حَرَامٍ، خَیْرٌلَكَ مِمَّا طَلَعَتْ عَلَیْهِ الشَّمْسُ حَتَّی تَغْرُبَ».
در تاریخ علم دین، جمع حدیث و حمل و فهم و درك و شرح آن، یکی از بزرگ‌ترین فصول است، و با یك نظر، حدیث، مادرِ بسیاری از علوم اسلامی یا همه آن‌هاست.
از این روست که عالِم دین‌شناس بزرگ اقدم، شیخ کلینی رحمه‌الله در مقدمه کتاب کافی شریف، حدیث را برابر با علم دین دانسته و آن را محور علم و ایمان به‌شمار آورده است.
دقت و باریك‌بینی فقها و علمای برجسته سلف، در امر حدیث و چگونگی تحمل آن و شرایط وثوق به روایت و دیگرِ آن‌چه در این باب بر اهلش آشکار است، همه از همین اهمیت و عظمت شأنی که درباره حدیث و تأثیر آن در سرنوشت فرد و جامعه اسلامی گفته شد، سرچشمه می‌گیرد.

تأسیس مجمع دارالحدیث به همت جناب حجه‌الاسلام والمسلمین آقای ری شهری که در کار حدیث، گذشته از شوق و علاقه، تبحر و سابقه و تجربه نیز دارند، این مژده را می‌دهد که به حصول این خواسته‌ها و نیازها در امر حدیث، به تدریج، نزدیك خواهیم شد

امروزه درباره حدیث، به تدقیق و جداسازی سره از ناسره، راست از دروغ، مسلّم از مشکوك، و نیز به تأمل در فهم معضلات و مفاد و مضمون‌های اساسی در آن، تطبیق یا نسبت‌یابیِ آن با کلام‌الله عزیز حکیم، و شرح و بسط عالمانه و محققانه، و نیز به نشر و همگانی‌کردنِ آن‌چه همگان را به کار خواهد آمد، و بسی خدمات و تلاش‌های دیگر، نیازی مبرم و سازماندهی شده وجود دارد. در کنار این همه، پردازش علم رجال، بررسی تاریخ صدور حدیث و سیر آن، کسب آگاهی از آن زمینه‌ای که صدور هر حدیثی را لازم یا راجح ساخته است، و جست‌وجو از مضمون‌های مشابه در کتبِ حدیث اهل سنت، از جمله کارهای لازم و ضروری است.
اکنون تأسیس مجمع دارالحدیث به همت جناب حجت‌الاسلام والمسلمین آقای ری شهری که در کار حدیث، گذشته از شوق و علاقه، تبحر و سابقه و تجربه نیز دارند، این مژده را می‌دهد که به حصول این خواسته‌ها و نیازها در امر حدیث، به تدریج، نزدیك خواهیم شد؛ ان‌شاءالله‌تعالی. توفیق ایشان و همکاران‌شان را از خداوند متعال خواستارم.»

سیدعلی خامنه‌ای ۱۳۷۴/۸/۲۲

مقام معظم رهبری در دیدار مسئولان و پژوهشگران «دارالحدیث»

ذهن‌ها را برای شناختن نقاط خلأ فعال کنید

«در مورد مجموعه کارهایی که شما برادران و خواهران عزیز تحت مدیریت جناب آقای ری‌شهری در این سال‌ها انجام دادید، من حقیقتاً بایستی تشکر بکنم. دانش‌نامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف را تورق مختصری بکنم؛ به نظرم کتاب برجسته و جالبی آمد. حالا ان‌شاءالله کتاب را از اول تا آخر، مطالعه خواهم کرد. ولی کار، کار بسیار مهمی است؛ کار بزرگی است. عمده این است که ذهن، متوجه خلأیی شود و برای پرکردن این خلأ همت کند. این کارها شده -طبعاً هیچ‌کاری هم از ما انسان‌ها بدون نقص و قصور نیست- مهم این نیست که آیا این کتاب کامل است، یا جامع است، یا نقصی دارد یا ندارد؛ مهم این است که این کتاب، بحمدالله متولد شده است. من از ایشان و همکاران محترم‌شان صمیمانه تشکر می‌کنم.
...کارهای بسیار خوب و نوینی انجام داده‌اید. مهم این است که ذهن‌ها برای شناختن نقاط خلأ فعال شود و خود این، هنر بزرگی است؛ مسئله‌یابی، هنر مهمی است: این‌که انسان موارد خلأ را پیدا کند.

...کارهای بسیار خوب و نوینی انجام داده‌اید. مهم این است که ذهن‌ها برای شناختن نقاط خلأ فعال شود و خود این، هنر بزرگی است؛ مسئله‌یابی، هنر مهمی است: این‌که انسان موارد خلأ را پیدا کند.

این مجموعه شما خوشبختانه آزمون خوبی را در این زمینه گذرانده است؛ موارد خلأ را پیدا کرده و بر این همت گماشته است که این‌ها را پر بکند.
مسئله قرآن و حدیث مسئله بسیار مهمی است. در همین موضوع مهدویت و قضایای مربوط به امام‌زمان عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف، بهترین مرجع، عبارت است از حدیث و آن‌چه از خود ائمه(ع) نقل شده، که جای تردیدی را باقی نمی‌گذارد و این مهم‌ترین مطلب است. همین‌طور که آقای ری‌شهری اشاره کردند، بنده هم به این معنا معتقدم که شواهد عقلی و اعتباری می‌توانند به‌عنوان مؤید به‌کار بروند، [اما] آن‌چه تعیین‌کننده و قاطع است، منابع روایی و حدیثی و قرآنی است که بایستی به این‌ها تکیه کرد. البته باید منقح شوند؛ نباید به حرف‌های سست، اعتماد کرد. حرف قرص کم نداریم؛ حرف‌های قوی، محکم و بنیادهای فکری مستحکم بحمدالله در این زمینه خیلی زیاد است و می‌توان از همین‌ها استفاده کرد.»

معرفی فعالیت‌های دانشگاه قرآن و حدیث

از «الف» تا «ی»

دانشکده علوم و حدیث سال ۱۳۷۸ در تهران آغاز به‌کار کرد و سال ۱۳۹۱ با مجوز رسمی وزارت علوم به «دانشگاه قرآن و حدیث» با مرکزیت قم ارتقا یافت. این دانشگاه هم‌اکنون در چهار شهر قم و تهران و مشهد و اصفهان فعالیت دارد و در رشته قرآن و حدیث، مرکزی منحصربه‌فرد در کشور به‌شمار می‌رود.

این دانشگاه، با هدف تبلیغ حقایق و تربیت جامعه‌ای فرهیخته، تخفیفاتی قابل توجه و دوره‌هایی کاملا رایگان و بدون محدودیت برای تشنگان حقیقت لحاظ کرده است تا تمام خانواده‌ها، بانوان خانه‌دار، شاغلان و... بتوانند از این آموزش‌های معرفتی بهره ببرند.

این دانشگاه ۴ دانشکده را دربر می‌گیرد:

- دانشکده علوم و معارف قرآن
- دانشکده علوم و معارف حدیث
- دانشکده علوم و معارف اسلامی
- دانشگاه قرآن و حدیث

مهم‌ترین اهداف

- گسترش دانش‌های قرآنی و حدیثی و انسجام بخشیدن به آموزش‌های حدیثی
- تربیت استادان و پژوهشگران علوم قرآن و حدیث
- زمینه‌سازی برای تولید علوم انسانی اسلامی
- بالابردن سطح علمی فرهنگی کارشناسان سازمان‌های دولتی و نهادهای اسلامی در موضوعات مسائل مختلف

مهم‌ترین رشته‌ها

برخی از رشته‌های این دانشگاه عبارت‌اند از:

- علوم قرآن و حدیث؛ با گرایش‌های مختلف: تفسیر اثری، نهج‌البلاغه، کلام و عقاید، روان‌شناسیِ مثبت‌گرا، مستشرقان
- تفسیر و حدیث تطبیقی
- فقه و مبانی حقوق
- ارتباطات با گرایش حج و زیارت
- تربیت مدرس علوم قرآن، حدیث و اخلاق

دوره‌های آموزشی

الف-آموزش حضوری

(کارشناسی-کارشناسی ارشد-دکترا):

اولین دوره از دانشجویان این دانشگاه از طریق آزمون سراسری دانشگاه‌ها، مهرماه سال۱۳۷۸ وارد مقطع کارشناسی شدند.

فارغ‌التحصیلان این مقطع، از سال ۱۳۸۲ تا کنون، با احراز رتبه‌های ممتاز و تک‌رقمی در آزمون‌های تحصیلات تکمیلی و المپیادها و کسب درصد بالای قبولی در مقطع کارشناسی‌ارشد موفقیت‌های چشم‌گیری را در بین دانشگاه‌های کشور به‌خود

اختصاص داده‌اند.

جذب در مقطع کارشناسی از دو راه کنکور سراسری و متمرکز (با شرط معدل و بدون کنکور) انجام می‌شود. مقطع کارشناسی‌ارشد از سال ۱۳۸۲ و مقطع دکترا از سال ۱۳۸۵ در این دانشگاه دایر شده است.

داوطلبان می‌توانند از طریق آزمون‌های سراسری برای عموم یا آزمون اختصاصی ویژه طلاب، وارد مقاطع تحصیلات تکمیلی این دانشگاه شوند.

ب- مرکز آموزش‌های الکترونیکی (مجازی):

یکی از بهترین و جذاب‌ترین بخش‌های این دانشگاه، مرکز آموزش‌های الکترونیکی (مجازی) است. زیرا امکان تحصیل رسمی و آزاد را در حدی مطلوب، برای طیف وسیعی از مشتاقان، فراهم و در سال‌های گذشته هزاران‌نفر را از خدمات خود بهره‌مند کرده است.

این مرکز در تابستان ۱۳۸۳ پیش از سایر مراکز دانشگاهی کشور آغاز به‌کار کرد و هم‌اکنون چندهزار دانشجوی رسمی داخل و خارج کشور در آن مشغول تحصیل اند.

ب۱- مهم‌ترین مزایا

- دریافت مدرک رسمی کارشناسی و کارشناسی‌ارشد مورد تأیید وزارت علوم
- گذراندن مقطع تحصیلی بدون نیاز به حضور در کلاس
- معافیت تحصیلی
- تحصیل همزمان در دیگر مراکز یا رشته‌های آموزش عالی

ب۲- مهم‌ترین ویژگی‌ها

- ارائه دروس در قالب‌های الکترونیکی (نرم‌افزار، سی‌دی، فلش، اینترنتی و...)
- ابزاهای پیشرفته چندرسانه‌ای و تعاملی
- بازسازی فضای کلاس
- ارتباط سریع و زنده با اساتید
- هدایت آموزشی و راهنمایی مراحل کار در طول استفاده از درس
- دسترسی به بانک پرسش‌وپاسخ‌های احتمالی
- دسترسی آسان به متن کامل جزوه هر درس
- نگارش و ذخیره جزوه
- یادداشت‌های شخصی
- آزمون‌های متناوب، برای اطمینان از فرآیند یادگیری
- تکرار دروس
- آزمون حضوری در پایان هر نیم‌سال(در نمایندگی‌های داخل و خارج از کشور)

ب۳- آموزش‌های آزاد غیر حضوری:

آموزش‌های آزاد، که شرح آن خواهد آمد، در دوبخش حضوری و غیرحضوری تعبیه شده است. بدیهی است که بخش دوم آن، در این مرکز انجام می‌شود. دوره‌های ضمن خدمت مجازی، برای کارکنان سازمان‌ها و نهادهای مختلف از خدمات قابل توجه این مرکز است.

ب۴- افتخارات مرکز

- اولین مرکز آموزش الکترونیکی در زمینه آموزش علوم و معارف قرآنی و اسلامی در جهان اسلام
- برترین پایگاه آموزش الکترونیکی در چهارمین جشنواره رسانه‌های دیجیتال
- برترین مرکز آموزش الکترونیکی کشور در سال ۹۳، توسط وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

ج- آموزش‌های آزاد:

ج۱- اهداف

- نشر معارف حدیثی در سطوح مختلف جامعه
- تربیت استاد و مربی معارف حدیثی
- تدوین متون آموزشی کم‌حجم و ساده، با موضوعات کاربردی برای دوره‌های مزبور

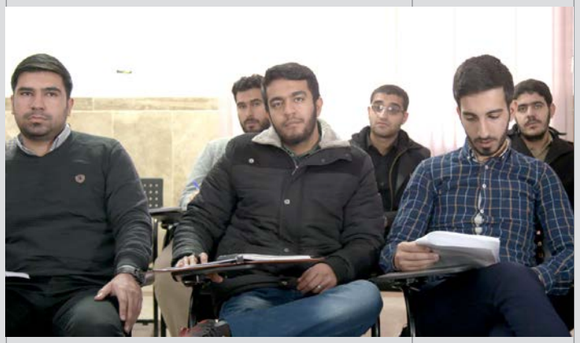

ج۲- مزیت‌ها و ویژگی‌ها

- تدریس توسط اساتید برجسته حوزه‌ای و دانشگاهی
- صرفه‌جویی در وقت و هزینه
- امکان مطالعه سریع موضوعات مورد علاقه، بدون وجود محدودیت‌های دوره‌های رسمی
- امکان مشاهده جلسات درس در زمان‌های دلخواه و مرور چندباره آن
- ارائه درس در قالب‌های چندرسانه‌ای جذاب و نموداری
- امکان مشاهده دروس، با گوشی‌های همراه و تبلت (اندرویدی)
- اعطای گواهی‌نامه مورد تأیید دانشگاه قرآن و حدیث

ج۳- دوره‌های آزاد تخصصی

مدیریت آموزش‌های آزاد، دوره‌های کوتاه‌مدت مقدماتی و تکمیلی را طراحی کرده است. این دوره‌ها با دو رویکرد تخصصی (ویژه اساتید، محققان و طلاب) و عمومی (ویژه علاقه‌مندان) برگزار می‌شود.

تاکنون بیش از ۳۵ دوره حضوری در شهرهای مختلف کشور مثل: تهران، مشهد، شیراز، تبریز، اصفهان، قم، قزوین و ارومیه برگزار شده است.

ج۴- دوره‌های آزاد عمومی

این دوره‌ها، برای گروه‌های سنی مختلف تعبیه شده و مقررات رسمی ندارد. بنابراین همه علاقه‌مندانی که به هردلیلی فرصت کافی ندارند تا دوره‌های رسمی دانشگاهی را بگذرانند، می‌توانند این فرصت را مغتنم

شمرده، از محتوای این دوره‌ها که از پیش تولید شده و در قالب جلسات درسی مشخصی ارائه می‌شوند، بهره‌مند شوند.

ج۵- معرفی مهم‌ترین دوره‌ها

- دوره‌های تخصصی کوتاه‌مدت قرآن و حدیث در حوزه‌های اخلاقی، اعتقادی، اجتماعی و خانوادگی
- آمادگی آزمون کارشناسی‌ارشد
- آمادگی آزمون دکترا
- مهدویت
- تربیت دینی کودک
- خانواده (پیش از ازدواج و پس از آن)
- اخلاق جنسی

ج۶- شرایط دوره‌ها

- دسترسی به اینترنت پرسرعت
- مراجعه کاربر به میزکار برای شرکت در کلاس و آزمون
- تهیه کتاب یا جزوه از فروشگاه الکترونیکی سایت (مختص برخی مواد درسی)
- منوط بودن ارائه گواهی‌نامه به شرکت و قبولی در آزمون

ج۷- شرایط اعطای گواهی‌نامه الکترونیکی دوره‌های عمومی

- گواهی‌نامه آزاد

افرادی که مستقل و بدون وابستگی به سازمان یا ارگانی، در این دوره‌های آموزشی شرکت می‌کنند، می‌توانند پس از گذراندن هر دوره، درخواست صدور گواهی‌نامه خود را در سامانه رایادین به نشانی (rayadin.qhu.ac.ir) ارسال و پس از پرداخت هزینه صدور، آن را از پست دریافت کنند.

- گواهی‌نامه سازمانی

افرادی که زیر پوشش سازمان محل خدمت خود، در این دوره‌های آموزشی شرکت می‌کنند، می‌توانند متناسب با مفاد قرارداد منعقدشده بین آن سازمان و مرکز آموزش الکترونیکی دانشگاه قرآن و حدیث، برای دریافت گواهی‌نامه پایان دوره‌شان اقدام کنند.

ج۸- توسعه بین‌المللی:

این دانشگاه، دومین مرکزی است که برای دوره‌های رسمی خود به زبان‌های غیرفارسی، مجوز دریافت کرده است و تاکنون زبان‌های عربی، انگلیسی، اردو و آلمانی را در دستور کار خود قرار داده است.

دوره‌های کوتاه‌مدت برای فارس‌زبانان خارج کشور و عرب‌زبانان، یکی دیگر از فعالیت‌های توسعه بین‌المللی است.

ج۹- کارگاه‌های آموزشی

این کارگاه‌ها به‌عنوان مکمل آموزشی در دوره‌های رسمی، مورد استفاده دانشجویان رشته‌های اسلامی به‌ویژه علوم قرآن و حدیث قرار می‌گیرد. کارگاه آموزشی صرف و نحو عربی، تجزیه و ترکیب آیات قرآن کریم، انشانویسی عربی، آشنایی با لغت‌نامه‌های عربی، کارگاه پژوهشی مقاله‌نویسی، روش تحقیق رجالی و روش تحقیق فقه‌الحدیث از مهم‌ترین دوره‌ها هستند.

ج۱۰- لوح فشرده دروس

باتوجه به ضعف نسبی زیرساخت‌های مخابراتی که مشاهده دروس برخط (online) را گاه مواجه می‌کند، نسخه غیر برخطِ (offline) دروس، طراحی و در قالب لوح فشرده عرضه شده است. دانشجویان و کاربران، بدون نیاز به ارتباط اینترنتی می‌توانند از آموزش‌ها و امکانات درسی بهره‌مند شوند و پس از مشاهده درس با برقراری ارتباطی کوتاه با شبکه اینترنت، حضور و فعالیت‌شان را ثبت کنند.

د- معاونت پژوهشی:

معاونت پژوهشی دانشگاه قرآن و حدیث در سه‌بخش مدیریت پژوهش، مدیریت امور پایان‌نامه‌ها و مدیریت امور کتابخانه، به انجام فعالیت‌های علمی‌پژوهشی می‌پردازد:

د۱- مدیریت پژوهش

- تولید و برنامه‌ریزی متون درسی
- انتشار کتاب‌ها و مجلات دانشگاه
- سامان‌بخشی و هماهنگی همکاری‌های علمی، مثل همایش، کارگاه، و هدایت طرح‌های پژوهشی به مراکز داخلی و خارجی.

د۲- مدیریت پایان‌نامه‌ها

علاوه‌بر برنامه‌ریزی و ساماندهی پایان‌نامه‌های دانشجویی، هماهنگی میان دانشجویان و اساتید، و هموارسازی مسیر از آغاز تا جلسات دفاع را عهده‌دار است.

د۳- کتابخانه دانشکده حدیث

در بخش کتابخانه تخصصی حدیث توضیح داده خواهد شد.

د۴- مهم‌ترین فعالیت‌های پژوهشی

- تدوین و نگارش ۲۵ کتاب درسی منتشرشده و ۱۰ کتاب دیگر در حال تدوین
- اتمام دفاعیه بیش از ۱۰۰۰ دانشجوی ارشد و دکترا از پایان‌نامه‌شان تا پایان سال ۹۴
- برگزاری بیش از ۴۰ نشست علمی‌پژوهشی و تحقیقی
- برگزاری همایش سالانه «حدیث پژوه» و اهدای جایزه به مقالات برتر
- طراحی و تصویب ۲۱ برنامه آموزشی (رشته یا گرایش)، در مقاطع کارشناسی، ارشد و دکترا
- ایجاد مشاوره‌های علمی در حوزه‌های مختلف
- برگزاری کارگاه‌ها و نشست‌های علمی در مسائل کاربردی روز
- راه‌اندازی کتابخانه دیجیتال
- تولید نشریه الکترونیکی
- مجله حدیث و اندیشه
- مجله کتاب و سنت

ه- تفاهم‌نامه با مراکز و موسسات:

بعضی از مراکزی که دانشگاه قرآن و حدیث با آنان تفاهم‌نامه امضا کرده است، عبارت‌اند از:

- دانشگاه تهران- وزارت امور خارجه- سازمان تبلیغات اسلامی- بنیاد قرآن و عترت- شهرداری تهران- رادیو معارف- اتحادیه تشکل‌های قرآنی

رتبه های برتر پایان نامه‌ها و رساله

کسب رتبه دوم

در رشته پایان نامه نویسی در مقطع دکتری در بیست و پنجمین جشنواره ملی قرآن دانشجویان کشور در سال۱۳۸۹ توسط آقای سید جعفر صادقی فدکی

با عنوان «مبانی و روشهای توسعه استنباط احکام از قرآن»

کسب رتبه اول

در مقطع کارشناسی ارشد در نهمین جشنواره معرفی پایان نامه های برترقرآنی دانشجویان (سال ۱۳۸۹) آقای محمدوحید شیخ بهایی

با عنوان «روش شناسی تعلیم قرآن در سیره پیامبر اسلام ص»

کسب رتبه دوم

در مقطع کارشناسی ارشد در هشتمین جشنواره معرفی پایان نامه های برترقرآنی دانشجویان (سال ۱۳۸۸)

مقایسه درصد قبولی دانشگاه قرآن و حدیث طی چند سال اخیر در دانشگاه های کل کشور

سال آزمون ارشد	تعداد شرکت کننده	تعداد قبولی	درصد قبولی	رتبه کشوری	میانگین کشوری
۱۳۸۷	۷۹	۳۳	٪۴۱/۷۰	دوم	؟
۱۳۸۸	۶۹	۳۳	٪۴۷/۸۳	اول	٪۱۴/۶۷
۱۳۹۱	۲۵۹	۱۱۹	٪۴۵/۹۵	اول	٪۱۰/۵۱
۱۳۹۲	۲۷۶	۱۱۶	٪۴۲/۰۳	دوم	٪۱۴/۱۵
۱۳۹۳	۱۰۴	۴۹	٪۴۷/۱۲	اول	٪۱۵/۹۴
۱۳۹۴	۱۴۸	۸۰	٪۴۳/۴۸		
۱۳۹۵	۱۶۷	۱۰۵	٪۶۲/۸۷	اول	٪۱۵/۱۶

کسب رتبه های برتر در المپیاد علمی

سال ۱۳۸۲ مرحله اول: ۱، ۴، ۶، ۸، ۱۰، ۱۲ — **مرحله دوم:** ۲، ۶، ۷، ۸، ۱۰، ۱۱

سال ۱۳۸۳ مرحله اول: ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۸، ۱۰، ۱۲ — **مرحله دوم:** ۲، ۳، ۴، ۷، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳

سال ۱۳۸۴ مرحله اول: ۲، ۴، ۸، ۱۰، ۱۳ — **مرحله دوم:** ۶، ۷، ۸، ۱۱، ۱۴

سال ۱۳۸۵ مرحله اول: ۶ — **مرحله دوم:** ۲

سال ۱۳۸۶ رتبه نهایی: ۳

سال ۱۳۸۹ رتبه نهایی: ۲۳

سال ۱۳۹۰ رتبه های نهایی: ۹، ۱۷، ۳۲، ۳۳

نمودار درصد قبولی دانشگاه قرآن و حدیث در مقایسه با ۲۰ دانشگاه مطرح کشور در گروه علوم انسانی در آزمون کارشناسی ارشد۱۳۹۴

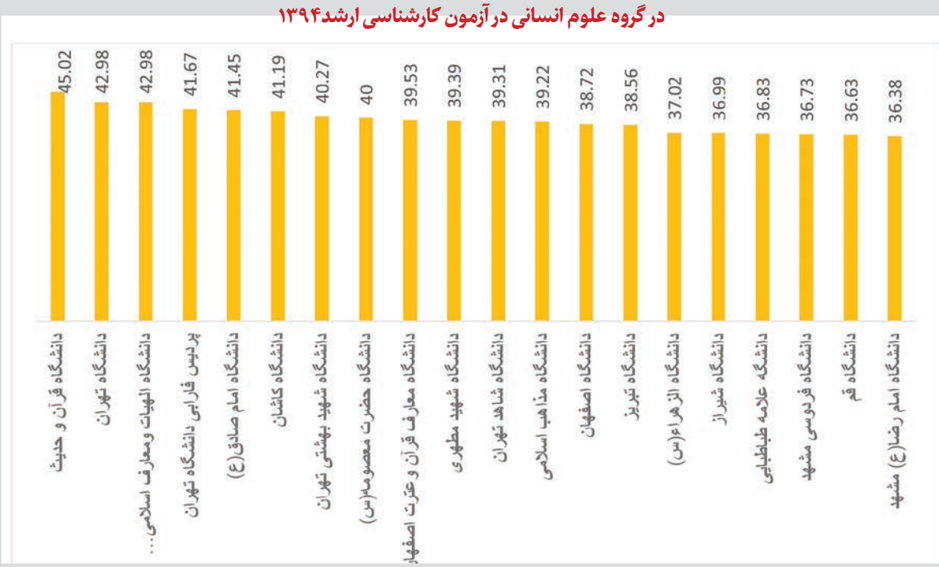

دیدگاه‌های علما و اندیشوران جهان درباره مرکز قرآن و حدیث

ساختمان فعلی مرکز قرآن و حدیث و سایت آن، سن زیادی ندارد و در سطح کشوری و بین‌المللی نیز به آن حد شناخته‌شده نیست. این‌گونه عوامل موجب شد به گزارش‌های اندکی از نظرات عالمان و اندیشوران درباره آثار دارالحدیث، دست پیدا کنیم. باآن‌که نیک می‌دانیم، دیدگاه‌های مثبت ایشان دراین‌باره غیرقابل شمارش و گزارش است. امروزه همه اساتید شعرآیینی یا اساتید تاریخ و سیره اهل‌بیت علیهم‌السلام بر خواندن موسوعه فقهی امام حسین علیه‌السلام تأکید می‌کنند و همه محققان و مراجع به آثار این مرکز عنایت ویژه دارند.

به‌هرحیث، جست‌وجویی کردیم و مشتی نشانه خروار به‌دست آوردیم تا شاهدی بر مدعای‌مان باشد. به‌نظر می‌رسد همین کافی باشد برای نشان‌دادن این‌که یک مرکز تا چه‌اندازه می‌تواند مفید و بابرکت باشد. همین کافی است که با یک‌اثر علمای فریقین به اعتراف بیایند که میان فقه شیعه و سنی ۹۵ درصد اشتراک وجود دارد! آن‌گاه روشن‌تر می‌شود که کسانی که می‌خواهند فاصله بین این دوفرقه را دورتر و دورتر کنند، انگلیسی‌مآب‌اند یا مسلمان.

احمد بان؛ محقق و پژوهشگر مصری: دارالحدیث به دنبال برآورده‌کردن آرزوهای مسلمانان است

یکی از آرزوهایم داشتن یک مؤسسه حدیثی بود. در سفر به ایران آن را دیدم و متوجه شدم که مؤسسه دارالحدیث بهدنبال برآورده‌کردن آرزوهای مسلمانان است. آن‌چه در این مرکز دیدم، نظم و انضباط و زیبایی بود.

این پژوهشگر مصری خواستار توسعه و ترویج محصولات فکری مؤسسه دارالحدیث شد و گفت: در راستای تبلیغ اسلام و به منظور استفاده علاقمندان، خوب است این مؤسسه آثار تولیدی خود را در معرض دید همگان قرار دهد.

وی تصریح کرد: دارالحدیث می‌تواند با شرکت در نمایشگاه‌های بین‌المللی اسلامی و جهانی و ایجاد قراردادهای بین‌المللی، خصوصا با کشورهای جهان اسلام و عقد تفاهم‌نامه با مراکز دانشگاهی و ساخت فیلم‌های مستند وارد بازار فکری جهان اسلام و دیگر ادیان شود و پیام اسلام را در اختیار نیازمندان و مخاطبان قرار دهد.

محمدصالح‌الموعد؛ نائب رئیس مجلس علمای فلسطین در لبنان: کتاب «مدارک فقه اهل السنه» مایه افتخار جهان اسلام است

محمدصالح‌الموعد؛ نائب رئیس مجلس علمای فلسطین در لبنان، با تاکید بر لزوم پیشبرد ارتباطات علمی میان مذاهب اسلامی، آن را خنثی‌کننده توطئه‌های دشمنان اسلام و مانع تفرقه‌انگیزی میان مسلمانان دانست و خواستار افزایش این‌دست پژوهش‌های تخصصی در حوزه مطالعات اسلامی به منظور بهره‌گیری عالمان مسلمان شد.

وی هم‌چنین بر اهمیت آثار دارالحدیث به‌ویژه کتاب "مدارک فقه اهل السنه" تأکید کرد و آن را مایه افتخار جهان اسلام و تاثیرگذار در بازگشایی باب اجتهاد و پویایی اندیشه اسلامی دانست.

دکتر أحمدمحمودکریمه؛ استاد دانشگاه الازهر: موسوعه احادیث فقهیه اثر گرانمایه‌ای است که به‌طور تمام و کمال حسن نیت امامیه را در تعامل اندیشه‌ای و علمی با برادران اهل تسنن اثبات می‌کند

در این اثر ارجمند که به دست من رسیده است، جدیت و تلاش علمی شیعیان ایران، برای همگرایی اندیشه فقهی میان مسلمانان مشهود است. این مهم به‌خوبی حسن نیت امامیه را در تعامل اندیشه‌ای و علمی با برادران اهل تسنن اثبات می‌کند.

وی از تلاش‌های علمای الازهر در مسیر تقریب خبر داد و تصریح کرد: اهتمام به وحدت شیعه و اهل تسنن از واجباتی است که او و دیگر علمای الازهر به آن توجه دارند.

وی با بیان لزوم تفکیک مسائل و اختلافات سیاسی از مسائل علمی افزود: اتفاق‌نظر فقهی میان گرایش سنی با فقه شیعی در ۹۵ درصد مسائل حاصل است و اختلافات در مباحث علمی وجود ندارد.

پرفسور افلاطون؛ رئیس دانشگاه اسلامی پلمبنگ اندونزس: افتخار ماست که میزبان دارالحدیث باشیم

این دانشگاه افتخار می‌کند که میزبان هیئت ایرانی دارالحدیث باشد. همواره در خدمت شما و مجموعه تیم ایرانی خواهیم بود.

محمدزلال‌شریف؛ اندیشور سریلانکایی: این مؤسسه، بیش از ظاهرش، به جهان تشیع و مذهب اهل‌بیت علیهم‌السلام خدمت کرده است

این مؤسسه، خیلی بیشتر از آن‌چه که در ظاهر نشان می‌دهد به جهان تشیع ومذهب اهل‌بیت علیهم‌السلام خدمت کرده است. مردم دنیا تشنه معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام هستند. باید منابع اسلامی شیعی به منظور ترویج اسلام ناب محمدی در دسترس همگان قرار گیرد.

دکتر محمدقاسم؛ پژوهشگر کشور غنا: فعالیت‌های دارالحدیث در مستندات مذاهب اسلامی، موجب تقریب مذاهب می‌شود

بیش از هرچیز باید از این بنای با شکوه تمجید کنم. این‌جا در زمینه‌های مختلف علوم اسلامی از دیدگاه شیعه و اهل تسنن، فعالیت پژوهشی و آموزشی انجام می‌شود. توجه به این مستندات مذاهب اسلامی زمینه تقریب آن‌ها را فراهم می‌کند.

شیخ محمدندیم الحمصی؛ مدیر مرکز فرهنگی الإحسان: «مدارک فقه أهل‌السنه»، گامی برای رسیدن به حقیقت احکام الله است

شیخ الحمصی؛ مدیر مرکز فرهنگی‌اجتماعی الاحسان در نشستی تخصصی از دو اثر علمی در حوزه احادیث فقهی که از نتایج تلاش‌های علمی پژوهشکده علوم و معارف حدیث است تقدیر کرد: این مرکز، به‌عنوان دانشگاه تخصصی قرآن و حدیث، شایان توجه است.

وی «مدارک فقه أهل‌السنه علی نهج وسائل‌الشیعه» را گامی در مسیر دقیق‌تر شدن استنباط فقهی و نزدیک‌تر شدن احکام مستنبط به حقیقت احکام‌الله دانست و افزود: با توجه به اهمیت «موسوعه الأحادیث الفقهیه عند المذاهب الإسلامیه» این‌گونه پژوهش‌ها را باید تأیید و تبلیغ کرد.

شیخ نزارمطاوع؛ خطیب لبنانی: آن‌چه در مؤسسه علمی‌فرهنگی دارالحدیث می‌بینیم در حقیقت خدمتی به تمام مذاهب و طوائف امت اسلامی است.

شیخ حسام احمد رحال؛ عضو هیئت تجمع علمای لبنان، پس از بازدید از کتابخانه تخصصی علوم حدیث گفت: نکته‌ای که بیش از هرچیز توجه مرا به خود جلب کرد رویکرد مؤسسه در ایجاد کتابخانه‌ای جامع و در موضوعات گوناگون از قبیل فقه و حدیث است که در آن اهتمام به منابع تمامی مذاهب اسلامی به صورت یکسان صورت پذیرفته است. این کاری ستودنی و شایسته تقدیر است.

دکتر شاد سلیم فاروغی؛ استاد دانشگاه مالایا در کشور مالزی: جامعیت مؤسسه دارالحدیث بی‌نظیر است

دکتر شاد سلیم فاروغی؛ استاد دانشگاه مالایا در کشور مالزی، پس از بازدید از مؤسسه علمی‌فرهنگی دارالحدیث گفت: یک‌پارچه‌کردن پژوهشگاه و دانشگاه قرآن و حدیث نشان‌دهنده تمرکز دقیق بر محور پژوهش‌وآموزش است و این جامعیت بی‌نظیر است.

وی افزود: هیأتی که از کشور مالزی به مؤسسه دارالحدیث آمده‌اند، اساتید مؤسسات آموزش عالی هستند که درباره اسلام مطالعه می‌کنند.

وی با ابراز خرسندی از حضور در مؤسسه دارالحدیث افزود: فعالیت‌های مؤسسه دارالحدیث بسیار تأثیرگذار بود. این فعالیت‌های علمی در کشور ایران که صاحب تمدن و فرهنگی ارزشمند است، دور از ذهن نیست.

مس کوت لو، استاد دانشگاه آنکارا: ارزش این مجموعه قابل وصف نیست و امیدواریم در آنکار نیز چنین مجموعه ای گرداوری شود

مس کوت لو پس از بازدید از کتابخانه تخصصی حدیث در گفتگو با پایگاه اطلاع رسانی دارالحدیث گفت: کتابخانه مؤسسه دارالحدیث، به جهت گرداوری احادیث از تمام مذاهب اسلامی زمینه استفاده تمامی پژوهشگران را فراهم کرده است.

معرفی فعالیت‌های پژوهشگاه قرآن و حدیث

گنجینه‌ای از نور

این پژوهشگاه در حال حاضر ۴ پژوهشکده دارد و از نظر علمی کاملاً آمادگی دارد پژوهشکده‌های متعدد و مهم دیگری را نیز تشکیل دهد اما به‌دلیل کمبود بودجه نتوانسته است به این مهم اقدام کند:

- **پژوهشکده علوم و معارف قرآن**
- **پژوهشکده علوم و معارف حدیث**
- **پژوهشکده کلام اهل‌بیت علیهم‌السلام**
- **پژوهشکده اخلاق و روان‌شناسی اسلامی**

الف: پژوهشکده علوم و معارف حدیث

الف۱- مهم‌ترین اهداف:

- ایجاد و رشد و گسترش روش‌ها و الگوهای بهره‌گیری نظام‌مند از قرآن و حدیث در عرصه‌های معارف
- گسترش پژوهش در مجموعه معارف نورانی اهل‌بیت علیهم‌السلام و تولید آثار علمی و کاربردی
- ترویج، همگانی‌کردن معارف قرآن و احادیث اهل‌بیت علیهم‌السلام و به‌روزرسانی فهم معارف دینی گروه‌های پژوهشی

الف۲- گروه‌ها:

گروه پژوهشی تدوین دانش‌نامه‌های حدیثی:
این گروه، باسابقه‌ترین بخش پژوهشکده است و با هدف یاری‌رساندن به تحقیقات کاربردی و تسهیل دست‌یابی محققان به حدیث، مجموعه‌های بزرگ حدیثی را تدوین می‌کند.

گروه پژوهشی احیا و تصحیح متون:
این گروه، وظیفه تصحیح و تحقیق و انتشار میراث حدیثی شیعه را به شیوه علمی و فنی به‌عهده دارد.

گروه پژوهشی مبانی ترجمه و مفهوم‌شناسی حدیث:
وظیفه این گروه، ترجمه متون حدیثی به زبان‌های زنده دنیاست. هم‌چنین مبانی ترجمه متون دینی و مشکلات آن را پی‌گیری می‌کند. کلیه فعالیت‌های مرکز در قلمرو ترجمه در این گروه متمرکز است. برخی از مهم‌ترین آن‌ها در جدول زیر آمده است:

عنوان کتاب	زبان اصلی	زبان های ترجمه شده
اهل البیت في الکتاب و السنه	عربی	فارسی، اردو، انگلیسی و ترکی
الحج و العمره في الکتاب و السنه	عربی	فارسی، اردو
الدنیا و الآخره في الکتاب و السنه	عربی	فارسی، اردو،
شهرالله في الکتاب و السنه	عربی	فارسی، اردو، تاجیکی و اندونزیایی
العقل و الجهل في الکتاب و السنه	عربی	فارسی، اردو
العلم و الحکمه في الکتاب و السنه	عربی	فارسی، اردو و انگلیسی
تربیه الطفل	عربی	فارسی، انگلیسی، تاجیکی، ترکی آذری و اندونزیایی
کیمیای محبت	فارسی	عربی، انگلیسی، تاجیکی، ترکی آذری، ترکی استانبولی، اسپانیولی، اندونزیایی و بنگالی
گزیده تحف العقول	عربی	فارسی، اردو و اندونزیایی
نبی الرحمه من منظر القرآن	عربی	فارسی، تاجیکی، ترکی آذری و اندونزیایی
مراقبات شهر رمضان	عربی	فارسی، مالایی و اندونزیایی
منتخب میزان الحکمه	عربی	فارسی، انگلیسی، تاجیکی، ترکی آذری، ترکی استانبولی، روسی، فرانسوی، اسپانیولی، اندونزیایی، کردی، اوگاندایی و رواندایی
منتخب نهج الذکر	عربی	فارسی، ترکی آذری و اندونزیایی
موسوعه الامام علی بن أبی طالب علیه‌السلام فی الکتاب والسنه	عربی	فارسی و ترکی استانبولی
سیاسه الإمام علی علیه‌السلام	عربی	فارسی و انگلیسی
المحبه في الکتاب و السنه	عربی	فارسی، اردو، انگلیسی، تاجیکی، اسپانیولی و اندونزیایی

گروه پژوهشی رجال و مصطلحات حدیث:
عالمان دین، برخود فرض می‌دانند که قبل از بهره‌گیری از هر حدیث، اطمینان حاصل کنند که آن حدیث، حقیقتاً از معصوم علیه‌السلام است. یکی از مهم‌ترین راه‌های رسیدن به این هدف، بررسی رجال (راویان) آن حدیث است. از وظایف گروه رجال، بازشناسی منابع رجالی شیعه و اهل تسنن و ارائه ضوابطی کاربردی در این رشته است.

گروه پژوهشی تاریخ حدیث:
شناخت مکتب‌های تدوین حدیث، شناخت روش تحقیق محدثان و مؤلفان کتاب‌های حدیث، بررسی تأثیر گرایش‌ها و مذاهب و شرایط محیطی در تدوین کتاب‌های حدیث از وظایف این گروه است.

الف۳- مهم‌ترین آثار:

دانش‌نامه قرآن و حدیث:
این دانش‌نامه که هدف اصلی جمع‌آورنده میزان‌الحکمه و علت تأسیس دارالحدیث بوده، از جهت موضوعی، دامنه گسترده‌ای را دربرمی‌گیرد؛ مفاهیم دینی، اخلاقی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی را پوشش می‌دهد و درصدد پاسخ‌گویی به نیازهای معرفتی روز جامعه است.
جوامع حدیثی گذشته آن‌طور که باید پاسخ‌گوی عصر حاضر نیستند، از سوی دیگر، احادیث اسلامی ظرفیت زیادی برای پاسخ‌گویی به عصر حاضر دارند. این دانش‌نامه با توجه به این هدف تهیه شده است.

ویژگی‌های این دانش‌نامه عبارت‌اند از:

- تنظیم به شیوه الفبایی موضوعی و درختی
- جامعیت

- اختصار و حذف احادیث مشابه
- مستندبودن
- ارزیابی و جمع‌بندی موضوع هر مدخل در آغاز آن
- نمایه‌سازی
- تهیه شناسنامه برای هر حدیث

ناگفته نماند از هفت ویژگی یاد شده، فعلا تنها ۵ ویژگی به ثمر نشسته‌اند. زیرا نمایه‌سازی، باید پس از آخرین مدخل تهیه شود، درحالی‌که این مجموعه تکمیل نشده است. اما تهیه شناسنامه هریک از احادیث، کار تخصصی بزرگی است که با وجود اهمیت بالایش، سالیان درازی طول می‌کشد به‌انجام برسد.

دانش‌نامه امیرالمؤمنین علیه‌السلام:

این دانش‌نامه که تلفیق دو کتاب موسوعه الإمام علي علیه‌السلام و دانش‌نامه امیرالمؤمنین علیه‌السلام است، از ولادت تا شهادت آن‌حضرت را جمع‌آوری و واکاوی کرده است.

ویژگی‌های این اثر عبارت‌اند از:

- جامعیت در عین گزیده‌نگاری و پرهیز از تکرار
- بهره‌برداری از منابع معتبر تاریخی و حدیثی فریقین
- ارزیابی و تحلیل‌های مهم تاریخی و حدیثی
- گزینش عناوین بر اساس نیازهای زمانه
- دسته‌بندی منظم و موضوعی

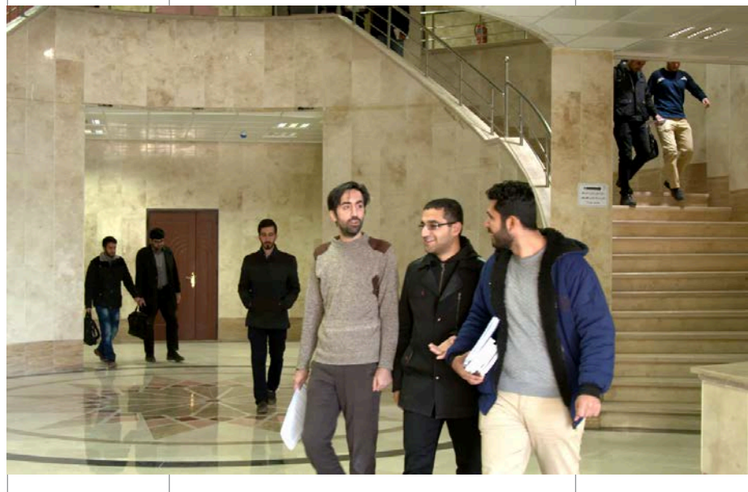

- شرح و توضیح اشخاص و مکان‌ها و نقشه‌های گویا
- رعایت ادب علمی‌پژوهشی و پرهیز از دامن‌زدن به اختلافات فریقین

دانش‌نامه امام حسین علیه‌السلام و کتاب‌های مرتبط با آن:

در این کتاب، زندگی امام حسین علیه‌السلام از ولادت تا شهادت، واقعه عاشورا و مباحث مربوط به آن و مقاتل از جنبه‌های گوناگون جمع‌آوری و واکاوی شده است.

جامعیت این دانش‌نامه تحسین اساتید حوزه و دانشگاه را برانگیخته و سبب شده است مطالعه آن را به فعالان عرصه تبلیغ، ادبیات آیینی و تاریخ اهل‌بیت علیهم‌السلام توصیه کنند.

با توجه به شهرت و حساسیت واقعه عاشورا، هم‌چنین راهیابی اخبارساختگی و رسم‌های خرافی به مقاتل و منابع عاشورایی، تلاش شده هرچه دقیق‌تر، سره از ناسره بازشناخته شده و منشأهای تاریخی و نسخه‌ای آن‌ها به‌طور مفصل در اختیار مخاطبان قرار بگیرد.

اما از آن‌جا که مطالعه همه بخش‌های این دانش‌نامه در حوصله هرکسی نمی‌گنجد، کتاب‌های مستقل دیگری براساس این دانش‌نامه تولید شده است:

گزیده دانش‌نامه امام حسین علیه‌السلام

- شهادت‌نامه امام حسین علیه‌السلام: شامل خلاصه‌ای جامع از مباحث مربوط به شهادت امام حسین علیه‌السلام و واقعه عاشورا
- واقعه عاشورا در منابع کهن: شامل متن کامل ۶ مقتل قدیمی و مشهور که عبارت‌اند از: تاریخ الطبری، الارشاد، الفتوح، الملهوف، امالی الصدوق و مقاتل الطالبین

اطلس غدیر و عاشورا: شامل نقشه‌های رنگی این دو واقعه مهم تاریخی

دانش‌نامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف:

انتشار دانش‌نامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف آن‌قدر مهم بود که رهبر انقلاب شخصاً در مراسم رونمایی این کتاب، حاضر شدند و ضمن تشکر صمیمانه از تدوین دانش‌نامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف آن را نمونه برجسته‌ای از شناسایی خلأها و مسئله‌یابی درست، و هدیه‌ای ارزشمند به جامعه اسلامی و جامعه علمی، در آستانه عید بزرگ نیمه شعبان خواندند.

مدارک فقه أهل‌السنه علی نهج وسائل‌الشیعه:

این مجموعه حدیثی، با موضوع حدیث فقهی که به‌شیوه کتاب وسائل‌الشیعه به جمع‌آوری و تحقیق روایات اهل سنت و آثار صحابه، تابعین و فقهای آن‌ها در دو قرن اول هجری می‌پردازد، تا ۲۰جلد پیش‌بینی شده است.

اهمیت فوق‌العاده این کتاب از چند جهت آشکار می‌شود:

- روشن‌شدن اشتراکات شیعه و اهل تسنن در مسائل فقهی و متعاقباً ایجاد وحدت علمی بین این‌دو فرقه.

چنان‌که خود علمای اهل تسنن نیز به این نکته اذعان کرده‌اند.

- تأثیرگذاری ژرف در فتواها و فهم دقیق‌تر فقیهان از روایات و فضای صدور آن‌ها
- آشکارشدن آزاداندیشی شیعه
- برطرف شدن بسیاری از شبهات بی‌پایه و اساس علیه شیعه و حتی خود اهل تسنن

با توجه به این نکات درمی‌یابیم که دارالحدیث برای شیعه، بلکه برای جهان اسلام، سودی کلان به‌ارمغان می‌آورد. همان‌گونه که با سنجش برکات دارالحدیث درمی‌یابیم این تلاش‌ها برای تمام انسان‌ها و صلح‌آفرینی سودمند است. جنگ‌های معاصر، به اختلافات مسلمانان و ادیان بر می‌گردد و علت عمده این اختلافات از یهودیت و مسیحیت گرفته تا شیعه و سنی، تفسیرها و تصورات غلط از دین و منابع دینی است.

الف۴-نشریات

علوم حدیث (نخستین نشریه فارسی حدیث‌پژوهی)
میراث حدیث شیعه ویژه انتشار رساله‌های خطی

ب: پژوهشکده علوم و معارف قرآن

به‌منظور استفاده نظام‌مند از احادیث اهل‌بیت علیهم‌السلام در تفسیر قرآن‌کریم و گسترش پژوهش‌های قرآنی بر پایه آموزه‌های اهل‌بیت علیهم‌السلام ، این پژوهشکده در سال ۱۳۹۱ تأسیس شد.

ب۱- اهداف:

- دست‌یابی به روش تفسیری و جامع اهل‌بیت علیهم‌السلام و گسترش راهکارها و الگوهای بهره‌گیری نظام‌مند از آن
تربیت پژوهشگران توانمند و آگاه به شیوه تفسیری اهل بیت علیهم‌السلام
- همگانی‌کردن بهره‌گیری از آموزه‌های تفسیری اهل‌بیت علیهم‌السلام در عرصه‌های گوناگون علمی و زندگی

ب۲-مهم‌ترین وظایف:

- پژوهش قرآنی‌حدیثی بر پایه روش‌های تدوین‌شده متناسب و نشر آن‌ها
- روش‌شناسی فهم معارف تفسیری اهل‌بیت علیهم‌السلام و بررسی تطبیقی آن با دیگر روش‌ها
- تدوین و پایه‌ریزی دانش‌های قرآنی بر پایه روایات اهل بیت علیهم‌السلام
- شناسایی، احیا و بازسازی میراث علمی اهل‌بیت علیهم‌السلام و راویان و پیروان آن‌ها
- تدوین دانش‌نامه تفسیر اهل‌بیت علیهم‌السلام به شیوه‌های گوناگون موضوعی و الفبایی
- برگزاری نشست‌ها و همایش‌های علمی در حوزه مأموریت پژوهشکده
- تأسیس کتابخانه تخصصی، بانک اطلاعات و نشر مجله‌های تفسیری

ب۳-گروه‌های پژوهشی

- گروه تفسیر جامع روایی
- گروه قرآن‌شناسی و دانش‌های پیرامونی
- گروه احیا و بازسازی متون تفسیری

ب۴: آثار برجسته:

- تفسیر جامع روایی
- شناخت‌نامه قرآن بر پایه قرآن و حدیث
- تفسیر و مسند ابوجارورد
- تفسیر روایی سوره حمد

تفسیر جامع روایی:

اهل‌بیت علیهم‌السلام مفسران اصلی قرآن‌اند و هرکس غیر از راه قرآن و اهل‌بیت علیهم‌السلام به تفسیر قرآن چنگ زده و با رأی خود، به قرآن تمسک جسته، به گمراهی و بلکه به غایت تباهی افتاده است. نمونه‌های بارز آن خوارج، وهابیت افراطی و گروه‌های تکفیری‌اند.

به‌علاوه، فرموده‌های ایشان، معیارهای تفسیر صحیح را به‌دست می‌دهد و با بررسی آن‌ها می‌توانیم به نظام کامل‌تری در جریان‌های تفسیری موجود دست پیدا کنیم.

اهمیت بیش از حد این کتاب، در جلد دوم که به آسیب‌شناسی تفسیر روایی پرداخته، نمود بیش‌تری دارد. تفسیر روایی، جولانگاه خرافات و اخبار ساختگی و به‌اصطلاح اسرائیلیات بوده است؛ بسیاری از شبهات دینی ناشی از همین اخبار جعلی‌اند. آفات و آسیب‌های دیگری نیز در این‌گونه از تفسیر وجود دارند که گریبان‌گیر مسلمانان و مستشرقان شده و برداشت‌های نادرست از دین و قرآن را به‌دنبال آورده‌اند.

ج: پژوهشکده کلام اهل‌بیت علیهم‌السلام:

این پژوهشکده به‌منظور تبیین دیدگاه‌های کلامی اهل‌بیت علیهم‌السلام راه‌اندازی شده است.

ج۱- اهداف:

- توسعه و گسترش پژوهش در زمینه‌های مرتبط با کلام اهل‌بیت علیهم‌السلام، با تأکید بر پژوهش‌های حدیث محور
- مسأله‌یابی و حل مسائل اعتقادی و فکری با تأکید بر روش اهل‌بیت علیهم‌السلام در پاسخ‌گویی به مسائل فکری جامعه
- تأسیس و تغذیه علمی رشته‌های وابسته و ارتقای سطح علمی در این رشته‌ها از طریق فعالیت‌های پژوهشی

ج۲- مهم‌ترین وظایف:

- انجام پژوهش‌های بنیادی، تطبیقی و اعتقادی در کتاب و سنت پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله و اهل‌بیت علیهم‌السلام و مقایسه‌ای میان مبانی معرفتی اهل‌بیت علیهم‌السلام با سایر مکتب فکری و اعتقادی
- تحقیق در مکتب‌های کلامی شیعه که مستقیم و غیرمستقیم از روایات اهل‌بیت علیهم‌السلام اثر پذیرفته‌اند و نیز نشان‌دادن میزان هماهنگی یا ناهماهنگی آن‌ها با اندیشه اصیل اهل‌بیت علیهم‌السلام
- تبیین روش‌شناسی فهم معارف اعتقادی اهل بیت علیهم‌السلام و نقد روش‌شناسی‌های ناصواب در این خصوص
- شناسایی مکاتب و اندیشه‌های رقیب و شبهات آنان و تلاش برای پاسخ‌گویی به آن‌ها
- معرفی، احیا و مجموعه‌سازی میراث علمی‌اعتقادی شیعه که در راستای تبیین مکتب فکری اهل‌بیت علیهم‌السلام، تدوین شده است.
- برگزاری نشست‌ها و همایش‌های علمی در حوزه اهداف پژوهشکده

ج۳- گروه‌های علمی

۱. گروه مطالعات موضوعی و مقایسه‌ای
۲. گروه مطالعات روش‌شناسی
۳. گروه مطالعات تاریخ کلام
۴. گروه دانش‌نامه اعتقادی

د: پژوهشکده اخلاق و روان‌شناسی اسلامی

اخلاق، بخش وسیعی از متون دینی اعم از آیات قرآن و احادیث معصومان علیهم‌السلام به آن اختصاص دارد. بنابراین پرداختن به دیدگاه‌های دینی و جبران خلأ موجود در موضوع علم اخلاق و علوم رفتاری با توجه به روی‌کرد اسلام، در شمار رسالت‌های این پژوهشکده تعریف شده است.

د۱- مهم‌ترین اهداف:

۱. تبیین علمی آموزه‌های اخلاقی، روان‌شناختی و جامعه‌شناختی مبتنی بر قرآن و حدیث

۲. نظریه‌پردازی در حوزه اخلاق، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی اسلامی و آشکارساختن برتری دیدگاه‌های اسلامی بر سایر دیدگاه‌ها و نظریه‌ها در این حوزه‌ها
۳. پاسخ‌گویی به شبهات مطرح در حوزه اخلاق، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی اسلامی

د۲- مهم‌ترین وظایف:

۱. نظریه‌پردازی و تولید دانش
۲. انجام پژوهش‌های کاربردی، تطبیقی و تلفیقی، بین رشته‌ای
۳. تربیت پژوهشگران نمونه
۴. برگزاری همایش‌ها و نشست‌های تخصصی

د۳- گروه‌های علمی:

- گروه اخلاق نظری (فلسفه اخلاق از منظر اسلامی)
- گروه اخلاق عملی و کاربردی
- گروه روان‌شناسی اسلامی:

گروه روان‌شناسی کار بازشناسی معارف حدیثی با استفاده از علوم روان‌شناختی و بازیابی مفاهیم روان‌شناختی در معارف حدیثی، و نقد پژوهش‌های روان‌شناختی با معیار حدیث را برعهده دارد. نتایج پژوهش‌های این گروه در دو بخش عمومی و تخصصی عرضه می‌گردد.
در حال حاضر پژوهش‌های متعددی همچون روان‌شناسی زهد، خویشتن‌داری جنسی در اسلام و غرب، لذت و شادکامی در حال انجام است. گفتنی‌است گروه روان‌شناسی اسلامی با توجه به یافته‌های علمی خود، طراحی ۵ رشته در دو سطح کارشناسی و کارشناسی ارشد، در حوزه روان‌شناسی اسلامی را به سفارش دانشکده علوم حدیث انجام داده است.

گروه جامعه‌شناسی اسلامی:

گروه جامعه شناسی، کار بازشناسی مفاهیم اجتماعی در معارف حدیثی و نقد پژوهش‌های علوم اجتماعی را با معیار حدیث دنبال می‌کند. گفت‌وگوهایی درباره مناسبات جامعه‌شناسی و حدیث حاصل کار اولیه این گروه است که منتشر شده است. هم‌چنین پژوهش‌هایی باعنوان انحرافات و کجروی اجتماعی، هم‌بستگی اجتماعی، کنترل اجتماعی و جامعه‌پذیری و موسوعه مفاهیم اجتماعی در دست انجام است.

د۴- شماری از آثار منتشر شده:

- مثلث ایمان (نظریه‌ای جدید در تبیین رابطه انسان با خدا)
- پژوهشی در فرهنگ حیا
- رضایت از زندگی
- شعله‌های سرد (حسادت)
- آه سرد (حسرت)
- تربیت جنسی
- رضایت زناشویی
- مهار خشم

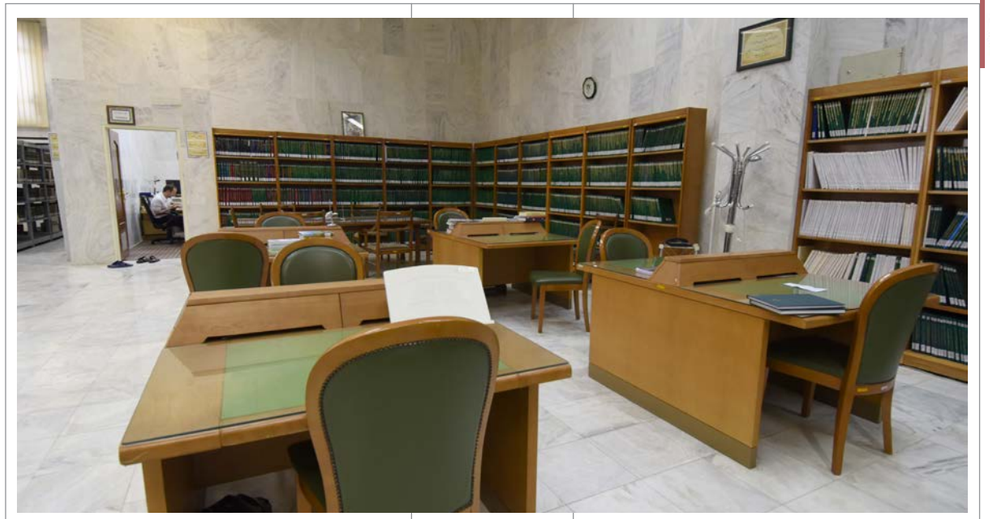

دیگر بخش‌های دارالحدیث

الف- کتابخانه تخصصی حدیث:

پس از گذشت ۲۲ سال از تأسیس کتابخانه دارالحدیث می‌شود گفت: این کتابخانه در کنار خواهرخوانده‌اش؛ کتابخانه دانشکده حدیث شهرری، غنی‌ترین کتابخانه حدیثی جهان شیعه به‌شمار می‌رود.
در این کتابخانه حدود ۶۰ هزار جلد کتاب چاپی و سنگی، ۴۰۰ نسخه خطی و ۲۵۰۰ نسخه عکسی، ۱۲۰۰ پایان‌نامه و ۱۵۰ نشریه وجود دارد که دوسوم آن‌ها به عربی و بقیه به فارسی، انگلیسی و... است.
کتابخانه و نشریات دیجیتال و سامانه اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های کشور، از دیگر زیرمجموعه‌های جذاب این قسمت هستند.

ب- معاونت فرهنگی و هنری:

این معاونت، از هسته‌های اصلی مرکز قرآن و حدیث است.

ب۱- مهم‌ترین وظایف

عمومی‌سازی معارف دینی
اطلاع‌رسانی فعالیت‌های مرکز
برقراری ارتباط با مراکز علمی داخل و خارج کشور
پشتیبانی از فعالیت‌های مشترک علمی با مراکز آموزشی و پژوهشی داخلی و خارجی

ب۲- مهم‌ترین زیرمجموعه‌ها

اداره‌کل فرهنگی:

- تدوین متون عمومی‌ترویجی معارف در قالب‌های متنوع، به‌روز و هنری
- پاسخ‌گویی به پرسش‌های حدیثی
- برگزاری همایش‌ها
- نشست‌های علمی‌فرهنگی
- برنامه‌ریزی فرهنگی
- مدیریت آموزش‌های عمومی

مدیریت تولید و پردازش اطلاعات:

وظایف:

- جمع‌آوری و ساماندهی محتوای پژوهشی مرکز
- تهیه و امکان‌سنجی محتوایی
- تولید و مشاوره در تحلیل، طراحی و ارزیابی نرم‌افزارهای تولیدی مرکز
- راه‌اندازی و پشتیبانی محتوایی پایگاه‌های مرکز
- مدیریت توسعه فناوری

شماری از فعالیت‌ها

- طراحی و مدیریت پانزده‌دامنه اینترنتی، مانند: حدیث نت، اطلاع‌رسانی دارالحدیث
- نرم‌افزارهای پژوهشی عمومی رایانه‌ای و اندرویدی مانند: دانش‌نامه امام‌حسین علیه‌السلام، منتخب میزان الحکمه، حج و عمره
- نرم‌افزار ساماندهی اطلاعات مرکز
- سامانه‌های الکترونیک فرآیندهای کاری مانند: سامانه‌های اداری‌مالی، تغذیه، کتابخانه، گردش کاری، ارتباطات بین‌الملل
- مدیریت و ارائه بانک اطلاعات نرم‌افزاری علوم‌اسلامی به پژوهشگران، دانشجویان و کارکنان مدیریت شبکه داخلی مرکز

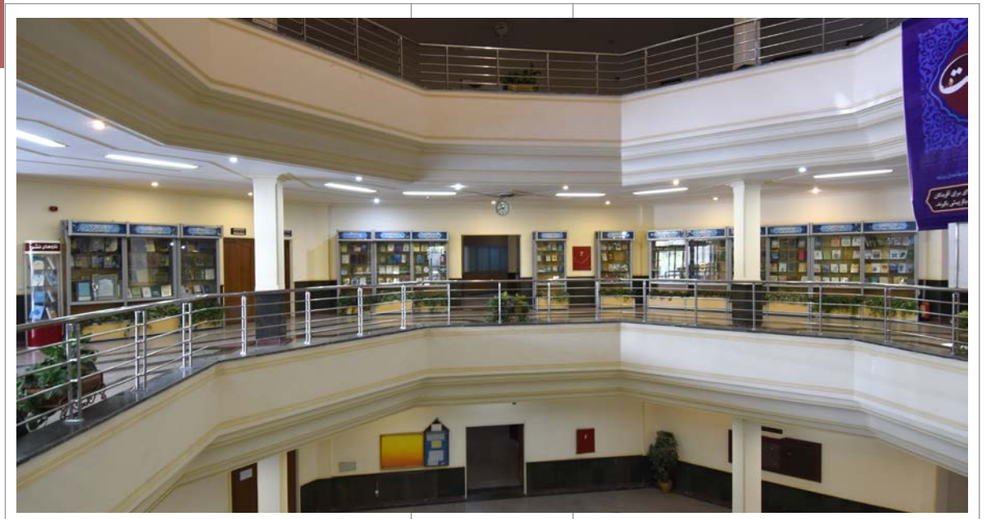

مدیریت روابط عمومی و مدیریت امور بین‌الملل:

- معرفی مرکز قرآن و حدیث در داخل و خارج از کشور
- معرفی محصولات علمی پژوهشکده‌های مرکز
- شناسایی زمینه‌های همکاری و فعالیت‌های مشترک
- ایجاد ارتباط و همکاری با مراکز علمی داخلی و خارجی
- حمایت از فعالیت‌های مشترک داخلی و فرامرزیِ مرکز

اطلاع‌رسانی فعالیت‌های یادشده

ب۳- شماری از فعالیت‌ها

- شرکت در نمایشگاه‌ها
- انتشار سال‌نامه حدیثی نور، حدیث مهر، سال‌نمای تحصیلی جوان، مهر تا مهر (یادداشت دانشجویی) و...
- انتشار ماه‌نامه خبری، اطلاع‌رسانی و فرهنگی محدث
- تولید ۱۵ نرم‌افزار رایانه‌ای، ۵ نرم‌افزار تلفن همراه، ۷ پایگاه اینترنتی

شعبه‌ای در خبرگزاری قرآنی ایران (ایکنا) به این نشانی:
www.iqna.ir/hadis

ج- مرکز بین‌المللی مخطوطات اسلامی:

مهم‌ترین اهداف:

- شناسایی و گردآوری اصل و تصویر نسخه‌های خطی اسلامی، به‌ویژه نسخه‌های کمیاب
- نگهداری و ترمیم نسخه‌ها با استفاده از فناوری روز دنیا
- فراهم‌سازی امکان استفاده آسان محققان از نسخه‌ها
- فراهم‌سازی امکان تحقیق و نشر نسخه‌ها به‌صورت چاپی و الکترونیک
- برگزاری کنگره‌ها و نشست‌های علمی با حضور اندیشمندان داخلی و خارجی
- برگزاری طرح‌های مطالعاتی و تحقیقاتی، جهت شناسایی مخطوطات در داخل و خارج کشور
- برقراری ارتباط و ایجاد همکاری با دیگر مراکز داخل و خارج کشور
- ایجاد و گسترش پایگاه‌های اینترنتی، شبکه‌سازی اطلاعات
- به‌کارگیری روش‌های فنی پیشرفته در اطلاع‌رسانی حوزه مخطوطات
- عرضه خدمات مشورتی به پژوهشگران این عرصه

د- دبیرخانه همایش‌ها:

- گرامیداشت بزرگان ری و علمای حدیث مانند: حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام، شیخ صدوق رحمه‌الله و ابوالفتوح رازی رحمه‌الله- ۱۳۸۲
- کنگره بزرگداشت شیخ ابوالفتوح رازی رحمه‌الله-۱۳۸۴
- کنگره بزرگداشت ثقه‌الاسلام کلینی رحمه‌الله-۱۳۸۸
- کنگره بزرگداشت عبدالجلیل رازی رحمه‌الله-۱۳۹۱
- کنگره بزرگداشت شیخ صدوق رحمه‌الله- در حال انجام
- هزاره درگذشت سید مرتضی(م ۴۳۶ ق)- در حال انجام

ه- انتشارات دارالحدیث:

دفتر مرکزی انتشارات، در قم است و شعبه‌هایی در ری و بیروت دارد. این انتشارات تاکنون، بیش از ۳۵۰ عنوان کتاب در بیش از ۶۰۰ جلد منتشر کرده است که برخی از آن‌ها چند مجلدند و برخی بارها تجدید چاپ شده‌اند.

گشتی در پایگاه‌های اینترنتی دارالحدیث

ارائه احادیث و معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام در فضای مجازی

الف- پایگاه حدیث‌نت: hadith.net

سنت یا حدیث، پس از قرآن کریم، دومین منبع دینی مسلمانان است که در شناساندن اسلام و شکل‌گیری و بالندگی علوم اسلامی سهم بزرگی دارد. مؤسسه علمی‌فرهنگی دارالحدیث در جهت ساماندهی احادیث و ترویج معارف حدیثی به‌عنوان نخستین مجموعه مستقل حدیث‌پژوهی در جهان تشیع و به‌منظور ارائه و گسترش احادیث در فضای مجازی، پایگاه حدیث‌نت را به‌عنوان اولین پایگاه اطلاع‌رسانی حدیث شیعه در سال ۱۳۷۸ راه‌اندازی کرد.

در حال حاضر این پایگاه با ۱۷۰۰۰ نفر عضو، ۸۸۰۰ منبع شامل: ۴۹۰۰ جلد کتاب، ۱۸۰۰مقاله، ۱۴۰شماره نشریه، ۷۰۰ چکیده پایان‌نامه، ۱۸۰۰ متن معارف حدیث، ۲۰۰۰ متن علوم و متون حدیث، ۱۷۰۰ خبر و گزارش تصویری به ارائه احادیث اهل‌بیت علیهم‌السلام و خدمات پژوهشی در موضوع حدیث می‌پردازد.

الف۱-مهم‌ترین اهداف

- ارائه احادیث و معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام در فضای مجازی
- همگانی‌سازی معارف قرآنی و حدیثی در بین اقشار و گروه‌های مختلف جامعه
- ارائه منابع خدمات پژوهشی برای محققان
- ارائه متون اصلی حدیث و علوم حدیث
- معرفی بخش‌ها و ارائه محصولات مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث
- اطلاع‌رسانی فعالیت‌های مراکز و اخبار حدیثی

الف۲- بخش‌های اصلی پایگاه

اطلاعات پایگاه در ۴ بخش اصلی ارائه شده است:

- معارف حدیث
- علوم حدیث
- متون حدیث
- دارالحدیث

معارف حدیث

- گنجینه احادیث معصومان علیهم‌السلام
- حدیث و زندگی
- کتاب‌ها و مقالات معرفتی
- زلال معرفت
- پرسش و پاسخ
- ویژه‌نامه‌های مناسبتی

علوم حدیث:

- رجال حدیث
- فقه‌الحدیث
- تاریخ حدیث
- معرفی منابع
- مباحث مقدمی

متون حدیث:

تمامی کتاب‌ها و مجموعه‌های شامل متن احادیث که توسط مؤسسه دارالحدیث منتشر شده است در این بخش گردآوری شده است.

دارالحدیث:

معرفی مؤسسه علمی‌فرهنگی دارالحدیث، ارائه محصولات آن و اخبار جهان حدیث در این بخش قرار دارد.

بخش‌های ویژه:

- تالار مطالعه (متن کامل کتاب‌ها و مقاله‌ها با قابلیت‌های پژوهشی)
- کتابخانه
- نشریه‌ها
- مقاله‌ها
- پایان‌نامه‌ها
- اعراب‌گذاری هوشمند متون عربی و روایات
- حدیث روز
- سال‌نامه نور
- پرسش و پاسخ
- جست‌وجوی پیشرفته در کتابخانه‌های تخصصی حدیث

ب-پایگاه اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های ایران www.lib.ir

یکی از جذاب‌ترین و مهم‌ترین پایگاه‌های وابسته به دارالحدیث، این پایگاه است که مورد توجه پژوهشگران و کتاب‌دوستان قرار گرفته است.

این پایگاه هم‌اکنون با عضویت ۳۹۱ کتابخانه و بیش از ۹،۳۰۰،۰۰۰ عنوان کتاب به ارائه یک‌پارچه اطلاعات غیرمنسجم کتابخانه‌های کشور و اطلاع‌رسانی درباره کتاب و مراکز نگهداری آن می‌پردازد و با ایجاد بستری مناسب برای دسترسی به منابع مختلف به‌خصوص منابع کمیاب تلاش می‌کند. تعداد منابع با عضویت سایر کتابخانه‌ها رو به افزایش است.

ب۱- چرایی تأسیس این پایگاه

بررسی امکانات کتابخانه‌های ایران، نشان می‌دهد نرم‌افزارهای گوناگونی در این کتابخانه‌ها به‌کار گرفته شده است؛ برخی از این کتابخانه‌ها، هنوز نتوانسته‌اند امکان دسترسی از راه دور به منابع کتابخانه را برای علاقه‌مندان فراهم آورند.

اگرچه وجود پایگاه‌های اختصاصی برای بعضی از کتابخانه‌ها، مشکل دسترسی به منابع همین کتابخانه‌ها را کاهش داده است، هم‌چنان مشکل پراکندگی این پایگاه‌ها و دشواری دسترسی به این اطلاعات، حل‌نشده باقی مانده است.

ارائه خدماتی متمرکز، از سوی برخی ارائه‌کنندگان نرم‌افزارهای کتابخانه‌ای، در کتابخانه‌های مرتبط با آن نرم‌افزار نیز به‌دلیل محدودبودن به همان مجموعه و کندبودن دسترسی، عملا مانع از فراگیری آن‌ها شده است.

وقت‌گیربودن دست‌یابی به مشخصات یک کتاب و اطلاع‌نداشتن از محل نگه‌داری منابع کمیاب، با توجه به تعداد کتابخانه‌های عمومی و تخصصی در حوزه دانش‌های مختلف، از جمله مشکلاتی است که بیش‌تر دانشجویان و دانش‌پژوهان، آن را تجربه کرده‌اند.

توجه به آن‌چه گفته شد، ضرورت ارائه اطلاعات و اطلاع‌رسانی متمرکز درباره فهرست منابع کتابخانه‌ها را روشن می‌سازد. تلاش برای برطرف‌کردن این موانع، گامی بلند در تولید علم به شمار می‌آید. طراحی پایگاهی فراگیر با توانایی یک‌پارچه‌سازی اطلاعات غیرمنسجم، نقشی به‌سزا در دست‌یابی گسترده به منابع موجود در کتابخانه‌های مختلف در سراسر کشور خواهد داشت. بی‌شک، اطلاع‌رسانی درباره فهرست و مراکز نگه‌داری کتاب‌ها، دانش‌پژوهان را در دست‌یابی به منابع مختلف، به‌خصوص منابع کمیاب، یاری خواهد کرد.

با توجه به ضرورت ارائه یکجای اطلاعات کتابخانه‌های ایران در شبکه جهانی، راه‌اندازی «پایگاه اطلاع‌رسانی کتابخانه‌های ایران: lib.ir»، تلاشی است در حد توان، برای ایجاد بستری مناسب در مسیر دست‌یابی به اهداف یادشده.

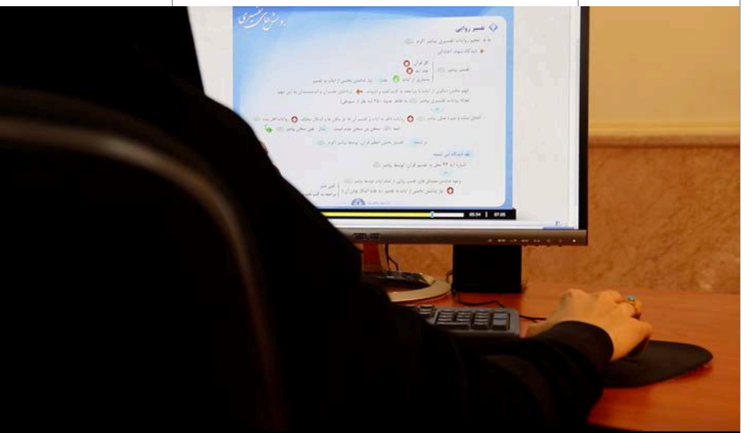

مؤسسه علمی فرهنگی دارالحدیث بر آن است با ارائه این خدمت، قدمی موثر در دستیابی محققان به منابع پژوهشی بردارد. دسترسی کاربران به اطلاعات کتابخانه‌های تخصصی، دانشگاهی، حوزه‌ای و عمومی کشور و آشنایی دانش‌پژوهان با کتابخانه‌ها و خدمات مختلف آن‌ها و عرضه مجموعه اطلاعاتی که در شناخت کتابخانه‌ها موثرند، از جمله اهداف این پایگاه به‌شمار می‌رود.

ب۲- اهداف:

- دسترسی آسان و سریع محققان و دانش‌پژوهان به فهرست و مکان منابع

- ایجاد یک پایگاه عمومی برای ارائه اطلاعات تمامی کتابخانه‌ها، با هر نوع نرم‌افزار کتابداری
- دسترسی به منابع و مدارک کتابخانه‌های کشور، برای کاربرانی که در نقاط دوردست یا در کشورهای دیگر سکونت دارند
- معرفی نسخ یا عنوان‌های کمیاب و تک نسخه
- جست‌وجوی ساده و پیشرفته
- معرفی کتابخانه‌ها
- کاهش هزینه‌های فهرست‌نویسی برای کتابخانه‌ها، به‌خصوص درباره منابع زبان‌های غیر فارسی و موضوعات تخصصی
- ارائه خدمات وب برای کتابخانه‌هایی که امکان بهره‌مندی از این خدمت را ندارند
- ارائه اطلاعات کتابخانه‌ها با توجه به رده‌بندی (کنگره، دیویی)
- غنی‌سازی عناوین کتابخانه‌ها بر اساس تحلیل اطلاعات عناوین موجود
- ارائه اطلاعات به صورت تخصصی برای استفاده کتابداران و پژوهشگران
- ارائه خدمات جانبی در زمینه کتابخانه‌ها و پژوهشگران
- اطلاع‌رسانی درباره به‌روز شدن عناوین موجود در کتابخانه‌ها
- یکسان‌سازی داده‌های ارائه شده در سطح کشور

ب۳- مهم‌ترین ویژگی‌ها

قفسه مجازی:

از آن‌جا که در اکثر کتابخانه‌های کشور، امکان ورود به مخزن فراهم نیست و مراجعان برای مشاهده منابع موجود در کتابخانه‌ها از ارائه خدمات به صورت قفسه‌باز بهره‌مند نیستند، این پایگاه، با راه‌اندازی قفسه مجازی این امکان را برای کاربران فراهم نموده تا منابع موجود در یک کتابخانه را به‌صورت مجازی در قفسه‌های کتابخانه مشاهده و مرور نمایند.

قفسه مجازی، امکان دست‌یابی به منابع هم‌عرض با منبع مورد نظر را با استفاده از رده‌بندی‌های رایج چون کنگره و دیوئی برای محققان فراهم می‌آورد. استفاده از این قابلیت، مشاهده هر منبع را در هر قفسه کتابخانه به شکل مجازی فراهم آورده و آشنایی با کتاب‌های جدیدی را که مخاطب اطلاعی از آن‌ها ندارد ممکن می‌کند.

درخت واره موضوعی:

از آن‌جا که یکی از نیازهای پژوهشگران آشنایی با ساختار موضوعی کتابخانه و دسترسی به منابع مرتبط با موضوعات مختلف بر اساس رده‌بندی‌های استاندارد می‌باشد، درخت‌واره موضوعی این امکان را فراهم می‌سازد تا کاربران کتاب‌های یک کتابخانه را بر اساس رده‌بندی آن کتابخانه مرور نمایند.

درخت‌واره موضوعی، هم‌چنین پراکندگی موضوعات منابع موجود در یک کتابخانه را با استفاده از کدهای اصلی و فرعی رده‌بندی‌های استاندارد را در قالب یک درخت‌واره فراهم آورده است. دسترسی به قفسه‌های مجازی مرتبط با هر یک از موضوعات از دیگر امکانات این بخش پایگاه است.

جست‌وجو:

- جست‌وجو در ۳ بخش کلی ارائه می‌شود:
- جست‌وجوی عمومی، در صفحه اصلی پایگاه

- جست‌وجوی پیشرفته
- جست‌وجو در کتابخانه‌ای خاص برای کتابخانه‌های عضو پایگاه

فهرست الفبایی:

دسترسی به فهرست منابع کتابخانه با توجه به‌عنوان کتاب به ترتیب حروف الفبا، بدون در نظرگرفتن عناصر کتاب‌شناختی دیگر، از دیگر خدمات ارائه شده پایگاه به کتابخانه‌ها و کاربران است.

فهرست‌یار:

نرم‌افزار کوچک و قابل ارائه بر روی لوح فشرده یا حافظه جانبی، با قابلیتی فوق‌العاده که امکان بررسی و بازبینی فهرست منابع موجود در کتابخانه را با تمام امکانات موجود در پایگاه را فراهم می آورد، که بنا به‌درخواست کتابخانه‌ها به ایشان ارائه می‌شود.

پژوه‌یار:

پژوه‌یار، تهیه فهرستی از منابع مورد نیاز موضوعی مشخص و مطابق با درخواست پژوهشگر یا کتابخانه با توجه به عناوین موجود در پایگاه lib.ir است. برای نمونه تهیه فهرستی از عناوین کتاب‌های موجود در کتابخانه‌های عضو پایگاه در زمینه حقوق بین‌الملل، نجوم یا ریاضیات را فراهم می‌سازد.

ج- سایر پایگاه‌های اینترنتی

مؤسسه علمی‌فرهنگی دارالحدیث:

پایگاه اطلاع‌رسانی دارالحدیث:

www.darolhadith.org

معرفی دستاوردهای علمی مؤسسه و بخش‌های مختلف آن، گسترش حوزه ارتباطات و اطلاع‌رسانی دارالحدیث، ارائه اخبار و اطلاعات داخلی و بین‌المللی حدیثی.

پایگاه شهر حدیث:

www.hadithcity.com

بهره‌برداری از حدود ۵۸۰۰ حدیث و طراحی حدود ۳۲۰۰ سوال پیرامون آن‌ها برای مخاطبان جوان و نوجوان با استفاده از طرح‌های گرافیکی و نقشه یک شهر نمادین و محله‌های آن.

پایگاه جامع کنگره‌های دارالحدیث:

www.hadithcongresses.com

سامانه اینترنتی متمرکز، برای معرفی و عرضه روشمند مجموعه آثار، فعالیت‌ها و برنامه‌های کنگره‌های مؤسسه در فضای اینترنت؛ دسترسی آسان کاربران علاقه‌مند به آثار کنگره‌ها؛ ایجاد علاقه و ارتباط هدفمند بین کنگره‌های برگزار شده و آینده. این پایگاه، به سه زبان: فارسی، عربی و انگلیسی طراحی شده است.

پایگاه دانش قرآن و حدیث:

www.qhu.ac.ir

اطلاع‌رسانی فعالیت‌ها و معرفی گسترده دانشگاه قرآن و حدیث به‌همراه معرفی استادان، دانشجویان و رشته‌های تحصیلی با بخش‌های مختلف پژوهشی و خدماتی.

پایگاه مرکز آموزش الکترونیک:

http://vu.qhu.ac.ir

معرفی و ارائه دوره‌های آموزشی مجازی علوم و حدیث در فضای مجازی به‌همراه معرفی بخش‌ها، زیرمجموعه‌ها، رشته‌ها، استادان و امکان ارتباط مستقیم با آن‌ها و سایر امکانات آموزشی.

پایگاه پردیس تهران:

http://teh.qhu.ac.ir

اطلاع‌رسانی فعالیت‌ها و معرفی گسترده پردیس تهران دانشگاه قرآن و حدیث همراه معرفی استادان، دانشجویان و رشته‌های تحصیلی.

پایگاه انتشارات دارالحدیث:

www.darolhadith.ir

ارائه کامل تمامی محصولات و کتاب‌های مؤسسه در فضای مجازی به‌صورت موضوعی، الفبایی، تازه‌ها، و کتاب‌های در دست انتشار همراه امکان خرید اینترنتی آن‌ها.

برخی از افتخارات و نشان‌های علمی و جوایز مؤسسه دارالحدیث

ردیف	موضوع	مشخصات	عنوان
		نشان علمی	
۱.	موسوعه الإمام علي‌بن‌أبي‌طالب في‌الكتاب والسنّه والتاريخ	کتاب‌سال ولایت	کتاب برگزیده
۲.	دانش‌نامه امیرالمؤمنین علیه‌السلام	کتاب‌سال ولایت	ترجمه
۳.	موسوعه العقائدالاسلامیه	پژوهش دینی برتر	همایش دین‌پژوهان
		پژوهش برتر	دومین نمایشگاه بین‌المللی قرآن و عترت
		کتاب‌سال جمهوری‌اسلامی	کتاب برگزیده
۴.	معجم مصطلحات‌الرجال والدرایه	پژوهش دینی برتر	همایش دین‌پژوهان
۵.	الرسائل‌الرجالیه	کتاب‌سال حوزه علمیه قم	کتاب برگزیده
۶.	الفصول‌المهمّه في معرفه‌الأئمه	کتاب‌سال ولایت	کتاب برگزیده
۷.	مأخذشناسی رجال شیعه	کتاب‌سال حوزه علمیه قم	کتاب برگزیده
۸.	فهرستگان نسخه‌های خطی حدیث و علوم حدیث شیعه	کتاب‌سال حوزه علمیه قم	کتاب برگزیده
		جشنواره علامه مرعشی	اثر شایسته تقدیر
۹.	مقاله «احادیث نوروز»؛ فصل‌نامه علوم حدیث-شماره ۱۶	جشنواره مطبوعات منطقه مرکزی کشور	برترین سرمقاله
		جشنواره مطبوعات اسلامی	مجله پژوهشی‌تخصصی-تقدیر
۱۰.	میراث حدیث شیعه	پژوهش برتر	همایش دین‌پژوهان
		مراسم بزرگداشت حامیان نسخه‌های خطی	شایسته تقدیر
		جشنواره کتاب دین	کتاب برگزیده
۱۱.	اسباب اختلاف حدیث	کتاب‌سال حوزه	کتاب برگزیده
۱۲.	مکاتیب الائمه	جایزه کتاب فصل	کتاب برگزیده
		کتاب سال جمهوری اسلامی	کتاب برگزیده
۱۳.	نهج‌الذکر	جایزه کتاب فصل	کتاب برگزیده
۱۴.	الکافی	همایش کتاب‌سال حوزه	کتاب برگزیده
۱۵.	توضیح الاسنادالمشکله في الکتب‌الأربعه؛ اسناد الکافی	همایش کتاب‌سال حوزه	کتاب برگزیده
۱۶.	ضیاءالشهاب، قطب راوندی، تحقیق: مهدی سلیمانی آشتیانی	جشنواره علامه‌مرعشی	اثر شایسته تقدیر
		کتاب‌سال حوزه	اثر شایسته تقدیر

۱۷.	رئیس محترم مؤسسه علمی‌فرهنگی دارالحدیث	جشنواره کتاب دین/ در حوزه علوم و معارف اسلامی	پژوهشگر برتر
۱۸.	آیه‌الله محمدی ری‌شهری	خلق آثار پژوهش در حوزه نیایش و پژوهش‌های دینی	لوح تقدیر
۱۹.	دانش‌نامه امام حسین علیه‌السلام	جشنواره علامه‌طباطبایی/ بخش دانش‌نامه‌نگاری	مورد تقدیر
		کتاب فصل جمهوری اسلامی	ترجمه شایسته تقدیر
		دوازدهمین همایش کتاب‌سال حوزه	شایسته تقدیر
۲۰.	الصحیح من مقتل سیدالشهدا و اصحابه	کتاب فصل	اثر شایسته تقدیر
۲۱.	اخباری‌گری	کتاب فصل	اثر برگزیده
۲۲.	حدیث اسلامی؛ هارالد موتسکی	کتاب فصل	اثر برگزیده
۲۳.	مدارک فقه اهل‌السنه علی نهج‌الوسائل‌الشیعه	کنفرانس بین‌المللی تقریب	رونمایی
		همایش بین‌المللی تقریبی مرکز مطالعات تقریبی	اثر برگزیده (رتبه اول)
۲۴.	الگوی اسلامی شادکامی	سی و دومین دوره جایزه کتاب‌سال جمهوری‌اسلامی	شایسته تقدیر
		کتاب سال حوزه	شایسته تقدیر
		جشنواره علامه‌طباطبایی	اثر برگزیده
۲۵.	حکمت‌نامه حدیث رضوی	جشنواره کتاب‌سال رضوی-۱۳۹۴	رتبه اول
۲۶.	مینوی نگاه تو	جشنواره کتاب‌سال رضوی-۱۳۹۴	رتبه دوم
۲۷.	دانش‌نامه امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف	دهمین همایش بین‌المللی دکترین مهدوی، مهدی یاوران، خردادماه ۱۳۹۳	اثر برگزیده
۲۸.	شهادت‌نامه امام حسین علیه‌السلام	کتاب‌سال عاشورا جشنواره دعبل-۱۳۹۴	اثر برگزیده
۲۹.	انتشارات دارالحدیث	جشنواره کتاب‌سال رضوی-۱۳۹۴	ناشر برگزیده (رتبه سوم)

پای صحبت تنی چند از مسئولان دارالحدیث

لازم است یادآوری کنیم که گفت‌وگوهای ما با مسئولان دارالحدیث، جنبه بازخواست نداشت و رنگ وبوی صفا و صمیمت در همه آنها حاکم بود. چنان‌که نظام خشک اداری در این‌جا، کاری جنبی محسوب می‌شود و مسئولان اصلی آن، در اصل، محققان برجسته‌ای هستند که برای پیشبرد پروژه‌های سنگین علمی و تربیت انسانهایی وارسته، ناچارند تشکیلاتی اداری داشته باشند.

به‌عبارت دیگر فرقی نمی‌کند استاد مسعودی رئیس دانشگاه باشد یا استاد طباطبایی یا استاد برنج کار. مهم تخصص و فرصت آنها برای کار در بخش مربوط است.

دارالحدیث یک مرکز خودجوش اما بسیار معتبر است؛ ریاست یا فردمحوری در آن مطرح نیست. ری‌شهری‌ها در آن مطرح نیستند. همه دست به دست هم داده‌اند که قرآن و سنت صحیح را به جامعه عرضه کنند.

بااین همه، برای آشنایی هرچه بیشتر و ارائه گزارشی جامع از فعالیتهای این مرکز، نمی‌توانستیم از سین جیم‌کردن، چشم‌پوشی کنیم. زیرا اگر خیّران، این مرکز را به‌درستی نشناسند، شاید رغبتی به‌آن نشان ندهند یا سرمایه‌گذاری کافی در بخشهای مهمتر انجام نشود.

بعلاوه، متأسفانه دارالحدیث چندان‌که باید معرفی نشده است. بسیاری از طلاب از اهمیت این مرکز آگاهی چندانی ندارند چه برسد به عموم مردم یا خیّران. شبهات زیادی نیز وجود دارد که باید به‌آنها پاسخ داده می‌شد.

پس پیشنهاد می‌کنیم این گفت‌وگوها را مطالعه کنید. لابه‌لای آنها نکته‌هایی ناب و ارجمند نهفته است که تنها با تجربه سالیان دراز به‌دست می‌آید.

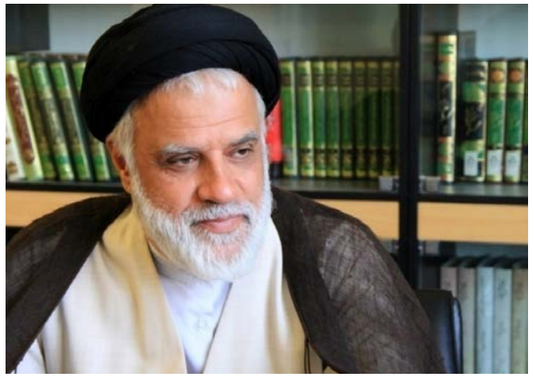

حجت‌الاسلام سید محمد کاظم طباطبایی
رئیس دانشکده و پژوهشکده علوم و معارف حدیث

یاری خیّران باید پیوسته جاری باشد تا نسلی نو در این راه تربیت شود

حجت‌الاسلام سیدکاظم طباطبایی، (۱۳۴۴، قم)، رئیس دانشکده و پژوهشکده علوم و معارف حدیث است که کتاب‌ها و مقالات گوناگونی را نوشته است. از جمله آن‌ها می‌شود تاریخ حدیث شیعه، فهم مشکل حدیث و منطق حدیث را نام برد.

ایشان همچنین نوعی حدیث‌خوانی روشمند را طراحی کرده است که طبق آن در یک برنامه‌ریزی چهارساله، می‌شود تمامی احادیث شیعه و سنی را از آسان به سخت مطالعه کرد، به‌شکلی که در فهم ظاهر روایات کمتر مشکلی پیش بیاید. این طرح که در مقاله‌ای هم منتشر شده است، قابل تقدیر و شایان توجه است. چه بسا کسانی که در این ورطه وارد شده‌اند و به مقصود نرسیده‌اند، چون برنامه سازماندهی شده‌ای در این زمینه نداشته‌اند.

بسیار خشنود شدیم که توانستیم ساعتی با این استاد گرانقدر حوزه و دانشگاه گفت‌وگو کنیم و از تجربه‌هایش بهره ببریم.

ابتدا ببینیم دانشگاه و پژوهشگاه قرآن و حدیث چه ضرورتی دارد؟ بعضی ضرورت‌ها که واضح‌اند. می‌خواهم بگویید چه خطری را حس می‌کنید که این راه را برگزیده‌اید؟

با هجمه‌هایی که به شیعه می‌شود، فرصت‌مان اندک است. باید هرچه سریع‌تر، تمامی متون شیعی را بازنگری و جمع‌آوری کنیم تا حق و باطل آسان‌تر مشخص شود.

جالب است بدانید بزرگ‌ترین مراکز شیعه‌شناسی و حدیث‌پژوهی، متعلق به مستشرقان اسرائیلی است؛ اتان گولبرگ اسرائیلی، گردآورنده یکی از جامع‌ترین مجموعه‌های حدیثی شیعه، در این حوزه، بسیار مسلط است. اگر کمی کوتاهی کنیم، در دهه‌های آینده، تحقیقات حدیثی شیعه به غیرشیعه منتقل خواهد شد.

قطعا کمک خیّران به این مجموعه کارساز است. چه موانعی پیش رو دارید و چه کمکی از دست نیکوکاران برمی‌آید؟

مشکلات ما چنددسته است:

اول: سال‌ها طول کشیده تا پژوهشگران ما به این درجه از تخصص و تجربه علمی برسند ولی اکنون به سن بازنشستگی رسیده‌اند. مهمترین مشکل ما تربیت نسل جدید است که که هرکدام یک سر و هزار سودا دارند. اگر بخواهند به مرتبه‌ای قابل قبول برسند باید با مشکلات فردی، اجتماعی و کاری زیادی دست و پنجه نرم کنند. یاری خیّران هم باید مداومت داشته باشد و با رشد این نسل، همراه باشد.

پس این مهم را تنها با کمک خیّران نمی‌توان انجام داد؛ به این سادگی‌ها نیست که هرکسی پژوهشی کند و آن را به دین نسبت دهد؛ توانایی جسمی و روحی و روانی، تخصص، تقوای بالا، صبر و استقامت در دشواری‌های این راه باید در محدث محقق، جمع شده باشند.

دوم: هزینه خود پژوهش بسیار بالاست. ما برای کتاب نهج‌البلاغه، حدود ۴۰۰ نسخه شناسایی کرده‌ایم و فقط ۸۰ نسخه را خریده‌ایم. گاهی قیمت آن‌ها به دلار است. پژوهشگران نیز باید از رتبه علمی بالایی برخوردار باشد.

سوم: تولید تحقیق و عرضه‌اش به مخاطب با قیمت مناسب؛ تحقیق هرچند، شایسته و بایسته باشد، مخاطب‌اش باید قدرت خرید داشته باشد.

چهارم: در ترجمه متون، لازم است مترجم، هم زبان مادریش زبان مقصد باشد، هم از سطح بالای علمی برخوردار باشد.

پنجم: ابزار و ادوات تحقیق و عرضه، مثل دستگاه و نرم‌افزار چه در آموزشگاه چه پژوهشگاه و چه تولیدات‌مان باید به‌روز باشند.

به نظر می‌رسد این بخش هسته مرکزی دارالحدیث باشد و زیرمجموعه‌هایش زیادند. درباره این بخش و وظایفش برای‌مان بگویید.

کار پژوهشکده علوم و معارف حدیث، مبتنی بر میراث حدیثی شیعه است و ۳ زیرمجموعه دارد:

گروه اول: دانشنامه‌نگاری که تمام آیات و روایات درباره موضوعی خاص را جمع‌آوری و تحلیل می‌کند. زیرا بدون جامع‌نگری، هرگز نمی‌توانیم مطلبی را به دین نسبت بدهیم.

این گروه تاکنون بیش از ۵۰۰ کتاب با ۲۰۰ عنوان منتشر کرده است. برخی از آن‌ها مانند: حکمت‌نامه امیرالمؤمنین علیه‌السلام که درحال حاضر، ۲۵ هزار حدیث برای آن جمع‌آوری شده است؛ یا دانش‌نامه قرآن و حدیث که امیدواریم تا ۱۰سال آینده تمام شود، همه موضوعات مبتلابه جامعه متدین و غیرمتدین را در برگرفته‌اند، درحدود ۹۰جلد پیش‌بینی شده و ۸۵۰ پروژه ریزتر در خود دارند. این پروژه‌ها به‌صورت تک‌نگاری نیز عرضه می‌شوند: مانند: کتاب آرزو، حسن خلق، حسد، حکمت‌نامه سالمندان وکارگر.

جامع‌نگری چه مزیتی دارد؟

مثلا وقتی آرزو را با این روش بررسی کنیم می‌بینیم که آرزو، امری فطری است و باید آسیب‌هایش را کاهش داد و دین با آن مخالفتی ندارد. اما اگر تحقیقی سطحی کنیم، شاید به نتایجی معکوس برسیم.

یا سالمندی که سراغ بسیاری از ما می‌آید و گریزی از آن نداریم: چگونه می‌توان آسیب‌های آن را کاهش داد؟ در جوانی چه‌کارهایی باید انجام داد تا در پیری گرفتار عوارض آن نشد؟ با دیگر سالمندان، چگونه رفتار کنیم؟

این‌که به موضوعات روز بپردازیم خوب است اما اول باید خود منابع اولیه تحقیقی از اتقان و استحکام برخوردار باشند. در این حیطه چه تلاش‌هایی کرده‌اید؟

این‌ها مربوط به گروه دوم است؛ احیای تراث حدیثی؛ یعنی مجموعه‌های روایی که در زمان ائمه معصومین علیهم‌السلام توسط شاگردان‌شان نوشته می‌شده، از نهج‌البلاغه و اصول چهارصدگانه گرفته تا کتب شیخ صدوق ره، اصول کافی و... از مهم‌ترین کارهای انجام شده ما، اصول کافی است که ۷ سال طول کشید و مراجع عظام تقلید از این کار، با عظمت یاد می‌کنند. این کار ما، در میان همه مجامع حدیثی شیعه، حتی مستشرقان نیز رواج دارد.

نهج‌البلاغه، صحیفه سجادیه، تهذیب‌الاحکام، عیون اخبارالرضا علیه‌السلام نیز از جمله پروژه‌های در دستور کار این گروه است. مراجع عظام نیز به‌جهت اهمیت بالای این کتاب‌ها در صدور فتوا و نیاز زیادی که به تحقیق و تنقیح این کتاب‌ها وجود دارد، بر انجام آن‌ها تأکید کرده‌اند.

باید مشترکات‌مان با دیگر ادیان را هم استخراج کنیم. با توجه به این‌که مخاطبان ما فقط عرب یا فارس یا فقط مسلمان یا ایرانی نیستند، و همان‌گونه که ما قدرت سیاسی‌اجتماعی فراکشوری تلقی می‌شویم، در ارائه معارف هم با نگاه بین‌المللی پیش می‌رویم

گروه دانشنامه‌نگاری تاکنون بیش از ۵۰۰ کتاب با ۲۰۰ عنوان منتشر کرده است. برخی از آن‌ها مانند: حکمت‌نامه امیرالمؤمنین علیه‌السلام که درحال حاضر، ۲۵ هزار حدیث برای آن جمع‌آوری شده است؛ یا دانش‌نامه قرآن و حدیث که امیدواریم تا ۱۰سال آینده تمام شود، همه موضوعات مبتلابه جامعه متدین و غیرمتدین را در برگرفته‌اند

فرآیند کارتان چگونه است؟

هریک از این‌ها، هم از اهمیت بسیار بالایی برخوردار هستند؛ زیرا منابع اولیه‌اند، هم نیاز به پروژه‌های سنگین تحقیقی دارند؛ ابتدا باید نسخه‌ها را از داخل و خارج کشور، جمع‌آوری کنیم، کهن‌ترین‌ها و نسخه‌بدل‌ها را مشخص، مقایسه و ارزیابی نماییم، سپس مشکلات سندی و متنی احادیث را شرح دهیم تا برای مخاطب فرهیخته قابل استفاده باشند و دست‌کم تا ۵۰سال بعد، به تحقیق جدید درباره آن‌ها نیاز نداشته نباشیم.

و گروه سوم؟

گروه سوم: تاریخ و سیره اهل بیت علیهم‌السلام؛ ارائه‌کننده جامع‌ترین متون حدیثی، تاریخی، کلامی و... راجع به تک‌تک معصومین علیهم‌السلام؛ مانند دانشنامه پیامبر اعظم صلی‌الله‌علیه‌وآله که کاری عظیم می‌طلبد. گرچه اهل سنت در این زمینه زیاد کار کرده‌اند، به یک گزارش کامل قرآنی، حدیثی و تاریخی شیعه و سنی نیاز مبرم داریم. بسیاری از اختلافات فریقین ریشه در نقصان منابع دارد.

پس گروه اخلاق، کلام، فقه، اقتصاد و بقیه کجا قرار می‌گیرد؟

مواردی که گفتم گروه‌های اصلی بودند؛ مواردی که شما می‌گویید گروه‌های زیرشاخه‌اند که زیاد هم هستند، مانند گروه فقه و حقوق که به ویژه در عرضه روایات فقهی شیعه به جامعه اهل تسنن یا استفاده از مصادر حدیثی آنان در تبیین روایات شیعی، فعال بوده است. کتاب مدارک اهل سنت در ۲۰ جلد و موسوعه معارف فقهی مذاهب در ۴ جلد، از جمله آثار این گروه است.

خب! نکته چالش‌برانگیزی را مطرح کردید؛ شاید برای بعضی‌ها این سؤال پیش بیاید که مگر عامه، مصادر حدیثی خودشان را چاپ نکرده‌اند؟ چرا ما باید احادیث آن‌ها را چاپ کنیم! و از طرفی، آنان‌که

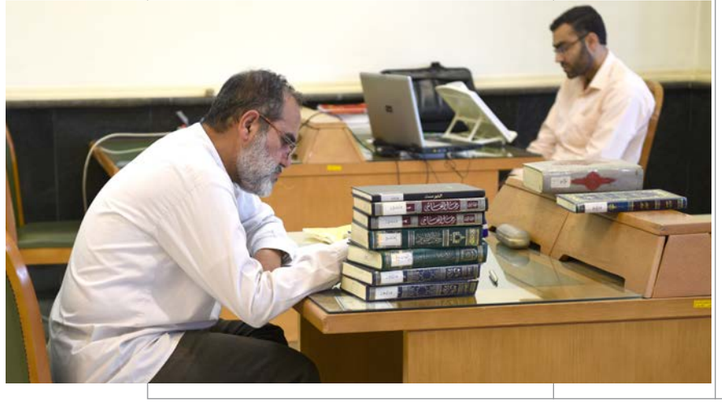

مصادر ما را قبول ندارند که بخواهیم احادیث‌مان را به آن‌ها عرضه کنیم!

جامعه علمی اهل تسنن نیازمند آشنایی با معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام است؛ چنان‌که خود اهل‌بیت علیهم‌السلام نیز با همه مسلمانان، پدرانه برخورد می‌کردند و به ارشاد همه آن‌ها می‌پرداختند. باید معارف را به همه ایشان منتقل کنیم. این وظیفه، متوجه دارالحدیث هم هست که روایات شیعه را به آن‌ها عرضه کنیم. ممکن است به روایات ما به تنهایی عکس‌العمل نشان دهند اما اگر روایات فریقین در کنار هم بیایند، مخاطب اقناع می‌شود.

حتی شاید این‌گونه کارها نتیجه سریع ندهد، دو نسل دیگر جواب دهد ولی به‌عنوان صدقه‌ای جاریه از جامعه علمی شیعه برای علوّ تفکر مسلمانان آینده، تأثیرش را خواهد گذاشت.

پس بخش بین‌الملل هم زیرمجموعه پژوهشکده است.

بله، باید مشترکات‌مان با دیگرادیان را هم استخراج کنیم. با توجه به این‌که مخاطبان ما فقط عرب یا فارس یا فقط مسلمان یا ایرانی نیستند، و همان‌گونه که ما قدرت سیاسی‌اجتماعی فراکشوری تلقی می‌شویم، در ارائه معارف هم با نگاه بین‌المللی پیش می‌رویم؛ مثلا تمامی کتاب‌های ما یا عربی است یا همراه ترجمه به زبان‌های سراسر جهان.

برخورد اهل تسنن با آثارتان چگونه بوده؟ تأثیر قابل توجهی بر آن‌ها گذاشته است؟

بازدیدکنندگان اهل تسنن داخل و خارج، با دیدن کتابخانه ما متعجب می‌شوند. در کشورها و مناطق اهل تسنن، معمولا کتب شیعه ممنوع‌اند، اما تراث آن‌ها در این‌جا، بیش از خودشان است؛ متعجب می‌شوند از این‌که گروهی شیعی، آن‌قدر خود را غنی می‌بینند که بدون ترس از تأثیرپذیری از دیگر فرهنگ‌ها، کتاب‌های‌شان را مطالعه، نقل و نقد می‌کنند و با متون صحیح و سقیم‌شان، درست مواجه می‌شوند.

جامعه علمی اهل تسنن نیازمند آشنایی با معارف اهل‌بیت علیهم‌السلام است؛ چنان‌که خود اهل‌بیت علیهم‌السلام نیز با همه مسلمانان، پدرانه برخورد می‌کردند و به ارشاد همه آن‌ها می‌پرداختند.

لطفا چند مورد را که خودتان شاهد بوده‌اید برای‌مان بیان کنید.

پژوهشگری از دانشگاه الأزهر، پس از بازگشت، گفت‌وگویی مفصل کرده بود در تبلیغ این روش که گروهی شیعی در ایران، در پی جمع‌آوری روایات فقهی دو فرقه‌اند و به‌شدت به الأزهر و مجامع علمی اهل تسنن تاخته بود که چرا شما عُرضه ندارید کاری در این تراز ارائه کنید.

به یکی از عالمان فلسطین، هنگام بدرقه‌اش، چند کتاب هدیه دادیم؛ از جمله صحیفه سجادیه و کتاب ۳ جلدی کنزالدعاء که مجموعه دعاهای معصومین علیهم‌السلام است. برای ما غیرمنتظره بود که به صحیفه واکنشی نشان نداد اما کنزالدعاء را خیلی پسندید! وقتی علتش را پرسیدیم گفت:«۲۰سال است با صحیفه مأنوس‌ام و آن را در فلسطین چاپ کرده‌ام، ولی این کنزالدعاء برایم تازگی دارد!»؛ فلسطینی‌ها سنی‌های متعصبی هستند اما آن عالم فلسطینی به‌خاطر روحیه عرفانی‌اش، با صحیفه انسی دیرینه داشت.

حجت‌الاسلام عبدالهادی مسعودی
قائم مقام رئیس دانشگاه قرآن و حدیث

کمک‌های اندک نیکوکاران هم بزرگ و گره‌گشاست

حجت‌الاسلام عبدالهادی مسعودی(۱۳۴۳ش)، قائم مقام رئیس دانشگاه قرآن و حدیث، در محضر آیات عظام: تبریزی، وحیدخراسانی، شبیری‌زنجانی و... تعلیم دیده است. از مهم‌ترین تألیفاتش تفسیر روایی جامع، آسیب‌شناسی حدیث، روش فهم حدیث و وضع و نقد حدیث است. ساعتی مصاحبت با این فرزانه فرهیخته و خوش‌مشرب، خاطره‌ای شیرین و به‌یادماندنی برای ما برجا گذاشت.

ابتدا برویم سراغ چرایی تأسیس این جا؛ با وجود این همه مدرسه و دانشگاه، این جا چه مزیتی دارد که خیّران بخواهند در آن سرمایه‌گذاری کنند؟

دو امانت گرانبهای پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله رنگ و بوی فرهنگ دارند؛ قرآن کتابی است تمدن‌ساز و اهل بیت علیهم‌السلام مشعل‌داران هدایت بشر. حال، چند پرسش پیش روی شما عزیزان می‌گذارم.

سؤال اول: ما در زمینه قرآن تا حدی تلاش کرده‌ایم اما اکنون که وجود شریف اهل بیت علیهم‌السلام را در میان خود نمی‌بینیم چگونه می‌توانیم آنان را نفس بکشیم؟ آیا جز احادیث‌شان که سخنان، باورها و رفتارهای زیبای‌شان را منعکس کرده است چیزی برای ما به‌جا مانده است؟

برخی مستشرقان معاصر، بیش از روحانیون ما از کتاب‌های تفسیری و حدیثی ما مطلع‌اند و سطر به سطر آن‌ها را خوانده‌اند، مانند: اتان کلبرگ، مارتین مکدرموت، آندره نیومن و رابرت گلیو.

سؤال دوم: اگر در جامعه هشتاد میلیونی ما هر هزار نفر بخواهند از طریق یک‌نفر با این احادیث فرهنگ‌ساز و آداب‌آموز آشنا شوند، به هشتاد هزار فرهیخته متخصص در این زمینه احتیاج داریم. کدام نهادی مسئول تربیت چنین نیروهایی است؟

سؤال سوم: اگر فرهنگ شیعی را از ایران جدا کنیم برای این سرزمین چه باقی خواهد ماند جز میراثی اندک؟ روابط مردم با یکدیگر، مردم با حکومت و حکومت با مردم، همه و همه در گرو فهم آموزه‌های اهل بیت علیهم‌السلام است. چه کسی عهده‌دار ترویج و تعلیم این آموزه‌هاست؟

سؤال چهارم: به فرض که هزاران مدرسه در ایران ساختیم، آیا به محیط دیگری برای رشد دانش و اخلاق آنان نیاز نداریم؟ آیا می‌توان پل روی دره یا رودخانه را نیمه‌کاره رها کرد؟

پس، از همین الآن باید به فکر آتیه دانش‌آموزانی باشیم که امروز برای‌شان مدرسه بنا کرده‌ایم؛ به فکر فضایی سالم و دور از مسمومیت‌های فرهنگی، اخلاقی و آموزشی تا انسان‌هایی درست‌کردار، متعهد و متخصص برای جامعه بشری باشند.

حالا اگر فرض کنیم چنین دانشگاهی نباشد یا تعطیل شود یا از آن استقبالی نشود، چه اتفاقی می‌افتد؟

غرب‌شناسان می‌دانند که نسل فردا باید پاسخ‌گوی شبهات ناهمکیشان و یا کژاندیشان باشد و بتواند ایمانش را در طوفان‌های آینده نگه دارد.

اگرچه در دو دهه اخیر، رویکرد مثبت خاورشناسان به احادیث شیعی را شاهدیم، اما برخی مستشرقان معاصر، بیش از روحانیون ما از کتاب‌های تفسیری و حدیثی ما مطلع‌اند و سطر به سطر آن‌ها را خوانده‌اند، مانند: اتان کلبرگ، مارتین مکدرموت، آندره نیومن و رابرت گلیو. پس اگر نسلی از شیعه را تربیت نکنیم که پابه‌پای آنان پیش بروند، منابع قرآنی و حدیثی شیعه در ۳۰-۲۰ سال آینده به دست آنان خواهد افتاد و از نظارت شیعه خارج خواهد شد و دیگر معلوم نیست آن را به خود ما چگونه عرضه کنند!

چه برنامه‌هایی در دستور کارتان قرار دارد؟

گستره معارف اهل بیت علیهم‌السلام، عطش جویندگان حقیقت و احتیاج بی‌اندازه بشر به آن، ایجاب می‌کند که برنامه‌های متعددی را متناسب با مقتضیات هر زمان طراحی کنیم. درحال حاضر طرح‌های گوناگونی پیش رو داریم:

الحمدلله با توجهات حضرت ولی‌عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف بزرگ‌ترین کتابخانه تخصصی حدیث کشور را داراییم. البته باید قسمت‌های فقه و حقوق، مدیریت اسلامی و هنر اسلامی را به آن اضافه کنیم. هرچند

هنوز نتوانسته‌ایم در شعبه‌های اصلی دیگرمان کتابخانه‌ای آبرومند داشته باشیم.

اگر خداوند متعال توفیق دهد، می‌خواهیم بخش عربی، انگلیسی دانشکده مجازی را زودتر راه‌اندازی کنیم. زیرا بسیاری از عرب‌زبانان و شیعیان اروپا در انتظار آن‌اند. مستشرقین و حتی خداناباورها هم به ما می‌گویند چرا میراث حدیثی شیعه را به جهان معرفی نمی‌کنید؟

هم‌چنین قصد داریم شعبه‌های‌مان را افزایش دهیم. مثلا در شیراز و آذربایجان‌های غربی و شرقی مشتاقان زیادی هستند. این‌کار در استان‌هایی که شیعه در اقلیت است مثل کردستان یا شرق گلستان، علاوه بر دفاع از تشیع، ایجاد وحدت و همدلی مذاهب را نیز در پی خواهد داشت.

به نظر شما خیّران در چه بخش‌هایی می‌توانند با این مرکز مشارکت کنند؟

تمامی برنامه‌های بالا، سرمایه‌گذاری و بودجه کلانی می‌طلبد و چنان‌که پیش‌تر گفتم، نیازمند کتابخانه‌ها، استادان فرهیخته، فضای آموزشی و خوابگاهیم تا جوانان را در زندگی دشوار آینده، راهنما باشند.

تعمیر و توسعه خوابگاه دانشگاه نیز، از نیازهای مبرم ماست. زیرا امکانات کافی ندارد و همیشه شرمنده دانشجویان عزیزمان هستیم؛ مثلا در زمستان‌ها و تابستان‌های کویری قم، سیستم گرمایشی و سرمایشی درستی ندارد.

این نکته را هم عرض کنم: احتیاجات ما فراوان‌اند، اما این‌طور نیست که بین صفر و صد حرکت کنیم و کمک‌های کوچک خیّران عزیز نتواند ما را یاری دهد؛ اگر کسی ۱ میلیون کمک کرد، ۱دانشجو و اگر ۲۰ میلیون کمک کرد، ۲۰دانش‌جو، بیش‌تر می‌توانیم بپذیریم؛ کسانی که می‌توانند مدافعان دین حقیقی و حقیقت دین در منطقه خود باشند.

بنابر آن نسبت حداقلیِ ۸۰ هزار متخصص برای ۸۰ میلیون نفر، باید تعداد بسیار زیادی از دانشجویان سراسر جهان به‌خصوص مناطق محروم را با تخفیف و مزایای بالا جذب کنیم. اما به‌خاطر کمبود امکانات، محدودیت پذیرش داریم.

کمبود نیروی متخصص، محروم ماندن جامعه از معارف والای الهی را به‌دنبال می‌آورد!

بله. خواه‌ناخواه، معارف الهی و فرهنگ راستین کم‌تر به سایر مردم منتقل می‌شود.

فهم روایات، مقدمات زیادی می‌خواهد. علاوه این‌که اخبار جعلی و اسرائیلیات باعث برداشت‌های وارونه از دین، شبهات و حتی خرافه‌پرستی و تعصبات مذهبی می‌شود. در تدریس و انتشار حدیث، چگونه از این خطرات وامی‌رهید؟

اصلا هدف از تأسیس دارالحدیث و آثارش همین

با این‌که ورودی‌های‌مان در سطح متوسط هستند ولی خروجی‌های‌مان با بهترین دانشجویان دانشگاه‌های دیگر رقابت می‌کنند و بیش از ۶۰ درصد آن‌ها در مقاطع بالاتر قبول می‌شوند

سال‌هاست که در حال تدوین درس‌های جدید حدیثی هستیم با این هدف که دانشجو نه چندان اخباری شود که هر حدیث ضعیف و جعلی را در زندگی‌اش وارد کند و نه آن‌گونه در اعتبار احادیث شک کند که به همه آن‌ها بی‌اعتنا شود.

است که هم دامان پاک احادیث را از لکه ننگ اخبار ساختگی و خرافه‌ها بپیراید و هم تحلیل درستی از روایات معتبر ارائه کند.

ما تحت اشراف آیت‌الله ری‌شهری کاری عظیم را آغاز کردیم که شاید خود ما به آن قله نهایی نرسیم. فقط می‌توانیم پایه‌های این کار را بنا بگذاریم.

سال‌هاست که در حال تدوین درس‌های جدید حدیثی هستیم با این هدف که دانشجو نه چندان اخباری شود که هر حدیث ضعیف و جعلی را در زندگی‌اش وارد کند و نه آن‌گونه در اعتبار احادیث شک کند که به همه آن‌ها بی‌اعتنا شود. سعی‌مان بر این است که با ترکیب درس‌های متفاوت و در سطوح مختلف آموزشی-از کارشناسی تا دکترا- خط تعادل را حفظ کنیم.

دانشگاه قرآن و حدیث در میان دانشگاه‌های کشور، چه جایگاهی دارد؟

ما در میان دانشگاه‌های غیرانتفاعی در سطح اول قرار داریم و استقبال‌ها هم زیاد است؛ چندسال متوالی است که رتبه‌های اول و دوم دانشگاه‌های کشور از آن ماست. با این‌که ورودی‌های‌مان در سطح متوسط هستند و نه استعداد درخشان، ولی خروجی‌های‌مان با بهترین دانشجویان دانشگاه‌های دیگر رقابت می‌کنند و بیش از ۶۰ درصد آن‌ها در مقاطع بالاتر قبول می‌شوند.

دارالحدیث با این‌همه آثار و برنامه‌های تأثیرگذار و ماندگار، آن‌گونه که باید و شاید به جهان معرفی نشده است. برای این مهم، چه راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنید؟

با آن‌که معتقدیم مشک آن است که خود ببوید نه آن‌که عطار بگوید، در جهان امروز، باتوجه به کثرت مراکز، اطلاع‌رسانی کاری لازم است. چند راه عمده برای شناسایی‌مان پیشنهاد می‌کنیم:

با دانشجویان‌مان وارد گفت‌وگو شوند و ببینند وضعیت اخلاقی، مهارت زندگی و تخصص‌شان در چه رتبه‌ای است. فارغ‌التحصیلان ما از بهترین اساتید دانشکده الهیات دانشگاه تهران‌اند.

اصلا فضای این مرکز، به شهادت کسانی که در آن رفت‌وآمد می‌کنند، روحانیت خاصی دارد. جوّ این‌جا جوّ دود و دم و دعوا و دشنام و رذائل اخلاقی نیست. دانشجویان‌مان نیک‌اندیشی و نیکورفتاری را پیشه خود ساخته‌اند. این‌ها از عنایات اهل‌بیت علیهم‌السلام به این مجموعه و اهل آن است.

محصولات ما را ببینند. تمامی کتاب‌های اساتید ما در همه دانشگاه‌های کشور تدریس می‌شود؛ وزارت آموزش عالی، تدوین همه دروس حدیثی کل دانشگاه‌ها را به ما واگذار کرده است. یعنی استادان ما به این درجه از فرهیختگی رسیده‌اند که می‌توانند

به همه‌جا، معارف حدیثی را با روش‌های علمی و محققانه عرضه کنند.
مدیریت این مرکز، آیت‌الله ری‌شهری، شخصیتی جامع و کم‌نظیر است؛ هم حافظ کل قرآن، هم مفسر قرآن، هم مجتهد، هم محدّث و به تعبیر آیت‌الله حسینی بوشهری: «علامه مجلسی معاصر» است. از دیگرسو، یک مدیر عالی کشوری است؛ هم وزیر بوده، هم دادستان کل؛ و هم یار دیرین امام خمینی. چنین شخصیتی، هم فرهیختگان و محققان را جذب این مرکز می‌کند، هم بیش از دانش بر بینش و اخلاق دانش‌جویان تأکید می‌نماید. اگر مدیریتی چنین لایق و کارآمد بالای سر دانشجویان باشد، آیا در خروجی‌های آن دانشگاه تردید خواهیم کرد؟

خود قرآن و روایات هم در رفتار دانشجویان تأثیر زیادی دارد.

صدالبته. در روایات هم آمده که خداوند متعال جویندگان علم دین را هدایت می‌کند؛ حتی برخی کسانی که قصدشان از دین‌آموزی چندان خالصانه نیست به‌خاطر حسن انتخاب‌شان، هدایت می‌شوند.

برای جذب حداکثری مشتاقان رشته قرآن و حدیث چه تدارکی دیده‌اید؟

حداکثر تلاش‌مان را به خرج داده‌ایم و با وجود مشکلات اقتصادی مرکز، برای طلاب و دانشجویان مناطق محروم یا مناطقی که شیعیانش در اقلیت‌اند، حمایات مالی و تخفیف‌های زیادی قائل شده‌ایم. هم‌چنین بخش دانشگاه مجازی را با هدف عدالت آموزشی راه‌اندازی کرده‌ایم. مثلا ساکنان مناطق دورافتاده یا بانوان خانه‌دار از راه دور و در کاشانه‌شان، همان بهره آموزشی را می‌برند که دانشجویان حضوری شهرهای بزرگ می‌برند. دروس اساتید برجسته، ضبط می‌شود و بااستفاده از نرم‌افزارها امکان دسترسی به آنان فراهم است. به‌این طریق از نقاط مختلف جهان مانند اروپا و امریکا هم دانشجویانی داریم.

از آن‌جاکه کلام اهل بیت علیهم‌السلام در رشد افراد و جامعه، نقشی سرنوشت‌ساز دارد و چیزی جز قرآن نمی‌تواند با آن برابری کند، برای آموزش عمومی آن به مردم چه تدابیری اندیشیده‌اید؟

آموزه‌های دین منحصر به احکام طهارت و نجاست نیست. پندارها، باورهای قلبی و روابط اجتماعی نیز هستند و باید برای مردم بیان شوند. در این راستا بیش از ۲۰ دوره کوتاه مدت مانند آشنایی با نهج‌البلاغه و احادیث خانواده برگزار کرده‌ایم. در برخی از این دوره‌ها صدها معلم و ائمه جماعت مساجد شرکت کرده‌اند. از کلاس حدیث زندگی، با آن‌که احادیث بسیار ساده‌ای درباره آداب معاشرت در آن تعلیم می‌دادیم، بیش از هر دوره دیگری استقبال شد.

حجت‌الاسلام دکتر رضا برنجکار
قائم مقام رئیس پژوهشگاه قرآن و حدیث

خیّران و محبان اهل بیت علیهم‌السلام نگذارند این مرکز تعطیل شود

حجت‌الاسلام دکتر رضا برنجکار (۱۳۴۲)، از پژوهشگران نمونه فلسفه و کلام اسلامی و غرب است. تحصیلات حوزه را نیز پس از ۷ سال درس خارج به اتمام رسانده. در یک ساعتی که با او نشستیم، انس با قرآن و روایت را در منش او نمایان دیدیم.

ابتدا، جایگاه خود کتاب و سنت را برای‌مان تبیین کنید، تا جایگاه دارالحدیث بیشتر مشخص شود.

پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله دو امانت گران‌بها به ارث گذاشتند و فرمودند: «تا زمانی‌که به این دو تمسک کنید گمراه نخواهید شد؛ یکی قرآن و دیگری اهل‌بیت علیهم‌السلام.» امام‌باقر علیه‌السلام فرمودند: «شرق و غرب را بگردید، هرگز علم درستی نخواهید یافت مگر آن‌چه از ما اهل‌بیت صادر شده باشد.»
آن‌چه از ایشان برای ما باقی مانده، احادیث‌شان است. تفسیر صحیح قرآن نیز آن است که ایشان عرضه کرده‌اند. بدون شناخت این احادیث، شناخت دین در هیچ‌عرصه‌ای ممکن نیست. حدیث اهل‌بیت علیهم‌السلام چشمه جوشانی است که تا قیامت مردم را سیراب می‌کند. ما باید در هر زمانی برای کمال خودمان و جامعه بشری این گنجینه‌ها را استخراج کنیم.

در این سال‌ها، مؤسسات قرآنی و حدیثی زیاد شده‌اند. این مؤسسه چه مزیت‌هایی بر نظایرش دارد؟ آیا تعدد این مؤسسات، موازی‌کاری نیست؟

دارالحدیث، در سال ۷۴ مؤسسه بود. رفته‌رفته به پژوهشکده و دانشکده ارتقا پیدا کرد. اما اکنون مرکز قرآن‌وحدیث است.
تنها مرکز پژوهشی‌حدیثی شیعه در تمام جهان، همین دارالحدیث است. برای نشر معارف، بهتر از این‌جا سراغ ندارم. بله، مراکز حدیثی اهل سنت یا مراکزی که با هدف حمله به شیعه کار می‌کنند، زیادند. مراکز حدیثی دیگر قم، مانند مرکز تخصصی حدیث و انجمن حدیث را خود ما تأسیس کرده‌ایم. مرکز تحقیقاتی نرم‌افزاری نور نیز از تمام آثار ما استفاده می‌کند. اساتید دانشگاه و طراحان رشته‌های قرآن و حدیث، کلام شیعه و نهج‌البلاغه هم از پژوهشگران هستند.

کار شما چه مزیت‌هایی بر کار گذشتگان دارد؟

پژوهش‌های ما بنیادین و حساس است، یا سابقه ندارد، یا کم‌سابقه است. تاکنون فقط چند تفسیر حدیثی نگاشته شده که ناقص‌اند؛ مثلا در تفسیر برهان درباره عالم ذرّ، ۲۰ حدیث آمده، ولی بنده ۲۰۰ حدیث پیدا کرده‌ام. آن‌ها امکانات امروزی را در اختیار نداشته‌اند. ما می‌توانیم ده‌ها برابر گذشتگان کار انجام دهیم. بااین حساب، خبرهای واحد زیادی تبدیل به خبر متواتر می‌شوند.
به‌علاوه، بسیاری از روایات، موضوعی است و با کلیدواژه و جست‌وجوگر نرم‌افزار نمی‌شود آن‌ها را به‌دست آورد. فقط متخصصانی که به کار اشراف دارند، می‌توانند آن‌ها را پیدا یا به‌هم مرتبط کنند. بله. واقعا کار اجتهادی انجام می‌دهیم. کار ما فقط جمع‌آوری روایت نیست.

در این عصر، شبهات ضدشیعه فراوانی منتشر می‌شود؛ برای پاسخ‌گویی به آن‌ها چه‌کارهایی کرده‌اید؟

غربی‌ها، مستشرقان، وهابیت و روشن‌فکران با تمام توان، درباره اصل و محتوای احادیث شبهه‌پراکنی می‌کنند؛ اگر نتوانیم به این شبهات پاسخ دهیم، هم شیعه محو می‌شود، هم به‌فرموده پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله «اگر اهل‌بیت علیهم‌السلام نباشند، از اسلام فقط یک نام باقی خواهد ماند.» زیرا آل‌الله، با تفسیر درست قرآن، اسلام را حفظ می‌کنند. مهاجمان با حذف میراث آل‌الله می‌خواهند قرآن را تحریف معنوی کنند. میلیون‌ها میلیون دلار سرمایه‌گذاری کرده‌اند و شب و روز مشغول‌اند. وظیفه دانشجویان‌شان فقط شبهه‌افکنی است. کتاب‌های شیعه را تجزیه و جزء‌به‌جزء، اشکال می‌کنند.

پژوهش‌های ما بنیادین و حساس است، یا سابقه ندارد، یا کم‌سابقه است.

اگر نتوانیم راه درست را نشان دهیم، برداشت‌های انحرافی آن‌ها از قرآن و روایت، جایگزین خواهند شد و مردم را گمراه خواهند کرد. با این امکانات کم فقط توانسته‌ایم به شبهات سال‌ها پیش آن‌ها پاسخ بدهیم.

آیا مسائل علوم مختلف را به قرآن و سنت تزریق می‌کنید یا ملاک‌های قرآن و سنت را استخراج می‌کنید تا درستی و نادرستی علوم، با معیارهای الهی، سنجیده شود؟

بنای ما در تمام زمینه‌ها مانند اعتقادات، شبهات، اخلاق و تاریخ، بر این است که نظر کتاب و سنت را درباره آن‌ها، بازگو کنیم؛ اگر چیزی نیافتیم، سراغ منابع دیگر برویم.
مسائلی که در احادیث مطرح شده، بسیاراند اما گوشه قفسه‌ها خاک می‌خورند. باید آن‌ها را با روشی علمی و امروزی، جمع‌آوری و تشریح کرد. به‌عنوان نمونه، اخلاق هتل‌داری را منتشر کرده‌ایم؛ موضوعی کاربردی و آماده استفاده. یا گروه روان‌شناسی ما، روان‌شناسی مثبت‌گرا را مبتنی بر حدیث، طراحی کرده‌اند که درحال تکمیل است. این رشته، در غرب هم وجود دارد اما نه مبتنی بر حدیث. دانش‌نامه عقاید اسلامی چاپ کرده‌ایم، نمونه قابل توجه دیگری است.
روزی، در کنفرانسی بین‌المللی در خارج کشور، به نقل و بررسی احادیث محیط زیست پرداختیم؛ همه‌شان حیرت‌زده شدند!

کمبود یا نبود بودجه کافی، چه ضربه‌هایی به دارالحدیث زده است؟

بسیاری از پروژه‌های ما تعطیل شده‌اند؛ می‌خواستیم دیدگاه اهل‌بیت علیهم‌السلام را درباره عرفان، تصوف و عرفان‌های نوظهور جمع‌آوری می‌کردیم؛ موافقان و مخالفان عرفان، از این‌طرح استقبال کردند اما بودجه نرسید و متوقف شد.
اگر حمایت بشویم این مرکز می‌تواند بهتر اداره شود. امیدواریم، خیّران و محبان اهل‌بیت علیهم‌السلام نگذارند این مرکز تعطیل شود. در هرموضوعی به ما سفارش بدهند و پشتیبانی کنند، آماده‌ایم.

اگر حمایت بشویم این مرکز می‌تواند بهتر اداره شود. امیدواریم. خیّران و محبان اهل‌بیت علیهم‌السلام نگذارند این مرکز تعطیل شود.

موقوفات و خیرات باید در جهت تربیت نسل متدین متمرکز شود

حجت‌الاسلام دکترمحمدتقی سبحانی‌نیا
معاون فرهنگی هنری دارالحدیث

همه ما با دیدن آثار فاخر هنری معاونت فرهنگی هنری دارالحدیث شگفت‌زده شدیم و زبان به تحسین گشودیم. حجت‌الاسلام دکترمحمدتقی سبحانی‌نیا، هم خوش‌صحبت بود، هم درد دل‌های زیادی با خیّران داشت و هم محبت کرد و چند کتاب لذت‌بخش به ما اهدا کرد.

اول برویم سراغ نیازها.

در این مرکز، ایده‌ها و محتوای غنی علمی و دینی موجود است. با بودجه و نیروی انسانی بیشتر، می‌توانیم طیف وسیعی از جامعه را پوشش دهیم. مثلا همین مجموعه‌های کودک‌مان که از آمریکا برای ترجمه‌اش درخواست کرده‌اند. همین امسال ۲۰ کتاب کودک درباره این‌که خدا کجاست؟ صفات خدا چیست و... منتظر چاپ‌اند.

آیا سفره افطاری انداختن و حتی مسجدسازی اثرگذارتر است یا کتاب حدیثی که چند نسل را تربیت می‌کند؟ اصلا قابل مقایسه نیستند. قدم اول در تعالی تمدن، نشر آثار فاخر معرفتی برای تعلیم کودکان تا بزرگسالان است. موقوفات، نذورات و خیرات مردم باید در این حوزه متمرکز شود.

و اما مرحله توزیع؛ محاسن ما در راه تولیدات‌مان سفید شده، حال اگر این‌ها در قفسه بمانند و خاک بخورند به دست مخاطبان نرسند، زحمت‌های‌مان به‌هدر می‌رود؛ طلاب و دانشجویان و حتی کتابخانه‌ها! قدرت خرید کتاب را ندارند؛ یعنی می‌خواهند ولی نمی‌توانند. با مخارج دانشگاه و خوابگاه و زندگی، پولی نمی‌ماند که حتی کتاب درسی‌شان را بخرند. بعد می‌گوییم چرا دانشجویان کم‌سوادند یا کتاب نمی‌خوانند!

راه‌های تعامل با خیّران بسیار است. مثلا در تیزرهای‌مان می‌توانیم حامیان مالی را تبلیغ کنیم یا در سود مشارکت کنیم؛ به طلاب و دانشجویان بن کتاب بدهند؛ هزینه تحقیق و تولید را متقبل شوند؛ کتابخانه‌ها را مجهز کنند و... .

این یعنی با یک تیر چند نشانه را زدن! نه ناشر زمین می‌خورد نه محقق؛ اثر، بی‌مصرف نمی‌ماند و مخاطب هم سود معنوی‌اش را می‌برد.

مانع مهمی وجود دارد که کار شما با ضد تبلیغ‌های گسترده‌ای روبه‌روست!

بله. گزارشی از شبکه‌های ماهواره‌ای پخش شد که یک ری‌شهری است و یکی دو نفر مثل سبحانی‌نیا، ۳ میلیارد بودجه می‌گیرند و کاری هم نمی‌کنند. در حالی‌که اولا قرار بوده ۳ میلیارد کمک کنند و نکرده‌اند. ثانیا دارالحدیث ۳ نفر نیست، بیش از ۵۰۰ نفر کارمند و پژوهشگر دارد و حدود ۵ هزار دانشجو با بخش‌های متعدد و تولیدات فراوان و مهم فرهنگی و اخلاقی. ثالثا این پول‌ها در برابر این همه برنامه و آن همه حملات فرهنگی، عددی نیست.

باوجود فعالان بی‌شمار عرصه نشر کتب فرهنگی و هنری، این معاونت چه ضرورتی را احساس کرده است؟

هدف ما فقط تولید کتاب نیست. زیرا اگرچه کتاب‌های تخصصی پژوهشگاه دارالحدیث، ارزش بالا و جایگاه والایی دارند، اما مناسب سطح عموم

مردم نیستند. فرهنگ‌سازی اخلاقی جامعه جهانی، هدف دارالحدیث است. ازدیگرسو، خلأ شدیدی که در حوزه فرهنگ و هنر احساس می‌شود، خلأ آثاری است که هم با مبانی قرآنی و حدیثی باشند، هم از چنان کیفیت بالایی برخوردار باشند که بتوانند نظر اقشار مختلف را جلب کنند.

بنابراین، معاونت فرهنگی‌هنری، بازتولید و عمومی‌سازی آن آثار تخصصی را بر عهده گرفته و طبعا باید تمام مقاطع سنی را پوشش دهد.

فقط در حوزه کتاب؟

خیر. با امکانات کمی که در اختیار داریم، در چند قالب فعالیت می‌کنیم.

قدم اول در تعالی تمدن، نشر آثار فاخر معرفتی برای تعلیم کودکان تا بزرگسالان است. موقوفات، نذورات و خیرات مردم باید در این حوزه متمرکز شود

مثلا ۲۰۰ متن از آیات و روایات و ادعیه، انتخاب کرده‌ایم و تاکنون ۵۰ تابلوی خوشنویسی ازآن‌ها تولید شده است. این تابلوها در نمایشگاه‌های مختلف عرضه شده و شیفتگانی هم پیدا کرده است. پوسترشان را نیز به اداره‌ها و سازمان‌ها فرستاده‌ایم.

انصافا هم تولیداتی مرغوب و شایسته رقابت بین الملل اند!

تولیدات ما خود شاهد بر این هستند که با بودجه‌ای اندک، تا چه مرتبه‌ای از کیفیت محتوایی و قالب، پیش رفته‌ایم. مصطفی رحمان‌دوست، درباره کتاب‌های کودک‌مان اذعان کرد: «این کتاب‌ها یک سر و گردن نه، بلکه ده سر و گردن از کتاب‌های

قالب اول: آثار مکتوب؛ در ۴ سال، بیش از ۱۰۰ کتاب منتشر کرده‌ایم.

قالب دوم: نرم‌افزارهایی چندرسانه‌ای که از بخش‌های گوناگونی تشکیل و برای نوجوانان و جوانان طراحی شده‌اند؛ مانند نرم‌افزار ثارالله که استقبال زیادی از آن شد.

قالب سوم: تولیدات رسانه‌ای؛ مانند کتاب صوتی رمان نشان سرخ به قلم آقای آبروی؛ مجله صوتی اخلاق سفر؛ تیزرهای کوتاه «روایت زندگی» و «حکایت زندگی» که ناظر به آسیب‌های اجتماعی و روش‌های مقابله با آن است و از شبکه‌های مختلف صداوسیما، آپارات و... پخش شده و بازدیدهای میلیونی دارد.

قالب چهارم: هنرهای تجسمی و خوشنویسی است.

یکی از مشکلات بزرگ هنرمندان، مشخص نبودن خط قرمزها و حتی دیدگاه دین درباره هنر است؛ هیچ فتوای فقهی و بازنگری در احکام هنر هم بدون جمع‌آوری، دسته‌بندی و تحلیل آیات و روایات این باب ممکن نیست.

تولیدی در قم بالاتر است و افتخار منشورات ویژه کودک در قم محسوب می‌شود.»

یکی از مشکلات بزرگ هنرمندان، مشخص نبودن خط قرمزها و حتی دیدگاه دین درباره هنر است؛ هیچ فتوای فقهی و بازنگری در احکام هنر هم بدون جمع‌آوری، دسته‌بندی و تحلیل آیات و روایات این باب ممکن نیست. این‌طور نیست؟

وظیفه این بخش، عمومی‌سازی آثار دارالحدیث در قالب هنر است. این‌کار، تئوری و مبانی است که مربوط به پژوهشگاه می‌شود و البته از مسائل مهم بوده و در حال انجام است.

حجت‌الاسلام علی‌رضا بهرامی
مدیر امور بین‌الملل دارالحدیث

هرکسی به هرشکلی می‌تواند به این مجموعه یاری رساند

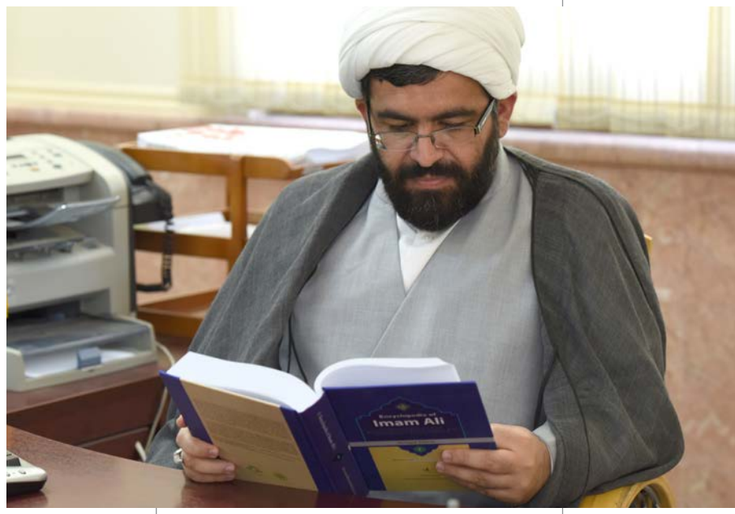

گفت‌وگو با حجت‌الاسلام علی‌رضا بهرامی؛ مدیر امور بین‌الملل دارالحدیث، هم مایه نشاط بود، هم مایه اندوه. نشاط از آن جهت که کوشش‌های بایسته و شایسته دارالحدیث در این بخش کم نبود و اندوه از آن جهت که آن‌چنان راه درازی در پیش است که بدون یاری پیوسته توانگران ممکن نمی‌نماید.

بخش بین‌الملل، چه وظایفی را به عهده گرفته است؟

دو رسالت مهم این بخش، ترجمه آثار مؤسسه به زبان‌های خارجی و روابط بین‌المللی است.

در حوزه روابط بین‌المللی، با شخصیت‌های مؤثر ادیان، دانشگاه‌ها و نهادهای معتبر اسلامی و غیراسلامی مرتبط هستیم که مجموعه اطلاعات آن‌ها در نرم‌افزار مدیریت روابط امور بین‌الملل دارالحدیث، گردآوری شده و امکان برقراری ارتباط‌های چندرسانه‌ای برای همه آن مراکز و افراد فراهم است.

در حوزه ترجمه، با توجه به استقبال‌های بین‌المللی، تاکنون بیش از ۱۴۸عنوان کتاب به ۲۴ زبان ترجمه و با همکاری برخی مراکز معتبر خارج کشور منتشر کرده‌ایم.

واکنش غربی‌ها در برابر قرآن و حدیث چگونه است؟

ماهیت اصلی قرآن و حدیث برای همه ادیان و مذاهب، جذابیت ویژه‌ای دارد؛ خاصه در سال‌های اخیر که مشتاق‌اند بدانند قرائت شیعه از اسلام و جهان کنونی چیست؟ مثلا حکمت‌نامه عیسی‌بن مریم علیه‌السلام با این‌که به ۹ زبان ترجمه شده، درخواست‌های فراوان برای ترجمه‌های بیشتر دارد. یا مثلا در کنفرانس سالانه ژورنال الجامعه، اساتید دانشگاه سونان اندونزی، از پژوهشگران ما خواستند قدری بیشتر بمانند تا با یکدیگر بیشتر مراوده علمی کنند؛ یا دانشگاه کمینیوس اسلواکی پس از کنفرانس آرای اسلام درباره ادیان، برگزاری دوره‌های شیعه شناسی را از ما خواستار شدند.

روشن است این مؤسسه، اهمیت فوق‌العاده‌ای در شناساندن شیعه، گفت‌وگوی ادیان، وحدت مذاهب و صلح جهانی دارد. چرا هنوز منزلت آن برای همگان چندان‌که باید شناخته شده نیست؟

بله. رهبری هم در یکی از دیدارها فرمودند: «دارالحدیث هنوز در سطح بین‌المللی ناشناخته مانده است». ما آثار مهم فراوانی تولید کرده‌ایم ولی این‌ها قرآن‌های بی‌پیغمبرند. حضور ما در عرصه جهانی، یاری‌رسانی همگانی است.

می‌خواهم ضمن بیان عملکردها، نیازمندی‌ها و مخارج را هم ذکر کنید تا خیّران، خلأها را شناسایی کنند. رفت‌وآمدها چگونه انجام می‌شود؟

هر از چندگاه، دانشمندان و گردشگرها برای بازدید به این‌جا می‌آیند. متقابلا گاهی ضروری است که ما هم در همایش‌های علمی و جهانی، حاضر شویم. در عین حال به‌یاد ندارم دارالحدیث تمام مخارج سفر را داده باشد، تنها در مواردی مانند خرید بلیط مشارکت می‌کند. باقی خرج سفر از طرف خود همایش‌ها، برخی خیّران، رایزنی یا حتی هزینه‌های شخصی تأمین می‌شود. با وجود تمام مراقبت‌ها و حداکثر صرفه‌جویی‌مان در بیت‌المال، این فعالیت‌ها هزینه‌های زیادی می‌طلبند.

دوره‌های کوتاه‌مدت را در خارج هم برگزار می‌کنید؟

بله. با زبان‌های سه‌گانه عربی، فارسی، انگلیسی. کشورهای مختلف برای آن، بارها از ما دعوت کرده‌اند. این‌جا هم مشکلات اجرایی وجود دارد؛ مثلا اگر استاد دوره، بومی منطقه نباشد، با توجه به نوسانات ارزی اخیر، پول زیادی می‌خواهد. البته گاهی اگر دعوت کنند، خود کشور مقصد، مخارج را می‌پردازد. اگر هم بخواهیم از بومیان، میزبانی کنیم هزینه‌ها دوچندان می‌شود.

یک خطا در ترجمه احادیث که شناسنامه ما محسوب می‌شود، ممکن است پیامدهای بین‌المللی ناگواری در پی داشته باشد. چه معیارها یا موانعی در کار است؟

حساسیت بالای ترجمه منابع شیعی و استقبال ادیان گوناگون از آن، مسئولیت ما را بسیار سخت کرده است. مترجمان ما معمولی نیستند، آن‌ها باید هم زبان مادری‌شان زبان مقصد باشد، هم مسلط بر عربی باشند.

علاوه این‌که فرهنگ‌ها متفاوت‌اند؛ مثلا بعضی احادیث، مناسب با فرهنگ یا زمان و مکان خاصی بیان شده‌اند و در جاهای دیگر خوشایند به نظر نمی‌رسند. گذشته از این که فهم خود احادیث و شرح آن‌ها نیاز به تخصص و تفقه دارد. پس باید هم مترجمان ما با علوم اسلامی آشنایی بالایی داشته باشند و هم کنترل و ارزیابی دقیق ترجمه، برای به حداقل رساندن خطاها صورت بگیرد.

پرواضح است به‌راحتی نمی‌توان چنین مترجمانی یافت و دست‌مزدشان هم بالاست. در بعضی از زبان‌ها فقط یک مترجم وجود دارد. البته وقتی اثری با این شرایط تولید می‌شود، بسیار مرغوب و باکیفیت است.

مشکلات دیگری هم در این زمینه وجود دارد. مثلا در پاکستان، گویش‌های فراوانی داریم، آن‌ها ادبیات واحد ندارند. یا مثلا برگردان دقیق احادیث عربی که زبانی گسترده و کهن است به زبان روسی، که ادبیاتی دویست ساله دارد، امکان‌پذیر نیست.

پس همین مترجمی و حتی اسکان‌دادن در داخل و خارج هم می‌تواند خیّرانه انجام شود!

بله. کمک‌ها منحصر به پول نیست. هر کسی به هرشکلی می‌تواند یاری برساند.

در صدد اجرای چه پروژه‌هایی هستید؟

نرم‌افزار مجموعه سخنرانی‌ها و گفتارهای رادیو ندای اسلام، توضیح و شرح منتخب میزان‌الحکمه، نرم‌افزار اندرویدی آثار دارالحدیث به اندونزیایی، در مجموع ۴۰ عنوان کتاب حتی کتاب‌های کودک و نوجوان، در دستور کار ماست و فقط منتظر تأمین اعتبار بودجه‌ایم.

رهبری هم در یکی از دیدارها فرمودند: «دارالحدیث هنوز در سطح بین‌المللی ناشناخته مانده است». ما آثار مهم فراوانی تولید کرده‌ایم ولی این‌ها قرآن‌های بی‌پیغمبرند. حضور ما در عرصه جهانی، یاری‌رسانی همگانی است

گاهی حدیثی، سال‌ها تو را در فکر فرو می‌برد و زندگیت را ازین‌رو به آن‌رو می‌کند و اگر آن را درست دریافته و به‌کار بسته باشی تأثیراتش را در سراسر وجودت خواهی یافت

حساسیت بالای ترجمه منابع شیعی و استقبال ادیان گوناگون از آن، مسئولیت ما را بسیار سخت کرده است. مترجمان ما معمولی نیستند، آن‌ها باید هم زبان مادری‌شان زبان مقصد باشد، هم مسلط بر عربی باشند

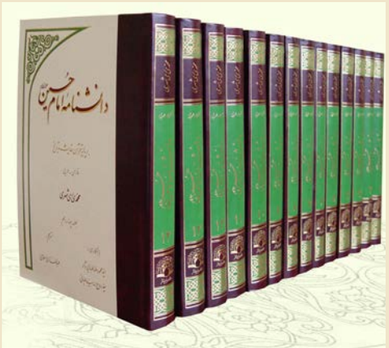

در جست‌وجوی کیمیای هستی

آثار دارالحدیث نیاز به تعریف و تمجید ندارند؛ گرچه بزرگان و اندیش‌وران بسیاری به شایستگی و بایستگی آن‌ها معترف‌اند. کافی است مثلا دانش‌نامه امام حسین علیه‌السلام یا امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف را باز کنی. خواهی دید گاهی، صبح شروع به خواندنش کرده‌ای و نیمه‌شب سر رویش گذاشته‌ای و خوابیده‌ای یا شب تا صبح، تو را مشغول خود کرده است. بی‌آن‌که شب امتحانی باشد و از ترس نمره و مدرک آن را بخوانی یا رمانی باشد که به ماجراهای خیالی و لذت زودگذرش عطشی کاذب پیدا کرده باشی.

گاهی حدیثی، سال‌ها تو را در فکر فرو می‌برد و زندگیت را ازین‌رو به آن‌رو می‌کند و اگر آن را درست دریافته و به‌کار بسته باشی تأثیراتش را در سراسر وجودت خواهی یافت.

تو را نمی‌دانم اما برای من یکی که همیشه کتاب‌های دارالحدیث رؤیا بوده؛ نه فقط به‌خاطر قیمت‌شان، به‌خاطر ارزش‌شان. اصول کافی دارالحدیث، تا مراتبی، تو را از مراجعه به شروح و حتی لغت‌نامه‌ها بی‌نیاز می‌کند. دانشنامه‌ها هر موضوعی را که راجع به آن امام بخواهی دارند؛ درس‌نامه‌هایش، موضوعات بکر و بسیار مهمی را با زبانی ساده اما محققانه بیان کرده‌اند.

خواندن این کتاب‌ها برای من یکی که رؤیاست؛ برای تو چه‌طور؟

حجت‌الاسلام پناهی؛ مدیر حوزه‌علمیه شهرری

خیّران، از طلبه‌های با استعداد حمایت کنند

بدون این‌که بدانم، درست سر موقع، از این حوزه بازدید کردم: دوره اول نظام آموزشیِ ۷ساله به پایان رسیده، خروجی‌ها و تولیداتش را عرضه کرده، دوماهی است که اصلاحیه و تأییدیه نهایی را از مرکز مدیریت حوزه دریافت کرده و بالأخره اکنون در آستانه ترویج و تبلیغ در حوزه‌های سراسر کشور است.

تا دیروز اگر کسی از من مشورت می‌گرفت که وارد حوزه بشود یا نه؟ می‌گفتم، در کنار شغل‌تان هرروز ساعتی را به علوم اسلامی اختصاص بدهید؛ همان‌گونه که اصحاب ائمه علیهم‌السلام چنین بوده‌اند. لطف کنید، وارد نظام حوزه نشوید، وگرنه می‌ترسم پشیمان شوید!

اما امروز، با خیال آسوده سفارش می‌کنم: یا به این حوزه بیایید یا به دانشگاه قرآن و حدیث بروید. وگرنه می‌ترسم پشیمان شوید!

حجت‌الاسلام ناصر پناهی، از سال ۷۰ تا ۸۸ معاون آموزش حوزه علمیه شهرری بوده و از سال ۸۸ تاکنون مدیریت این حوزه و دبیری مدیران حوزه‌های علمیه تهران را برعهده دارد؛ و از سال تحصیلی ۸۹-۹۰ نظام آموزشی بنیان مرصوص را در این حوزه اجرا کرده است.

خیّران، چه‌کمک‌هایی به حوزه‌علمیه شهرری می‌توانند کنند؟

اگر کسی بتواند طلبه شود، خب در این زمانه و در استان تهران، واجب است بیاید. تعداد روحانی‌ها نسبت به جمعیت، هیچ است. مساجد خالی می‌مانند و کودکان و جوانان تربیت اسلامی نمی‌شوند. حالا اگر کسی به هر دلیلی نتوانسته طلبه شود ولی می‌تواند از طلبه‌ای حمایت مالی بکند، این کار، کاری بزرگ و ارجمند است؛ طلبه‌ها با این شهریه کم و اوضاع اقتصادی، نمی‌توانند درست درس بخوانند و حتی زندگی کنند.

مرکز مدیریت حوزه که نظامی آموزشی را در کنار نظام خود نمی‌پذیرد، نظام آموزشی ما را تأیید کرد. کسانی که خبر دارند می‌دانند، این اتفاق، به معجزه می‌ماند.

ارزش انسان از آجر و دیوار، بالاتر است. ولی انسان‌بودن به‌معنای رایجش، کافی نیست؛ این‌که مثلا به دیگران احترام بگذارد یا دروغ نگوید امری بدیهی است. مرتبه انسان کامل و تمدن متعالی، بیش از این‌هاست. هدف ما تربیت انسان‌های کامل و جامعه وارسته است. بنابراین، اگر خیّران، از طلبه‌های خوش‌استعداد و خوش‌اخلاق حمایت کنند، علامه‌طباطبایی‌ها و شیخ انصاری‌ها پیدا می‌شوند که هر کار خیری می‌کنند، ثوابش به آن خیّر هم می‌رسد.

خیّران باید پا جای پای کسانی چون حضرت خدیجه علیهاالسلام بگذارند و در راه اسلام و رشد فکری انسان‌های موحد، قدم بردارند.

با چه مشکلاتی رو به رو هستید؟

هرمشکل مالی که بر آستان سایه بیاندازد، بر این‌جا هم سایه می‌اندازد. مجبوریم برنامه‌های‌مان را محدود کنیم و اساتید کم‌تری دعوت کنیم، طلبه‌های کمتری بپذیریم و از این قبیل موارد.

حوزه‌علمیه شهرری همان حوزه علمیه برهان است؟

خیر. حوزه شهرری، از سال ۷۲ زیرنظر آستان قرار گرفته و حوزه علمیه برهان که باید بازسازی می‌شد، در همان‌سال‌ها، با آن ادغام شد.

این‌جا قبلا ۴۰۰ نفر ظرفیت داشت ولی به‌علت تأسیس حوزه خواهران و طرح توسعه حرم، به ۳۰۰ نفر کاهش پیدا کرد. سال گذشته، ۱۵۵ طلبه از پایه ۱ تا ۱۰ و ۵۰ طلبه درس خارج در این‌جا مشغول به تحصیل بودند.

نظام آموزشی‌تربیتی بنیان مرصوص چه تفاوتی با سایر طرح‌ها و دوره‌های رایج در حوزه علمیه دارد؟ آیا نظامی جدید محسوب می‌شود؟

این نظام از طرح‌های تحول‌گراست که مقام معظم رهبری آن را پسندیدند و بررسی و توسعه آن را در تهران دستور دادند.

در حوزه‌های علمیه، محور اصلی برنامه‌ها با درس‌هایی مانند فقه و اصول است. طرح‌ها و دوره‌های آموزشی و تربیتی، در آن، درس‌های جنبی یا فعالیت‌های فوق برنامه، محسوب می‌شوند. به‌عبارتی دیگر، هرکدام‌شان ساز خود را می‌زنند و طلبه نمی‌تواند بین همه آن‌ها جمع کند و این جزیره‌های دور از هم را به‌هم بچسباند. حتی به‌قول رهبری، طبق این نظام، می‌توان تا اجتهاد رسید و یک آیه یا یک حدیث را هم نخواند.

ما با هدف تربیت طلبه‌هایی مسلط در علوم وحیانی و وارسته و مؤثر در نظام اسلامی، برنامه‌ای را طراحی کرده‌ایم که تکیه‌گاهش کتاب و سنت باشد و تمام آن‌چه یک‌طلبه، تا درس خارج به آن نیاز دارد، در آن بگنجد. پس تنها یک طرح گذرا یا دوره نیست؛ یک‌نظام جامع برای آموزش و تربیت طلبه است.

شعار ما ۱۴۴۰ دقیقه است. یعنی طلبه‌ها تمام وقت‌شان را به ما سپرده‌اند و ما هم برای تمام وقت‌شان برنامه‌ریزی کنیم. نه این‌که فقط درس بخوانند. استراحت و تفریح و ورزش تا کلاس و پژوهش و اردوی علمی را در برنامه‌ریزی لحاظ کنیم تا به بهترین شیوه از وقت‌شان استفاده کنند.

از خصوصیات این نظام جامع بیش‌تر برای‌مان بگویید.

اول این‌که: دوره‌اش ۷ ساله است نه ۱۰ یا ۱۲ ساله.

دوم: ۲۵۰ روز درسی است نه ۱۸۰روز.

سوم: بین برنامه‌ها هماهنگی و سنخیت برقرار است. یعنی اگر حدیث می‌خوانند، مطابق نیازشان و با درس‌های‌شان مرتبط است؛ نه این‌که مثلا احکام خمس و زکات بخوانند و درکنارش حدیث عقل و جهل یا نامه امام‌علی علیه‌السلام به مالک اشتر. بلکه همان احادیث احکام فقهی، اعتقادی و اخلاقی مرتبط با درس را می‌خوانند.

به‌علاوه، وقتی برنامه‌ها هماهنگ باشند، استاد هر درس می‌داند طلبه چه مطالبی را آموخته و از مباحث تکراری اجتناب می‌کند.

چهارم: فنون و هنرهای گوناگون در این برنامه گنجانده شده؛ مثل: روش تبلیغ، خوشنویسی، ادبیات فارسی، مکالمه عربی و انگلیسی، طب، روش تحقیق، نقد فیلم، تاریخ ایران و جهان.

طلبه‌های ما تا آخر دوره، تمام مفردات قرآن، نهج‌البلاغه، صحیفه و پنج شش جلد از وسائل‌الشیعه را از اساتید یاد می‌گیرند.

پنجم: استادان اخلاق دائمی و پرونده مشاوره برای هرطلبه

ششم: ارزیابی‌های همه‌جانبه و پیوسته از بازخورد برنامه‌ها، رضایت طلبه و میزان پیشرفتش، کارنامه طلبه.

در این نظام، امتحان، بخشی از یادگیری است نه مچ‌گیری؛ و منحصر به کتبی یا شفاهی نیست بلکه پژوهش و فعالیت مستمر و جزآن را هم شامل می‌شود.

هفتم: نظام سلامت هم از کارهای اصلی ماست؛ چه نظری، چه عملی مثل: طب، ورزش، تغذیه، آزمون سلامت و پرونده پزشکی. این طرح را سال‌ها پیش اجرا و به حوزه هم پیشنهاد کردیم و از برنامه‌های مرکز خدمات شده است.

خیلی از مؤسسات، برنامه‌های خوبی می‌چینند ولی ثمره‌ای ندارد. از متخصصان فن هم استفاده نمی‌کنند؛ مثلا بعضی جاها مشغول ترجمه قرآن‌وحدیث به زبان‌های دیگر شده‌اند، درحالی‌که با مرکز قرآن‌وحدیث با آن سابقه درخشان ۳۰ ساله و پژوهشگران برجسته‌اش ارتباطی ندارند. شما برای بالابردن کیفیت آموزش‌های‌تان چه کرده‌اید؟

غیر از رهبری، حمایت‌های آیت‌الله ری‌شهری هم خیلی مؤثر بود؛ آیت‌الله بوشهری گفت، ۱۴مزیت در برنامه شما هست که در برنامه‌های حوزه نیست؛ حاج‌شیخ حسین انصاریان تعجب کرده بود که چه‌طور این‌همه کار انجام می‌دهیم؛ آیت‌الله رشاد، حاج‌آقای پناهیان و دیگران آمدند و با طلبه‌ها و اساتید ما حضوری بحث کردند و به این‌نتیجه رسیدند که خیلی خوب است

هدف ما تربیت انسان‌های کامل و جامعه وارسته است. بنابراین، اگر خیّران، از طلبه‌های خوش‌استعداد و خوش‌اخلاق حمایت کنند، علامه‌طباطبایی‌ها و شیخ انصاری‌ها پیدا می‌شوند که هر کار خیری می‌کنند، ثوابش به آن خیّر هم می‌رسد

ما برای هر درس، از مراکز تخصصی‌اش مشورت گرفته‌ایم؛ مثلا همان قرآن و حدیث را از دارالحدیث، تبلیغ را از مراکز تخصصی تبلیغ، هنر و همین‌طور سایر برنامه‌ها. اساتیدمان نیز با تجربه و کارکشته‌اند.

طراح این نظام جامع، خودتان بوده‌اید؟

خیر. حجت‌الاسلام سید مسعود موسوی و گروهش بودند. ایشان، هم طلبه فاضلی است؛ هم خوشنویس ماهری، هم در تدوین کتاب‌های درسی آموزش و پرورش چندسالی فعالیت کرده است.

طرح‌شان را به ما ارائه کردند؛ چندباری بازبینی شد و از سال تحصیلی ۸۹-۹۰ آغاز شد.

با توجه به این‌که اولین دوره ۷ ساله، به اتمام رسیده، آیا خروجی قابل ملاحظه‌ای عرضه کرده‌اید یا به موفقیت خاصی نائل شده‌اید؟

بله. بارها. طلبه‌های‌مان، در جشنواره علامه حلی، رتبه دوم سراسری و رتبه اول استانی را کسب کرده‌اند؛ فصل‌نامه ما رتبه سوم کشوری را به‌دست آورد؛ چندباری مقالات‌مان در سطح استان تهران برگزیده شده‌اند؛ ۲۵ استاد تربیت کرده‌ایم؛ گروه تحقیق اقتصادی‌مان بیش از ۳۰۰ کتاب اقتصادی و ۱۰۰ هزار روایت را بررسی و نمایه‌زنی کرده‌اند؛ قانون اساسی را بازخوانی و بحث و بررسی نموده‌اند؛ با نظارت اساتید کتاب‌های تمرینی و جزوه‌های درس‌شان را تهیه و چاپ کرده‌اند؛ ۱۵پایان‌نامه تأیید شده مرکز مدیریت را به انجام رسانده‌اند.

نظر مرکز مدیریت حوزه و علما دراین‌باره چه بوده است؟

مرکز مدیریت حوزه که نظامی آموزشی را در کنار نظام خود نمی‌پذیرد، نظام آموزشی ما را تأیید کرد. کسانی که خبر دارند می‌دانند، این اتفاق، به معجزه می‌ماند.

البته تا قبل از آیت‌الله اعرافی، به‌عنوان فوق برنامه پذیرفته بودند؛ ما تا سال پنجم توانستیم با برنامه آن‌ها پیش برویم، ولی از آن به بعد، برنامه‌های ما با مرکز مدیریت قابل جمع نبود؛ با روی کارآمدن آقای اعرافی، گشایش‌های زیادی برای‌مان حاصل شد.

غیر از رهبری، حمایت‌های آیت‌الله ری‌شهری هم خیلی مؤثر بود؛ آیت‌الله بوشهری گفت، ۱۴مزیت در برنامه شما هست که در برنامه‌های حوزه نیست؛ حاج‌شیخ حسین انصاریان تعجب کرده بود که چه‌طور این‌همه کار انجام می‌دهیم؛ آیت‌الله رشاد، حاج‌آقای پناهیان و دیگران آمدند و با طلبه‌ها و اساتید ما حضوری بحث کردند و به این‌نتیجه رسیدند که خیلی خوب است.

۲سال طول کشید تا بازرسان مرکز، ما را تأیید کنند. اشکالاتی داشتند، ۲ ماه پیش اصلاح‌شان کردیم؛ برای درس‌های تخصصی هم کد درسی تعبیه شد که مدرک گذراندن آن است.

بی‌تعارفِ بی‌تعارف

وقتی از خودم می‌پرسم: فلان مؤسسه یا فلان نهاد فرهنگی، چه گلی به سر ما زده و چه خیر دنیایی یا آخرتی برای‌مان به ارمغان آورده، می‌گردم و می‌گردم ولی بی‌تعارفِ بی‌تعارف: گاهی پاسخی نمی‌یابم.
حرف آن استادمان یادم نمی‌رود که می‌گفت: «اگر فرزند مرجع تقلید، مرجع تقلید شود هنری نکرده است او باید علامه دوران شود و فراتر از پدرش باشد؛ چون سکوی پرشی دارد که دیگران ندارند.»
حالا امروز، خبر یکی از حوزه‌های علمیه را می‌خواندم؛ همسن دارالحدیث است؛ با تمام امکانات آموزشی و اسکانی؛ و اتفاقا با کمک خیّران ساخته شده است. با خودم گفتم: با این همه امکانات، باید دست‌کم۵۰تایی مجتهد همه‌فن‌حریف یا محققان برجسته‌ای در این سی‌سال تربیت کرده یا کتابی گران‌سنگ منتشر کرده باشد؛ ولی تا به‌حال اسمش را هم نشنیده بودم. بعضی هم مثل دارالحدیث یا علمای بزرگ، باامکانات محدودشان، چه کارهایی که نکرده‌اند!

حرف آن استادمان یادم نمی‌رود که می‌گفت: «اگر فرزند مرجع تقلید، مرجع تقلید شود هنری نکرده است او باید علامه دوران شود و فراتر از پدرش باشد؛ چون سکوی پرشی دارد که دیگران ندارند.»

چرا هیچ اتفاق خاصی نمی‌افتد!

اصلا چرا در آن مدرسه کذایی، این اتفاق می‌افتد، یا بهتر بگوییم: چرا هیچ اتفاق خاصی نمی‌افتد! شاید بگوییم: خب! خود طلابش باید زحمت بکشند. شاید بگوییم: امکانات زیاد، بی‌خیالی می‌آورد یا بگوییم: نظام آموزشی و کتاب‌های درسی مشکل دارند و خیلی احتمالات دیگر. اما من می‌خواهم از این گزارش، چند نتیجه خاص و به‌دردبخور خودمان را بگیرم؛ من و شما که شاید میل نیکوکاری سراغ‌مان آمده باشد:

اول: این یک مثال بود. همه ما و همه مدارس علمیه و دانشگاه‌ها بااین سؤال مواجه‌ایم که باامکانات موجود، چه ثمره‌ای داده‌ایم و در آینده چه ثمره‌ای به‌بار خواهیم نشاند! همه از هم خواهیم پرسید و همه باید پاسخ‌گو باشیم. در روایت هم آمده:« همه شما مسئول‌اید و همه شما درباره زیردستانش بازخواست خواهد شد.»

دارالحدیث، در طول سی‌سال فعالیت خود، به‌خوبی ثابت کرده است که هم لاف نمی‌زند تا بودجه بگیرد، هم بودجه نمی‌گیرد، هم به‌غایت مفید است. زیرا گرامی‌ترین موضوعات را موضوع پژوهش‌هایش قرار داده و آثاری کم‌نظیر ارائه کرده است

دوم... خواهش می‌کنم این دومی را بخوانید حتی اگر خسته‌اید؛ اصل حرفم همین‌جاست:
امکانات، باید متناسب نیاز مصرف‌کننده باشد؛ اگر به طلبه سطح یک یا نوجوان دبیرستانی، صدها رایانه و هزارها هزار کتاب بدهیم، حتی اگر بخواهد مصرف کند، نمی‌تواند. زیرا نه نیاز اوست و نه تخصصش را دارد؛ در مقابل، دوربودن کتابخانه و دانشگاه و خوابگاه هم برطرف‌کننده نیازهایش نیست؛ یا پژوهشگاهی که محققان بین‌المللی در آن، بنیادی‌ترین مسائل مذهبی را کاوش و کنکاش می‌کنند، نیازمند بودجه‌های کلان و مستحق توجهات ویژه دولت، مردم و نیکوکاران است.

به‌قول آن عالم ربانی....
دیدن این‌که یک نوجوان برای بازی‌اش، رایانه‌ای پیشرفته دارد ولی یک محقق حدیث، دنبال یک رایانه دست دوم قسطی بگردد و با نذر و نیاز فراهمش کند، ناخوشایند است.
پس چه نیکوست با تشخیص دقیق و آگاهی هرچه بیشتر، کمک‌های مادی و معنوی‌مان را در نیکوترین جایگاهش قرار دهیم تا درست‌تر مصرف شود. این نکته هم اختصاص به زمان و مکان خاص ندارد؛ به قول آن عالم ربانی که می‌فرمود:«گاهی ثواب ساختن سرویس بهداشتی از ساختن مسجد بالاتر است.»

دارالحدیث شاید فرزند حوزه علمیه باشد اما از ارشدها و خلف‌ترین فرزندهای اوست؛ خلف صالحی که برای نسل‌های پس از خود، پدری می‌کند؛ خلف صالحی که نگهبان میراث اجداد خویش است؛ خلف صالحی که افتخار حوزه است؛ و خلف صالحی که فراتر از حوزه پیش می‌رود

سوم: حالا دارالحدیث چه گلی به سر ما زده؟
دارالحدیث، در طول سی‌سال فعالیت خود، به‌خوبی ثابت کرده است که هم لاف نمی‌زند تا بودجه بگیرد، هم بودجه نمی‌گیرد، هم به‌غایت مفید است. زیرا گرامی‌ترین موضوعات را موضوع پژوهش‌هایش قرار داده و آثاری کم‌نظیر ارائه کرده است؛ آن هم نه در سطح معمولی. منابعی ممتاز برای دانش‌وران شیعه‌پژوه؛ یک اصول کافی دارالحدیث، برای درخشیدنش بر تارک شیعه‌پژوهی کافی است چه برسد به دیگردست‌آوردهایش.
دارالحدیث بارها و بارها ثابت کرده است که می‌تواند آرمان‌های بزرگی را که محققان مسلمان و غیرمسلمان، سال‌ها چشم‌انتظارش بوده‌اند به ثمر برساند؛ چنان‌که مرکز تحقیقاتی علوم اسلامی نور نیز، رسالت انتشار این‌گونه پژوهش‌های فاخر اسلامی را با تکنولوژی روز، برعهده گرفته است.

این کجا و آن کجا؟

این مطالب را زمانی تصدیق خواهیم کرد که برای تحقیق درباره یک موضوع دینی، آستین‌ها را بالا بزنیم؛ ابتدا باید سراغ منابع اولیه برویم. از همین ابتدا ناچاریم تولیدات این دو مرکز را پیش روی‌مان بگذاریم. به بعضی نهادهای فرهنگی، از سر تا تهِ تحقیق، هیچ برخوردی نمی‌کنیم. من یکی که فکر می‌کنم برای ارزش‌سنجی، این معیار، خیلی بهتر از آمار و ارقام، جواب می‌دهد. صدالبته، دست‌آوردهای دارالحدیث هم بالا و پایین دارد و صحبت ما درباره درجه یک‌هاست.

فرزند ارشد حوزه علمیه

باز یاد حرف استادمان می‌افتم که: «اگر فرزند مرجع تقلید، مرجع تقلید شود هنری نکرده است...»؛ دارالحدیث شاید فرزند حوزه علمیه باشد اما از ارشدها و خلف‌ترین فرزندهای اوست؛ خلف صالحی که برای نسل‌های پس از خود، پدری می‌کند؛ خلف صالحی که نگهبان میراث اجداد خویش است؛ خلف صالحی که افتخار حوزه است؛ و خلف صالحی که فراتر از حوزه پیش می‌رود. وخوب می‌داند که باید فراتر برود وگرنه، هنری نکرده است و مقلدی بیش نیست.

سیدبن طاووس‌ها و شیعه‌ها و اتان کلبرگ‌ها

عباس جعفری قزوینی

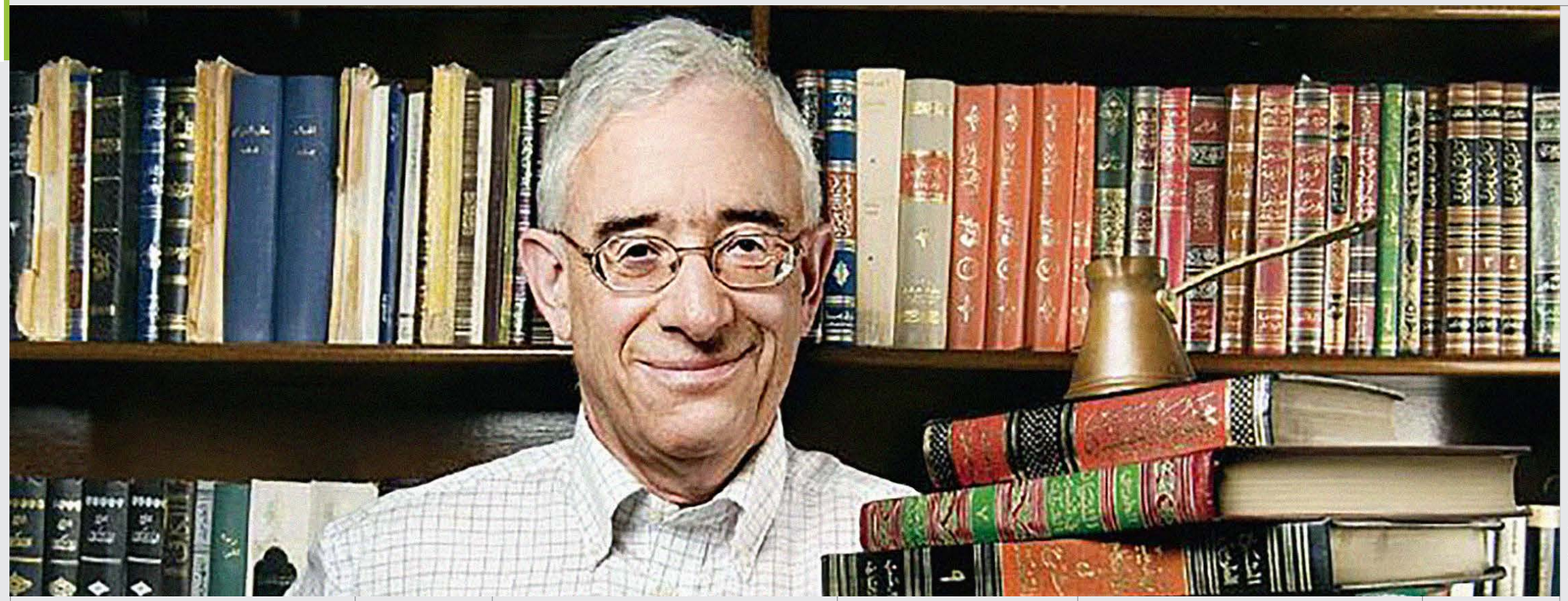

انسان کامل

شاید اسم سیدبن‌طاووس به گوش‌تان خورده باشد. شاید در مفاتیح‌الجنان این اسم را زیاد دیده باشید. مفاتیح‌الجنان گاهی دعایی طولانی را به اقبال‌الاعمال یا کتاب‌های دیگر سیدبن‌طاووس ارجاع داده است. کتاب اقبال پیش از تألیف مفاتیح، مشهورترین کتاب دعا بود. سیدبن‌طاووس کتاب‌های حدیثی زیادی نگاشته است که مهم‌ترین آن‌ها در موضوع دعاها یا اثبات ولایت امیرالمؤمنین علیه‌السلام هستند.

این شخصیت عظیم‌القدر، از عالمان درجه یکِ شیعه است. سیدبن‌طاووس هم خودش مدعی درک اسراری هم‌چون شب قدر است، هم تمامی عالمان شیعه بر جلالت قدرش معترف‌اند، به‌حدی که عارفان و فقیهانی مانند: ملاحسین‌قلی همدانی، علامه طباطبایی و آیت‌الله بهجت معتقدند ایشان به منتها درجه بندگی خداوند متعال و کمالات انسانی در میان غیرمعصومین علیهم‌السلام رسیده است.

آب در کوزه و ما تشنه‌لبان می‌گردیم

قصد ما در این‌جا بیان زندگی ابن‌طاووس نیست. می‌خواهیم بگوییم ما بزرگان و آثارشان را فراموش کرده‌ایم و با آن‌ها مأنوس نیستیم، در حالی‌که کفار، سطربه‌سطر آن‌ها را خوانده‌اند. گرچه چنان‌که در یادداشت‌های دیگر گفتیم، مطالعه این متون، دلیل بر فهم آن‌ها نیست. دعا فقط برای مطالعه و کسب اطلاعات نیست. کسی می‌تواند از آن بهره ببرد که به درگاه الهی بااستغاثه مناجات کند و طعم دعا را بچشد.

از دیگرسو با تعجب می‌بینیم که ایشان درباره علوم مختلفی که صاحب‌نظرشدن در آن‌ها سال‌ها به‌طول می‌انجامد مقالاتی با نگاه برون‌دینی می‌نویسد. روشن است که ارزش این‌گونه دیدگاه‌ها در بهترین حالت درجه دو محسوب می‌شود. بنابراین ما مسلمانان نباید مقهور و مرعوب نظرات مستشرقین باشیم و چشم از آثار علمای خودمان بپوشیم.

کلبرگ تحقیقات و مقالات زیادی درباره تاریخ فکری و عقیدتی فرق اسلامی انجام می‌دهد و از مقطعی به بعد بر مذهب شیعه متمرکز می‌شود و آثار قابل توجهی را می‌نویسد. آثار و نوشته‌های او که در ابتدا بیش‌تر درباره عرفان و تصوف اسلامی بوده، کم‌کم به‌سوی تاریخ و عقاید تشیع به‌خصوص در قرون وسطی امتداد پیدا می‌کند.

اتان کلبرگ

از آن‌جا که نام کلبرگ چندبار در یادداشت‌های‌مان آمد، بد نیست چندسطری درباره‌اش بنویسیم تا بدانیم بیگانگان بیش از ما، ما را می‌شناسند:

مطالعات اسلام‌شناسی و ایران‌شناسی در دانشگاه‌های اسرائیل، یکی از پردامنه‌ترین و گسترده‌ترین اشکال مطالعه در میان نمونه‌های مشابه در دانشگاه‌های کشورهای غربی است. بسیاری از مقالات دائره‌المعارف اسلام و ایرانیکا توسط محققان دانشگاه‌های اسرائیل نگاشته شده و تحقیقات متعددی در حوزه شیعه، روحانیت و مرجعیت در دانشگاه‌های اسرائیل صورت گرفته است.

تشیع و ایران از جمله موضوعات اصلی پژوهش‌های این مؤسسات است که با توجه به تعارض شدید میان ایران و اسرائیل، این پژوهش‌ها از وزن قابل توجهی برخوردارند. گرچه شاخه مجازیی با عنوان «مرجعیت‌پژوهی» در مؤسسات اسلام‌شناسی اسرائیل وجود ندارد، اما موضوع بسیاری از پژوهش‌های این مؤسسات در بخش ایران و تشیع، روحانیت و مرجعیت است. در حوزه تاریخ تشیع، اتان کلبرگ(۱۹۴۳-تل‌آویو) نخستین محققی است که تنها به این موضوع پرداخته و به تربیت شاگردانی همت گمارده است. او شیعه‌پژوهی است که اطلاعات بسیار و دقیقی درباره تاریخ و اعتقادات شیعه دارد.

اتان کلبرگ با رساله «جایگاه صحابه نزد شیعیان دوازده امامی» از آکسفورد، دکترا می‌گیرد و سال‌ها ریاست دانشگاه علوم رژیم صیهیونیستی را عهده‌دار می‌شود. زمینه‌های مطالعاتی و تخصص او شامل تفسیر قرآن، متون عرفانی، ادبیات شیعی قدیم، شهادت در اسلام قرون وسطی و بررسی نسخه‌های خطی عربی است.

آثار و تألیفات کلبرگ

کلبرگ تحقیقات و مقالات زیادی درباره تاریخ فکری و عقیدتی فرق اسلامی انجام می‌دهد و از مقطعی به بعد بر مذهب شیعه متمرکز می‌شود و آثار قابل توجهی را می‌نویسد. آثار و نوشته‌های او که در ابتدا بیش‌تر درباره عرفان و تصوف اسلامی بوده، کم‌کم به‌سوی تاریخ و عقاید تشیع به‌خصوص در قرون وسطی امتداد پیدا می‌کند.

مشهورترین پژوهش شیعی او «کتاب‌خانه ابن‌طاووس و احوال و آثار او» نام دارد که به فارسی نیز ترجمه شده است. از جمله مقالاتش بررسی مقوله شهادت در تشیع است که در آن به بررسی مفهوم شهادت، اجر آخرتی شهید و درجات آن و تفاوت میان شهادت و کشته‌شدن انتحاری پرداخته است. برخی دیگر از مقالات او عبارت‌اند از:

کلبرگ، زندگی‌نامه بیش از ۳۰ تن از علمای شیعه را نوشته که بسیاری از آن‌ها در دایره‌المعارف اسلامی (نسخه دوم EI۲)؛ و دانشنامه ایران آمده است.

تفسیر اصطلاح «رافضی» که برای وهن شیعیان به کار می‌رود، تقیه و حفظ جان مؤمنان و دلایل رد و تأیید آن، تعریف و تفسیر اصطلاح «محدث» و نسبت آن با ائمه شیعه، رجعت و حکمرانی صالحان بر زمین در زمان قیام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف، تولی و تبری به‌عنوان یکی از ارکان فروع دین، بررسی لغت «ابوتراب»؛ کنیه امام اول شیعیان و دیدگاه اهل سنت نسبت به آن، ریشه‌یابی تاریخی امامت و ائمه دوازده‌گانه، مفهوم جهاد در فقه شیعه و تفاوت آن با فقه اهل سنت، نظرات فقهی مختلف شیعه درباره فرزند حاصل از روابط نامشروع، و جایگاه سایر فرقه‌های اسلامی از دیدگاه شیعه.

کلبرگ، زندگی‌نامه بیش از ۳۰ تن از علمای شیعه را نوشته که بسیاری از آن‌ها در دایره‌المعارف اسلامی (نسخه دوم EI۲)؛ و دانشنامه ایران آمده است. هم‌چنین دو مقاله را به تفسیر و قرائت قرآن از نظر شیعی و با توجه به کتاب «کتاب القراءات» احمدبن‌محمد سیاری و یک مقاله به چگونگی مرگ پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله از دیدگاه محققان غربی اختصاص داده است. برخی از آثار کلبرگ به عربی، فارسی و ترکی ترجمه شده است.

محصولات دارالحدیث

محصولات دارالحدیث، فهرست بالابلندی می‌طلبد که از عهده این متن خارج است. پیشنهاد می‌کنیم برای آشنایی با کارنامه درخشان مؤسس دارالحدیث حتما کتاب‌های این مجموعه را تورق کنید و اگر به کارتان آمد آنها را تهیه کنید. بخشی از کتاب‌های دارالحدیث تخصصی‌اند و بخشی هم عمومی؛ عنوان‌بندی کتاب‌های تخصصی به این معنا نیست که استفاده‌ای برای عموم ندارند؛ بلکه منظور این است که کتاب‌های عمومی، با هدف استفاده مستقیم عموم نوشته شده و کاربرد عملی در زندگی روزمره آن‌ها دارد؛ درباره موضوعات و احادیث توضیح و تفصیل بیش‌تری می‌دهند و مطالب پیچیده را آسان می‌کنند.

مثلا کتاب زندگی و بندگی، کتابی عمومی است که موضوعی مانند اسراف را با بیانی کاربردی بررسی کرده است. در واقع، میوه درختی است که محققان، سال‌ها برای پرورشش زحمت کشیده‌اند، احتمالات مختلف را سبک و سنگین کرده‌اند و به یک جمع‌بندی کلی درباره شناخت اسراف و راهکارهای مبارزه با آن رسیده‌اند. درحالی‌که عموم مردم، با صرف مطالعه کتابی مثل میزان‌الحکمه، نمی‌توانند به جمع‌بندی نهایی برسند. هرچند توصیه می‌کنیم خود را از برکت این آثار محروم نکنند و به‌قدر ظرفیت از بهره بگیرند.

آب دریا را اگر نتوان کشید
هم به‌قدر تشنگی باید چشید

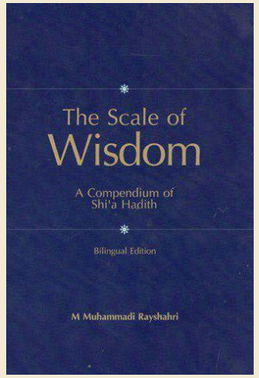

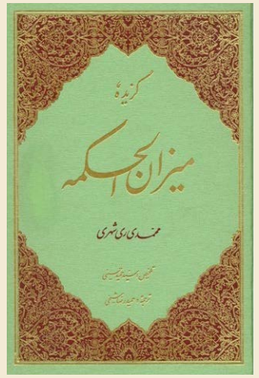

معرفی کتاب

میزان‌الحکمه و منتخب آن

محمد محمدی ری‌شهری، ترجمه: حمیدرضا شیخی، ۱۴ جلد.

شاید تکرار مکررات باشد که بگوییم میزان‌الحکمه، بذری بهشتی و مائده‌ای آسمانی بود که در اوج عطش زمانه، به ما هدیه شد و حقیقت‌جویان را هم سیر کرد و هم سیراب؛ مایه برکت‌های فراوان و حرکت‌های بزرگ؛ برکت‌هایی که باقیات صالحات‌اند و نخواهند خشکید.

این کتاب اولین و مشهورترین کتاب مؤسس دارالحدیث است که مؤلف، در زندان شروع به نگارش آن کرد و این نگارش از سال ۱۳۴۷ تا ۱۳۶۰ به‌طول انجامید.

هرچند هدف وی، در اصل، دانش‌نامه قرآن و حدیثی بود که اکنون در یکی از پژوهشکده‌های دارالحدیث در حال انجام است. اما متن اصلی عربی کتاب به‌توصیه شهید مطهری بالاخره در سال ۱۳۶۳ به چاپ رسید.

مؤلف در تنظیم این اثر، احادیث را براساس نیازهای جامعه، موضوع‌بندی کرده است. هم‌چنین از مصادر روایی شیعه و اهل سنت سود جسته و پیش از بیان روایات در هر موضوع، نخست آیات مربوط به آن را آورده است.

این مجموعه، ۵۶۴ عنوان اصلی، ۴۲۶۰ عنوان فرعی و ۲۳ هزار حدیث را در برگرفته است. عنوان‌های اصلی کتاب، براساس الفبا ترتیب یافته، با موضوع ایثار آغاز و با موضوع یقین پایان می‌یابد.

گفتنی است منتخب میزان‌الحکمه به‌زبان‌های فارسی، انگلیسی، ترکی، بوسنیایی، اندونزیایی و تاجیکی ترجمه شده است.

ادوارد براون | سید رشتی | محمدعلی فروغی | رینولد نیکلسون

خطر عظیمی که پیش روی ماست

اگر دیر بجنبیم و مراکزی چون دارالحدیث، تعطیل شوند و نسل جدیدی برای پاسداری از میراث شیعه نداشته باشیم، وارثانی بیگانه آن را در اختیار می‌گیرند. این خطری است بس عظیم.

سال‌های متمادی است که کشورهای اسلامی، خواه‌ناخواه، در موضوعات مختلف علمی، اجتماعی، هنری و... از مستشرقان تأثیراتی عمیق پذیرفته‌اند؛ چه مثبت، چه منفی. جنبه‌های مثبت آن بیش‌تر، شامل مسائل مادی یا آداب اجتماعی و... است؛ مانند: دایره‌المعارف‌ها، همایش‌ها، صنعت چاپ، آموزش و پژوهش منظم و روشمند. جنبه‌های منفی بیش‌تر اعتقادی است؛ مانند: تزریق اعتقادات انحرافی، شبهه‌پراکنی، گزارش‌های ناقص یا غرض‌ورزانه از دین.

تاریخ استشراق گواه آن است که عمده مستشرقان، اسلام را آن‌گونه که اربابان‌شان خواسته‌اند معرفی کرده‌اند. اگر در دهه‌های اخیر شاهد تغییرنگاه و رویکرد مثبت آنان هستیم، مهم‌ترین علت این تغییرنگاه‌ها، مجاهدت‌های خستگی‌ناپذیر عالمان مسلمان در تبیین معارف اسلامی و مقابله با شبهه‌پراکنان بوده است وگرنه همان نگاه سیاه خاورشناسان به اسلام، هم‌چنان امتداد می‌یافت.

تاریخ استشراق گواه آن است که عمده مستشرقان، اسلام را آن‌گونه که اربابان‌شان خواسته‌اند معرفی کرده‌اند. اگر در دهه‌های اخیر شاهد تغییرنگاه و رویکرد مثبت آنان‌ایم، مهم‌ترین علت این تغییرنگاه‌ها، مجاهدت‌های خستگی‌ناپذیر عالمان مسلمان در تبیین معارف اسلامی و مقابله با شبهه‌پراکنان بوده است

مسأله مهم این است که آیا آنان باوجود این‌همه مطالعه، دین را درست فهمیده‌اند و درست تبیین می‌کنند؟

ما مسلمانان، بی‌چون و چرا مقهور دستاوردهای خاورشناسان شده‌ایم، غافل از این‌که آنان درهرصورت، برون‌دینی می‌نگرند نه درون‌دینی. در واقع، آنان تمام تلاش‌شان بر مسائلی ظاهری از قبیل دسته‌بندی مطالب، تاریخ‌نگاری، نسخه‌شناسی، جامعه‌شناسی و از همه مهم‌تر تطبیق عقاید و ادیان با یکدیگر است.

این‌ها خوب است اما دلیل بر فهم مطلب نمی‌شود؛ بلکه چون فهم معارف والا یا متون اسلامی و دیگر مسایل برای‌شان مشکل بوده است، به ساده‌سازی متون دینی همت گماشته‌اند. گاهی هم که فهمیده‌اند، در گزارش و روشن‌سازی مفاهیم اسلامی، با مشکلاتی روبه‌رو هستند.

برای اثبات این ادعا، کافی است آرا و تألیفات بزرگ‌ترین شرق‌شناسان را ورق بزنیم. مخصوصا در حوزه عرفان اسلامی و مباحث ماورائی دین که خواه‌ناخواه، فقط کلیاتی از آن دریافت کرده‌اند و می‌کوشند با تطبیق اسلام بر فلسفه یونان، رهبانیت، بوداییسم و... شمایی کلی از آن بیان کنند، درحالی‌که درک معارف الهی و ماوراءالطبیعه فقط با ایمان و عمل و ریاضت و پیروزی در امتحانات الهی میسر است.

در یک‌کلام، کسی به‌سان عالمان خودساخته و امتحان پس‌داده، نمی‌تواند پرچمدار و وارث این گنجینه باشد.

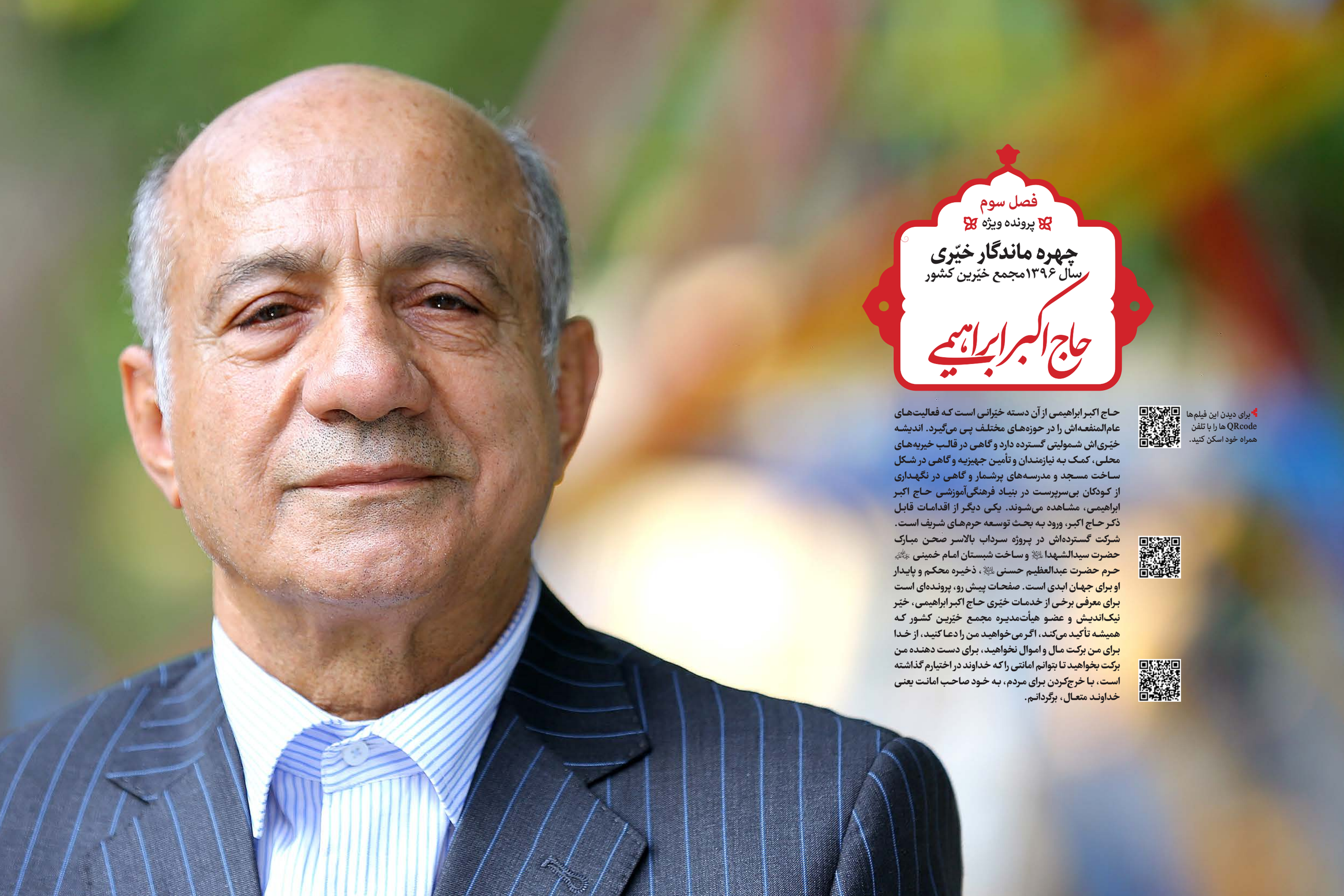

فصل سوم

پرونده ویژه

چهره ماندگار خیّری

سال ۱۳۹۶ مجمع خیّرین کشور

حاج اکبر ابراهیمی

برای دیدن این فیلم‌ها QRcode ها را با تلفن همراه خود اسکن کنید.

حاج اکبر ابراهیمی از آن دسته خیّرانی است که فعالیت‌های عام‌المنفعه‌اش را در حوزه‌های مختلف پی می‌گیرد. اندیشه خیّری‌اش شمولیتی گسترده دارد و گاهی در قالب خیریه‌های محلی، کمک به نیازمندان و تأمین جهیزیه و گاهی در شکل ساخت مسجد و مدرسه‌های پرشمار و گاهی در نگهداری از کودکان بی‌سرپرست در بنیاد فرهنگی‌آموزشی حاج اکبر ابراهیمی، مشاهده می‌شوند. یکی دیگر از اقدامات قابل ذکر حاج اکبر، ورود به بحث توسعه حرم‌های شریف است. شرکت گسترده‌اش در پروژه سرداب بالاسر صحن مبارک حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام و ساخت شبستان امام خمینی رحمه‌الله حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام، ذخیره محکم و پایدار او برای جهان ابدی است. صفحات پیش رو، پرونده‌ای است برای معرفی برخی از خدمات خیّری حاج اکبر ابراهیمی، خیّر نیک‌اندیش و عضو هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور که همیشه تأکید می‌کند، اگر می‌خواهید من را دعا کنید، از خدا برای من برکت مال و اموال نخواهید، برای دست دهنده من برکت بخواهید تا بتوانم امانتی را که خداوند در اختیارم گذاشته است، با خرج‌کردن برای مردم، به خود صاحب امانت یعنی خداوند متعال، برگردانم.

چهره‌های ماندگار
نگاهی گذرا بر زندگی و کارنامه خیّری حاج اکبر ابراهیمی

حاج اکبر ابراهیمی، فرزند مرحوم مشهدی محمد دماوندی و مرحوم حاجیه خانم راضیه دماوندی در سال۱۳۲۳ به دنیا آمد.

در کودکی و نوجوانی همواره این دغدغه را داشت که بتواند کمک حال پدر باشد که با زحمت خرج خانواده را تأمین می‌کرد.

شاگردی استاد عبدالعظیم نورصالحی آهنگر و استاد حاج اسماعیل رضاداد را در دوران نوجوانی تجربه کرد.

پس از کار آهنگری با پرداخت ۶۰۰ تومان در سال ۱۳۵۰ در شرکت البرز کار تعمیرات و تأسیسات سیستمهای سرمایشی را فراگرفت.

مدتی بعد با اجاره مغازه‌ای کار خود را به صورت شخصی آغاز کرد.

روزهای موفقیت‌های حاج اکبر از راه رسیده بود و تعامل او با شرکت‌های مطرح داخلی و خارجی، او را به یکی از افراد موفق صنعت کشور تبدیل کرده بود.

حاج اکبر ابراهیمی در هفتم فروردین ۱۳۴۷ با خانم زهرا عبدالرحیم‌خان زندگی مشترکش را آغاز کرد. این ازدواج سرآغازی برای موفقیت‌های دیگر این مرد نیک‌اندیش شد.

در همین سالها در یک تصادف، فرزند اولش، احمد را از دست داد و اینجا بود که وی بر اثر همنشینی با بزرگان آموخت که باید همیشه به تقدیر خداوند شاکر باشد. او دیه فرزند را به تمامی، خرج کارهای خیر کرد.

در آستانه انقلاب و در شروع بحران‌های اقتصادی تمام تلاشش را به کار بست تا به سهم خود، مانع بسته شدن کارخانه‌ها و بیکار شدن کارگرها شود.

کارنامه درخشان خیّری او مزیّن به اقدامات ذیل است:

۱. ساخت بیش از ۱۱۰ مدرسه در سراسر ایران
۲. احداث بنیاد نیکوکاری فرهنگی در دماوند (۲ فاز) و نگهداری از ۵۶ فرزند یتیم و بدسرپرست
۳. احداث مسجد امام علی علیه‌السلام در اهران دماوند (مسجد سوخته)
۴. احداث مسجد در شلمبه
۵. احداث حوزه علمیه در وزوان ایرانشهر
۶. خیریه بیت‌الرضا با پوشش بیش از ۶۰۰ خانواده در تهران و قم.
۷. همت در توسعه مسجد مقدس جمکران
۸. توسعه صحن حرم شاه‌عبدالعظیم حسنی (صحن امام خمینی رحمه‌الله‌علیه)
۹. پروژه سرداب بالاسر صحن مبارک سیدالشهدا علیه‌السلام با زیربنای ۹۰۰ مترمربع به عنوان بخشی از توسعه حرم مطهر حضرت امام حسین علیه‌السلام که در حال اجراست.
۱۰ . از آخرین اقدامات خیرخواهانه ایشان میتوان به احداث چند باب خانه مسکونی و مدرسه پس از زلزله کرمانشاه اشاره کرد.

این علامت نامش QRcode است. کافیست یک برنامه اسکن QR روی گوشیتان نصب کنید. گوشی را بعد نصب برنامه روی این علامت بگیرید و این فیلم‌ها را تماشا کنید.

از سقف خانه کاهگلی تا قله‌های افتخار

سال ۱۳۲۳ ششمین فرزند مشهدی محمد دماوندی و راضیه حبیبی دماوندی به دنیا آمد. نامش را اکبر گذاشتند. زندگی این خانواده از راه میوه‌فروشی با چرخ دستی مشهدی محمد می‌گذشت. پدر از صبح زود تا پاسی از شب کار می‌کرد تا زندگی خانواده را تأمین کند.

خانواده‌ای مذهبی، معتقد و اهل اخلاق در گوشه‌ای از تهران قدیم، روزهای زندگی را پشت سر می‌گذاشتند.

روزهای عمر اکبر یکی یکی می‌گذشت تا پا به ۹ سالگی گذاشت. اکبر نه ساله، می‌خواست درس بخواند و عصای دست پدر و مرهم درد زانوی مادر شود.

معیشت خانواده‌ای صمیمی که حالا دیگر ۱۳ نفره شده بودند و تنها با تلاش پدر برآورده می‌شد، از نگاه کودکانه اکبر منصفانه نبود.

شبی در بستر خواب، نگاه‌هایش از تاریکی گذشت و خود را دید که به یاور پدر در تأمین معیشت خانواده تبدیل شده است. اکبر همان شب تصمیمش را گرفت و اوراق دفتر تقدیر به صفحه مورد نظر رسید.

چند روز دیگر، اکبر شاگرد آهنگری شد. هدفش کمک به پدر و مادر و قدردانی از آنها با کار کردنش بود و شاید به همین دلیل بود که او با تمام توان و دقت برای استاد کار می‌کرد. دستمزد روزی ۲۵ ریال آهنگری اگرچه پول اندکی بود اما کار کردن در کنار انسان باخدایی چون عبدالعظیم نورصالحی درس‌های بسیاری به اکبر آموخت که بعدها چراغ راهش شد.

آن زمان دستگاه برش آهن وجود نداشت و گاه اکبر مجبور بود با اره، فولاد سخت را شکست دهد و این دستان نحیفش را آزار می‌داد. این روال ادامه داشت تا اینکه هفده ساله شد.

آن زمان تازه یخچال وارد ایران شده بود و هنوز خانواده‌های اندکی از این وسیله بهره‌مند بودند. چیزی در ذهن اکبر می‌گفت: «این وسیله روزی همه‌گیر خواهد شد.» این بود که با جمع‌کردن پولش، مبلغی را به یک مؤسسه تأسیساتی داد و در آنجا به عنوان کارآموز شروع به فراگیری تعمیرات یخچال و سایر تاسیسات این چنینی کرد.

پس از آموزش . گذراندن ماجراهایی او تصمیم گرفت برای خودش کار کند. با ۲۰۰۰ تومان پس‌انداز، مغازه‌ای در سه راه چرم‌سازی اجاره کرد. اجاره ماهانه مغازه ۷۰ تومان بود. اما برای اکبر که دوران نوجوانی را به تازگی سپری کرده بود، حتی کسب درآمد ۷۰ تومانی دشوار بود. یک کیف مخصوص ابزار داشت

حاج اکبر ابراهیمی در میانه هفتاد و سومین سال زندگی خود قرار دارد. با نگاه به کارنامه زندگی و فعالیت‌های خیّری او می‌توان درس‌های شگرف، بدیع و خلاقانه آموخت

زنده‌یادمحمدابراهیمی — زنده یاد احمد ابراهیمی

و شیشه‌های مغازه که با رنگ رویش نامی نوشته شده بود و این تمام مغازه بود، بی هیچ بیش و کمی. یک مشتری که از افسران جوان نیروی هوایی بود و دیدن کار خوب اکبر و معرفی او به دیگران، بازار کسب و کار او رونق گرفت. کارش به اندازه‌ای زیاد شد که همسایه‌هایی که فکر می‌کردند به زودی این مغازه را تعطیل خواهد کرد، تمایل پیدا کردند با او شراکت کنند.

اوضاع کاسبی و تعداد مشتری‌ها روز به روز بهتر می‌شد تا اینکه یک مشتری آذری زبان سراغش آمد و اکبر متوجه شد که موتور یخچالش سوخته است. اکبر گفت: «موتورش سوخته، من هم از این موتورها ندارم.» مرد آذری با همان لهجه شیرینش گفت: «از این قابلمه‌ها که تو یخچاله رو می‌گی؟ من صد تا از اینها تو انبارم دارم.» اکبر از بین موتورهای انبار مرد آذری، چند تا را که سالم بود انتخاب کرد و شاید این شروع لحظه تجارت او شد. هزینه موتورها را به هر زحمتی که بود جور کرد و حالا او دیگر مغازه‌ای خالی نداشت. این همان گام اول بود.

چند وقت بعد سراغ حاجی دهقان در آبادان رفت و برخی قطعات یخچال را از او خرید. ماهی یک کامیون قطعه می‌آورد تهران و با سود بسیار اندکی می‌فروخت. سودش آنقدر اندک بود که همه مشتری‌ها را از آن خود کرده بود. اما بعد از مدتی نامی ایتالیایی را روی جعبه‌ها دید. با خود گفت: «چرا خودم این قطعات را از شرکت ایتالیایی وارد نکنم؟» و این کار را انجام داد. قیمت اولیه با چیزی که در تهران به دست مشتری می‌رسید، تفاوت بسیار داشت. با ورود مستقیم کالا از ایتالیا به ایران، قیمت درایر در بازار تهران از ۳۴۰ ریال به ۲۰۰ ریال کاهش پیدا کرد.

سپس ارتباطش با شرکت ژنرال الکتریک آغاز شد و او بعد از مدتی توانست اعتماد مدیران این شرکت را جلب کند و همکاری گسترده‌ای را با آنها آغاز کرد.

با پیروزی انقلاب، حاج اکبر در اقدامی جالب تمام مالیات کارش از ابتدا تا آن لحظه را محاسبه کرد، به نماز جمعه رفت و در حضور آقایان هاشمی، حاج احمد خمینی و آیت‌الله صانعی مبلغ مالیات را به حسابی که اعلام شده بود، واریز کرد.

پس از انقلاب، او با خرید پرماجرای یک کارخانه وارد عرصه تولید شد. کارخانه‌ای که او خریداری کرده بود، اجناسی تحویل مشتری می‌داد که به گفته خودش «چندان باکیفیت» نبود. او چند صباحی خط تولید را به همان ترتیب پیشین اداره می‌کرد اما با دیدن پیرزنی که وسیله خریداری‌شده از کارخانه حاج اکبر را به سختی حمل می‌کرد تا به تعمیرکار برساند، با خود گفت: «قرار نیست کسب و کارم، بار گناهم را بیشتر کند.» تصمیم گرفت شرایط تولید را تغییر دهد. با بهبود کیفیت محصولات، کارخانه در آن مقطع به یکی از نشان‌های پرفروش کشور تبدیل می‌شود.

اما رابطه حاج اکبر با خدا و بندگانش در چهل سالگی یک نقطه عطف کلیدی داشت. او در این سال پا در راهی گذاشت که تا ابد یادش را در خاطره‌ها زنده نگاه خواهد داشت. مدرسه‌سازی، کارهای خیر کلان و خیریه بیت‌الرضا شکل گرفته تفکرات پس از این سن هستند. او در چهل سالگی در خلوت خود به خدا گفت: «خدایا هر آنچه به من عطا کردی بس است. اگر می‌خواهی از این به بعد برکتی به من بدهی به دست دهندگی‌ام مرحمت کن.»

حالا حاج اکبر ابراهیمی در میانه هفتاد و سومین سال زندگی خود قرار دارد. با نگاه به کارنامه زندگی و فعالیت‌های خیّری او می‌توان درس‌های شگرف، بدیع و خلاقانه آموخت. بیش از ۱۱۰ مدرسه ساخته است، خیریه بیت‌الرضا هر ماه به بیش از ۲۰۰۰ نفر از مستاصلان و مستحقان آذوقه، کمک‌هزینه و جهیزیه زندگی هدیه می‌کند، مسجدها، حوزه علمیه، خانه عالم و در پیشانی تمام اینها «بنیادفرهنگی ابراهیمی» بخشی از کارنامه رنگین و درخشان اوست. بنیاد فرهنگی ابراهیمی اینک سرپرستی حدود ۶۰ فرزند را برعهده دارد.

حاج اکبر سومین فرزند پسر از مجموع هفت پسر مرحومان مشهدی محمد و راضیه خانم است. جلال، جلیل، اکبر، اصغر، ابراهیم، امیر و علی، هفت برادر و چهار خواهر به نام‌های طلعت، طاهره، فرخ و فهیمه، یازده فرزند این خانواده را تشکیل می‌دهند. جلیل در جوانی به رحمت خدا رفت و علی در دوران دفاع مقدس شهد شیرین شهادت را نوشید. از بین خواهرها اینک تنها فهیمه در قید حیات است و در همان خانه قدیمی مادر در محله نیروی هوایی زندگی می‌کند. مرحومه طاهره همسر شهید محسنی و طلعت مادر شهید بودند. حاج اکبر همیشه از برادران و خواهران خود به نیکی یاد می‌کند.

از طرفی دیگر وقتی حاج اکبر در ۲۴ سالگی و دقیقاً چند روز مانده به محرم آن سال با زهرا عبدالرحیم خان ازدواج می‌کند، فصل جدیدی از زندگی‌اش آغاز می‌شود. زندگی مشترک آنها در همان خانه ساده پدری آغاز می‌شود و چندی بعد خانه‌ای در محله نیروی هوایی خریداری می‌کند. حاجیه خانم زهرا عبدالرحیم خان در تمام این سال‌ها بزرگترین حامی و مشوّق حاج اکبر در کار خیر بوده است. به طوری که اینک فرزندان بنیاد نیکوکاری حاج اکبر در دماوند هم او را مادر خود می‌خوانند.

حاج اکبر و همسرش اکنون چهار فرزند به نام‌های محمود، احمد، مریم و مونا دارند. پیش از همه این فرزندان حاج اکبر و حاجیه خانم زهرا فرزند دیگری به نام «احمد» داشتند. احمد هنوز شش هفت ساله بود که در ساحل دریا مشغول بازی بود. راننده‌ای که در حالت عادی به سر نمی‌برد، متاسفانه با ماشین به احمد می‌زند و این کودک معصوم از دنیا می‌رود. به علت حالت غیرمعمول راننده تا سالها حاج اکبر و همسرش راضی به بخشیدن او نمی‌شوند تا اینکه همین مصیبت بزرگ، دریچه‌ای می‌شود برای زنده نگاه داشتن نام احمد. پول دیه احمد را می‌گیرند و رضایت می‌دهند اما آن پول به تمامی صرف امور خیر می‌شود. حالا محمود فرزند ارشد حاج اکبر است. او را می‌توان به واقع مرید واقعی و حقیقی پدر دانست. وقتی خواستند ساختمان جدید شرکت‌شان را بسازند، محمود رضایت نداد که اتاقی جدا از پدر داشته باشد. حاج اکبر به فرزند ارشدش علاقه خاصی دارد. او تاکنون بارها با چشمان اشک‌بار برای عزت و موفقیت پسر دعا کرده است.

فرزندان دیگر حاج اکبر یعنی احمد، مریم و مونا تحصیل‌کرده دامپزشکی، مهندسی خاک و گرافیک هستند. در تمام حرف‌های دیگر فرزندان هم نشان از ارادتی خاص به پدر و مادر دیده می‌شود. آنها نیز خود را برادران و خواهران بچه‌های بنیاد نیکوکاری حاج اکبر می‌دانند. فعالیت همگی فرزندان و پدر و مادر در خیریه بیت‌الرضا اینک نمونه‌ای ماندگار و بی‌نظیر برای سایر خیّرین شده است. خانواده حاج اکبر ابراهیمی، یک‌دل، یک‌صدا و یک‌رنگ برای رفع محرومیت تلاش می‌کنند و آنچه اینها از خود به جا خواهند گذاشت آینه تمام‌نمای انسانیت در عصری است که بسیاری مرگ نوع‌دوستی را در آن حتمی می‌دانند. آنها مثال نقضی هستند بر این ادعای واهی دیگران.

زندگی جریان دارد و انسانیت هنوز هم مفهومی والا و معتبر است چون افرادی نظیر حاج اکبر ابراهیمی، همسر فداکارش، فرزندان نیک‌اندیش و بستگان بزرگوارشان در هوایی نفس می‌کشند که ما در آن روزگار به سر می‌کنیم. حالا اگر در شهر راه می‌روید و گمان می‌کنید که هنوز انسانیت را در حد نهایت احساس می‌کنید، حتما به دنبال نام افرادی چون این مرد باشید. نوشتیم «در شهر که راه می‌روید» اما کدام شهر؟ تمام شهرهایی که نشانی از خیرخواهی حاج اکبر ابراهیمی و خانواده‌اش در آن دیده می‌شود. نام این شهرها با نام حاج اکبر عجین شده است.

زندگی جریان دارد و انسانیت هنوز هم مفهومی والا و معتبر است چون افرادی نظیر حاج اکبر ابراهیمی، همسر فداکارش، فرزندان نیک‌اندیش و بستگان بزرگوارشان در هوایی نفس می‌کشند که ما در آن روزگار به سر می‌کنیم

تنهایی ناممکن است

در دنیای امروز فردمحوری و تک‌صدایی حرف نهایی را می‌زند. این روند را سرمایه‌داری گسترش داده است. سرمایه‌داری بر فرد تکیه می‌کند و توجهی به جمع و زندگی جمعی ندارد. فرد را وادار می‌کند تنها بر منافع شخصی‌اش پافشاری کند و با تک‌روی و خودمحوری همه چیز را به سود شخصی تقلیل دهد. این نگاه و رویکرد نمی‌تواند تمامی حقیقت آدمی را دریابد و پاسخگوی واقعیت‌های اجتماعی او باشد. زندگی با «تو»، یعنی با «دیگری» آغاز می‌شود. نمی‌توان در زندگی اجتماعی به «دیگری» پشت کرد. پشت کردن به «دیگری» یعنی پشت کردن به خود. من و دیگری به هم وابسته هستیم و اگر قرار است اجتماعی انسانی و جهانی انسانی داشته باشیم، باید به یکدیگر توجه کنیم. باید اعتمادسازی کنیم و درصدد ارتباط عمیق با دیگری برآییم. هر انسانی حاصل ارتباط ژرف با «دیگری»ست. از دست دادن ارتباط یعنی از دست دادن خود.

حاج اکبر ابراهیمی این راز را فهمیده است و می‌داند که راه رسیدن به جهانی بهتر از همین رهگذر، یعنی توجه به غیر می‌گذرد. او می‌داند که راه رسیدن به بهشت هم از همین مسیر می‌گذرد؛ از راه توجه به دیگران. خودمحوری و خودخواهی راه به جایی نمی‌برد و آن‌چنان که باید، بازگوکننده حقیقت انسانی نیست. حقیقت انسانی در گرو ارتباط انسانی با دیگر افراد جامعه است؛ در گرو از خودگذشتگی و دیگری‌خواهی است. جامعه‌ای که بنا را بر فرد و زندگی خصوصی بگذارد، دیر یا زود نابود خواهد شد و نظام اجتماعی آن از هم خواهد پاشید. باید به صداها و جهان‌بینی‌های مختلف توجه کرد و آنها را پذیرفت. باید به لایه‌های فقیر و ناتوان جامعه کمک کرد تا روی پای خود بایستند. حاج اکبر ابراهیمی مسیر یک جامعه سالم را هموار می‌کند تا مردم آن به خاطر فقر و گرسنگی به فساد کشیده نشوند و در کنار هم در صلح و آرمش زندگی کنند. با این‌که فردی سرمایه‌دار است، از الگوهای سرمایه‌داری در زندگی‌اش استفاده نمی‌کند. او چشم بر فرد و منافع فردی بسته است و به منفعت جمعی و گروهی فکر می‌کند. می‌داند اجتماع با انسان‌های زیادی تشکیل می‌شود که اگر همگی با هم رشد نکنند، شکل جامعه ناقص و بدریخت می‌شود و نظام اجتماعی و بلوغ اجتماعی فرد به مخاطره می‌افتد. او خود را وقف نگاهش به انسان و زندگی جمعی کرده است و می‌داند که زندگی‌اش در گرو وجود دیگران است. می‌داند که دنیا و آخرت او در گرو وجود آنهاست؛ پس به آنها پشت نمی‌کند. خود را وقف کمک به کسانی می‌کند که زندگی‌شان به خاطر فقر در خطر است. این نگاه انسانی حاج اکبر ابراهیمی نشأت گرفته از درک عمیق او نسبت به زندگی است.

۱ مدرسه‌سازی

حاج اکبر فقط یک نام نیست

حاج اکبر ابراهیمی فقط یک نام نیست. او در آینده به بخشی از خاطره جمعی ما تبدیل می‌شود. به دماوند یا هر جای دیگری از این کشور پهناور بروید، نام حاج اکبر ابراهیمی را در گوشه‌ای خواهید دید. ابراهیمی با کارهای خیر خود برای مردمی که از نزدیک شاهد فعالیت‌هایش بوده‌اند، حافظه ایجاد می‌کند. بچه‌ای که در مدرسه او درس می‌خواند، بعدها وقتی به گذشته و دوران کودکی خود رجوع می‌کند، بدون شک به حاج اکبر ابراهیمی هم رجوع می‌کند. ابراهیمی بخشی از خاطرات آن بچه است. پس حاج اکبر ابراهیمی فقط یک نام نیست. او بخشی از حافظه تمام کسانی است که از نزدیک یا دور با کارهایش آشنایی دارند. رسوخ‌کردن به حافظه و خاطره جمعی یک ملت کار راحتی نیست. هر کسی نمی‌تواند از پس چنین اقدام مهمی برآید. حافظه با خاطره رابطه بسیار نزدیکی دارد و افرادی که در خاطره خود کارهای حاج اکبر ابراهیمی را ثبت کرده‌اند، تا لحظه‌ای که زنده باشند، نام حاج اکبر ابراهیمی در زبان و وجود آنها زنده است و هر جا که نام حاج اکبر ابراهیمی بر زبان بیاید، او زنده خواهد شد. از طرف دیگر، حاج اکبر ابراهیمی که مبنای کار خود را عمل نیک قرار داده، الگویی مناسب برای همه افراد جامعه است. او مرزبندی‌های غیرانسانی را از میان برداشته است. وقتی به یک بیمارستان کمک می‌کند و تجهیزات مختلف برای آن تهیه می‌کند، نمی‌داند قرار است چه کسی با چه تفکری از آن تجهیزات استفاده کند. ابراهیمی به ما می‌آموزد که هر انسانی ارزش دیده‌شدن و مورد توجه قرارگرفتن دارد. او برای انسان ماندنِ انسان و برای تحقق جامعه‌ای متعالی و آرمانی مبارزه می‌کند. جامعه‌ای که در آن همه حق دارند از فرصت‌های حداقلی زندگی انسانی بهره‌مند باشند، جامعه‌ای که در آن کسی به خاطر فقر به حقوق دیگران دست‌درازی نمی‌کند و به حقوق انسانی همسایه و اطرافیان خود احترام می‌گذارد، جامعه‌ای که فقر موجب متلاشی شدن نظام اخلاقی آن نمی‌شود و اخلاق در آن از مهم‌ترین اصول زندگی افراد است.

اگر بخواهیم همه کارهای خیر حاج اکبر ابراهیمی را دسته‌بندی کنیم و از تک تک آنها نام ببریم، احتمالاً نیاز به تحقیقات فراوان داریم. در این بخش به گوشه کوچکی از کارهای این مرد دریادل می‌پردازیم:

۱. مدرسه‌سازی
۲. خیریه بیت‌الرضا
۳. بنیاد آموزشی ـ تربیتی اکبر ابراهیمی در دماوند
۴. مسجدسازی و اماکن مقدس

ابراهیمی در زمینه‌های مختلف فعال بوده است. یکی از این زمینه‌ها مدرسه‌سازی است. او بالای ۱۱۰ مدرسه ساخته و تحویل آموزش و پرورش داده است. اغلب مدرسه‌هایی که ساخته در مناطق محروم کشور است. حاج اکبر همیشه توجه خاصی به مناطق محروم و نیازمند کشور نشان می‌دهد. همواره مدرسه‌ها را با بهترین کیفیت و ایمنی و بالاترین تجهیزات و امکانات می‌سازد.

یکی از قوانین کشور این است که هر کس مدرسه‌ای بسازد مشمول معافیت از مالیات می‌شود. یعنی به همان میزان که مدرسه ساخته است، با گواهی سازمان نوسازی مدارس، از معافیت مالیاتی بهرمند می‌شود. این قانون را نمایندگان مردم در مجلس شورای اسلامی تصویب کردند تا به مدرسه‌سازی کشور کمک کنند. اما حاج اکبر ابراهیمی در تمام این سال‌ها یک ریال هم از معافیت‌های مالیاتی استفاده نکرده است. او تمام حق و حقوق دولت را در بخش مالیات پرداخت کرده و یک ریال از این بابت بدهکار نیست. این امر نشان می‌دهد که حاج آقا ابراهیمی با نیت خیر و صادقانه قدم در این راه گذاشته و به خاطر کارهایش منتی بر سر کسی نمی‌گذارد.

حاج اکبر ابراهیمی از دولت یا شخص پولی بابت ساخت مدرسه قبول نمی‌کند. گاه پیش آمده که دولت قبول کرده مدرسه‌ای را در یک منطقه بسازد اما به دلایلی قادر به انجام این کار نشده است و مدرسه را نیمه‌کاره رها کرده است. این مدرسه‌ها را حاج اکبر ابراهیمی معمولاً کامل کرده است.

فهرست مدارسی که حاج اکبر ابراهیمی به بچه‌های ایران تقدیم کرده است

وطن ابر بهارانت دل‌انگیز

	نام استان	نام پروژه یا زیر پروژه	تعداد کلاس	زیربنا	شهرستان	نوع کاربری
۱	اردبیل	تکمیل مدرسه راهنمایی مرحوم حاج حسنعلی علیپور	۶	۱۳۲۲	اردبیل-فاز یک شهرک سبلان	راهنمایی
۲	البرز	مالک اشتر	۱۲	۹۳۳	کمال شهر	-
۳	البرز	مدرسه حضرت یعقوب	۸	۵۶۰	ساوجبلاغ-هشتگرد	راهنمایی
۴	البرز	مدرسه حضرت یوسف		۴۶۶	ساوجبلاغ	ابتدایی
۵	البرز	حضرت ابراهیم خلیل الله علیه‌السلام	۶	۹۳۳	رجایی شهر	
۶	بوشهر	دبیرستان حاج اکبر ابراهیمی	۸	۱۶۳۶	تنگستان-روستای بوالخیر	راهنمایی
۷	بوشهر	هنوز نهایی نشده است			هنوز نهایی نشده است	
۸	تهران	احمد ابراهیمی	۱۶	۱۷۰۰	دماوند	فنی حرفه‌ای
۹	تهران	هنرستان کانون اصلاح و تربیت		۱۴۳۴	منطقه ۵-زیبا شهر	هنرستان
۱۰	تهران	مدرسه گلزار پاکدشت			پاکدشت-روستا گلزار	ابتدایی
۱۱	تهران	شهید علیجانی			دماوند-خ محک	راهنمایی
۱۲	تهران	مدرسه جوادالائمه		۱۵۱۸	دماوند روستای مرانک	ابتدایی
۱۳	تهران	مدرسه حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها		۱۲۵۰	دماوند روستای وادان	راهنمایی
۱۴	تهران	مدرسه حضرت آمنه		۴۵۰	دماوند روستای شلمبه	
۱۵	تهران			۴۵۰	دماوند روستای اهران	راهنمایی
۱۶	تهران			۵۰۰	پاکدشت روستای کهریزک	
۱۷	تهران			۱۲۰۰	رودهن روستای جورد	ابتدایی
۱۸	تهران			۲۵۰۰	رودهن	راهنمایی
۱۹	تهران			۱۵۰۰	رودهن	راهنمایی
۲۰	تهران	اقبال صفت (شهرک سپاه)		۱۴۳۰	دماوند پروژه اقبال صفت رونقی	

۲۱	تهران	دبستان امام حسن مجتبی علیه‌السلام			دماوند-سادات محله	
۲۲	تهران	شهید علی ابراهیمی			منطقه ۴-لویزان	
۲۳	تهران	مدرسه متریک			منطقه ۴	
۲۴	چهارمحال و بختیاری	هنرستان تربیت بدنی امام علی علیه‌السلام	۸	۱۲۲۰	شهرکرد	هنرستان
۲۵	چهارمحال و بختیاری	تکمیل خوابگاه علم و صنعت خراجی		۱۴۰۰	کیار	خوابگاه
۲۶	خراسان جنوبی	دبستان امام محمد باقر علیه‌السلام	۳	۲۰۷	روستای بنیاب درمیان	ابتدایی
۲۷	خراسان جنوبی	دبستان حضرت علی خونیک درمیان	۳	۲۰۷	روستای خونیک درمیان	ابتدایی
۲۸	خراسان جنوبی	دبستان امام حسین علیه‌السلام خرمک	۲	۱۱۰	روستای خورمک درمیان	ابتدایی
۲۹	خراسان جنوبی	آموزشگاه امام حسن عسگری علیه‌السلام	۶	۵۵۲	روستای ارسک شهرستان بشرویه	راهنمایی
۳۰	خراسان رضوی	شهید غلامی	۴	۳۱۵	باخزر-تورانه	ابتدایی
۳۱	خراسان رضوی	باقرالعلوم علیه‌السلام	۵	۴۰۰	روستای آغویه تربت حیدریه	ابتدایی
۳۲	خراسان رضوی	امام جواد علیه‌السلام	۱۰	۱۵۰۰	کاریز نو تربت جام	راهنمایی
۳۳	خراسان رضوی	۲۲ بهمن	۴	۳۱۲	تایباد-روستای استای	ابتدایی
۳۴	خراسان رضوی	حضرت زهرا سلام‌الله‌علیها	۶	۸۰۰	فیض آباد-مه ولات	ابتدایی
۳۶	خراسان رضوی	دبستان امام حسین علیه‌السلام	۶	۸۳۴	تربت حیدریه	ابتدایی
۳۷	خراسان رضوی	مدرسه راهنمایی امام جواد علیه‌السلام	۱۰	۱۵۰۰	تربت جام	راهنمایی
۳۸	خراسان رضوی	دبستان امام حسین علیه‌السلام	۵	۲۵۰	خواف-روستای سیجاوند	ابتدایی

۳۹	خراسان رضوی	دبستان شهید باب الله سبزی	۵	۳۷۰	نیشابور-سرولایت-روستای ینگجه	ابتدایی
۴۰	خراسان رضوی	مهدیه	۶	۴۰۳	نیشابور-طرقبه-جاغرق	ابتدایی
۴۱	خراسان رضوی	احداث سرویس بهداشتی مدرسه ابراهیم آباد شاندیز		۳۰	طرقبه شاندیز	سرویس بهداشتی
۴۲	خراسان رضوی	مدرسه راهنمایی حمزه سیدالشهدا علیه‌السلام		۱۵۰۰	گندم شاد-باخزر	راهنمایی
۴۳	خراسان رضوی	دبستان امام جعفرصادق علیه‌السلام	۳	۲۶۰	روستای تونه-تایباد	ابتدایی
۴۴	خراسان رضوی	دبیرستان رضویه	۱۲	۱۹۰۳	نیشابور	متوسطه
۴۵	خراسان رضوی	علی ابن ابی طالب		۲۹۶	تایباد-چهاربرجی	متوسطه
۴۷	خراسان شمالی		۲	۱۴۰	اسفراین	ابتدایی
۴۸	خراسان شمالی	انعقاد قرار داد ساخت مدرسه				
۴۹	خوزستان	تکمیل دبستان ۵ك ابراهیمی(۱) دزفول	۵	۹۵۴	دزفول	ابتدایی
۵۰	خوزستان	دبستان ۲کلاسه ابراهیمی	۲	۱۶۷	اندیمشك	ابتدایی
۵۱	سیستان و بلوچستان	امام موسی کاظم علیه‌السلام	۶	۴۰۲	شهرک گاوداران-زاهدان	متوسطه
۵۲	سیستان و بلوچستان	تکمیل مدرسه ۶ کلاسه روستای هیرمند قرقری	۶	۴۰۲	هیرمند	متوسطه شبانه روزی
۵۳	سیستان و بلوچستان	امام حسین علیه‌السلام	۶	۷۴۹,۲	زابل	ابتدایی
۵۴	سیستان و بلوچستان	مدرسه۲کلاسه محبوبه دانش کسوری	۲	۸۹	زاهدان	ابتدایی
۵۵	سیستان و بلوچستان	احداث۲ کلاسه پیامبراعظم گرتاکز نصرت اباد	۲	۹۰	زاهدان	ابتدایی
۵۶	سیستان و بلوچستان	تخریب و بازسازی مدرسه ۲ کلاسه میثم تمار زاهدان	۲	۸۸	زاهدان-میرجاوه	ابتدایی

۵۷	سیستان و بلوچستان	تخریب و بازسازی مدرسه ۲ کلاسه باقرالعلوم راسک	۲	۸۸	سرباز-راسک	ابتدایی
۵۸	سیستان و بلوچستان	امام جواد علیه‌السلام	۳	۲۹۴	شهرستان سرباز-روستای قره گین	ابتدایی
۵۹	سمنان	توسعه ۲ کلاس درس و سالن چند منظوره گچپزیان	۲	۳۲۲	سمنان-گچپزان	ابتدایی
۶۰	سمنان	آموزشگاه نخبگان	۶	۸۹۶	سمنان	راهنمایی
۶۱	سمنان	حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف درجزین	۱۰	۸۱۰	مهدیشهر- روستای درجزین	متوسطه
۶۲	قزوین	دبستان امام جعفر صادق علیه‌السلام	۶	۴۸۲	آبگرم-روستای کلنجین	ابتدایی
۶۳	قزوین	حمزه سید الشهدا	۹	۱۲۵۰	آبگرم-آوج	راهنمایی
۶۴	کردستان	احداث دبستان ۵ کلاسه روستای نبی آباد دهگلان	۵	۴۶۱	دهگلان	ابتدایی
۶۵	کردستان	تکمیل دبیرستان ۶ کلاسه روستای گردمیران علیا	۶	۸۷۰	دهگلان	متوسطه
۶۶	کردستان	احداث مدرسه ۶کلاسه راهنمایی محله تازه آباد سقز	۶	۵۶۴	سقز	راهنمایی
۶۷	کرمانشاه	نیمه تمام-احداث دبستان ۱۰کلاسه خیری زینبیه سنقر		۱۵۱۹	سنقروکلیایی	ابتدایی
۶۸	کرمان	دبستان عشایری کلیم کاشانی	۱	۴۵	کهنوج-قوچ آباد-روبروی اداره زندان جدید	ابتدایی
۶۹	کرمان	دبستان عشایری وحدت	۱	۴۵	کهنوج-امیرآباد	ابتدایی
۷۰	کرمان	دبستان عشایری حیدر کرار	۲	۷۰	کهنوج-دامنه قوچ آباد	ابتدایی
۷۱	کرمان	دبستان آموزگار	۱	۴۵	کهنوج-بنگود	ابتدایی
۷۲	کرمان	دبستان شهید میرشکاری	۱	۴۵	کهنوج-رضاباد	ابتدایی
۷۳	کرمان	دبستان عشایری اعتصام	۲	۷۰	فاریاب-سرگریج-سردک	ابتدایی

۷۴	کرمان	دبستان شهید محمدعلی میرشکاری	۲	۷۰	کهنوج -سفید مراد	ابتدایی
۷۵	کرمان	دبستان امیرالمومنین علیه‌السلام	۲	۷۵	فاریاب - سرگریچ-روستای حسین آباد	ابتدایی
۷۶	کرمان	دبستان هنر	۱	۴۵	فاریاب موتور-پمپ جهانبخش محمودی	ابتدایی
۷۷	کرمان	دبستان دوازده امام	۱	۴۵	بلوک-سیدآباد	ابتدایی
۷۸	کرمان	دبستان عشایری شیخ طبرسی	۱	۴۵	فاریاب-سرگریچ-روستای احمدآباد مرکزی	ابتدایی
۷۹	کرمان	شهید احمد شیخ حسینی	۲	۷۰	بلوک-عشایر دشت آزادگان	ابتدایی
۸۰	کرمان	دبستان شهید قاسم پرنده	۲	۷۰	فاریاب سرگریچ شهرک شهدای محمدی	ابتدایی
۸۱	کرمان		۱	۴۵	فاریاب-حورپاسفید	ابتدایی
۸۲	کهکیلویه و بویراحمد				روستای گودبن دیشموک	ابتدایی
۸۳	کهکیلویه و بویراحمد		۲	۴۳		راهنمایی
۸۴	کهکیلویه و بویراحمد				دیشموک	راهنمایی
۸۵	کهکیلویه و بویراحمد				مارگون-روستای بی بی خاتون	راهنمایی
۸۶	کهکیلویه و بویراحمد	مدرسه حضرت ابوالفضل		۵۲۰	روستای حیدرآباد لوداب	راهنمایی
۸۷	مازندران	شهید سیدمحمد حسینی لسفیجان چمستان	۶	۶۲۴	نور-چمستان	ابتدایی
۸۸	مازندران	شهدای زنگی کلاه	۶	۶۸۰	محمودآباد	ابتدایی
۸۹	مازندران	مدرسه شهدای عبداله آباد محمودآباد	۶	۶۲۵	محمودآباد	ابتدایی

۹۰	مازندران	مدرسه سید سلیمانی معلم کلا محمودآباد	۶	۵۷۱	محمودآباد	ابتدایی
۹۱	لرستان	مدرسه ۸ کلاسه قائد طاهر اشترینان بروجرد	۸	۲۰۲۴	اشترنیان-بروجرد	راهنمایی
۹۲	لرستان	مدرسه ۳کلاسه حاج اکبر ابراهیمی	۳	۲۷۹	بروجرد	
۹۳	لرستان	انعقاد ساخت مدرسه				
۹۴	لرستان	مشارکت در مرمت مدرسه در بروجرد			بروجرد	
۹۵	لرستان	مشارکت در مرمت مدرسه در بروجرد			بروجرد	
۹۶	لرستان	مشارکت در مرمت مدرسه در بروجرد			بروجرد	
۹۷	لرستان	مشارکت در مرمت مدرسه در بروجرد			بروجرد	
۹۸	لرستان	مشارکت در مرمت مدرسه در بروجرد			بروجرد	
۹۹	لرستان	مشارکت در مرمت مدرسه در بروجرد			بروجرد	
۱۰۰	لرستان	مشارکت در مرمت مدرسه در بروجرد			بروجرد	

پروژه احداث شده در خارج از کشور

	نام کشور	نام پروژه	تعداد کلاس	زیربنا	محل احداث	نوع کاربری
۱۰۱	عراق	-	۱۰	۱۲۶۴	نجف اشرف	ابتدایی

۲

بنیاد فرهنگی ابراهیمی

گزارش افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی با حضور حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی

شروعی دیگر؛ با بدرقه نور

۹ آذرماه ۱۳۹۶

حاج اکبر ابراهیمی با افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی خود در روستای شلمبه شهرستان دماوند، فعالیت‌هایش را برای سرپرستی و آموزش حدود ۶۰ کودک و نوجوان بی‌سرپرست توسعه داد. مراسم خشت‌گذاری فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی همزمان با مراسم افتتاح فاز یک آن در سال ۱۳۹۲ توسط مرجع تقلید عالیقدر حضرت آیت‌الله‌العظمی ناصر مکارم شیرازی انجام شد. حضور دوباره این مرجع تقلید بزرگوار شروعی شورانگیز و مبارک برای کودکانی خواهد بود که حاج اکبر ابراهیمی را «پدر» حقیقی خود می‌دانند، هر چند واقعیت چیز دیگری است.

هنوز نیم ساعتی تا اذان صبح روز پنجشنبه نهم آذر ۹۶ مانده که حرکت خود را به سمت روستای شلمبه در شهرستان دماوند آغاز می‌کنم. تاریک و روشن وقت سحر، فرصت خوبی برای اندیشیدن است، اندیشیدن به دنیا و آخرت سؤالات زیادی را در ذهن ایجاد می‌کند و باز این سؤال از مولانا که «از کجا آمده‌ام، آمدنم بهر چه بود؟» وقت رسیدن به روستای شلمبه، دیگر هوا رو به روشنی می‌رود و می‌توان بهتر دید. بهتر دیدن خودش راه رسیدن به پاسخ بسیاری از سؤالات است. در کنار خانه حاج اکبر ابراهیمی که در آن و از هفت سال پیش جمعی از کودکان و خردسالان این سرزمین که به دلایلی از داشتن سرپرست محروم بودند، زندگی سراسر آرامش و آسایش خود را به سرپرستی حاج اکبر ابراهیمی آغاز کرده‌اند، خانه‌ای بزرگ‌تر احداث شده است. این خانه جدید بچه‌های بزرگ‌تر یا بهتر بگویم «نوجوان» حاج اکبر است تا در آن با توجه به شرایط سنی خود زندگی کنند و زندگی را با نگاهی جدی‌تر بیاموزند.

این خانه جدید بچه‌های بزرگ‌تر یا بهتر بگویم «نوجوان» حاج اکبر است تا در آن با توجه به شرایط سنی خود زندگی کنند و زندگی را با نگاهی جدی‌تر بیاموزند.

ساختمانی در چهار طبقه که از همان حیاط و محوطه آن پیداست که حاج اکبر برای فرزندان رشید خود، خواب‌های خوشی دیده است.

مقابل خانه جدید اما شور و شوق همراه با رفت‌وآمدهای بسیار است. تمام محوطه آب‌پاشی شده است. گویی کسی بلند گفته «آب زنید راه را هین که نگار می رسد» بنرهای خوشامد خبر از آمدن همین نگار می‌دهد. علاوه بر جمعیت بسیار خیّرین و نیک‌اندیشانی که در حوزه‌های مختلف همراه اندیشه خیّری حاج اکبر هستند، امام جمعه و مسئولان دولتی و آموزشی شهرستان دماوند و حتی فرماندار پایتخت و بسیاری دیگر از چهره‌ها و شخصیت‌های نظام مانند آیت‌الله ری‌شهری و حجت‌الاسلام والمسلمین پورمحمدی خود را شریک شادی ابراهیمی می‌کنند. و البته گل سرسبد این جمع، آیت‌الله‌العظمی ناصر مکارم‌شیرازی ﷺ، مرجع عالیقدر شیعیان است که باوجود مشغولیت‌های فراوان و مسئولیت زعامت جمع پرشمار پیروان مکتب جعفری، رنج سفر از شهر قم، پایتخت علمی جهان تشیع را به شهرستان دماوند که حالا نماد خیّری در کشور است، به جان خریده و برای امر به معروف و توصیه به نیکی، میهمان ویژه فرزندان حاج اکبر است.

گیت‌های عبوری را رد می‌شوم و هنوز که اول صبح است، میهمان سفره فرزندان حاج اکبر هستم. مانند دیگر میهمانان این ضیافت و با نگاهی به اطراف می‌بینم که همچون همیشه، جمعی از افراد برخوردار از شأن اجتماعی عاشقانه و خاضعانه پذیرایی از میهمانان فرزندان حاج اکبر را به عهده دارند.

تا آغاز برنامه وقت دارم. با بچه‌های اورژانس و آتش‌نشانی در بیرون محوطه گپ کوتاهی می‌زنم و بعد از آن به جمع دوستانی می‌روم که در حال آماده‌کردن بسته‌های هدیه فرهنگی هستند. بسته‌ها شامل کتاب شرح دعای صحیفه سجادیه آیت‌الله مکارم‌شیرازی، کتاب «چهره ماندگار» زندگینامه و کارنامه خیّری حاج اکبر ابراهیمی و هفتمین شماره ماهنامه هزاربرگ ارگان رسمی مجمع خیّرین کشور است.

ساعتی از حضورمان در فاز دوم بنیاد فرهنگی و آموزشی حاج اکبر ابراهیمی نگذشته که آیین افتتاح رسمی این فاز، شروع می‌شود.

آغازگر مراسم تلاوت قرآن است، تلاوتی که به فوز عظیم ختم می‌شود. به گفته بزرگان، فوز عظیم، سود حاصل از معامله بی‌نظیریست که خداوند در قرآن و در سوره توبه مژده آن را داده است. معامله‌ای که در آن فروشنده، فرد مؤمن است و خریدار، خداوند متعال. آنچه می‌فروشد، جان و مالش است و آنچه می‌گیرد بهشت است. چه انتخاب شایسته‌ای از سوی قاری مراسم. زمان غبطه‌خوردن به حال کسانی است که در این معامله سراسر سود و نفع، شرکت دارند.

بعد از پخش سرود جمهوری اسلامی ایران خیل حاضران در مراسم که تعدادشان به چهارصد تن می‌رسد، شنونده سخنرانی‌ها هستند. حبیب‌الله بوربور؛ معمار مجامع خیّری و رئیس هیأت مدیره مجمع خیّرین کشور، دکتر حافظی؛ رئیس جامعه خیّرین مدرسه‌ساز کشور، حجت‌الاسلام والمسلمین مصطفی پورمحمدی؛ مشاور رئیس قوه قضائیه، آیت‌الله ری‌شهری؛ تولیت آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی و محمودی‌فر؛ فرماندار دماوند، سخنرانی‌ها را در وصف خدمات و شخصیت حاج اکبر ابراهیمی ارائه دادند. در میان این سخنرانی‌ها فیلم‌های کوتاهی با عنوان «بر بال فرشتگان» پخش شد که در آن خدمات خیّری حاج اکبر ابراهیمی به همراه اظهار نظرهای افراد مختلف در مورد ایشان بیان شد.

در حالیکه حاج اکبر ابراهیمی و دکتر مجتبی رحماندوست برای استقبال از آیت‌الله العظمی مکارم

شیرازی ﷺ به کنار جاده رفته بودند، با اعلام آقای نواب؛ مجری سرشناس شبکه قرآن و معارف سیما، مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور به عنوان نخستین سخنران این مراسم پشت تریبون رفت.

مهندس بوربور:

خیّرین سرمایه اجتماعی هستند

مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور در مراسم افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی ضمن خیرمقدم‌گویی به حاضران و تشکر از همه عواملی که در برگزاری این مراسم

مهندس بوربور: باور دارم که خدا در هر زمان حجت‌هایی در زمین قرار می‌دهد تا ما از آنها درس بگیریم. حاج اکبر ابراهیمی به خاطر تمام فعالیت‌هایش و به علت دغدغه‌های انسان‌دوستانه‌اش یک حجت است.

تلاش کردند گفت: «تشکر و تقدیر و اجرای سنت حسنه سپاسگزاری از توصیه‌های قرآن است. حاج اکبر ابراهیمی از جمله کسانی است که وظیفه ما تشکر از اوست. این مرد خیّر در حوزه مدرسه‌سازی، مسجد، حوزه علمیه، نگهداری کودکان بی‌سرپرست و بدسرپرست و پوشش حمایتی از محرومان و مستاصلان و بسیاری کارهای دیگر فعال است. علاوه بر اینها دیدیم که پس از زلزله مناطق غربی کشور ایشان و خانواده‌اش به این مناطق رفتند و مشکلات را از نزدیک دیدند و واکنش درست و منطقی هم نشان دادند. تعهد مدرسه، کانکس اسکان و حوزه علمیه و بسیاری کمک‌های دیگر نتیجه دیدار ایشان از این مناطق است.»

مهندس بوربور در ادامه درباره انتخاب حاج اکبر ابراهیمی به عنوان چهره ماندگار خیّری کشور گفت: «باور دارم که خدا در هر زمان حجت‌هایی در زمین قرار می‌دهد تا ما از آنها درس بگیریم. حاج اکبر ابراهیمی به خاطر تمام فعالیت‌هایش و به علت دغدغه‌های انسان‌دوستانه‌اش یک حجت است.»

وی در پایان سخنانش گفت: «امیدوارم روزی برسد که چهره ماندگار خیّری در میان دیگر چهره‌های ماندگار همچون دانشمندان، هنرمندان و افراد دیگر جامعه مورد تقدیر قرار بگیرد. این مساله خود توسعه فرهنگ خیر است چرا که خّیرین سرمایه اجتماعی هستند. این کار را مجمع خیّرین کشور با حمایت اعضا و پیروی از دستورات مقام معظم رهبری برای سپردن امور به دست مردم به جدیت دنبال می‌کند و یقین داریم با ایجاد ساختار مناسب به نتیجه مطلوب و مفید طولانی‌مدت خواهیم رسید.»

حجت‌الاسلام والمسلمین پورمحمدی:

عنایات الهی به کشورمان به خاطر خیرخواهی مردم است

حجت‌الاسلام والمسلمین مصطفی پورمحمدی؛

عضو شورای مرکزی مجمع خیّرین کشور و مشاور رئیس قوه قضاییه، دیگر سخنران مراسم افتتاحیه فاز دوم بنیاد فرهنگی اکبر ابراهیمی بود.

وی در آغاز با شکرگویی به مناسبت متنعم بودن ملت ایران به پیروی از پیامبر ﷺ از دین اسلام با عنوان دینی یاد کرد که با آگاهی و هدایت و خیر و دوستی و محبت و عشق و صفا، عجین است.

وی افزود: «پیامبر ﷺ روح زندگی و بندگی و انسان‌بودن و به کمال رسیدن را تبیین و تبلیغ کرد و جامعه ما متبرک به پیروی از پیامبر ﷺ شد. آثار و برکات آن از همه طرف جاری است.»

حجت‌الاسلام والمسلمین پورمحمدی در بخش دیگری از سخنانش با بیان اینکه کشور در شرایط حساسی قرار دارد، گفت: «خیلی از فتنه‌ها و آشوب‌ها و خطرات سنگینی که می‌توانست کشور را در سخت‌ترین وضعیت قرار دهد، به لطف خدا دفع شده است.»

وی تأکید کرد: «این لطف و عنایت الهی بی‌جهت نیست و مردم و کشور بی‌دلیل مورد حمایت خداوند نیستند. دلیل آن وجود خیرخواهی و نوع‌دوستی و دیگردوستی است که در مقاطع مختلف ظهور و بروز می‌یابد.»

حجت‌الاسلام والمسلمین پورمحمدی: لطف و عنایت الهی بی‌جهت نیست و مردم و کشور بی‌دلیل مورد حمایت خداوند نیستند. دلیل آن وجود خیرخواهی و نوع‌دوستی و دیگردوستی است که در مقاطع مختلف ظهور و بروز می‌یابد.

حجت‌الاسلام والمسلمین مصطفی پورمحمدی از نخستین روز تاسیس مجمع خیّرین کشور همراه این تشکل بوده و همین امر سبب شده تا به عنوان یکی از یاوران و همراهان دلسوز و همشیگی این مجمع شناخته شود.

دکتر حافظی:

خیّرین پیشگامان فرهنگ و تمدن جامعه هستند

دکتر حافظی؛ رئیس هیأت‌مدیره جامعه خیّرین مدرسه‌ساز کشور در مراسم افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی گفت: «ما حرکت خیّری مدرسه‌سازی را در جوار حرم حضرت امام رضا علیه‌السلام

دکتر حافظی: افتخار ماست که هم‌عصر چنین خیّری هستیم. او خیّری خالص است که دغدغه‌های مردم را با دقت دنبال می‌کند و رفتار بی‌نظیری با آنها دارد.

سطح سواد دانش‌آموزان تشخیص داده‌اند و بیش از سال‌های قبل در این زمینه سرمایه‌گذاری می‌کنند. خیّرین پیشگامان فرهنگ و تمدن جامعه هستند و این موضوع را در طول دو دهه فعالیتم به خوبی درک کرده‌ام.»

وی در پایان حاج اکبر ابراهیمی را فردی دلسوز و خیّری نمونه معرفی کرد و گفت: «افتخار ماست که هم‌عصر چنین خیّری هستیم. او خیّری خالص است که دغدغه‌های مردم را با دقت دنبال می‌کند و رفتار بی‌نظیری با آنها دارد. افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی گام بلند دیگری در راستای رفتارهای صحیح خیّری این مرد ماندگار است.»

با عهدبستن همراه مهندس بوربور شروع کردیم. در همان سال اولی که این کار شروع شد، ۱۶ میلیارد و ۸۰۰ میلیون کمک خیّری دریافت کردیم. این رقم در سال بعد به ۴۰ میلیارد رسید. سال ۱۳۸۸ بودجه دولت در زمینه نوسازی و تجهیز مدارس ۳۸۶ میلیارد و کمک‌های خیّری ۷۴۰ میلیارد بود. در زمان وزارت آقای دکتر حاج‌بابایی ایشان مصمم بود که فعالیت بیشتری داشته باشد و بودجه این کار را به بیش از ۵۰۰ میلیارد تومان رساند. باز هم دیدیم که کمک‌های مردمی و خیّری به بیش از ۱۰۰۰ میلیارد رسید و این نشان از درک بالای مردم و ساختار فرهنگی جامعه دارد. همیشه نگران بودم که در زمان تحریم این کمک‌ها و این روند ساخت، تجهیز و نوسازی مدارس با سیری نزولی همراه شود اما تجربه نشان داد که ملت ایران ارتقای نام ایران را در افزایش

آیت‌الله ری‌شهری: حضرت عیسی وقتی به دنیا می‌آید در همان روزهای اول تولد خود می‌گوید: «من هر جا باشم مبارک هستم.» در روایات آمده که مبارک یعنی سودمند. حاج اکبر ابراهیمی یکی از مصادیق همین روایت هست.

آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری

آقای ابراهیمی یکی از افراد مبارک و پربرکت است

در مراسم افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی، آیت‌الله محمد محمدی ری‌شهری، تولیت آستان مقدس حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام درباره شخصیت این خیّر گرانقدر گفت: «جناب آقای ابراهیمی یکی از افراد مبارک و پربرکت است. حضرت عیسی وقتی به دنیا می‌آید در همان روزهای اول تولد خود می‌گوید: «من هر جا باشم مبارک هستم.» در روایات آمده که مبارک یعنی سودمند. حاج اکبر ابراهیمی یکی از مصادیق همین روایت هست. افراد پولدار بسیاری داریم اما کسانی که این‌چنین سرمایه خود را در خدمت بندگان خدا قرار دهد بسیار اندک هستند. امام صادق علیه‌السلام می‌گوید: «کسانی که غنی

باشند و مال خود را در راه خیر مصرف کنند خداوند به آنها پاداش دوبرابر می‌دهد.»

یکی از خصوصیاتی که در همین مدت کوتاه خدمت در آستان مبارک شاه عبدالعظیم از حاج اکبر ابراهیمی دیده‌ام، این است که مال خود را مال خدا می‌داند و این نکته بسیار مهمی است.

در روایات داریم که بهتر است انسان مال خود را مال خدا بداند، تنها در چنین وضعیتی می‌تواند مال خود را برای دیگران خرج کند. حاج اکبر ابراهیمی بسیار دقیق و حساب شده عمل می‌کند، آدم ولخرجی نیست چون مالش را به زحمت به دست آورده است. اما در موقعیت مناسب به خوبی خرج می‌کند. او دارد شبستانی در حرم شاه عبدالعظیم می‌سازد. بخش قابل توجهی از کار را انجام داده است. اسکلت این شبستان بنا شده بود اما متاسفانه برای ادامه کار با مشکل مواجه بودیم. حاج اکبر ابراهیمی که بنا به عادت همیشگی‌اش هر پنج‌شنبه به حرم می‌آید، یک روز دید که این شبستان نیمه کاره رها شده است. پس از انجام مقدمات کار، پذیرفت تمام هزینه‌ها را بپردازد. هزینه نزدیک به ۸ ـ ۷ میلیارد تومان است. شبستانی که سال‌ها نیمه کاره مانده بود، خوشبختانه با حضور حاج اکبر ابراهیمی با سرعت بالایی در حال احداث است.

ما روزها و شب‌های خاص مثل شب‌های قدر، ایام محرم و مراسمات این‌چنینی با کمبود جا مواجه هستیم. ساخت این شبستان بسیار ضروری بود. من بر این باورم که خداوند ایشان را مامور کرد بیاید و این کار را انجام دهد. من این کارها را فقط حاصل عنایت خداوند می‌دانم. این یکی از خدمات ماندگار حاج اکبر ابراهیمی است. هر کس در این مکان نماز بخواند، دعا کند و ذکر بگوید ثواب آن برای حاج اکبر ابراهیمی نیز در نظر گرفته می‌شود. روایت داریم که یک روز پیغمبر گوسفندی می‌کشد و به خانه می‌آورد. همسر ایشان گوسفند را تکه تکه می‌کند و همه را به همسایه‌ها می‌دهد و فقط کتف گوسفند می‌ماند. پیغمبر به خانه برمی‌گردد و از همسرش می‌پرسد چقدر از گوشت گوسفند مانده است. همسرش می‌گوید همه را به همسایه‌ها بخشیدم، فقط کتف آن مانده است. پیغمبر اکرم جواب می‌دهد اشتباه می‌کنی، همه‌اش ماند و فقط یک کتف آن رفت. هر چه به دیگران می‌بخشی می‌ماند و هر چه نزد ماست از بین می‌رود پس باید آن را بخشید. حاج اکبر ابراهیمی و افرادی مثل او می‌دانند که چه می‌کنند. اینکه انسان مال خود را متعلق به خود نداند بسیار مهم است. این افراد به همین دلیل راحت از مالشان می‌گذرند.

حاج اکبر ابراهیمی در زمینه‌های مختلف فعال است.

آیت‌الله ری‌شهری: ساخت شبستان در آستان مبارک شاه عبدالعظیم بسیار ضروری بود. من بر این باورم که خداوند ایشان را مامور کرد بیاید و این کار را انجام دهد. من این کارها را فقط حاصل عنایت خداوند می‌دانم.

محمودی‌فر: حاج آقای ابراهیمی دلسوزانه در همه حوزه‌هایی که نیاز به حضور مردم احساس می‌شود، حضور و مشارکت جدی دارد. هدف وی تنها خدمت به جامعه است که البته این هدف را هم محقق کرده است.

ایشان بنیاد نیکوکاری برای بچه‌های بی‌سرپرست و بدسرپرست دارد. خیریه بیت‌الرضا هم متعلق به ایشان است. از دیگر کارهای حاج اکبر مدرسه‌سازی، مسجدسازی، کمک به بیمارستان‌ها و هزاران کار دیگر است. خداوند امثال او را در میان خیّرین زیاد کند. این دنیا یک مسافرخانه است و اصل، دنیای آخرت است. یک روز کسی می‌آید نزد امیرالمومنین علیه‌السلام و می‌بیند که حضرت روی حصیر نشسته است. می‌گوید، شما خلیفه هستید چرا در چنین شرایطی هستید و چیزی ندارید؟ حضرت می‌گوید: «اگر کسی عقل داشته باشد، برای این مسافرخانه وسیله تهیه نمی‌کند.» ما همگی رفتنی هستیم. خیّرینی که از مال خود می‌گذرند و به فکر جهان آخرت خود هستند، عاقلند. باید به فکر دنیای پس از مرگ بود، این جهان محل گذر است. حاج اکبر ابراهیمی از چنین افرادی است. این افراد برای جامعه ما مهم هستند و امیدواریم ایشان همیشه در راه خیر موفق باشند. هرچند که حقیقتاً تا امروز هم بسیار موفق عمل کرده و از مال خود نیازهای زیادی از جامعه را پوشش داده و مشکلات زیادی را از روی دوش مردم برداشته است. برای ایشان سلامتی و عمر طولانی و باعزت آرزو می‌کنم.»

فرماندار دماوند:

هدف حاج اکبر ابراهیمی تنها خدمت به جامعه است

حاج اکبر ابراهیمی همواره حضور و حمایت فکری و معنوی مسئولان مختلف را از عوامل موفقیت خود می‌داند. وی با تأکید بسیار بر مسئولان شهر دماوند آنها را دوستانی خیرخواه می‌نامد که مسیر کار خیر

... را برای او آسان می‌کنند. یکی از این افراد آقای محمودی‌فر؛ فرماندار شهر دماوند است. سخنرانی امروز آقای محمودی‌فرد در آیین افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی در حقیقت، سخنان نماینده مسئولان شهر دماوند بود در این مراسم.

آقای محمودی‌فر در سخنرانی خود در آیین افتتاحیه فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی، با ابلاغ سلام مهندس مقیمی؛ استاندار تهران به حاضران، مشارکت مردمی را ستون نظام اسلامی و خیّرین را پایه‌های این ستون نامید.

وی در ادامه گفت: «امروز شاهد فعالیت و مشارکت مردمی مجمع خیّرین کشور و افراد خیّر هستیم که خمیرمایه نظام اسلامی محسوب می‌شود.»

محمودی‌فر همچنین به بیان خدمات خیّری حاج اکبر ابراهیمی پرداخت و در این باره اظهار کرد: «حاج آقای ابراهیمی دلسوزانه در همه حوزه‌هایی که نیاز به حضور مردم احساس می‌شود، حضور و مشارکت جدی دارد. هدف وی تنها خدمت به جامعه است که البته این هدف را هم محقق کرده است.»

فرماندار دماوند در پایان خواستار قدردانی از خیّرین کشور برای ایجاد فرهنگ‌سازی خیّری و جذب علاقمندان به فعالیت‌های خیّری شد.

ورود حضرت آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی مدظله به مراسم افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی

در این قسمت از برنامه و در حالیکه گروه سرود فرزندان بنیاد آماده اجرا می‌شدند، سالن محل برگزاری مراسم افتتاح سرشار از شور و هیجان شد. مرجع عالیقدر شیعیان و تکیه‌گاه معنوی مردم مسلمان جهان، حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی مدظله وارد سالن شدند. اجرای گروه همخوانی فرزندان بنیاد در وصف پیامبر اکرم صلی‌الله‌علیه‌وآله در برابر این مرجع بزرگوار قسمت بعدی مراسم بود.

حاج اکبر ابراهیمی:

آمده‌ام از شما بزرگواران تشکر کنم

در مراسم افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی و پس از حضور حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی مدظله در این مراسم، حاج اکبر ابراهیمی پشت تریبون قرار گرفت و در سخنانی کوتاهی ضمن خیرمقدم‌گویی به این مرجع بزرگوار و تمامی حاضران گفت: «من حرفی ندارم جز اینکه تشکر کنم از محضر شما که با قدم و قلم مرا در راه خیر و انجام وظیفه‌ام همراهی کرده‌اید. کار خیر بزرگ از آن شماست که این مسیر را برای من هموار کردید.»

وی در ادامه سخنانش درباره حضور حضرت آیت‌الله‌العظمی ناصر مکارم شیرازی مدظله گفت: «وقتی می‌بینم حضرت آیت‌الله‌العظمی مکارم شیرازی با این همه مشغولیت هم برای افتتاح فاز یک و خشت‌گذاری فاز دوم آمدند و هم برای مراسم افتتاح فاز دوم تشریف‌فرما شدند، احساس وصف‌ناپذیری

به من دست می‌دهد. بسیار خوشحال هستم که زندگی و رشد این بچه‌ها با این قدوم مبارک گره می‌خورد. من نیامده‌ام که چیز خاصی بگویم جز اینکه از همه شما تشکر کنم.»

متن کامل سخنرانی حضرت آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی ﷾ در مراسم افتتاح فاز دوم بنیاد فرهنگی ابراهیمی

بسم‌الله الرحمن‌الرحیم

الحمدلله رب العالمین و الصلاه و السلام علی خیر خلقه محمد ﷺ و علی آله الطیّبین الطاهرین المعصومین لاسیّما بقیه الله المنتظر ارواحنا له الفدا و لا حول ولا قوه الا بالله العلی العظیم.

قبل از هر چیز لازم می‌دانم که دو عید که در دو طرف این ایام است، عید ولایت مولای‌مان بقیه‌الله، امام زمان ارواحنا له الفدا و عید خاتم انبیاء محمد ﷺ را به شما تبریک عرض کنم. چون در شعاع عید امامت قرار داریم، می‌خواهم آغاز جلسه را با نام امام زمان ﷺ شروع کنم.

برادران عزیز، خواهران محترم، شخصیت‌های محترم که در این جلسه حضور دارید، ما در شرایطی هستیم که بین مسلمین نیاز به وحدت داریم و می‌دانیم وحدت بدون حلقه‌های اتصال ممکن نیست. از حلقه‌های اتصالی که می‌تواند تمام مسلمانان را به هم مرتبط سازد مساله مهدویّت است. همه به اینکه حضرت مهدی ظهور می‌کند اعتقاد دارند. همه متحدند. من ندیدم کتابی در میان شیعه به نام تواتر احادیث پیغمبر درباره حضرت مهدی ﷺ نوشته [شده] باشد ولیکن اهل سنّت از زبان پیغمبر اکرم ﷺ کتابی دارند به نام «تواتر الروایات فی المهدی»، یعنی همه قبول دارند. از مسائل جالب این است که در زمان خود پیغمبر، به قدری مساله مهدویت مسلم بود که گاهی پیغمبر علائم مهدی را می‌گفت. پیشانی مهدی چنین است، شانه مهدی چنین است، یعنی همه با نام مهدی آشنا بودند. در داستان خطبه‌ای که امام سجاد در شام خواند، منّا کذا، منّا کذا تا رسید به اینجا که «و منّا مهدی هذه الامه» شامیان از همه دورتر بودند به مبانی اسلام. معلوم می‌شود اینها شنیده بودند و آشنا بودند که وقتی امام سجاد ﷺ می‌خواهد خودش را معرفی کند با حضرت مهدی معرفی می‌کند: «منّا مهدی هذه الامه» آن حضرت مهدی که نام مبارکش را شنیده‌اید و شما با او آشنا هستید از ماست. [حضرت] به این وسیله خودش را دارد معرفی می‌کند. معنایش این است که وجود و ظهور و برنامه حضرت مهدی ﷺ در میان همه مسلمانان از آن اول مشهور و معروف بوده است. حال که چنین است این می‌تواند یک حلقه اتصال بین ما مسلمانان باشد. گرد نام آن حضرت می‌توانیم دست به دست هم بدهیم. همان‌طور که قرآن و شخص پیغمبر حلقه اتصال است، محبت اهل بیت [هم] حلقه اتصال است، ایمان به ظهور مهدی هم حلقه اتصال است. این در حالی‌ست که ما از هر زمانی به وحدت نیازمندتریم.

آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی: همان‌طور که قرآن و شخص پیغمبر حلقه اتصال است، محبت اهل بیت [هم] حلقه اتصال است، ایمان به ظهور مهدی هم حلقه اتصال است. این در حالی‌ست که ما از هر زمانی به وحدت نیازمندتریم.

عراق را خواستند تجزیه کنند، نتوانستند. سوریه را خواستند نتوانستند. حالا این شکست‌خورده‌ها می‌خواهند در لبنان فتنه برپا کنند. ما باید دست به دست هم بدهیم. اگر مسلمانان با هم متحد باشند، ترسی نخواهد بود. ترس وقتی خواهد بود که حلقه اتصال گسسته شود و مسلمانان آن وحدت را نداشته باشند. این چند جمله را خواستم درباره نام حضرت مهدی ارواحنا فداه گفته باشم [تا] جلسه ما متبرک و خوشبو بشود با نام نامی حضرت مهدی سلام‌الله علیه.

و اما فلسفه تشکیل این مجلس، در واقع دو چیز است. اول این است که خیّری پیشقدم شده، فرزندان این کشور را که سرپرست ندارند، زیر بال و پر گرفته، با بهترین برنامه‌ها تربیت می‌کند که ان‌شاءالله [این فرزندان] در آینده وجودهای مفیدی خواهند شد. بهترین وسایل را برای‌شان ساخته و بهترین تشکیلات را در اختیارشان گذاشته، علاوه بر کارهای خیر دیگر. ما در واقع می‌خواهیم تقدیر کنیم، تشکر کنیم. شکرگزاری در مقابل بندگان هم شکر خداست، «من لم یشکر المخلوق لم یشکر الخالق» این یک هدف است.

هدف دوم این است که بقیه هم بتوانند سرمشقی بگیرند و در این مملکت و محیط، روز به روز برنامه‌های خیر بیشتر شود. نیاز فراوان است. الان شما ببینید یک زلزله آمد در غرب این کشور، چقدر ضایعات و چقدر خرابی به بار آورد. تا کی بشود همه اینها را درست کرد؟ ما امیدواریم هرچه زودتر. بنابراین نیاز است این بناهای فرسوده هر چه زودتر از سراسر مملکت برچیده شود، مراکز خیر ساخته شود، افراد بی‌سرپرست، تحت سرپرستی قرار بگیرند. بالاخره این یک سرآغاز است برای کارهای دیگران.

من در اینجا حدیثی از امیر مومنان، مولای متقیان، حضرت علی ﷺ که در نهج‌البلاغه آن حضرت است ذکر می‌کنم، بسیار حدیث پرارزشی است. حدیث این است که کسی نزد امیر مومنان شروع کرد به مذمت دنیا. جانماز آب می‌کشید، اهل تظاهر و ریا بود. علی ﷺ شناخت، فرمود: «ای کسی که مذمت دنیا می‌کنی، دنیای فریبنده، دنیای بی‌وفا، پشت سر هم این حرف‌ها را تکرار می‌کنی، راستش را به من بگو کجای دنیا فریبنده است؟» بعد مولا علی ﷺ فرمود، سر قبر پدرت رفته‌ای؟ جنازه مادرت را دیده‌ای و تشییع کرده‌ای؟ اینها برای تو فریبنده بوده‌اند؟ این قبرستان‌های خاموش که از گذشتگان به جا مانده، کجایش فریبنده است؟ همه‌اش عبرت‌آموز است. [اینکه] شب‌ها کنار بستر بیماران تا صبح بیدار بودی و داشتی همراه آنها ناله می‌کردی، کجایش فریبنده است؟ دنیا خودش را نشان داده، با این برنامه‌ها بی‌وفایی خودش را نشان داده، فریبنده نیست. کجای دنیا فریبنده است؟ بعد امیر مومنان علی ﷺ در مدح دنیا سخنان بسیار جالبی فرمود. فرمود: «مسجد احباء الله» از نظر معنوی دنیا مسجد دوستان خداست، «و مصلّی ملائکه الله» نمازخانه فرشتگان است «و مهبط وحی الله» محل هبوط وحی خداست. جایی که محل نماز اولیاءالله و فرشتگان است و محل ورود وحی خداست، جای بدی است؟ این از نظر معنوی. بعد فرمود اینجا «متجر اولیاءالله» تجارتخانه اولیای خداست. دنیا از دیدگاه مولا علی ﷺ تجارتخانه است. ما سرمایه‌دارانی هستیم، سرمایه‌های ما عمر ما، استعداد ما، عقل ما و توان ماست. آمده‌ایم و این سرمایه‌ها [را] تدریجاً از ما می‌گیرند، چه بخواهیم چه نخواهیم. با این سرمایه آمده‌ایم در این تجارتخانه تجارتی بکنیم و بتوانیم چیزی که گرانبهاتر از عمر ماست، با این سرمایه فراهم کنیم. انسان وقتی به بازار می‌رود، سرمایه‌ای می‌برد. در مقابل سرمایه‌اش اگر چیز باارزشی پیدا بکند، درست اما اگر چیز بی‌ارزشی برای خودش فراهم کند، اهل خسارت است. فرمود: «متجر اولیاءالله» در یک تعبیرش می‌فرماید: دنیا یک دانشگاه است. «دار موعظه لمن اتعظ بها» این همه مذمت دنیا نکن. دنیایی مذموم است که در مسیر هوی و هوس، اختلاس‌ها و رشوه‌ها و دزدی‌ها و خونریزی‌ها و ظلم‌ها باشد. آن دنیا مذموم است اما دنیایی که در مسیر کار خیر و برنامه‌های خوب باشد، در مسیر افزودن معرفت باشد، دار موعظه لمن اتعظ بها و دارالعافیه لمن فهم عنها، متجر اولیاءالله، تجارتخانه اولیای خداست. اگر با دید علی ﷺ به دنیا نگاه کنیم، تکلیف خودمان را در دنیا می‌فهمیم. کسانی را نگاه می‌کنیم که عمرشان گذشته، ثروتهایی از راه حلال، حرام، هرچه شد فراهم کرده‌اند، گذاشته‌اند و رفته‌اند. چه چیز برای آنها مانده است؟ به فرمایش علی ﷺ زحمت را آنها کشیدند، استفاده را دیگران بردند. حساب را آنها باید پس بدهند، منافعی نصیب دیگران شد، چه چیز باقی ماند؟ هیچ.

اما کسانی هستند که آثارشان صدها سال مانده و می‌ماند. اینها تجارت صحیح علوی کرده‌اند. اینها مسیر را درست پیموده‌اند. دنیا از دیدگاه هوس‌بازان فریبنده است، از دیدگاه افراد عاقل بینا «دار موعظه لمن اتعظ بها.»

کسی آمد خدمت امام صادق ﷺ عرض کرد: یابن رسول‌الله از جدّ شما نقل کرده‌اند کسی که یک ساعت تفکر کند [کارش] از یک شب یا یک سال عبادت برتر است. می‌شود بفرمایید تفکر در چه این همه ثواب دارد؟ و اکثر عبادت ابوذر چه تفکری بوده است؟ فرمودند: «یمرّ بالخربه» انسان وقتی از یک

آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی: خیّری پیشقدم شده، فرزندان این کشور را که سرپرست ندارند، زیر بال و پر گرفته، با بهترین برنامه‌ها تربیت می‌کند که ان‌شاءالله [این فرزندان] در آینده وجودهای مفیدی خواهند شد. بهترین وسایل را برای‌شان ساخته و بهترین تشکیلات را در اختیارشان گذاشته، علاوه بر کارهای خیر دیگر. ما در واقع می‌خواهیم تقدیر کنیم

آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی: کسانی هستند که آثارشان صدها سال مانده و می‌ماند. اینها تجارت صحیح علوی کرده‌اند. اینها مسیر را درست پیموده‌اند. دنیا از دیدگاه هوس‌بازان فریبنده است، از دیدگاه افراد عاقل بینا «دار موعظه لمن اتعظ بها.»

ویرانه، بگوییم از کنار قصر جمشید، از کنار کاخ کسری، رد می‌شود، بایستد، یک نگاه کند، با آن صحبت کند. بگوید: «أین بانوک»؛ آنهایی که تو را ساختند، کجا رفتند؟ «أین ساکنوک»؛ ساکنان تو کجا رفتند؟ «ما لک لاتتکلمین»؛ ای ویرانه چرا سخن نمی‌گویی؟ ولی در واقع او با سکوتش سخن می‌گوید. هر شکاف خرابه‌ای، دهانی‌ست که به ویرانه جهان می‌خندد. اینها با ما صحبت می‌کنند منتهی گوش شنوا لازم

داریم، چشم بینا لازم داریم. حال که چنین است، چه بهتر که هر کسی از توانش استفاده کند، چیزی فراهم کند برای سرای جاویدان. قرآن مجید می‌گوید: «انّ دار الاخره لهی الحیوان» اسم زندگی دنیا را زندگی نگذارید. زندگی، زندگی آخرت است. به قول شاعر «زندگی کردن من، مردن تدریجی بود/ هر چه جان کند تنم، عمر حسابش کردند» این مردن تدریجی است، زندگی آنجاست. برای زندگی آنجا باید [خود را] فراهم کرد. خوشا به حال کسانی که بیدارند، فکر می‌کنند، اندیشه می‌کنند. از توانشان استفاده می‌کنند، در این راه می‌توانند گام بردارند.

من غالباً از آقای حاج ابراهیمی جمله‌ای شنیده‌ام. این جمله در بدو نظر [به نظر می‌رسد] مشکل دارد، ولی فکرش را که می‌کنید، می‌بینید عجب جمله خوبی است. می‌گوید: «من یک دقیقه دنیا را بر تمام عمر آخرت ترجیح می‌دهم.» می‌گوییم چرا؟ می‌گوید: آنجا یوم‌الحسرت است. اینجا در این یک دقیقه می‌توانم کاری کنم، آنجا کاری نمی‌توانم بکنم. بنابراین یک دقیقه اینجا بر تمام آنجا به یک معنا ترجیح دارد. آنجا همه حسرت می‌خورند، آن کسی که کار خیر کرده می‌گوید ای کاش بیشتر بود، آن کسی که کار خیر نکرده است و تهیدست است می‌گوید: وای بر من، کاش توانسته بودم کاری بکنم. اصرار می‌کند مرا یک بار دیگر به دنیا برگردانید. جواب داده می‌شود: برنامه تمام است. بنابراین واقعاً یک دقیقه‌اش هم ممکن است باعث نجات انسان شود، یک گامش هم ممکن است باعث نجات انسان شود.

آیت‌الله العظمی مکارم شیرازی: من غالباً از آقای حاج ابراهیمی جمله‌ای شنیده‌ام. این جمله در بدو نظر [به نظر می‌رسد] مشکل دارد، ولی فکرش را که می‌کنید، می‌بینید عجب جمله خوبی است. می‌گوید: «من یک دقیقه دنیا را بر تمام عمر آخرت ترجیح می‌دهم.» می‌گوییم چرا؟ می‌گوید: آنجا یوم‌الحسرت است. اینجا در این یک دقیقه می‌توانم کاری کنم، آنجا کاری نمی‌توانم بکنم. بنابراین یک دقیقه اینجا بر تمام آنجا به یک معنا ترجیح دارد.

به هر حال من امیدوارم این آثار خیر تا ظهور امام زمان اروحنا له الفدا بماند و در آن زمان [از آنها] استفاده کنند، ان‌شاءالله دیگران هم برنامه‌های دیگری اجرا کنند. به من خبر دادند که حوزه علمیه دماوند هم احتیاج به مرمت فراوانی دارد. برادران، خواهران، هر جا حوزه علمیه باشد، دیانت آنجا را تا حد زیاد می‌شود بیمه کرد. آنجایی مشکل دارد که حوزه علمیه‌ای نباشد و پرورش‌یافتگان مکتب امام

صادق علیه‌السلام و امام باقر علیه‌السلام نتوانند در آنجا کار کنند. سعی کنید بر حوزه‌های علمیه افزوده شود. ان‌شاءالله حوزه‌های علمیه را هم جزء کارهای خیر قرار بدهید. من نکته‌ای را بگویم، ان‌شاءالله حمل برخودستایی نمی‌کنید. بعد از آنکه واعظ شهیر، مرحوم آقای فلسفی از دنیا رفت، نگاه کردم دیدم در میان فرزندان ایشان کسی که جای ایشان را بگیرد، نیست. دامادی هم که جای او را بگیرد، ندارد. این مرد، ۸۲ سال السلام علیک یا اباعبدالله گفت، در ۹۴ سالگی از دنیا رفت. از دوازده سالگی منبر می‌رفت. دوازده را از نود و چهار کم کنید، ۸۲ سال می‌شود. نباید نام این مرد فراموش بشود. رفتم به فرزندان ایشان پیشنهاد کردم که بیایید خانه ایشان را به من بفروشید، منتهی ارزان‌تر بفروشید. من اینجا را تبدیل می‌کنم به یک مرکز دارالتبلیغ مجهز و آماده. افراد بیایند اینجا، پرورش پیدا کنند و جای فلسفی را پر کنند. اینها هم انصافاً موافقت کردند و حتی به نصف قیمت دادند. عمارت مهمی ساخته شد. می‌بینیم که آنجا همیشه دارند یاد مرحوم خطیب شهیر فلسفی می‌کنند. باید کاری کنیم که این بزرگان فراموش نشوند. باید نام آنها را جاویدان قرار بدهیم.

من به سهم خودم از جناب آقای حاج ابراهیمی تشکر می‌کنم. از شما عزیزان، بزرگانی که شرکت کردید، از خواهران، از برادران، از همه‌تان تشکر می‌کنم که [هم] ایشان را تشویق کردید، هم درسی به دیگران دادید که ان‌شاءالله در این برنامه‌ها شرکت بفرمایند. والسلام علیکم و رحمه الله و برکاته.

پس از شنیدن این سخنان، نوبت به اهدای لوح تقدیر، تندیس و مدال چهره ماندگار خیّری مجمع خیّرین کشور رسید. برای نخستین چهره، حاج اکبر ابراهیمی انتخاب شده است. آیت‌الله العظمی مکارم‌شیرازی دام‌ظله و مهندس حبیب‌الله بوربور، لوح تقدیر، تندیس و نشان چهره‌ماندگار خیّری سال ۱۳۹۶ را به حاج اکبر ابراهیمی دادند.

پس از پایان مراسم و با شنیدن صدای اذان، نماز جماعت در مسجد روستای شلمبه برگزار می‌شود، مسجدی که آن هم توسط حاج اکبر ابراهیمی بازسازی شده است. دقایقی بعد، سفره پربرکت نهار فرزندان حاج اکبر برای پذیرایی از میهمانان مهیّا می‌شود.

بعد از نهار، بنیاد خالی از میهمانان می‌شود. حاج

برای نخستین چهره ماندگار خیّری، حاج اکبر ابراهیمی انتخاب شده است. آیت‌الله العظمی مکارم‌شیرازی دام‌ظله و مهندس حبیب‌الله بوربور، لوح تقدیر، تندیس و نشان چهره‌ماندگار خیّری سال ۱۳۹۶ را به حاج اکبر ابراهیمی دادند.

اکبر بعد از بدرقه میهمانانش به ویژه مرجع تقلید خود، در محوطه قدم می‌زند. به او نزدیک می‌شوم با گفتن خسته نباشید از روز خوبی که برای میهمانان ساخته، تشکر می‌کنم. می‌گوید برایش دعا کنم، برای حاج اکبر طول عمر همراه با عزت از خدا و برکت در مال و ثروتش طلب می‌کنم. می‌گوید که همیشه از مردم خواسته‌ام اگر می‌خواهند مرا دعا کنند، از خدا برکت برای دست دهنده‌ام بخواهند. اگر دست دهنده من برکت داشته باشد، عمر دنیا و عمر آخرت من با برکت بسیار همراه خواهد بود.

این را می‌گوید و می‌خندد. و من که باید آماده بازگشت به خانه باشم، همچنان به سؤالات ذهن خودم می‌پردازم و مدام از خودم می‌پرسم؛ «از کجا آمده‌ام، آمدنم بهر چه بود؟» و خوشا به حال افرادی چون حاج اکبر که پاسخ به این سوال را دریافته‌اند.

از بچه‌ها خواستم جلوی دوربین شاد باشند تا عکسی بگیریم، یکی‌شان گفت ما همیشه شاد و خوشحالیم. نگاه کردم به زندگی‌شان و شادی را دیدم از روزی که پا در روستای شلمبه گذاشته بودند.

حاج اکبر تعریف می‌کند وقتی کودک بود، خیّرینی را دیده بود که برای بچه‌های بی‌بضاعت مدرسه کفش خریده بودند. در دل گفته بود، یعنی می‌شود روزی بتوانم برای بچه‌ای کفشی بخرم؟

دیگر در خواب، رویاهای این کودکانه شیرین شده است، این را از میان کلماتشان می‌توان دریافت

برای جلسه نخستین گردهمایی مجمع خیّرین کشور، به این فکر می‌کردند که جلسه کجا برگزار شود که ماندگار شود. گمان نمی‌کنم کسی جز به بنیاد نیکوکاری حاج اکبر به جای دیگری فکر کرده باشد.

اینجا که می‌بینی روستای شلمبه است، بنیاد نیکوکاری حاج اکبر ابراهیمی. باغی که قرار بود سرمایه امروز شود، ذخیره آخرت خانواده ابراهیمی شده است. سال‌ها بعد بچه‌های مرکز با خانواده‌شان می‌آیند و در باغ گیلاس می‌نشینند و به همسرانشان خواهند گفت: «اینجا خانه ماست، اینجا خانه امید ما بوده، هست و خواهد بود.»

برای دیدن این فیلم‌ها QRcode را با تلفن همراه خود اسکن کنید.

۳

خیریه بیت‌الرضا علیه‌السلام

اینجا خیریه بیت‌الرضاست و حاج اکبر ابراهیمی وقتی که این خانه را از خانواده شهید جلالی پور می‌خرد، مادر شهید می‌گوید: «پسرم گفته که اینجا فقط روضه‌خوانی برپا می‌شود.» حاج اکبر می‌گوید: «تا امروز هم همین شده است و من به آن جمله شهید ایمان دارم.»

وام، جهیزیه، ودیعه مسکن، کمک هزینه درمان و کسر خرج

خیریه بیت‌الرضا سال‌هاست که برای پاسخگویی به مسائل زندگی نیازمندان تاسیس شده و تمام خرج و مخارج این خیریه را حاج اکبر ابراهیمی تأمین می‌کند. او یک تیم تحقیقاتی دارد که اغلب آنها بدون این‌که مبلغی دریافت کنند، این کار را به‌بهترین شکل انجام می‌دهند. ماجرا از این قرار است که پس از اینکه در جلسات ماهانه افرادی به عنوان نیازمند به حاج اکبر ابراهیمی معرفی می‌شوند، این تیم برای انجام کار تحقیق وارد عمل می‌شود و پس از کشف واقعیت، گزارشی تهیه می‌کند و به حاج اکبر ابراهیمی ارائه می‌دهد. پس از بررسی‌های لازم اگر خانواده مورد نظر به عنوان نیازمند شناخته شد، آن خانواده مورد حمایت خیریه بیت‌الرضا قرار می‌گیرد و از سوی حاج اکبر ابراهیمی کمک‌های فراوانی را دریافت خواهد کرد. آقای خوانساری یکی از افراد تیم تحقیقاتی است و در این خصوص می‌گوید: «بالای پانزده سال است که ایشان را می‌شناسم. در این سال‌ها فقط عمل نیک از ایشان دیده‌ام. در این خیریه بنده و چند نفر دیگر از دوستان نقش محقق را داریم. در واقع هر کس را به ما معرفی می‌کنند، ما به صورت پنهانی و مخفیانه به تحقیق می‌رویم و سعی می‌کنیم به حقیقت ماجرا پی ببریم؛ یعنی پی ببریم که فردی که به ما معرفی شده است، واقعاً نیازمند است یا نه! در خیریه بیت‌الرضا که متعلق به حاج اکبر است، ما پنج اولویت مهم داریم و سعی می‌کنیم آنها را خیلی خوب انجام دهیم: وام، جهیزیه، ودیعه مسکن، کمک هزینه درمان، کسر خرج. هر یکشنبه که جلسه هفتگی خیریه برگزار می‌شود، افرادی به عنوان معرف حضور دارند که نیازمندان را به ما معرفی می‌کنند. پس از آن، ما کار تحقیق را شروع می‌کنیم. پس از اتمام تحقیق گزارش‌مان را می‌نویسیم و خدمت حاج اکبر تقدیم می‌کنیم. اگر فردی نیازمند واقعی بود، کمک‌های این خیریه را دریافت خواهد کرد، در غیر این صورت پرونده‌اش را می‌بندیم و او را حائز شرایط نمی‌دانیم. آبروی اشخاص برای ما از همه چیز مهمتر است. هرگز به صورت آشکار تحقیق نمی‌کنیم. همیشه پنهانی این کار انجام می‌شود. ما با فروشگاه اتکا قرارداد بسته‌ایم و برای هر شخص کارتی درست کرده‌ایم و سر هر ماه مبلغی به حساب او می‌ریزیم. او می‌تواند از فروشگاه، نیازهای خود را تامین کند. این کار باعث شده است که نیازمندان تحت حمایت این خیریه کمتر به زحمت بیفتند. قبلاً این گونه نبود. اگر کسی در دماوند ساکن بود و تحت حمایت خیریه بیت‌الرضا بود، ناچار بود هر ماه برای دریافت کالای مصرفی خود به این‌جا مراجعه کند و این موجب خستگی و اذیت آنها می‌شد. حالا نزدیک به یک سال و نیم است که شرایط فرق کرده است. برای جهیزیه و مسکن و دیگر موارد هم تدابیری اندیشیده شده و با برنامه کارها به خوبی انجام می‌شود. منشأ تمام کارهایی که در این‌جا انجام می‌شود، حاج اکبر ابراهیمی است. او هر جا که باشد، وجودش مایه خیر و برکت است.»

اگر فردی نیازمند واقعی بود، کمک‌های این خیریه را دریافت خواهد کرد، در غیر این صورت پرونده‌اش را می‌بندیم و او را حائز شرایط نمی‌دانیم.

جلسات هیأت امنای خیریه بیت‌الرضا هفته‌ای یک بار تا قبل از اذان مغرب برگزار می‌شود. جلسه‌ای که در آن عطر محبت با دستان حاج اکبر و فرزندش حاج محمود در هوای شهر پراکنده می‌شود.

بیت‌الرضا

خیلی از افرادی که به آنها کمک می‌کنیم، حاج اکبر ابراهیمی را نمی‌شناسند، حاج اکبر هم آنها را نمی‌شناسد. اغلب اینها را فقط من می‌شناسم. مثال آذوقه ۱۰۵ خانوار را خودم به تنهایی تحویل می‌دهم و حاج آقا اصلاً در جریان نیست که به چه کسی کمک می‌کند. ما در خیریه بیت‌الرضا بالای ۱۰۰ هزارتومان به افراد به صورت ماهانه کمک می‌کنیم. سقف این مبلغ هم تا ۷۰۰ هزارتومان است. البته این پول غیر از شیر و روغن و گوشت و سایر اقلام است که مرتب به آنها می‌دهیم. همه این هزینه‌ها را حاج اکبر ابراهیمی پرداخت می‌کند و ما هم در کنار ایشان فعالیت می‌کنیم.

پیشتر خیریه رضویه و بیت‌الرضا در مکان فعلی که مختص به بیت‌الرضاست، با هم فعالیت می‌کردند. بعدها که تعداد نفرات زیاد شد، از هم جدا شدند و خیریه رضویه به جای دیگری رفت. از همان اول که بیت‌الرضا تاسیس شد بنده حضور داشتم. شرایط کار این‌گونه است: ما افرادی داریم که نیازمندان و محرومان را به ما معرفی می‌کنند. پس از آن تحقیقات آغاز می‌شود. تا این جای کار اصلاً حاج آقا ابراهیمی در جریان کار نیست. تحقیقات اولیه که تمام شد و معلوم شد که فرد معرفی‌شده شرایط لازم را برای کمک‌رسانی دارد یا نه، بعد به او خبر می‌دهیم و شرایط را برایش بازگو می‌کنیم. گفتنی است که این خیریه در همه زمینه‌ها فعال است. از کمک‌های مالی و آذوقه گرفته تا کمک به درمان بیمارهای خاص، اجاره خانه، وام، جهیزیه و امثال آنها. برای هر خانوار یا فرد نیازمند به شکل خاصی برنامه‌ریزی می‌کنیم. مثلاً به صورت ماهانه کمک مالی می‌کنیم، کالای مصرفی می‌دهیم یا ترکیبی از این دو. نوع کمک و مقدار پول و کالا بستگی به نیاز خانوارها دارد. هرچه آنها نیازمندتر باشند، خدمات بیشتری دریافت می‌کنند. اما در ماه رمضان کمک‌های بیشتری می‌کنیم؛ هم گوشت قرمز، هم گوشت مرغ را بیشتر از معمول می‌دهیم. در مجموع نمی‌گذاریم فرد در ماه مهمانی خدا به مشکلی بخورد.

این خیریه در همه زمینه‌ها فعال است. از کمک‌های مالی و آذوقه گرفته تا کمک به درمان بیمارهای خاص، اجاره خانه، وام، جهیزیه و امثال آنها.

۴

مسجد سازی و اماکن مقدس

مسجد حضرت ولی‌عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف در شلمبه

از دیگر کارهای حاج آقا ابراهیمی ساخت مسجد در نقاط مختلف کشور است. این کار را بیشتر در نقاط دورافتاده و بدون مسجد انجام می‌دهد. در روستای شلمبه که در دماوند قرار دارد، یک مسجد با مساحت نزدیک به ۳۰۰ متر ساخته است. این مسجد نزدیک به ۵۵۰ میلیون خرج برداشته است. حاج آقا رضایی در این باره گفت: «در تمام این سال‌ها مردم این منطقه از ایشان کمک‌های بسیاری دریافت کرده‌اند. ما هر بار از حاج اکبر خواستیم به نیازمندی کمک کند، دریغ نکرد و با روی باز استقبال کرد. یکی از کارهای مهمی که حاج اکبر در منطقه شلمبه انجام داده، گسترش مسجد شلمبه بوده است. مسجد شلمبه نزدیک به ۲۵۰ ـ ۳۰۰ سال قدمت دارد. این مسجد را پدر بنده در دهه ۳۰ بازسازی کرد. مساحت زیادی نداشت. بنده هم یک بار در دهه ۶۰ آن را بازسازی کردم و به نوعی از نو آن را ساختم. ماجرا از این قرار است که یک شب در ماه مبارک رمضان به دلیل محدود بودن جا در مسجد، یکی از خانم‌ها نزدیک بود از بالا بیفتد. خوشبختانه آن ماجرا بخیر گذشت اما ما نتوانستیم راحت از کنار این قضیه بگذریم و به فکر گسترش مسجد افتادیم. مسجد در آن زمان بسیار کوچک بود. یک شب در ماه محرم مادر حاج آقا ابراهیمی را خواب دیدم. دیدم که یک خانمی آمد داخل مسجد و به مادر حاج آقا ابراهیمی گفت این حسینیه به نام حسین من است، چرا فرزند شما آن را وسعت نمی‌دهد. فردای آن روز به حاج آقا ابراهیمی گفتم چنین خوابی دیده‌ام. حاج آقا به فکر فرو رفت و گفت اجازه دهید که استخاره کنم. یکی دو روز بعد رفتیم خدمت امام جمعه وقت دماوند و از او خواستیم که استخاره کند. استخاره کرد و گفت بسیار خوب است. آمدیم خدمت حاج آقا ابراهیمی و گفتیم که بسیار خوب آمد. حاج آقا هم پذیرفت و شروع کرد به ساختن مسجد. نزدیک به ۲۵۰ متر زمین خرید و مسجد را گسترش داد. تقریباً تا تمام‌شدن کار حدود ۵۵۰ میلیون تومان هزینه شد که تمام آن را هم حاج آقا ابراهیمی پرداخت کرد.

حاج آقا ابراهیمی از شخصیت‌های مهم این شهر است و مثل نور بر تاریکی‌های آن تابیده است. امیدوارم همیشه این نور بتابد و تاریکی‌ها را بیش از پیش روشن کند. این شهر نیازمند افراد دلسوز و انسان دوستی مثل حاج آقا ابراهیمی است.»

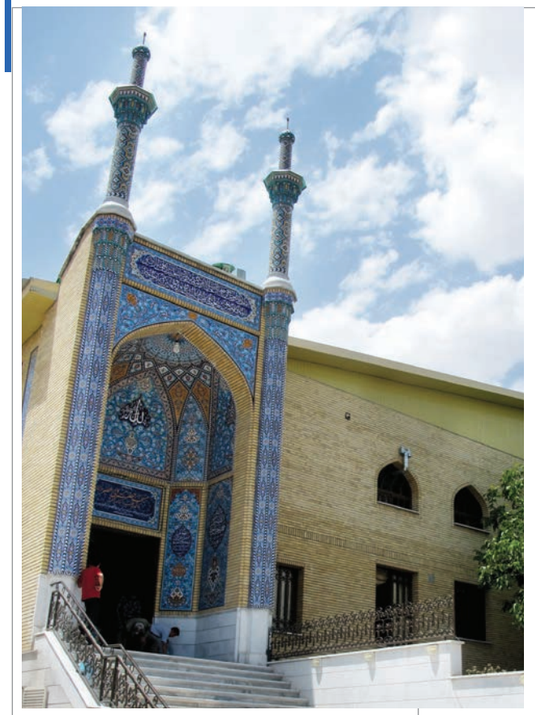

اهالی روستای شلمبه و فرزندان بنیاد نیکوکاری حاج اکبر ابراهیمی افتخاراتی بزرگ در خاطرات خود ثبت کرده‌اند. مرجع عالیقدر جهان تشیّع آیت‌الله مکارم شیرازی (مد ظله العالی) چندین بار در این روستا حضور پیدا کردند. تعامل مرجعیت شیعه و حاج اکبر ابراهیمی، خیری جمعی برای مردم این قطعه از خاک ایران اسلامی به همراه دارد.

با همت حاج اکبر صورت گرفت
احیای مسجد سوخته امام علی علیه‌السلام اهران دماوند

آسمان از کنار این گنبد نزدیک است

هنوز وارد روستای اهران نشده‌ایم که به دنبال تصویر مسجد سوخته اهران در اینترنت می‌گردم. در بین تمام عکس‌هایی که از مسجد است، کتابخانه‌ای سوخته در مرکز یکی از تصاویر حالم را بد می‌کند. ماجرا مربوط به چند سال قبل است، در یکی از مراسم مذهبی روستا، هنگام پخش غذای نذری، آتش زیر یکی از قابلمه‌ها زبانه می‌کشد و در چشم به هم‌زدنی سقف چوبی و قدیمی مسجد شعله‌ور می‌شود. تلاش اهالی روستا فایده‌ای ندارد، آتش طی حدود دو ساعت تمام مسجد را تخریب می‌کند. می‌توانم تصور کنم آن اضطراب چشم‌های نگرانی را که چند متر دورتر از مسجد ایستاده‌اند و به شعله‌ها نگاه می‌کنند و می‌بینند که تنها پایگاه اعتقادی و دینی‌شان دارد می‌سوزد. شاید جرقه‌های اول بازسازی این مسجد در همان زمانی که شعله‌های ویرانگر زبانه می‌کشید در دل مردم اهران روشن شده بود، اما دستان این مردمان پاک خیلی یاری کند، لقمه نانی سر سفره زن و فرزند بگذارد، چگونه باید بنایی دوباره ساخت؟

دیگر رسیده‌ایم مقابل مسجد. اثری از مسجد سوخته نیست و در عوض گنبد مسجدی که از آن سر روستا دیده می‌شود نور درخشان آفتاب را به تمام روستا و دشت اطراف منعکس می‌کند. یکی از روستایی‌های خوش‌قریحه همان زمان از کنارمان رد می‌شود، می‌ایستد و مثل ما به گنبد مسجد نگاه می‌کند. جوری خیره شده که انگار اولین بار است، به مسجد نگاه می‌کند. بی‌آنکه چیزی بگویم خودش سر صحبت را باز می‌کند و می‌گوید: «توی دلم گفتم دیگه نمی‌تونیم مسجد بسازیم. همه چیزمون خاکستر شد. اما یهو یاد جمله آقام افتادم که موقع نصیحت به‌ام می‌گفت به راه بادیه رفتن به از نشستن باطل.» پدر مرد روستایی راست می‌گفت. از همان فردا اهالی روستا همت می‌کنند و شروع می‌کنند به جمع کردن پول اما خودشان هم می‌دانستند که این پول کفاف ساخت یک مسجد ساده را هم نمی‌دهد.

اما حتماً دلی در این دنیای بزرگ وجود دارد که بیاید و این ساختمان و آن قفسه کتاب‌های سوخته را ببیند و بلرزد. آن دل لرزان و آن اشک لغزان، دل و اشک مردی بود که برای این روستا مدرسه و حمام عمومی ساخته بود. حاج اکبر ابراهیمی به یک شرط می‌پذیرد که برای روستا مسجدی بسازد. تنها شرط او این بود که کسی ریالی کمک نکند و همه هزینه‌ها به عهده او باشد. اهالی روستا می‌پذیرند اما مگر حجب و حیای اینها می‌گذارد که دست خالی بمانند در برابر کسی که قرار است از دل این آتش گلستانی بیرون بیاورد؟ حاج اکبر متوجه می‌شود که حساب کمک‌های مردم روستا در بانک هنوز بسته نشده، از کار دست می‌کشد و می‌گوید شرطم را برایتان گفتم. آنها هم می‌پذیرند و حالا مسجدی که من روبرویش ایستاده‌ام تقریباً تمام شده و از یک ساختمان یک طبقه کوچک به ساختمانی سه طبقه تبدیل شده است. گنبدش را می‌توان از جاده اصلی بیرون روستا دید و محراب و کاشی‌کاری‌هایش حیرت‌انگیز است. می‌روم تا پشت بام مسجد، کنار گنبد، دشت اطراف مخمل سبز به تن کرده و آسمان از کنار این گنبد نزدیک است. دستی به گنبد می‌کشم و آرام زیر لب می‌گویم: «گلستان شد آتشی که ابراهیم در آن افتاد.»

حاج اکبر ابراهیمی به یک شرط می‌پذیرد که برای روستا مسجدی بسازد. تنها شرط او این بود که کسی ریالی کمک نکند و همه هزینه‌ها به عهده او باشد.

ابتدای جاده فیروزکوه به آبسرد از یکی پرسیدم: مسجد امام علی علیه‌السلام اهران کجاست؟ با دست به دوردست اشاره کرد و گفت: «آنجا که می‌درخشد و از تمام این منطقه معلوم است. مسجد حاج اکبر آنجاست. نور را دنبال کن.

همه چیز سوخته بود. مسجدی که محل تجمع هر مراسم مردم روستا بود، سوخته بود، جز چند جلد از کلام‌الله، جز اراده حاج اکبر، جز اشک‌های مردمی که به امید زنده بودند.

اینجا مسجد اهران است، روزی که در آتش سوخت، کمر مردم تا شد اما امیدشان ناامید نشد، چون درهای عنایت الهی قرار بود به دست توانگر مردی باز شود که آنها «حاج اکبر ابراهیمی» صدایش می‌کردند.

نگاهی به خدمات حاج اکبر ابراهیمی
در پروژه سرداب بالاسر صحن امام حسین علیه‌السلام

مسیر عشق تا کربلا

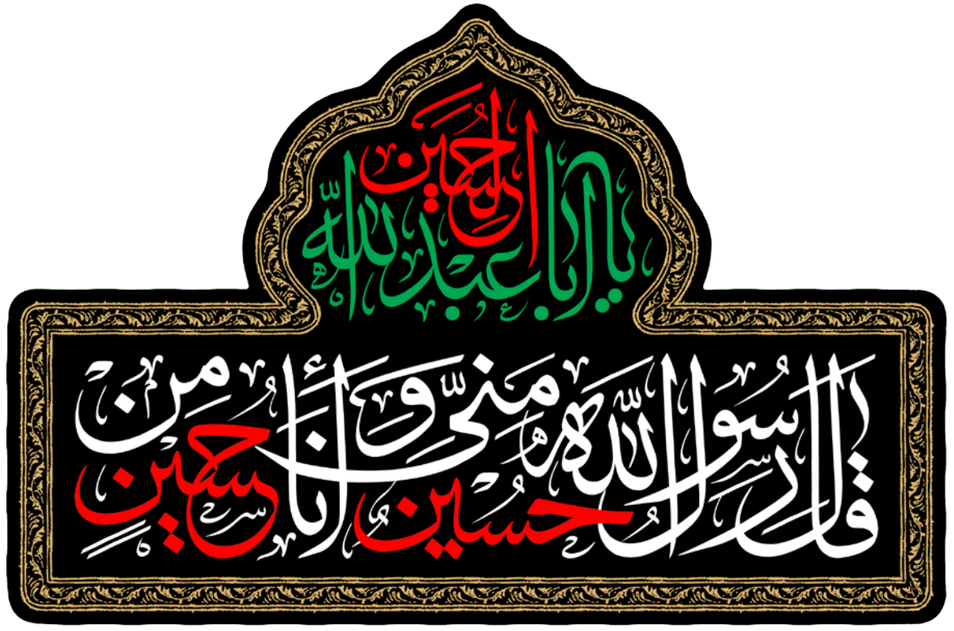

محمدحسین ترابی‌زاده

خدا را شاکرم که در مسیر زندگی با بزرگی چون حاج اکبر ابراهیمی آشنا شدم، مردی که باوجود نداشتن سواد دانشگاهی یا حوزه‌ای، عالم‌تر و داناتر از کسانی است که عمری را در مکتب و دانشگاه گذرانده‌اند. ایشان درس زندگی را با کار و تلاش و توکل به حضرت حق و توسل به ائمه اطهار علیهم‌السلام آموخته و هم‌اکنون مدرس بسیاری از دانشجویان و دانش‌پژوهانی است که نیاز به آموزش درس زندگی دارند.

برای دغدغه‌های حاج اکبر نمی‌توان پایانی متصور بود. او همواره نگران گذشتِ سریع زمان است، اما نگرانی‌هایش از جنس دنیا و تلاش برای افزایش دارایی‌های مادی‌اش نیست، او نگران محدودیت زمان برای انجام وظیفه و خدمت برای آرمان‌های مقدسش است. بر همین اساس است که همواره برای تحقق آرمان‌هایش با محدودیت زمان مواجه می‌شود.

برای دغدغه‌های حاج اکبر نمی‌توان پایانی متصور بود. او همواره نگران گذشتِ سریع زمان است، اما نگرانی‌هایش از جنس دنیا و تلاش برای افزایش دارایی‌های مادی‌اش نیست، او نگران محدودیت زمان برای انجام وظیفه و خدمت برای آرمان‌های مقدسش است.

در بوشهر، خوزستان و تهران با مردی آشنا شدم که به دنبال انجام تکلیف بود و مکان و زمان نمی‌شناخت. تنها هدفش انجام کار خیر بود و به اطلاعات ارائه شده به افراد مورد وثوق اکتفا می‌کرد و همین که این افراد معتمد ضرورت انجام کاری را تأیید می‌کردند، حاج اکبر ابراهیمی مجری بود. بسیاری از کارهای خیر او مختص به مکان‌هایی است که هرگز در آنها حضور فیزیکی نداشته است. انجام تکلیف، اولویت اصلی اوست در برنامه‌ریزی‌هایش جای خاصی دارد. و اکنون در راستای تداوم امور خیرش، به کربلای معلی و دیار عاشقان رسیده است. موضوع در

بسیاری از کارهای خیر حاج اکبر ابراهیمی مختص به مکان‌هایی است که هرگز در آنها حضور فیزیکی نداشته است. انجام تکلیف، اولویت اصلی اوست در برنامه‌ریزی‌هایش جای خاصی دارد

این پروژه با زیربنای ۹۰۰ مترمربع به عنوان بخشی از توسعه حرم مطهر حضرت امام حسین علیه‌السلام طراحی و در حال اجراست

ارتباط با پروژه سرداب بالاسر صحن مبارک حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام است.

یکی از روزهایی که خداوند بر من منت گذاشته بود و در کربلا برای پی‌گیری کارهای اجرایی مرتبط با وظایفم حضور داشتم، حاج آقای ابراهیمی پیام فرستاد با او تماس بگیرم. واقعیت امر، در ابتدا نگران شدم که در ارتباط با مجموعه خیریه دماوند مشکلی پیش آمده که در سفر برای من پیام فرستاده؛ اما بعد از تماس متوجه نیّت خیر او و مشارکتش در توسعه حرم سیدالشهدا علیه‌السلام شدم. به من گفت، گزارشی از وضعیت کارهای اجرائی برایش ارسال کنم. همان روز و با هماهنگی مسئولان اجرائی در محل حاضر شد و ارایه گزارش فعالیت‌های اجرائی و هماهنگی‌های لازم با مسئولان طرح صورت گرفت.

پروژه سرداب بالاسر صحن مبارک سیدالشهدا علیه‌السلام

این پروژه با زیربنای ۹۰۰ مترمربع به عنوان بخشی از توسعه حرم مطهر حضرت امام‌حسین علیه‌السلام طراحی و در حال اجراست. بر اساس این طرح و وجود محدودیت‌های توسعه سطحی و ارتفاعی، مقرر شده توسعه از طریق عمق و با خاکبرداری از تربت مطهر حرم انجام شود. عملیات خاکبرداری از تربت متبرک آن حرم شریف انجام شده است و بعد از عملیات برداشت و تخلیه آب‌های سطحی از طریق زهکشی و آماده‌سازی، تحکیم بستر صورت پذیرفته و متعاقباً عملیات بتن مِگر، آرماتوربندی، قالب‌بندی و بتن‌ریزی و استحکام‌بخشی انجام شده است.

از نکات قابل توجه، این موضوع است که همزمان با عملیات ساختمانی و محصورکردن بخش‌هایی از حرم مطهر، زیارت حرم و عبادت عاشقان به سهولت در حال انجام است. تنها در بخش‌هایی از حرم محدودیت برای حضور زائران پیش‌بینی شده که درگیر کارهای ساختمانی است.

هم اکنون که در ایام مبارک ذی‌الحجه هستیم، پروژه با پیشرفت فیزیکی مناسب در دست اجراست و برنامه‌ریزی برای بهره‌برداری در ایام اربعین حسینی توسط مجریان طرح صورت پذیرفته است.

گفتنی است؛ مشابه همین طرح در بخش‌های دیگر حرم اجرا و کل صحن مطهر در زیرزمین به هم متصل خواهند شد.

مجمع خیّرین کشور

فصل چهارم

در اندیشه اقیانوس

مجمع خیّرین کشور در مدت دو سال فعالیت خود با برگزاری ۸۳ جلسه مستمر هیأت مدیره و با دعوت از شخصیت‌ها و چهره‌های تأثیرگذار کشور، توسعه فعالیت‌های خیّری را به عنوان رکن اصلی خود پی گرفت و توفیقات ارزنده‌ای در این باره کسب کرد. مجمع خیّرین کشور، مجامع استانی خود را در استان‌های تهران، خراسان رضوی و گیلان تأسیس کرد و گامی مهم در زدودن چهره محرومیت از گوشه و کنار کشور برداشت. محرومیتی که هیچ یک از ابعاد آن از چشم اعضای مجمع خیّرین دور نمی‌داند. در همین راستا شاهد اعزام دو کاروان زیارتی به مشهد مقدس از سوی خیّرین عضو مجمع بودیم؛ اول: کاروان زیارتی خانواده‌های شهدای افغان راه حرم از لشکر فاطمیون و دوم: کاروان معلولین بی‌بضاعت که بسیاری از آنها برای نخستین بار به این سفر معنوی می‌رفتند.

کلنگ‌زنی و آغاز ساخت دو مرکز درمانی مهم؛ بخش رادیوتراپی (سرطان) درمانگاه خیریه حضرت ولی عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف و بیمارستان فوق‌تخصصی خیریه ام.اس امام رضا علیه‌السلام به همت یکی دیگر از اعضای مجمع خیّرین کشور، از دیگر اخبار خوش منتشر شده در بخش درمان و سلامت کشورمان بود که آن‌ها هم مؤید نگاه کلان و همه‌جانبه‌نگر مجمع خیّرین کشور در بحث اولویت‌بندی برای توزیع خدمات خیّری هستند.

نگاهی گذرا به دو سال فعالیت مجمع خیّرین کشور

نتیجه هم‌افزایی

محسن مرادی، مدیر داخلی مجمع خیّرین کشور

مجمع خیّرین کشور در ۲ سال فعالیت ارزنده خود در سطح و گستره ملی، فعالیت‌ها، خدمات، آثار و اقدامات ارزشمندی را به منصه ظهور رسانده است. این نتایج بدون شک حاصل دوراندیشی و نیک‌اندیشی اعضای هیأت مدیره مجمع و نیز تمام مجموعه‌های باسابقه درخشانی است که با این مجمع همکاری دارند. در ادامه گوشه‌ای از اقدامات مجمع خیّرین کشور که برگرفته از اساسنامه آن و یا مصوبه هیأت مدیره است، معرفی می‌شود:

- حضور در همایش‌ها و مراسم سایر مجامع و مؤسسات خیریه از جمله مدرسه‌ساز، مسکن‌ساز، سلامت و ...
- انتخاب رئیس هیئت مدیره مجمع خیّرین کشور از سوی وزارت کشور به عنوان نماینده مجامع خیریه در شورای اجتماعی وزارت کشور
- ایجاد و توسعه بسیاری از مراکز آموزشی، دینی، تربیتی، درمانی و ... توسط اعضای مجمع از جمله شیرخوارگاه شبیر تهران، شیرخوارگاه حضرت علی‌اصغر علیه‌السلام ایلام، مدرسه قرآنی قم، احداث مسکن برای خانواده‌های دارای چند معلول، تجهیز بیمارستان‌های اختر، رازی، امام حسین علیه‌السلام، مفید، مهدیه و ... ، احداث مسکن و مدرسه در مناطق زلزله‌زده، شروع ساخت بیمارستان بیماران ام.اس در بیمارستان سینا، احداث آزمایشگاه و سی‌تی اسکن و مدارس استثنایی
- اجرای طرح پژوهشی نحوه مدیریت مناسب امور خیر در مجامع خیّرین با همکاری وزارت بهداشت
- اقدامات اولیه برای احداث بنای یادمان و مرکز فرهنگی و علمی خیّرین و مجامع خیریه
- زمینه‌سازی برای ایجاد فراکسیون خیّرین در مجلس شورای اسلامی
- برگزاری مراسم عیدانه با حضور مجامع و مؤسسات خیریه و افراد خیّر در ابتدای هر سال جدید
- برگزاری مراسم متعدد گلریزان برای تأمین هزینه ایجاد و توسعه مراکز خیّرساز در زمینه‌های مختلف خیّری از جمله سلامت، آموزش و مسکن
- زمینه‌سازی برای ایجاد مجامع خیریه در موضوعات مختلف از جمله امنیت، محیط زیست، معلولین، صنوف، حقوق، پزشکی، سلامت، صنعت و ایثارگران
- اعزام جانبازان و معلولین به سفرهای زیارتی و تفریحی با هزینه خیّرین عضو مجمع
- نوسازی، بازسازی و تجهیز مدارس و مسکن افراد آسیب‌دیده در زلزله کرمانشاه
- زمینه‌سازی ساخت و تحویل حدود ۳۰۰۰ واحد مسکونی به خانواده‌های دارای بیش از دو معلول
- ساخت مراکز مذهبی از جمله حسینیه حضرت علی‌اکبر علیه‌السلام در جنوب تهران، شبستان امام خمینی رحمه‌الله‌علیه در حرم حضرت عبدالعظیم علیه‌السلام
- کسب جایزه گوهرشاد توسط رئیس کارگروه بانوان مجمع خیّرین
- حضور در برنامه‌های صداوسیما
- تشکیل کارگروه‌های تخصصی از جمله اشتغال و کارآفرینی، حقوقی، ایثار و مقاومت، آسیب‌دیدگان اجتماعی، صنعت، امنیت و بانوان
- تشکیل نمایندگی‌های استانی مجمع خیّرین کشور در استان‌های تهران، خراسان رضوی و گیلان
- امضای تفاهم‌نامه با هلال احمر، دانشگاه علامه طباطبایی، بهزیستی و شبکه قرآن سیما برای همکاری‌های متقابل در امور خیر
- تشکیل جلسات متعدد با ارگان‌ها و سازمان‌های دولتی و غیردولتی برای ایجاد و توسعه مجامع خیریه در موضوعات مختلف
- برگزاری نشست‌های فصلی با حضور اعضای مؤسس و شورای مرکزی در محل فعالیت‌های آنها از جمله بنیاد خیریه حاج اکبر ابراهیمی، مرکز ریحانه، حوزه علمیه خواهران کشور، وزارت دادگستری، بنیاد نیکوکاری نور آل‌یاسین، آستان مقدس حضرت معصومه علیهاالسلام
- انتشار ۶ شماره فصلنامه مهربانان و ۷ شماره فصلنامه هزار برگ با موضوع اقدامات خیّرین عضو مجمع و نیز دو جلد کتاب با عناوین «جلوه‌های عشق و ایثار؛ ویژه خیّرین حوزه‌های علمیه خواهران کشور» و «چهره‌های ماندگار؛ زندگی و کارنامه خیّری حاج اکبر ابراهیمی»
- برگزاری جلسات متعدد با مجامع و مؤسسات خیریه برای بررسی مسائل و مشکلات و یافتن راهکارهای مناسب جهت رفع آنها
- ایجاد پایگاه اینترنتی و کانال اطلاع‌رسانی در فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی
- تهیه و تولید بیش از یکصد فیلم مستند و گزارشی از فعالیت‌های اعضای مجمع خیّرین
- دیدار با مقامات بلندمرتبه دینی، کشوری و لشکری در راستای توسعه و تداوم فعالیت‌های مجمع
- تعامل با رسانه‌های جمعی برای اطلاع‌رسانی اقدامات مجمع و توسعه مجامع و مؤسسات خیریه

گزارش جلسات ۵۳ تا ۸۳ هیأت مدیره مجمع خیّرین کشور

حضوری مؤثر و با اقتدار در عرصه نیک‌اندیشی

هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور در راستای وظایف محوله و با برگزاری جلسات منظم هفتگی که صبح روزهای چهارشنبه هر هفته در محل دفتر مرکزی این مجمع در میدان جهاد تهران برگزار می‌شود، نسبت به ساماندهی امور خیّرین در همه نقاط کشور اهتمام می‌ورزد. از مهم‌ترین تصمیمات این هیأت‌مدیره در چند ماه اخیر، حضور مؤثر و بااقتدار در منطقه زلزله‌زده غرب کشور در استان کرمانشاه و تصویب راه‌اندازی مجامع استانی مجمع خیّرین کشور و عملیاتی‌کردن این مهم در استان‌های تهران، خراسان‌رضوی و گیلان است. آنچه در پی می‌آید، گزارشی است از جلسات ۵۳ تا ۸۳ هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور از پاییز ۱۳۹۶ تا تابستان ۱۳۹۷.

۵۳ در اندیشه ایجاد سازوکار همیشگی

پنجاه و سومین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور یک روز پیش از افتتاح فاز دوم بنیاد آموزشی‌فرهنگی حاج اکبر ابراهیمی در تاریخ ۸ آذر سال ۱۳۹۶ برگزار شد. محمدرضا کارگری؛ دبیر و سخنگوی مجمع خیّرین کشور در آغاز این جلسه گفت: امیدوارم خداوند بزرگوار رحمت خود را بر این کشور نازل کند که مردمانش با ازخودگذشتگی برای مناطق زلزله‌زده تلاش می‌کنند و درس بزرگ همدلی و همراهی به همه جهان می‌دهند.

مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور نیز تأکید کرد: نباید اجازه دهیم زلزله‌زدگان فراموش شوند. فراموش‌شدن نتیجه رفتار احساسی در لحظه است. باید همفکری کنیم و ضرورت‌ها را پیدا کنیم و بر همین اساس کار انجام دهیم. کار ما فقط تصمیم‌گیری و کمک فکری به اعضای ماست تا کار اجرایی انجام می‌دهند.

مهندس بوربور: در جلسه‌ای که با مجمع خیّرین حوزه‌های علمیه خواهران داشتیم، دریافتیم که آنها ۶۰۰ نیروی متخصص در مسایل حوزوی و امور روانشناسی به مناطق زلزله‌زده اعزام کرده‌اند که به حل مشکلات روانی مردم منطقه کمک کنند

رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور همچنین درباره فعالیت اعضای مجمع خیّرین کشور در شرایط بحرانی گفت: در جلسه‌ای که با مجمع خیّرین حوزه‌های علمیه خواهران داشتیم، دریافتیم که آنها ۶۰۰ نیروی متخصص در مسایل حوزوی و امور روانشناسی به مناطق زلزله‌زده اعزام کرده‌اند که به حل مشکلات روانی مردم منطقه کمک کنند. دانشگاه علامه طباطبایی هم در همکاری با ما اعلام آمادگی کرده که از منظر آکادمیک وارد موضوع شود، یک منطقه را به عنوان پایلوت انتخاب کند و کار را پیش ببرد. هدف ما، به کارگیری همه توان مجمع است و این وظیفه مجمع است که اعضا را در مسیر مناسب قرار دهد.

در ادامه جلسه حاج اکبر ابراهیمی، ضمن ارائه گزارشی از بازدیدش از مناطق زلزله‌زده در استان کرمانشاه اعلام کرد که تعداد ۱۱۰ بخاری، مناسب با شرایط اسکان آسیب‌دیدگان برای گرمایش آنها تهیه کرده است.

وی تاکنون علاوه بر تعهدات پیشین خود در باب احداث و اهدای مسکن و مدرسه در مناطق آسیب‌دیده از زلزله، ۵۰ کانکس اسکان نیز برای زلزله‌زدگان تعهد کرده است.

در ادامه جلسه مهندس سلگی؛ مدیرعامل مجمع خیّرین مسکن‌ساز گزارشی از مشاهداتش از مناطق زلزله‌زده ارائه داد و پیشنهاداتش را این‌گونه بیان کرد: در سفرمان با دوستان و عوامل مستندساز شبکه ۵ به مناطق زلزله‌زده، دریافتیم که ۳۰ هزار واحد مسکونی آسیب‌دیده داریم. از این تعداد ۴ هزار و ۵۰۰ واحد شهری و ۱۱ هزار ۵۰۰ واحد روستایی تخریب کامل شده‌اند، ۱۵ هزار واحد هم نیاز به تعمیرات دارند. ضمن بازدید از روستاهای کویئک حسن، عزیز و محمود و چند روستای دیگر، با ستاد بحران استان هماهنگ کردیم که آمارهای مورد نیاز این مناطق و چند روستای دیگر را به ما بدهند. الویت ما باید خانواده‌هایی که سرپرست‌شان را از دست داده‌اند باشد. طبق آخرین آمار ۱۰۷ خانوار دارای چنین ویژگی هستند. خانواده‌هایی که بیش از ۲ نفر از اعضای‌شان را از دست داده‌اند هم باید در اولویت قرار بگیرند که حدود ۲۰۰ خانوار هستند. همچنین ۱۲۰ خانواده داریم که یا معلول دارند یا به شکلی نیازمند حمایت هستند. گروه هدف ما با این آمار ۴۰۰ خانواده است.

مهندس سلگی: الویت ما باید خانواده‌هایی که سرپرست‌شان را از دست داده‌اند باشد. طبق آخرین آمار ۱۰۷ خانوار دارای چنین ویژگی هستند.

نظرات اعضا درباره برنامه‌ریزی دقیق و سریع برای کمک‌رسانی به مناطق آسیب‌دیده و هماهنگی برای برنامه افتتاح فاز دوم بنیاد آموزشی‌فرهنگی حاج اکبر ابراهیمی، بخش‌های دیگر جلسه پنجاه و سوم مجمع خیّرین کشور بود.

۵۴ آغاز راه‌اندازی نمایندگی‌های استانی

پنجاه و چهارمین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور صبح روز چهارشنبه ۲۲ آذر ۱۳۹۶ با حضور اعضا و میهمانان از جمله فرهادی؛ فرماندار تهران، پیوندی؛ رئیس سازمان هلال‌احمر کشور و اقطار؛ مدیرکل مشارکت‌های مردمی سازمان بهزیستی در دفتر این تشکل برگزار شد.

در ابتدای این جلسه مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رییس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور درباره وحدت مردم در شرایط بحرانی سخنانی بیان کرد: یکی از دلایلی که ما امروز از آقای دکتر پیوندی و مهندس فرهادی در این جلسه دعوت کردیم، پیشنهاد راه‌اندازی نمایندگی‌های استانی مجمع با استفاده از توان این دو مجموعه است. جمع‌کردن همه توان زیر یک چتر واحد، یعنی اتحاد. هلال احمر می‌تواند با استفاده از توان مجمع خیّرین کشور، نمایندگی‌های استانی ما را راه‌اندازی کند.

پس از آن عیسی فرهادی؛ فرماندار تهران درباره وضعیت شهر تهران و مشکلات و راهکارهای مقابله با آن صحبت کرد. وی در سخنانش گفت: مشکل اصلی تهران در حاشیه آن نهفته است. در شهرستان‌های اطراف تهران یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر در بافت فرسوده ساکن هستند. خطر اصلی هم در افزایش مهاجرت، خالی‌شدن مرزها و روستاهاست. این‌ها باید زنگ خطری باشند که به فکر روز حادثه باشیم.

عیسی فرهادی: در شهرستان‌های اطراف تهران یک میلیون و ۲۰۰ هزار نفر در بافت فرسوده ساکن هستند. خطر اصلی هم در افزایش مهاجرت، خالی‌شدن مرزها و روستاهاست.

دکتر پیوندی؛ رئیس سازمان هلال احمر کشور در صحبت‌هایش گفت: تمام هدف ما در سازمان هلال احمر این است که مردم را با خودمان آشتی دهیم و این اعتماد را جلب کنیم که در جهت رفاه و حل مشکلات مردم گام برمی‌داریم و اساساً وظیفه‌ای جز این نداریم. همکاری ما با مجمع خیّرین کشور و تشکیل نمایندگی‌های استانی می‌تواند کمک شایانی در حل این مشکلات کند.

دکتر مجتبی رحماندوست؛ مدیرعامل مجمع خیّرین کشور نیز با بیان سخنانی گفت: پرداختن به موضوعاتی همچون سیل، زلزله و آسیب‌های جاری در یک جلسه قابل جمع‌بندی نیست و نیاز به جلسات بیش‌تر خصوصی و تخصصی دارد. باید برای مشکلی مثل زلزله تهران برنامه‌ریزی سالانه داشته باشیم و هدف‌گذاری انجام دهیم و به آن برسیم. در غیر این صورت فعالیت و جلسات ما مفید نبوده‌اند.

دکتر اقطار؛ مدیرکل مشارکت‌های مردمی سازمان

دکتر مجتبی رحماندوست: پرداختن به موضوعاتی همچون سیل، زلزله و آسیب‌های جاری در یک جلسه قابل جمع‌بندی نیست و نیاز به جلسات بیش‌تر خصوصی و تخصصی دارد.

۵۵ عضویت گنجینه ملی آب در مجمع خیّرین کشور

پنجاه و پنجمین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور ۲۹ آذر ۱۳۹۶ با حضور اعضا و مهمانانی از سازمان حفاظت محیط زیست در دفتر این تشکل مردمی برگزار شد. موضوع حفظ منابع آب به‌عنوان سرمایه ملی و تأثیر ورود مردم و خیّرین در این بخش و برگزاری همایش مشترک با صندوق ملی محیط زیست از مباحث اصلی طرح‌شده در این جلسه بود. از جمله سخنان ارائه‌شده در این جلسه این‌ها بودند:

مهندس بوربور؛ رییس مجمع خیّرین کشور: ساختار پایدار آب در زمینه فعالیت خیّری را به‌سرعت ایجاد کنید.

مهندس راعی؛ رئیس مؤسسه ملی گنجینه آب ایران: هدف ما احیای سنت حسنه وقف آب است.

بهزیستی کشور سخنران بعدی این جلسه بود که درباره عملکرد این سازمان در مناطق زلزله‌زده استان کرمانشاه گفت: سازمان بهزیستی کشور هم‌اکنون با ۵۹۴ نیرو در منطقه مستقر است. همراه آقایان شاه‌حسینی و ابراهیمی؛ اعضای هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور منطقه را دیدیم. بر اساس مشاهدات میدانی این عزیزان و دیگر خیّرین، به مردم منطقه کمک‌های مهمی ارائه شد. تاکنون هر اتفاقی در منطقه افتاده با همت و نیّت پاک خیّرین صورت گرفته است.

در پایان این جلسه مصوب شد تشکیل نمایندگی‌های استان تهران با محوریت فرمانداری تهران به صورت پایلوت کار خود را آغاز کند و پس از آن راه‌اندازی نمایندگی مجمع در سایر استان‌ها با حمایت مجمع خیّرین کشور و محوریت سازمان هلال احمر انجام شود.

دکتر اقطار: همراه آقایان شاه‌حسینی و ابراهیمی؛ اعضای هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور منطقه را دیدیم. بر اساس مشاهدات میدانی این عزیزان و دیگر خیّرین، به مردم منطقه کمک‌های مهمی ارائه شد. تاکنون هر اتفاقی در منطقه افتاده با همت و نیّت پاک خیّرین صورت گرفته است.

دکتر رحماندوست؛ مدیرعامل مجمع خیّرین کشور: مجمع خیّرین فعال در حوزه آب را تشکیل دهیم.

حاج اکبر ابراهیمی؛ عضو هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور: در حال انجام کار تصفیه‌خانه آب حرم حضرت امام‌حسین علیه‌السلام هستیم.

دکتر ریاحی؛ رییس کارگروه حقوقی مجمع خیّرین کشور: مجمع خیّرین آب برای تشکیل‌شدن نیاز به تعیین خط‌مشی دارد.

۵۶ مطالعه بحران و پیشگیری از آن

پنجاه و ششمین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور، ۶ دی ماه ۱۳۹۶ با حضور اعضا و نیز حسین مقیمی؛ استاندار تهران، عیسی فرهادی؛ فرماندار تهران و امیر سرتیپ قربانی؛ فرمانده هوانیروز ارتش جمهوری اسلامی ایرانی و جمعی دیگر از میهمانان برگزار شد.

بررسی راهکارهای بسیج نیروها و ایجاد نمایندگی‌های مجمع خیّرین کشور در تمام شهرستان‌های استان تهران، ارائه گزارش اقدامات انجام‌شده درباره زلزله مناطق غربی کشور و آمادگی و بررسی راهکارهای مواجهه با زلزله‌های احتمالی آینده، از عمده بحث‌های این جلسه بود.

۶۱ توسعه پایدار خیّری با همکاری اصناف و اتحادیه‌ها

در شصت و یکمین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور که روز ۱۱ بهمن ۱۳۹۶ برگزار شد، حجت‌الاسلام‌والمسلمین قرائتی و رؤسا و نمایندگان اتحادیه اصناف کشور حاضر بودند. بخش نخست این جلسه با هدف تعامل بیشتر اصناف با حوزه‌های خیّری برگزار شد. در این جلسه رؤسای اصناف مختلف به بیان فعالیت‌های خیّری خود پرداختند. ساخت مساجد در مناطق مرزی، کمک به زلزله‌زدگان کرمانشاه با تهیه بیش از ۹۰ کانکس، اسکان دایم

حجت‌الاسلام قرائتی: من معلم قرآن هستم و هر حرفی که بخواهم بگویم باید سندش اعتقادی باشد. اگر برای احقاق حق جهاد می‌کنی، به اندازه استطاعتت کار کن. ما در زمینه نماز بهتر از این می‌توانیم باشیم و استطاعت ما در حقیقت بیش‌تر است.

نخستین زلزله‌زدگان و تلاش برای رفع محرومیت در حوزه‌های مختلف از عملکرد عمده اصناف بود که در این جلسه به استحضار اعضای هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور رسید.

در ادامه و در بخش دوم جلسه شصت و یکم هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور، حجت‌الاسلام‌والمسلمین قرائتی با بیان سخنانی درباره اهمیت کار در حوزه نماز گفت: من معلم قرآن هستم و هر حرفی که بخواهم بگویم باید سندش اعتقادی باشد. اگر برای احقاق حق جهاد می‌کنی، به اندازه استطاعتت کار کن. ما در زمینه نماز بهتر از این می‌توانیم باشیم و استطاعت ما در حقیقت بیش‌تر است. من یک لیوان آب را به سه نفر می‌دهم. نفر اول می‌گوید من با شما قهرم و آب از دست تو نمی‌گیرم. نفر دوم می‌گوید من تشنه نیستم. نفر سوم می‌گوید، نفر چهارم تشنه‌تر است. دو مورد اول ارزش نیستند، نفر سوم کار ارزشی می‌کند. جامعه‌ای که در آن ارزش نباشد، به سمتی خواهد رفت که در ذهن نمی‌گنجد. دقت کنیم که غصه نخوریم که خدمات‌مان مطرح نمی‌شود؛ بلکه این را بدانیم که این کار خیر ما سبب اشاعه ارزش در جامعه می‌شود. در صلح حدیبه نام حضرت محمد(ص) را نوشته بودند «محمد رسول‌الله» دشمن گفت، تمام مشکل ما همین است که تو را به عنوان رسول‌الله قبول نداریم. حضرت محمد(ص) دست گذاشت روی اسمش و تنها نوشت محمد. همان هنگام آیه نازل شد که محمد رسول‌الله است. یعنی اگر خودتان اسم‌تان را پاک کنید خدا آن را بهتر خواهد نوشت. خدا باید به ما لطف کند که درک درستی از ماندگاری نام خود داشته باشیم. من خبری از کار شما نداشتم. دکتر مظفر؛ مسئول خیّرین مسجدساز نامه‌ای به مهندس بوربور نوشت. من اعتقاد دارم که باید کار واجب انجام دهیم. در این زمینه هم ۲۲ واجب فراموش‌شده داریم. یکی از این واجبات، نماز بچه‌هاست. در حوزه‌های مختلف

در زمینه نماز وارد شده‌ایم اما نماز بچه‌ها نیاز به همت بیشتر دارد. ما می‌خواهیم طلبه‌ها را برای اقامه نماز به مساجد بفرستیم. حدود ۲۰ هزار طلبه را هنگام ظهر به مدرسه می‌فرستیم. در زمینه زکات هم حرکاتی کرده‌ایم. این‌ها نیاز به توجه بیشتر دارند. این‌ها مستحب نیستند، واجب هستند. چون جمعیت میلیونی را پوشش می‌دهند و فراموش شده‌اند. انجام این کارها را به این شرط می‌گویم که از کار واجب خود نزنید و به سراغ کاری که من می‌گویم نیایید. به هر کار واجبی به یک میزان توجه کنید و این را حتماً از مرجع خود پیگیری کنید.

حجت‌الاسلام قرائتی: من اعتقاد دارم که باید کار واجب انجام دهیم. در این زمینه هم ۲۲ واجب فراموش‌شده داریم. یکی از این واجبات، نماز بچه‌هاست.

سمفونی ایثار
گزارش سفر جمع کثیری از ایثارگران و جانبازان به بادله ساری به همت حاج علی روحی

۶۲ اتحاد مجمع خیّرین کشور با اصناف

شصت و دومین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور ۱۸ بهمن‌ماه ۱۳۹۶ در دفتر این تشکل مردمی برگزار شد. این جلسه با حضور حاج احمد کریمی؛ رئیس انجمن‌های اسلامی اصناف و بازار، دکتر مظفر؛ معاون ستاد اقامه نماز و در ادامه نشست جلسه اخیر مجمع با مسئولان اتحادیه‌ها برگزار شد.

در ابتدای این جلسه مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور سخنان خود را این‌گونه آغاز کرد: پیشنهاد ما همیشه این بود که جلسات مربوط به اتحادیه‌ها و اصناف به طور گردشی در دفاتر اتحادیه‌ها و اصناف برگزار شود؛ اما گفتند که این جلسات برای مدتی در مجمع برگزار شود تا به نظمی دست یابیم و بعد از آن و وقتی این سیستم نظام پیدا کرد، اصناف خودشان کار را پیش ببرند. مسأله اصلی در حقیقت همین نظام‌یافتن و پایه‌ریزی درست است. هر مقدار بتوانیم ساختار را درست طراحی کنیم، در مرحله اجرا، کار آسان‌تری خواهیم داشت. کار خیر اگرچه کار دلی است؛ اما در این زمینه هم نباید هیجانی برخورد کنیم. همواره گفته‌ام که ما باید منطقی و آینده‌نگرانه رفتار کنیم. اگر قرار است بنایی بسازیم، چیزی بنا کنیم که کاربرد داشته باشد. این مسائل نیاز به آگاهی و تسلط دارد.

در ادامه این جلسه حاج احمد کریمی؛ رئیس انجمن‌های اسلامی اصناف و بازار گفت: مسأله مهم در مقطع کنونی، مسأله جلب اعتماد مردم است. اگر بتوانیم این اعتماد را جلب کنیم همه مشکلات حل خواهد شد. در ابتدای انقلاب، اعتماد وجود داشت و هر کسی به اندازه بضاعت خود کمک می‌کرد. یک صنف وقتی می‌تواند کمک جلب کند که بتواند اعتماد همکارانش را جلب کند. کار مجمع خیّرین کشور کار بسیار مبارکی است و این‌که اصناف را نیز در این موضوع وارد کرده‌اید بسیار خوب است. اصناف

مهندس بوربور: هر مقدار بتوانیم ساختار را درست طراحی کنیم، در مرحله اجرا، کار آسان‌تری خواهیم داشت. کار خیر اگرچه کار دلی است؛ اما در این زمینه هم نباید هیجانی برخورد کنیم.

احمد کریمی: مسأله مهم در مقطع کنونی، مسأله جلب اعتماد مردم است. اگر بتوانیم این اعتماد را جلب کنیم همه مشکلات حل خواهد شد.

باید ابتدای هر موضوع، ورود کنند. فکر می‌کنم مجمع چنین فرصتی را به عنوان هماهنگ‌کننده داشته باشد. نظم اگر حاکم باشد مشکلات حل خواهد شد.

دکتر مجتبی رحماندوست؛ مدیرعامل مجمع خیّرین کشور در این جلسه گفت: شیوه کار ما در مجمع مشخص است. همه می‌دانیم که اصناف همه کارها را انجام می‌دهند اما نیاز به این نظم دارند. نظم و اعتمادسازی می‌تواند کاری باشد که با تشکیل مجمع خیّرین اصناف ممکن شود. می‌توانیم با یک پایه چند صنفی این تشکل را پیش ببریم. خروجی این جلسات بسیار خواهد بود. احیای محلات یکی از این خروجی‌هاست. پیشنهادم این است که آقای کریمی مرکزیت این حرکت را به عهده بگیرد تا هماهنگی و نظم مشخص در مسیر خیر ایجاد شود.

دکتر مظفر؛ معاون ستاد اقامه نماز در این جلسه گفت: ستاد اقامه نماز در سال ۹۱ آغاز به کار کرد و هدفش احداث مساجد ساده و ارزان در مناطق محروم پرجمعیت است. تاکنون حدود ۱۳۰ باب مسجد را با مشارکت مردم و خیّرین احداث کرده‌ایم و حدود ۱۰۰ مسجد نیاز به کمک برای تکمیل دارند؛ اما درخواست من در این جلسه همکاری ۷ صنف است که در ساخت مسجد می‌توانند به ما کمک کنند. در زمینه تجهیز و خرید فرش و سایر موارد مردم خودشان کمک می‌کنند. اصناف اگر می‌توانند در مقام خیّر به ما کمک کنند، در غیر این صورت در فروش اقلامی مانند آهن‌آلات، مصالح، شیرآلات، آسفالت، ایزوگام، گچ و خاک و سیمان، به ما تخفیف بدهند.

۶۳ درهای مجمع به روی نیک‌اندیشان باز است

شصت و سومین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور ۲۵ بهمن ۱۳۹۶ در دفتر این تشکل مردمی برگزار شد. محمدرضا کارگری؛ دبیر و سخنگوی این مجمع

در آغاز جلسه ضمن ابراز خرسندی از فعالیت خیّرین در حوزه‌های مختلف در زیر چتر مجمع خیّرین کشور، از اهداف و چشم‌اندازهای مجمع سخن گفت. وی همچنین از حضور پرشکوه مردم در راهپیمایی ۲۲ بهمن به نیکی یاد کرد و فعالیت موثر خیّری را از برکات نظام جمهوری اسلامی ایران دانست.

در ادامه و طبق روال همیشگی، مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور نخستین سخنران این جلسه بود. وی گفت: مجمع خیّرین کشور تشکیل شده تا به‌عنوان یک هماهنگ‌کننده و دیده‌بان مشکلات کشور عمل کند و در مواقع اضطرار به صورت جهادی به کمک هم‌میهنانان عزیز بشتابد. عملکرد مجمع در زلزله اخیر مناطق غربی کشور کارنامه درخشانی در اثبات این ادعا بوده است. برای تداوم این مسیر باید همواره در حال پویایی باشیم. یکی از راه‌های بروز و ظهور ایده‌های ناب و مؤثر، مشارکت بیشتر خیّرین در مجمع است. اگرچه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین توسط شورای مرکزی تعیین شده، درهای مجمع همواره به روی افراد خلاق، خیرخواه و نوع‌دوست باز است. وجود تشکلی مانند مجمع خیّرین کشور در حقیقت معنابخشی به تعقل و دوری از هیجان در کار خیر است. دوستان خیّر و نیک‌اندیش همیشه ما را یاری کرده‌اند و تقاضا دارم از این پس نیز با حضور منظم خود در جلسات هیأت‌مدیره در این مسیر ما را یاری کنند.

در ادامه این جلسه حمیدرضا شاه‌حسینی؛ خزانه‌دار و از خیّرین شاخص مجمع خیّرین کشور، گزارشی از روند کارهای انجام شده و در پیشِ شیرخوارگاه شبیر ـ که به همت این مجمع در حال بازسازی است ـ ارائه داد و گفت: تمام تلاش خیّرین و همکاران فنی ما در پروژه شیرخوارگاه شبیر، ایجاد سرپناهی امن، شاد و مفید برای کودکانی است که به دلایل گوناگون به صورت دائم یا موقت از برکت حضور پدر و مادر محروم هستند. همین مسأله، انگیزه ما را در تسریع ساخت این پروژه افزایش داده است.

۶۴ نگاه ویژه مجمع به مسایل نخبگان

شصت و چهارمین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیرین کشور چهارشنبه دوم اسفندماه ۱۳۹۶ برگزار شد. در این جلسه آقایان انبیا و افشارفر؛ از مدیران بنیاد ملی نخبگان حاضر شدند و دغدغه‌های خود را در زمینه این قشر از جامعه مطرح کردند.

مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور در این جلسه پس از بیان سخنان مدیران بنیاد ملی نخبگان گفت: سمت نگاه خیّرین

حمیدرضا شاه‌حسینی: تمام تلاش خیّرین و همکاران فنی ما در پروژه شیرخوارگاه شبیر، ایجاد سرپناهی امن، شاد و مفید برای کودکانی است که به دلایل گوناگون به صورت دائم یا موقت از برکت حضور پدر و مادر محروم هستند.

سردار رحیمی: کاستی‌ها در نیروی انتظامی وجود دارد و اگر بخواهیم این مشکلات را برطرف کنیم، باید اقدام‌مان فراتر از عملکرد دولت باشد. مجمع خیّرین کشور همواره نشان داده که در این مسیر گام برداشته و امیدواریم این نشست و جلسات بعدی در این زمینه راهگشا باشد.

همواره به سوی نخبگان است؛ توجه به این قشر یعنی تأمین نیروی انسانی نخبه برای کشور. با توجه به حضور خیّرین نیک‌اندیش در مجمع که توجه‌شان بیشتر به سمت نخبگان است، یقیناً خواهیم توانست بخشی از دغدغه‌های بنیاد ملی نخبگان را رفع کنیم.

در ادامه این جلسه و با اعلام مهندس حبیب‌الله بوربور؛ مجمع خیّرین کشور هزینه بیمه تکمیلی ۵۰۰ تن از نخبگان زیر پوشش این بنیاد را به عهده گرفت و مقرر شد بنیاد ملی نخبگان واجدان شرایط را به مجمع معرفی کند.

۶۵ تأسیس مجمع خیّرین امنیت با همکاری نیروی انتظامی تهران

شصت و پنجمین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور ۹ اسفند ۱۳۹۶ در دفتر سردار رحیمی؛ فرمانده نیروی انتظامی تهران بزرگ برگزار شد. در این جلسه اعضای هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور و جانشین و معاونان سردار رحیمی نیز حضور داشتند تا با تعامل خیّرین و نیروی انتظامی شرایط بهتری برای زندگی آرام در جامعه فراهم شود.

سردار رحیمی؛ فرمانده نیروی انتظامی تهران بزرگ در این جلسه گفت: با عنایت به نظر مقام معظم رهبری، برای رفع معضلات باید به توان مردمی رجوع کرد. یقیناً تجربه تکیه به نیروی مردمی در تاریخ این کشور همواره موفقیت‌های بزرگی به دنبال داشته است. ارتباط ما با مجمع خیّرین کشور در حقیقت راهی برای عمل به این فرموده حضرت آقاست. کاستی‌ها در نیروی انتظامی وجود دارد و اگر بخواهیم این مشکلات را برطرف کنیم، باید اقدام‌مان فراتر از عملکرد دولت باشد. مجمع خیّرین کشور همواره نشان داده که در این مسیر گام برداشته و امیدواریم

این نشست و جلسات بعدی در این زمینه راهگشا باشد.

محمدرضا کارگری؛ دبیر و سخنگوی مجمع خیّرین کشور هم ضمن بیان توضیحاتی درباره تشکیل و اهداف این تشکل مردمی گفت: مجمع خیّرین کشور اینک از ۲۴ جامعه و بنیاد خیّری و افراد شاخص خیّر تشکیل شده تا بتواند در مواقع اضطرار و بزنگاه‌های حوادث در کشور به صورت جهادی وارد عمل شود. این موضوع با توجه به جامع‌الاطراف بودن اعضا امری ممکن است. بارزترین مثال در این مورد، مربوط به زلزله مناطق غربی کشور بود که با همت مجمع به نتیجه رسید. درباره تعامل با نیروی انتظامی نیز باید نوید بدهم که به امید خدا و پس از برگزاری انتخابات آینده خانه اصناف، سطح همکاری ما با نیروی انتظامی یقیناً توسعه و افزایش خواهد یافت.

در ادامه جلسه مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور در سخنانی بیان کرد: همان‌گونه که سردار رحیمی گفت، پیشبرد کارها با توان مردمی، و ایجاد بستر مناسب برای فعالیت‌های خیّری با نیروی انتظامی ممکن است. هنگامی کار خیّری با کیفیت و سرعت مناسب پیش می‌رود که فضای عمومی جامعه آرام باشد. پیشنهاد من این است که در حال حاضر خیّرین فعال در حوزه نیروی انتظامی به همراه عده‌ای از خیّرین علاقه‌مند مجمع گرد هم جمع شوند تا هسته اولیه مجمع خیّرین امنیت را تشکیل دهند. بعد از تشکیل هیأت‌مؤسس و نگارش اساسنامه و راه‌اندازی این تشکل می‌توانیم این مجمع را به عضویت مجمع خیّرین کشور درآوریم تا تعاملات‌مان افزایش یابد و ضریب تأثیرگذاری خیّرین به نیروی انتظامی بیشتر شود.

مهندس بوربور: پیشبرد کارها با توان مردمی، و ایجاد بستر مناسب برای فعالیت‌های خیّری با نیروی انتظامی ممکن است. هنگامی کار خیّری با کیفیت و سرعت مناسب پیش می‌رود که فضای عمومی جامعه آرام باشد.

در پایان این جلسه سرهنگ ظفر چراغی، سرهنگ فریبرز رضایی، دکتر ریاحی و حسن حمزه‌زاده به عنوان گروه چهار نفره اولیه برای بررسی مصوبات جلسه و تدوین اساسنامه مجمع خیّرین امنیت انتخاب شدند. جلسات این کارگروه به زودی با هدف تاثیرگذاری خیّرین در جهت افزایش ضریب آرامش و امنیت جامعه برگزار خواهد شد.

۶۸ همکاری هلال احمر و مجمع خیّرین کشور

شصت و هشتمین نشست هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور و آخرین جلسه هیأت‌مدیره در سال ۹۶، چهارشنبه ۲۳ اسفند با هدف بررسی عملکرد مجمع خیّرین کشور در سال ۹۶ برگزار شد. همچنین در این نشست درگاهی، رئیس سازمان داوطلبان جمعیت هلال احمر نیز حضور داشت و درباره

راهکارهای همکاری این سازمان و مجمع خیّرین کشور گفت‌وگو شد.

بر اساس توافقات انجام‌شده مقرر شد؛ سازمان داوطلبان جمعیت هلال‌احمر، در راه‌اندازی نمایندگی‌های استانی مجمع خیّرین کشور همکاری داشته باشد.

۶۹ تعیین استراتژی برای سال ۱۳۹۷

صبح روز چهارشنبه ۱۵ فروردین ۱۳۹۷، شصت و نهمین جلسه پیاپی و نخستین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور در سال ۱۳۹۷ در دفتر این تشکل مردمی برگزار شد. در این جلسه که نخستین دیدار خیّرین در سال جدید محسوب می‌شد، محمدرضا کارگری؛ دبیر و سخنگوی مجمع، تعامل و همکاری و مشارکت بیشتر اعضا برای خدمت‌رسانی را راز موفقیت بیشتر مجمع دانست.

پیگیری و بررسی مصوبات و نیز عملکرد سال ۱۳۹۶ مهم‌ترین دستورالعمل این جلسه هیأت‌مدیره بود. در این بخش، جلسات متعدد سال قبل مرور شد و مصوبات سال گذشته مورد بررسی قرار گرفت و مسئولیت پیگیری به انجام‌رساندن مصوبات به اعضا محول شد. یکی از مهم‌ترین برنامه‌های کاری مجمع در سال گذشته، اقدام برای راه‌اندازی‌های نمایندگی‌های استانی بود که در تعامل با سازمان هلال احمر مطرح شده بود. با توجه به حضور آقای درگاهی؛ رئیس سازمان داوطلبان جمعیت هلال‌احمر جزئیات اقدامات انجام‌شده در این زمینه نیز برای اعضای هیأت‌مدیره مطرح شد. بر این اساس ریاست و معاونان سازمان هلال احمر با مدیران استانی در حال تعامل هستند تا هرچه سریع‌تر راه‌اندازی دفاتر استانی مجمع خیّرین کشور انجام شود.

محمدرضا کارگری: همکاری و مشارکت بیشتر اعضا برای خدمت‌رسانی، راز موفقیت بیشتر مجمع خیّرین کشور است.

۷۲ پیگیری مصوبات

هفتاد و دومین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور صبح نوزدهم فروردین‌ماه با حضور میهمانانی همچون دکتر الهام امین‌زاده؛ دستیار سابق رییس‌جمهور در حقوق شهروندی و نمایندگانی از سازمان هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران در دفتر این تشکل مردم‌نهاد تشکیل و مقرر شد جلسه اعلام موجودیت بنیاد خیّرین مدرس با هماهنگی مجمع خیّرین کشور برگزار شود.

همچنین دکتر درگاهی؛ از معاونان سازمان هلال احمر و آقایان حمزه‌زاده و ریاحی؛ از اعضای مجمع خیّرین کشور نیز در خصوص تشکیل نمایندگی‌های استانی مجمع توضیحاتی ارائه دادند. بر این اساس؛ متن تفاهم‌نامه بین سازمان هلال‌احمر و مجمع برای تشکیل نمایندگی‌های استانی مورد بررسی قرار خواهد گرفت و در نشست آتی با حضور دکتر پیوندی نهایی خواهد شد.

بررسی نحوه عضویت مؤسسه خیّری نیک‌گامان جمشید از دیگر موضوعات این نشست بود. در پایان این جلسه خانم دکتر قاسمی؛ همسر شهید دکتر شهریاری، از دانشمندان هسته‌ای کشور دقایقی برای حاضران صحبت کرد. هدف اصلی صحبت‌های ایشان، تلاش برای کاهش آسیب‌های اجتماعی با نگرش تخصصی بر مسأله ازدواج جوانان بود.

۷۳ حرکت‌های علمی در مسیر فعالیت‌های خیّری

هفتاد و سومین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور روز ۲۶ اردیبهشت ۱۳۹۷در دفتر این تشکل برگزار شد. این جلسه با حضور میهمانانی از سازمان هلال احمر، دانشگاه تربیت مدرس و خانم دکتر قاسمی؛ همسر شهید شهریاری برگزار شد.

در ابتدای این نشست مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور گفت: تشکیل نمایندگی‌های استانی به لطف خدا در مرحله مناسبی قرار دارد و یقیناً با توجه به لزوم تشکیل این نمایندگی‌ها و دغدغه‌های سازمان هلال احمر، این اتفاق با سرعت بیش‌تر پیگیری خواهد شد. وقتی نمایندگی‌های استانی شکل بگیرد، تسلط ما به نقاط نیاز و تلاش‌مان برای محرومیت‌زدایی شتاب بیش‌تری خواهد گرفت. از سوی دیگر خیّرین مختلفی که در استان‌ها در حال فعالیت هستند با مجمع خیّرین آشنا خواهند شد و ساماندهی خاصی در زمینه خیر و نیاز در کشور به دنبال خواهد داشت.

در ادامه دکتر محمدزاده؛ از مسئولان دانشگاه تربیت مدرس که در راستای برگزاری نشست مشترک بین مجمع و دانشگاه تربیت مدرس در این جلسه حضور داشت، با بیان سخنانی گفت: حدود ۲ سال و نیم قبل با توجه به مشکلات اعتباری که دامن‌گیر تمامی فضاهای آموزشی کشور است، مصمم به تشکیل جامعه خیّرین دانشگاه شدیم. مطالعات ما نشان داد که تمام دانشگاه‌های دنیا، تنها بخشی از اعتبارات خود را از دولت می‌گیرند و باقی نیازهای مالی دانشگاه‌ها با کمک‌های مردمی تأمین می‌شود. با این انگیزه اقدامات قانونی برای تشکیل «بنیاد غیردولتی خیّرین مدرس» با مجوز وزارت کشور انجام شد. در حال حاضر در مرحله

دکتر محمدزاده: مطالعات ما نشان داد که تمام دانشگاه‌های دنیا، تنها بخشی از اعتبارات خود را از دولت می‌گیرند و باقی نیازهای مالی دانشگاه‌ها با کمک‌های مردمی تأمین می‌شود. با این انگیزه اقدامات قانونی برای تشکیل «بنیاد غیردولتی خیّرین مدرس» با مجوز وزارت کشور انجام شد.

گرفتن مجوز ثبت شرکت‌ها هستیم. پس از قبول درخواست‌مان، نخستین جلسه هیأت‌امنا را پیش از عید برگزار کردیم. مهندس بوربور هم عضو این هیأت شد. نخستین اقدامی که تصمیم داریم انجام دهیم، با همکاری شما و بنیاد خیّرین آموزش عالی، اعلام موجودیت‌مان است. هدف ما، استفاده از حمایت‌ها و راهنمایی‌های شماست که تجربیات فراوانی در امر خیر دارید. کار خیّری در زمینه آموزشی عالی تنها چند سالی است در کشور مرسوم شده است. باید به سمت تجمیع نیروها برویم.

۷۵ تأسیس مجمع خیّرین استان خراسان‌رضوی

هفتاد و پنجمین جلسه اعضای هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور صبح روز چهارشنبه ۲۳ خرداد در محل دفتر مرکزی این مجمع برگزار شد. خبر راه‌اندازی مجمع خیّرین استان خراسان رضوی و برگزاری انتخابات هیأت‌امنا و هیأت‌مدیره آن در ۳۱ خرداد امسال خبرخوش رییس مجمع در این جلسه بود. در آغاز این جلسه حبیب‌الله بوربور؛ رییس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور با یادآوری عنایت ویژه خداوند در اعطای رحمت بی‌شمار

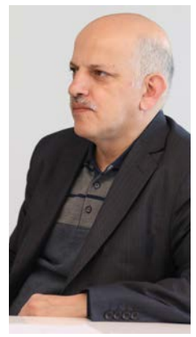

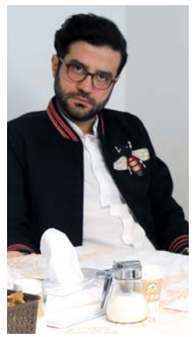

و بارندگی‌های اخیر که رفع‌کننده بخش بزرگی از مشکلات آب است، از بی‌توجهی رسانه‌ها به این امر انتقاد کرد.

وی همچنین با ابراز خرسندی از راه‌اندازی و فعالیت مجمع خیّرین استان تهران به‌عنوان نخستین بخش استانی مجمع خیّرین کشور، برای راه‌اندازی دیگر مجامع استانی مجمع خیّرین کشور از افتتاح و انتخابات هیأت‌امنا و هیأت‌مدیره مجمع خیّرین استان خراسان رضوی در ۳۱ خردادماه جاری در مشهد مقدس خبر داد.

تلاش برای ممانعت از دولتی‌شدن مجامع استانی از دیگر سخنان مهندس بوربور در این جلسه بود.

در ادامه دستور جلسات مبنی بر ایجاد هماهنگی‌های لازم برای فعالیت مجامع استانی بر اساس تعهدات پیشین با جمعیت هلال احمر، تأیید محل فعالیت مجمع خیّرین استان تهران، آسیب‌شناسی انتخابات مجمع خیّرین استان تهران، بررسی درخواست عضویت گنجینه ملی آب در مجمع خیّرین کشور، گفت‌وگو در خصوص اولویت‌بندی راه‌اندازی مجامع استانی مجمع خیّرین کشور در استان‌های خراسان رضوی، مازندران، کردستان، یزد، فارس و اصفهان مورد بحث قرار گرفت و دکتر مجتبی رحماندوست، محمدرضا کارگری، حسن حمزه‌زاده، دکتر محمد نصیری و دکتر ریاحی، نظرات خود را در این‌باره مطرح کردند.

در پایان این جلسه برنامه‌های مصوب مجمع خیّرین کشور برای سال ۱۳۹۷ مورد بررسی قرار گرفت.

۷۸ عضویت مجمع در شورای اجتماعی کشور

هفتاد و هشتمین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور ۱۳ تیرماه در دفتر این تشکل مردم‌نهاد برگزار شد. میهمان ویژه این نشست کمال اکبری؛ مدیرکل سازمان‌های مردم‌نهاد وزارت کشور بود.

کمال اکبری: ظرفیت مجمع خیّرین کشور در انجام کارهای نیک و خداپسندانه یک ظرفیت بی‌بدیل است

دکتر مجتبی رحماندوست؛ با بیان مصوبات کارگروه اشتغال مجمع خیّرین کشور اظهار امیدواری کرد که تعامل این مجمع و شورای اجتماعی وزارت کشور بتواند ثمرات خوب و شیرینی به‌بار آورد.

در ابتدای این نشست، مهندس بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور در سخنانی برخی از مسائل و مشکلات خیریه‌ها و سمن‌های فعال در امور خیر را مطرح کرد.

در ادامه کمال اکبری؛ مدیرکل سازمان‌های مردم‌نهاد وزارت کشور با بیان این‌که ظرفیت مجمع خیّرین کشور در انجام کارهای نیک و خداپسندانه یک ظرفیت بی‌بدیل است، گفت: حضور مهندس بوربور در شورای اجتماعی کشور می‌تواند این ظرفیت را به شورا منتقل کند.

وی در ادامه گفت: نقش اشتغال در پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی بسیار بالاست. حضور بزرگواران خیّر در این حوزه بسیار مفید و مؤثر است. ما باید با مشارکت سازمان‌های مردم‌نهاد لوایحی را تدوین کنیم که بتوانند گره از کار بسته مشکلات اقتصادی باز کنند.

در ادامه دکتر مجتبی رحماندوست؛ مدیرعامل مجمع خیّرین کشور با بیان مصوبات کارگروه اشتغال مجمع خیّرین کشور اظهار امیدواری کرد که تعامل این مجمع و شورای اجتماعی وزارت کشور بتواند ثمرات خوب و شیرینی به‌بار آورد.

۸۰ تلاش برای زدودن فقر در سیستان و بلوچستان

هشتادمین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشو دهم مردادماه با حضور قاسم نوده‌فراهانی؛ رئیس اتاق اصناف تهران برگزار شد.

مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رییس مجمع خیّرین کشور در این جلسه گفت: بر اساس هماهنگی‌های انجام‌شده با آیت‌الله ری‌شهری؛ تولیت حرم حضرت عبدالعظیم حسنی علیه‌السلام و با توجه به این‌که با اقدام حاج اکبر ابراهیمی، صحن امام خمینی رحمه‌الله‌علیه در جوار حرم تا نیمه شهریور ماه آماده بهره‌برداری

خواهد شد، نشست فصلی آینده مجمع در آستان عبدالعظیم حسنی ؑ برگزار خواهد شد.
وی در ادامه گفت: دو سال از اولین نشست مجمع عمومی می‌گذرد. پیشنهاد می‌کنم دومین مجمع عمومی مجمع خیّرین کشور در مراسم روز ۱۴ شهریور، روز مباهله، انجام شود.
پس از آن مهندس درگاهی؛ رئیس سازمان داوطلبان هلال احمر گزارشی از بازدید مدیران هلال احمر از مناطق محروم در سیستان و بلوچستان ارائه داد. وی گفت: محرومیت بسیار بیشتر از حد تصور ما بود. بنا شد در سفر بعدی که ۱۴ مردادماه انجام می‌شود ۵۰ هزار بسته غذایی تهیه و در میان مردم محروم مناطق تقسیم کنیم. همچنین بنا داریم یکهزار و ۲۰۰ تانکر پلاستیکی آب با ظرفیت‌های مختلف از یک هزار تا ۱۱ هزار لیتر به ارزش تقریبی یک میلیارد و هفتصد و پنجاه میلیون تومان تهیه و در مناطق محروم مستقر کنیم. از مجمع خیّرین کشور تقاضا دارم در تهیه این تانکرها به هلال احمر کمک کند.
وی در پایان گفت: نوزده کاروان سلامت از ۱۹ استان کشور به سمت مناطق محروم استان سیستان و بلوچستان حرکت خواهند کرد.
در ادامه در خصوص راه‌اندازی مجامع استانی، حسن حمزه‌زاده و دکتر نادر ریاحی؛ از اعضای مجمع خیّرین کشور و مهندس درگاهی که اعضای ستاد راه‌اندازی مجامع استانی مجمع را شکل می‌دهند، توضیحاتی در این خصوص ارائه دادند. بر اساس این گفته‌ها، بعد از استان‌های تهران و خراسان رضوی، هماهنگی‌هایی با استان‌های مازندران، گیلان، قم، قزوین و یزد انجام شده است و به زودی مجمع خیّرین این استان‌ها تشکیل خواهد شد.
در پایان این جلسه هاشم سلیمی‌آشتیانی؛ عضو هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور از اعزام ۸۵۰ نفر از معلولان و نابینایان مراکز آموزش و پرورش استثنایی سراسر کشور و مراکز زیر پوشش سازمان بهزیستی به مشهد مقدس خبر داد. سلیمی که سابقه اعزام چندین کاروان متشکل از معلولان و خانواده‌های‌شان به مشهد مقدس را در کارنامه‌اش دارد، گفت: بسیاری

مهندس درگاهی: محرومیت در سیستان و بلوچستان، بسیار بیشتر از حد تصور ما بود. بنا شد در سفر بعدی که ۱۴ مردادماه انجام می‌شود ۵۰ هزار بسته غذایی تهیه و در میان مردم محروم مناطق تقسیم کنیم.

سلیمی آشتیانی: بسیاری از کسانی که در لیست اعزام به مشهد مقدس قرار گرفته‌اند از معلولانی هستند که برای اولین بار به پابوسی امام هشتم ؑ مشرف می‌شوند.

از کسانی که در لیست اعزام قرار گرفته‌اند از معلولانی هستند که برای اولین بار به پابوسی امام هشتم ؑ مشرف می‌شوند.

۸۱ ساماندهی فعالیت‌های خیّری بین‌المللی

هشتاد و یکمین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور ۱۷ مرداد با موضوع ساماندهی به فعالیت‌های برون‌مرزی خیّرین، همچنین تعامل مجمع خیّرین کشور با شبکه قرآن در پوشش فعالیت‌های عام‌المنفعه خیّرین برگزار شد. در این نشست که با حضور آیت‌الله محسن قمی؛ معاون ارتباطات بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری و محمدحسین محمدزاده؛ رییس شبکه قرآن سیما برگزار شد، دو طرف به بیان دیدگاه‌های خود در خصوص این دو موضوع پرداختند.
در ابتدای این جلسه مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رییس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور توضیحاتی در خصوص این مجمع و اهداف و عملکرد آن ارائه داد. وی همچنین در گزارش کوتاهی سفر جمعی از خیّرین به کشورهای حوزه بالکان را یادآوری کرد و گفت: دوستان ما در بالکان خواسته‌هایی داشتند. بلافاصله پس از بازگشت سعی کردیم بر اساس اولویت‌ها بخش‌هایی از آنها را عملیاتی کنیم. به همت دوستانی که در این سفر همراه ما بودند و تنی چند از اعضای مجمع خیّرین کشور این اقدامات انجام می‌شود. امیدواریم در نشست‌های بعدی گزارش‌های بیشتری از کارهای انجام شده ارائه دهیم.
آیت‌الله محسن قمی؛ معاون ارتباطات بین‌الملل دفتر مقام معظم رهبری هم در صحبت‌هایش در این جلسه از اقدامات مجمع خیّرین کشور قدردانی کرد و افزود: حضور بنده در این جمع به این خاطر است که به‌عنوان عضو کوچک دفتر مقام معظم رهبری تشکر کنم از شما و همکاران‌تان به‌خاطر کارهای خیری که انجام می‌دهید و خسته نباشید و دست مریزاد بگویم به همه شما، به‌خصوص به خاطر سفری که همکاران شما به حوزه بالکان داشتند. این سفر دستاوردهایی به همراه داشته است.
آیت‌الله قمی ادامه داد: پیشنهاد می‌کنم شما با استفاده از ظرفیت خوبی که در مجمع خیّرین کشور دارید، بخش بین‌الملل را هم راه‌اندازی کنید و مجموعه خیّرینی را که در سراسر کشور در این حوزه فعال هستند دور هم جمع و این پتانسیل را به بهترین شکل مدیریت کنید. البته پس از این کار، شما می‌توانید خیّرین کشورهای دیگر را هم که هر یک در حوزه‌هایی کار خیر انجام می‌دهند، جمع

کنید و فعالیت‌های‌شان را سر و سامان بدهید تا این هم‌افزایی در داخل و خارج بتواند رودخانه‌های کوچک را به هم وصل کند و رود خروشانی از آنها به وجود بیاورد و در نهایت اقدامات بزرگ و بزرگ‌تری به دست شما انجام شود.
محمدحسین محمدزاده؛ رییس شبکه قرآن سیما هم در سخنانش، توضیحاتی در خصوص شبکه قرآن و مأموریت‌ها و برنامه‌های آن داد و ضمن بیان این نکته که بسیاری از اهداف ما در شبکه قرآن و شما در مجمع خیّرین کشور بر هم منطبق است، گفت: ترویج و اطلاع‌رسانی و بیان بسیاری از فعالیت‌های بشردوستانه و خیرخواهانه شما جزو وظایف ذاتی ما در شبکه قرآن است. این تلاقی مسئولیت‌ها می‌تواند ما را در کنار شما نگاه دارد تا به یاری هم برنامه‌های خوبی بسازیم و در شبکه قرآن به نمایش دربیاوریم. من از این بابت خوشحالم و آن را به فال نیک می‌گیرم.
در ادامه اعضای هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور هریک دیدگاه‌های خود را در خصوص همکاری مشترک این مجمع و شبکه قرآن بیان کردند. بر اساس توافقات مقرر شد کارگروهی متشکل از روابط عمومی مجمع خیّرین کشور و تهیه‌کنندگان و برنامه‌سازان شبکه قرآن تشکیل و چگونگی تعامل مجمع و شبکه قرآن تهیه و تدوین شود.

۸۲ تداوم گام‌های استوار

هشتاد و دومین جلسه هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور در ۲۴ مردادماه برگزار شد. در این نشست که با حضور اعضای مجمع و حجت‌الاسلام سلیمانی؛ معاون اجرایی آیت‌الله عیدی، دکتر رستمیان؛ معاون اجتماعی‌فرهنگی دانشگاه علوم پزشکی تهران، دکتر بدو؛ رئیس بیمارستان مرکز طبی کودکان و دکتر نیک‌منش؛ مدیر بیمارستان مرکز طبی کودکان برگزار شد، در خصوص دستور جلسه این روز بحث و بررسی انجام شد.
حاج اکبر ابراهیمی؛ عضو هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور در این جلسه گفت: بر اساس هماهنگی‌های انجام‌شده برای افتتاح صحن امام خمینی ؒ ـ که توسط این خیّر نیک‌اندیش ساخته شده است ـ یکی از مراجع عظام تقلید حضور خواهد داشت. همین جا از همه شما دعوت می‌کنم در این آیین که میزبان، آیت‌الله ری‌شهری؛ تولیت محترم آستان مقدس عبدالعظیم حسنی است، شرکت کنید.
در ادامه حسن حمزه‌زاده؛ مدیر روابط عمومی مجمع خیّرین کشور گفت: در حاشیه این مراسم انتخابات هیأت‌امنای مجمع خیّرین آستان مقدس عبدالعظیم حسنی ؑ برگزار می‌شود. این مجمع خیّری از این پس به‌عنوان یکی از زیرمجموعه‌های مجمع خیّرین کشور، فعالیت‌های خیّرین را ساماندهی خواهد کرد.
دکتر نادر ریاحی؛ عضو کارگروه راه‌اندازی مجامع استانی مجمع خیّرین کشور هم گفت: بر اساس هماهنگی‌های انجام شده، پس از استان‌های تهران، خراسان رضوی و گیلان، مجامع خیّری استان‌های مازندران، فارس، قم، یزد و قزوین ماه آینده راه‌اندازی خواهند شد.
همچنین دکتر رستمیان؛ معاون اجتماعی‌فرهنگی دانشگاه علوم پزشکی تهران اعلام کرد: تا پایان امسال بیش‌تر مجامع خیّری در بیمارستان‌ها تشکیل خواهند شد.
و در پایان مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رییس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور با بیان سخنانی اظهار کرد: خوشبختانه در آخرین گزارشی که به من رسیده، تاکنون ۴۷۰ خیریه در کنار بیمارستان‌ها شکل گرفته است. این کار می‌تواند به صورت زیربنایی مسایل هر بیمارستان را حل کند. ضمناً باید برای احیای فضاهایی که در هر بیمارستان بی‌استفاده مانده، تلاش کرد.

محمدحسین محمدزاده: ترویج و اطلاع‌رسانی و بیان بسیاری از فعالیت‌های بشردوستانه و خیرخواهانه شما جزو وظایف ذاتی ما در شبکه قرآن است

مهندس بوربور: خوشبختانه در آخرین گزارشی که به من رسیده، تاکنون ۴۷۰ خیریه در کنار بیمارستان‌ها شکل گرفته است. این کار می‌تواند به صورت زیربنایی مسایل هر بیمارستان را حل کند.

دیدار اعضای هیأت مدیره مجمع خیّرین کشور با دکتر محسنی‌بندپی

اتحاد برای یاری‌رساندن به محرومان

اعضای مجمع خیّرین کشور در تاریخ بیست و هشتم فروردین در دفتر دکتر انوشیروان محسنی‌بندپی، رئیس سازمان بهزیستی کشور و سرپرست حال حاضر وزارت کار، تعاون و امور اجتماعی حاضر شدند تا ضمن دیدار عیدانه، با بیان نظرات و ایده‌های خود، در سال جدید همدلی بیشتری برای کمک‌رسانی به محرومان و نیازمندان جامعه ارائه دهند.

مهندس بوربور: بی‌توجهی به امکانات موجود، از دست دادن فرصت‌های آینده است

مهندس حبیب‌الله بوربور، رئیس هیأت مدیره مجمع خیّرین کشور با بیان سخنانی در این نشست گفت: چند سال قبل که مجوزی برای جامعه خیّرین حامی معلولان کشور گرفتیم، هدف‌مان این بود که مشکلات معلولین را حل کنیم. وقتی وارد کار شدیم، دیدیم مشکلات این قشر از جامعه به حدی زیاد است که نیاز به هماهنگی بسیاری از جوامع خیّری دارد و اینگونه بود که با تشکیل مجمع خیّرین کشور، تشکلی را گرد هم جمع کردیم که به صورت جامع مشکلات معلولین و اقشار دیگر را تحت پوشش قرار دهد. یعنی در حقیقت نطفه مجمع خیّرین کشور از نگاه جامع به مشکلات معلولین شکل گرفت. با شکل گرفتن نمایندگی‌های استانی مجمع خیّرین کشور و تفویض وظایف به نمایندگی‌ها، می‌توانیم وقت بیشتری صرف بحث معلولین کنیم. مجموعه ما با نیروهای جوان‌تر می‌تواند تأثیرات بیشتری و با توان مضاعف‌تری رفتار کند. این نکته را باید درک کنیم که در صورتی که جامعه به کمک سازمان بهزیستی نیاید، مشکلات قابل حل نیستند. اعتقاد داریم که باید خودمان را برای روزهای سخت‌تر آماده کنیم و آمادگی مقابله با مشکلات را از اکنون در خود تقویت کنیم. این کار علاوه بر همدلی نهادهای دولتی با مجامع خیّری نیاز به فرهنگ‌سازی در متن جامعه دارد.

وی در ادامه درباره بنیاد نیکوکاری حاج اکبر ابراهیمی؛ عضو مجمع خیّرین کشور که کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست را نگهداری می‌کند، گفت: این بنیاد یک مجموعه فاخر است که در حال نگهداری و پرورش کودکان پسر بی‌سرپرست است. این مجموعه در حال حاضر با حدود ۶۰ نفر در حال بهره‌برداری است در حالیکه با بازدید از مجموعه درمی‌یابیم بالای ۲۰۰ نفر ظرفیت دارند. یکی از مصادیق همکاری دولت و خیّرین همین مسأله است. وقتی جایی با بهترین امکانات وجود دارد، پس باید از خدماتش بهره برد. در نظر نگرفتن این امکانات، از دست دادن فرصت‌هاست.

حاج اکبر ابراهیمی: خود ما خواستار ارائه خدمات بیشتر به جامعه هدف بهزیستی هستیم

حاج اکبر ابراهیمی عضو هیأت مدیره مجمع خیّرین کشور نیز با بیان سخنانی در این نشست گفت: هدف من از راه‌اندازی بنیاد نیکوکاری در دماوند، ایجاد سرمایه انسانی برای اسلام و انقلاب است. در این راه به عنوان اداره‌کننده و بانی این بنیاد، نیاز به هیچ چیز ندارم جز همفکری و همراهی شما در استفاده بهتر از این مجموعه. ما برای اداره این بنیاد کلاس‌های فوق‌برنامه دینی، اخلاقی و ورزشی داریم. چنین مجموعه‌ای یقیناً می‌تواند خدمات بیشتری به چنین کودکانی ارائه دهد. من نیازمند رهنمود برای تأثیرگذاری بیشتر هستم. فرزندان من در این بنیاد مقام‌های کشوری دارند و آسیب‌های اجتماعی را در این بنیاد پشت سر گذاشته‌اند.

محمدرضا کارگری: حمایت نکردن بهزیستی از پروژه شبیر، باعث دلسردی خیّرین است

محمدرضا کارگری، دبیر و سخنگوی مجمع خیّرین کشور هم از سخنرانان این نشست بود که طی آن بیان کرد: در سال گذشته مجمع خیّرین کشور برنامه‌های تعریف شده خود را انجام داده است؛ از جمله اینکه شیرخوارگاه شبیر را تا ۹۹ درصد به انجام رسانده‌ایم. اگر سازمان بهزیستی بتواند طبق قرارهایی که داشتیم، در زمینه تجهیز کارش را انجام بدهد، ما شاهد بازگشایی و بهره‌برداری یکی از بزرگ‌ترین شیرخوارگاه‌های خاورمیانه خواهیم بود.

وی ادامه داد: طبق قرار اولیه ساخت این شیرخوارگاه با ما بود و تجهیز آن با سازمان بهزیستی. کار ما با

محسنی‌بندپی: تلاش ما در مجموعه بهزیستی تعامل حداکثری با خیّرین و توان مردمی است و از این حیث قدردان شما هستیم که در کمک کردن به ما پیش قدم بوده‌اید.

حاج اکبر ابراهیمی: هدف من از راه‌اندازی بنیاد نیکوکاری در دماوند، ایجاد سرمایه انسانی برای اسلام و انقلاب است. در این راه به عنوان اداره‌کننده و بانی این بنیاد، نیاز به هیچ چیز ندارم جز همفکری و همراهی شما در استفاده بهتر از این مجموعه.

محمدرضا کارگری: اگر سازمان بهزیستی بتواند طبق قرارهایی که داشتیم، در زمینه تجهیز کارش را انجام بدهد، ما شاهد بازگشایی و بهره‌برداری یکی از بزرگ‌ترین شیرخوارگاه‌های خاورمیانه خواهیم بود.

سرمایه‌گذاری ۱۴ میلیارد تومانی تمام شده است و اینک نوبت شماست. متأسفانه وقفه شما در انجام تعهدات‌تان سبب دلسردی خیّرین می‌شود. تمام تلاش ما باید این باشد که همواره باعث دلگرمی خیّرین باشیم تا کار بیشتری در کشور انجام شود.

انوشیروان محسنی‌بندپی: ملاطفت با مردم، اخلاق اجتماعی را نهادینه می‌کند

دکتر انوشیروان محسنی‌بندپی، رئیس سازمان بهزیستی هم در این نشست گفت: مدارا کردن با مردم نیمی از دین و ملاطفت کردن با مردم نیمی از زندگی است. اگر ما همین دو مسأله را در اخلاق اجتماعی و مسئولیت‌پذیری‌مان رعایت و نهادینه کنیم، بسیاری از راه خدمت‌رسانی را طی کرده‌ایم و مشکلات بی‌شماری حل خواهد شد.

وی در ادامه خطاب به اعضای مجمع خیّرین کشور با اظهار اینکه؛ از شما که بی هیچ چشم‌داشتی پا در راه خدمت گذاشته‌اید، باید تشکر کنم، گفت: تلاش ما در مجموعه بهزیستی تعامل حداکثری با خیّرین و توان مردمی است و از این حیث قدردان شما هستیم که در کمک کردن به ما پیش قدم بوده‌اید.

محسنی‌بندپی افزود: درباره شیرخوارگاه شبیر که شاید مهم‌ترین دغدغه مجمع خیّرین کشور است، باید بگویم که سازمان بهزیستی از پیشگامان واگذاری و کاهش حجم دولت است و بر همین اساس، وقتی این سازمان در حال واگذاری است از منظر سازمان برنامه و بودجه، تجهیز یک مکان، بی‌معنی می‌شود. اما بر اساس قولی که اینجانب به شما دادم با نهادهای مرتبط در حال رایزنی هستم و تمام تلاش خود را خواهم کرد تا تجهیز شیرخوارگاه شبیر را انجام دهم. انتقادات شما به جا و دلسوزانه است و من این حرف‌ها را یقیناً به عنوان مصادیقی برای گام برداشتن دولت در جهت بهره‌برداری از شیرخوارگاه شبیر به مسئولان مربوط منتقل خواهم کرد. امیدوارم سال ۱۳۹۷ سال همکاری و تعامل بیشتر بین ما باشد چراکه به فرموده شما، ما هدف یکسانی داریم.

برای دیدن فیلم مراسم QRcode را با تلفن همراه خود اسکن کنید.

آغاز نهادسازی استانی مجمع خیّرین کشور از تهران

گامی برای شکل‌گیری در گستره کشوری

مجمع خیّرین کشور از بهار سال ۱۳۹۷ با تأسیس و راه‌اندازی مجامع استانی خود در تهران، برای ایجاد شعب متعدد در سراسر کشور گام برداشت تا با تحقق این هدف با همراهی نمایندگی‌های جمعیت هلال‌احمر جمهوری اسلامی ایران، پس از نیازسنجی‌های لازم، نسبت به زدودن چهره محرومیت و رفع نیازهای احتمالی در تمامی استان‌های ایران اسلامی اقدام کند.

مجمع خیّرین استان تهران

راه‌اندازی نمایندگی‌های استانی مجمع خیّرین کشور با تأسیس مجمع خیّرین استان تهران آغاز شد. در نخستین نشست مجمع خیّرین استان تهران که با استقبال جمع زیادی از خیّرین و فعالان عرصه نیکوکاری تهران، روز چهارشنبه ۹ خرداد ۱۳۹۷ در محل فرمانداری این شهر برگزار شد، اعضای هیأت مؤسس، هیأت‌امنا و هیأت‌مدیره مجمع خیّرین تهران انتخاب شدند.

نشست تأسیس مجمع خیّرین استان تهران در فرمانداری تهران با حضور تعداد زیادی از خیّرین و مسئولان کشور، از جمله مهندس محمدحسین مقیمی؛ استاندار تهران، دکترعیسی فرهادی؛ معاون استاندار و فرماندار تهران، مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور و دکتر علی عبدالهی‌زاده؛ عضو شورای مرکزی، دکتر مجتبی رحماندوست؛ مدیرعامل مجمع خیّرین کشور، دکتر حسین کتابی؛ مدیرعامل هلال احمر استان تهران و جمعی از نیک‌اندیشان خیّر برگزار شد.

عیسی فرهادی؛ فرماندار تهران در این نشست ضمن بیان نقش مؤثر خیریه‌ها و مؤسسات نیکوکاری در برون‌رفت از آسیب‌های اجتماعی شهر تهران گفت: تشکیل مجمع خیّرین تهران برای ایجاد رفاه و حل مشکلات مردم و آسیب‌های اجتماعی تهران ضروری است.

فرهادی افزود: مجمع خیّرین تهران با ایجاد شبکه به‌صورت هم‌افزایی در سطح شهرستان تهران می‌تواند ضمن کاهش موازی‌کاری بین نهادهای مردمی و دستگاه‌های دولتی، هدفمندسازی و یکپارچه‌سازی اقدامات و سیاست‌های حمایتی را برای شهروندان تهران به ارمغان آورد.

عیسی فرهادی: مجمع خیّرین تهران با ایجاد شبکه به‌صورت هم‌افزایی در سطح شهرستان تهران می‌تواند ضمن کاهش موازی‌کاری بین نهادهای مردمی و دستگاه‌های دولتی، هدفمندسازی و یکپارچه‌سازی اقدامات و سیاست‌های حمایتی را برای شهروندان تهران به ارمغان آورد.

معاون عمرانی استاندار تهران در پایان سخنانش با ابراز خرسندی از تشکیل مجمع خیّرین تهران گفت: مجمع خیّرین کشور به‌عنوان یک تشکل مرجع که اعتماد و اقبال عمومی دارد، می‌تواند پیشگام چنین حرکت‌هایی باشد.

مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور، دومین سخنران این نشست بود. وی ضمن بیان نکاتی درباره علت شکل‌گیری مجامع استانی مجمع خیّرین کشور و با یادآوری تجربه خود و دیگر اعضای مجمع خیّرین کشور از تشکیل و راه‌اندازی مجامع خیّری مهم فعال کشور، علت دعوت از میهمانان این جلسه را تلاش برای تشکیل و ساماندهی نمایندگی تهران مجمع خیّرین کشور بیان کرد و گفت: سامان‌دادن به کمک‌های مردمی و تشکل‌های خیّری در قالب یک سیستم متمرکز و جامع، میزان و تأثیر کمک‌ها را افزایش می‌دهد.

وی با قدردانی از کسانی که در فراهم‌کردن مقدمات راه‌اندازی مجمع خیّرین تهران تلاش کرده‌اند، گفت: ان‌شاءالله به زودی شاهد راه‌اندازی دیگر نمایندگی‌های استانی مجمع خیّرین کشور خواهیم بود.

مهندس حسین مقیمی؛ استاندار تهران نیز در سخنرانی‌اش به میزان آسیب‌پذیری استان تهران و لزوم انجام کارهای خیّری آن پرداخت و در ادامه گفت: فعالیت خیّری و تلاش برای سازندگی توسط نیروهای مردمی یک اقدام مرسوم در سراسر جهان است؛ ایران نیز در این زمینه تاریخی غنی دارد.

وی اضافه کرد: تشکیل مجمع خیّرین تهران یک ضرورت بود و از مدت‌ها پیش احساس می‌شد. من از کسانی که این مهم را به سرانجام رساندند، تشکر می‌کنم.

مهندس بوربور: سامان‌دادن به کمک‌های مردمی و تشکل‌های خیّری در قالب یک سیستم متمرکز و جامع، میزان و تأثیر کمک‌ها را افزایش می‌دهد.

مقیمی تصریح کرد: فعالیت خیّری نباید با کار دولتی اقدام شود؛ ولی هدف همه ما باید این باشد که از تمام توان خود استفاده کنیم تا امور مردم را پیش ببریم و این وقتی محقق می‌شود که کارکردن برای مردم در هر جایگاهی را یک وظیفه بدانیم.

استاندار تهران بلافاصله پس از پایان سخنانش جلسه را ترک کرد تا برگزارکنندگان این نشست کار انتخاب اعضای هیأت امنای مجمع خیّرین تهران را آغاز کنند.

مهندس مقیمی: هدف همه ما باید این باشد که از تمام توان خود استفاده کنیم تا امور مردم را پیش ببریم و این وقتی محقق می‌شود که کارکردن برای مردم در هر جایگاهی را یک وظیفه بدانیم.

مهندس بوربور در آغاز بخش دوم نشست بیان کرد: همه شما که دعوت مجمع خیّرین کشور و جمعیت هلال احمر و فرمانداری تهران را پذیرفتید و در این نشست حاضر شدید، به‌عنوان هیأت‌مؤسس مجمع خیّرین تهران معرفی می‌شوید. کسانی از جمع شما که تمایل دارند به‌عنوان هیأت‌امنای مجمع خیّرین تهران انتخاب شوند، بر روی برگه‌های توزیع شده اعلام آمادگی کنند تا همکاران ما کار رأی‌گیری را برای انتخاب ۲۱ نفر اعضای هیأت امنا انجام دهند.

پس از این سخنان ۶۶ نفر داوطلب عضویت در هیأت امنا شدند و از این میان ۲۱ نفر با انتخاب اعضای هیأت مؤسس به‌عنوان اعضای هیأت امنای مجمع خیّرین کشور انتخاب شدند.

نخستین ترکیب اعضای هیأت‌امنای مجمع خیّرین استان تهران عبارتند از: عیسی فرهادی، حبیب درگاهی، صلاح‌الدین دلشاد، یوسف اصلانی، محمدرضا کارگری، نادر ریاحی، حسن حمزه‌زاده، سیدهادی موجانی، هاشم سلیمی‌آشتیانی، علیرضا نبی، سعید بالاپو، مجتبی رحماندوست، مهرنوش کاوه، محمدکاظم شاه‌حسینی، قاسم نوده‌فراهانی، حسین صفری، سهیلا کلاهی، محسن محمدزاده، سیدابراهیم میرخانی، بهجت قاسمی و مهوش صابری.

در ادامه و با برگزاری انتخابات از سوی هیأت‌مدیره، عیسی فرهادی، قاسم نوده‌فراهانی، صلاح‌الدین دلشاد، سعید بالاپو، علیرضا نبی، محمدکاظم شاه‌حسینی و حبیب درگاهی، به‌عنوان اعضای اصلی و مهرنوش کاوه و مجتبی رحماندوست به‌عنوان اعضای علی‌البدل هیأت‌مدیره انتخاب شدند. نادر ریاحی و حسین صفری هم به‌عنوان بازرسان اصلی هیأت مدیره این مجمع استانی انتخاب شدند.

تشکیل کارگروه بانوان مجمع خیّرین استان تهران

گزارش عملکرد ۲ساله روابط عمومی مجمع خیّرین کشور

راه‌اندازی مجمع خیّرین استان خراسان رضوی

همجواری با سلطان طوس

مجمع خیّرین استان خراسان رضوی به‌عنوان دومین شعبه استانی مجمع خیّرین کشور با معرفی اعضای هیأت‌امنا در مشهد اعلام موجودیت کرد. نشست مجمع عمومی خیّرین استان خراسان‌رضوی به‌منظور انتخاب اعضای هیأت‌امنا، هیأت‌مدیره و بازرسان، با حضور حبیب‌الله بوربور؛ رئیس مجمع خیّرین کشور، علیرضا رشیدیان؛ استاندار خراسان رضوی، مهندس حبیب درگاهی؛ رئیس جمعیت داوطلبان هلال احمر، دکتر سید مجتبی احمدی؛ مدیرعامل جمعیت هلال‌احمر خراسان‌رضوی و جمعی از چهره‌ها و شخصیت‌های خیّری فعال در استان خراسان رضوی، پنج‌شنبه ۳۱ خردادماه در پردیس شهید بهشتی دانشگاه فرهنگیان خراسان رضوی برگزار شد.

در ابتدای این جلسه مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور با بیان سخنانی گفت: حضور من در مجموعه فعالیت‌های خیرخواهانه به این خاطر است که رهبر معظم انقلاب همواره بر کمک و حمایت‌های مردمی در انجام امور تأکید کرده‌اند.

وی افزود: بیست سال پیش خدمت ایشان رسیدیم و برای حل مشکلات مدارس چندنوبته استمداد کردیم. ایشان در جواب فرمودند؛ به مردم رجوع کنید. هم‌چنین گفتند به دولت سفارش شما را می‌کنم، به مجلس توصیه می‌کنم با شما همکاری کند، به دستگاه‌های زیرمجموعه رهبری می‌گویم در مدرسه‌سازی یاری دهند که همان زمان ستاد اجرایی فرمان امام ﷺ قبول کرد هزار مدرسه بسازد و هم‌چنان در حال ساختن مدرسه هستند و در آن زمان با حمایت‌های مقام معظم رهبری بودجه ما به ۳۰۰۰ میلیارد تومان افزایش یافت که در آن‌زمان رقم بسیار بالایی بود.

مهندس بوربور: بعد از تشکیل مجمع خیّرین استان تهران در روزهای گذشته، حالا نوبت استان خراسان رضوی است که ظرفیت بالایی را در تشکیل مجامع و سمن‌های خیّری در سطح کشور دارد

مهندس بوربور سپس با یادآوری نیاز حضور خیّرین و نیکوکاران در عرصه‌های مختلف اجتماعی گفت: نیاز بود مجمعی شکل بگیرد تا در شرایط عادی و در شرایط بحران بتواند امکانات مجامع خیّری مختلف را بسیج کند. به این دلیل بود که مجمع خیّرین کشور در دو سال گذشته شکل گرفت.

رئیس مجمع خیّرین کشور با بیان این‌که رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور عضو شورای اجتماعی کشور است، گفت: شورای اجتماعی کشور هم که در چند نوبت خدمت مقام معظم رهبری رسیده‌اند، ایشان تأکید کرده‌اند که حتماً از مردم در کارها کمک گرفته شود.

رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور مهم‌ترین هدف سال جاری مجمع خیّرین کشور را راه‌اندازی مجامع استانی در سراسر کشور اعلام کرد و گفت: بعد از تشکیل مجمع خیّرین استان تهران در روزهای گذشته، حالا نوبت استان خراسان رضوی است که ظرفیت بالایی را در تشکیل مجامع و سمن‌های خیّری در سطح کشور دارد.

در ادامه این جلسه، دکتر سیدمجتبی احمدی؛ مدیرعامل جمعیت هلال‌احمر استان خراسان جنوبی و علیرضا نبی؛ رئیس کارگروه مشاغل اجتماعی مجمع خیّرین کشور و دکتر نادر ریاحی، نظرات خود را بیان کردند. سپس استاندار خراسان جنوبی به سخنرانی پرداخت.

علیرضا رشیدیان؛ استاندار خراسان رضوی در نخستین مجمع عمومی مجمع خیّرین استان خراسان رضوی گفت: ایران کشوری توانمند است؛ اما باید با همدلی و همراهی ظرفیت‌های بالقوه را به فعلیت درآوریم و در این راستا هر جا ما با هم حرکت کرده و به خدا توکل و خود را باور کرده‌ایم، موفق بوده‌ایم.

وی با یادآوری جایگاه امور خیر و نیکی به دیگران در قرآن، احادیث و روایات اسلامی عنوان کرد: در کشور ما مردم خیراندیش نشان داده‌اند که مصداق «برّ و خیر بزرگ» هستند و در کنار ایمان و انجام امور فردی، در مسئولیت‌های اجتماعی نیز حضور فعال دارند و به مفهوم واقعی، مسلمان و به فکر هم‌نوع خود هستند.

وی هم‌چنین با تأکید بر این‌که عمل خیررساندن به دیگران در حوزه‌ها و بخش‌های متعدد و متکثر پراکنده است و محدود به یک حوزه نیست، افزود: برخی مدرسه‌سازاند، عده‌ای در حوزه درمانی ،گروهی به ایتام، افراد بی‌بضاعت یا معلولان خدمت می‌کنند و برخی همچون جوانان در حوزه‌های جهادی با آبادانی روستاها و مناطق محروم به محرومیت‌زدایی از مناطق مختلف کشور اقدام می‌کنند و گروهی هم این خیر را در ساخت مساجد و اماکن مذهبی و حوزه‌های علمیه یافته‌اند.

استاندار خراسان رضوی ادامه داد: امروز شاهد حضور خیّرین در تمامی عرصه‌ها هستیم؛ به گونه‌ای که هر جا نیاز بوده، حاضر شده‌اند و نقش مؤثر خود را ایفا کرده‌اند.

وی در بخش دیگری از سخنانش با بیان این‌که برای اداره مطلوب یک جامعه، نظام مقتدر و توانمند ضروری است و خوشبختانه در نظام جمهوری اسلامی، جامعه و کشور به بهترین شکل و بر اساس انتخاب مردم مدیریت می‌شود، گفت: در کنار این حوزه، بخش خصوصی است که در همه حوزه‌ها در کنار بخش حاکمیتی نقش دارد و نقش آن خیلی مهم است.

رشیدیان در این میان در کنار این دو حوزه بخش مدنی را پایه اصلی خواند و اظهار کرد: مهم‌ترین

علیرضا رشیدیان: امید است در سایه رأفت رضوی شاهد گسترش این خیر کثیر در جای جای ایران‌زمین باشیم و همه شما سفیرانی برای امام مهربانی باشید و بخشی از مشکلات مردم را کاهش دهید.

بخش مدنی خیّرین هستند در عین آن‌که در این حوزه تشکل‌های صنفی و سیاسی و ... وجود دارند؛ بخش خیّرین به‌عنوان نهادی که در حوزه‌های مختلف توسعه کشور می‌تواند تأثیرگذار باشد، بسیار برجسته‌تر است.

وی ساماندهی موضوع فعالیت خیّرین و اجتماع آن‌ها و ایجاد ظرفیت و بستر برای حضور مؤثر خیّرین و اداره حوزه خیّرین با کمک خود آنان برای رساندن خیر کثیر به‌صورت متوازن و متناسب با نیازهای جامعه را بسیار مهم دانست و گفت: امید است در سایه رأفت رضوی شاهد گسترش این خیر کثیر در جای جای ایران‌زمین باشیم و همه شما سفیرانی برای امام مهربانی باشید و بخشی از مشکلات مردم را کاهش دهید.

در ادامه این نشست انتخابات برای تعیین اعضای هیأت‌امنای مجمع خیّرین استان خراسان رضوی انجام شد که نتایج آن به ترتیب آرا به این شرح است:

حمید مستشاری، سیدهدایت‌الله هاشمی‌نسب، محمدحسین علیزاده، غلامرضا بصیری‌پور، محسن شرکاء، سیدحسین واحد، زهرا الستی، سیداحمد سادات‌مادرشاهی، ظهیر مظلومی‌نژاد، محمدحسین روشنک، سیدعلی‌اکبر عادل، سیدعبدالرضا حسینی‌نسب، وحید تعقیبی، زهرا ریاضی، علیرضا نبی، جواد انصاری، علیرضا کلاهان، احمد بلبل‌تربتی، زهرا خسروی، سیدهادی هژبرالسادات و محسن انتظاری‌هروی.

راه‌اندازی مجمع خیّرین استان گیلان؛

مجمع خیّرین کشور تا کرانه‌های خزر رسید

کشور در استان گیلان، بعدازظهر بیست وپنجم مردادماه در محل جمعیت هلال‌احمر استان و با حضور بیش از ۶۰ تن از نمایندگان تشکل‌های مردم‌نهاد فعال در استان برگزار شد.
مراسم رأس ساعت ۱۶ و ۱۵ دقیقه با تلاوت قرآن مجید شروع شد. کیهان هاشم‌نیا؛ استاندار سابق گیلان به‌عنوان سخنران نخستین این مراسم گفت: بیش از ۴ هزار تشکل مردم‌نهاد در کشور مشغول

پنجشنبه ۲۵ مردادماه ۱۳۹۷ مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور به‌همراه دکتر نادر ریاحی؛ عضو کارگروه حقوقی و حسن حمزه‌زاده؛ مدیر روابط‌عمومی این مجمع و امیر روح‌نواز؛ معاون سازمان داوطلبان جمعیت هلال احمر به استان گیلان رفتند تا سومین نمایندگی استانی مجمع خیّرین کشور راه‌اندازی شود و فعالیت‌های نیک‌اندیشانه خود را به‌صورت رسمی آغاز کند.

هیأت مجمع خیّرین کشور در ابتدای ورود با کیهان هاشم‌نیا؛ استاندار سابق گیلان و از معتمدان استان، و مهدی ولی‌پور؛ مدیرعامل جمعیت هلال‌احمر استان گیلان دیدار کردند و در خصوص نحوه تشکیل هیأت‌امنا و انجام مقدمات برگزاری مراسم انتخابات به بحث و گفت‌وگو پرداختند.
مهندس بوربور و هیأت همراه هم‌چنین با آیت‌الله رسول فلاحتی؛ نماینده مقام معظم رهبری در استان گیلان و امام جمعه رشت دیدار کردند. اعضای این هیأت نماز ظهر و عصر را به امامت نماینده ولی‌فقیه در گیلان اقامه کردند و به محل برگزاری نخستین انتخابات مجمع خیّرین استان گیلان رفتند.
مراسم رسمی راه‌اندازی نمایندگی مجمع خیّرین

کیهان هاشم‌نیا: لازم است برای جلوگیری از اقدامات موازی یا پوشش کامل‌تر، فعالیت‌های خیّری توسط یک نهاد و تشکل فراگیر، سازماندهی شود. این ساماندهی و انسجام در کشور را مجمع خیّرین کشور به‌عهده گرفته است

خدمات‌دهی در حوزه فعالیت‌های نیکوکارانه هستند و همین تنوع و تکثر اگرچه باعث گسترش عطر نوع‌دوستی در کشور است؛ اما لازم است برای جلوگیری از اقدامات موازی یا پوشش کامل‌تر، فعالیت‌های خیّری توسط یک نهاد و تشکل فراگیر، سازماندهی شود. این ساماندهی و انسجام در کشور را مجمع خیّرین کشور به‌عهده گرفته است.
کیهان هاشم‌نیا در ادامه گفت: بر اساس تفاهم‌نامه انجام‌شده با سازمان هلال احمر، کار پشتیبانی از فعالیت‌های مجمع خیّرین کشور در مجامع استانی توسط هلال‌احمر استان‌ها انجام می‌شود.
مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور هم سخنرانی خود در این مراسم این‌گونه انجام داد: در ابتدا باید توضیحی درباره چرایی شکل‌گیری مجمع خیّرین کشور نکاتی بیان کنم. ما انقلاب مدرسه‌سازی خیّری را با توصیه حضرت آقا شروع کردیم که گفتند؛ بروید و کار را به مردم بسپارید. وقتی با مشکلات امروز جامعه مواجه شدیم و بخشی از این مشکلات هم در شورای اجتماعی وزارت کشور مطرح شد، باز هم حضرت آقا همان توصیه را به‌عنوان راه‌کار ارائه دادند. در ادامه به فکر تشکیل مجمع خیّرین کشور افتادیم. مجمعی

تفاهم‌نامه مجمع خیّرین کشور با هلال احمر جمهوری اسلامی ایران

که قرار است در آن مشکلات خیّرین را حل کنیم که در نهایت موجب رفع محرومیت‌ها در کشور خواهد شد.
مهندس بوربور در بخش دیگری از سخنانش درباره اهداف مجمع خیّرین کشور گفت: مهم‌ترین هدف ما در این مجمع این است که نگاه منطقه‌ای، محلی و محدود در انجام کارهای خیّری را به توزیع منطقی و منصفانه کمک‌های خیّرین در سراسر کشور تبدیل کنیم. هم‌چنین می‌خواهیم با استفاده از پشتوانه حقوقی مجمع، راهی پیدا کنیم که مشکلات اداری و حقوقی خیّرین به بهترین شکل برطرف شود.
رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور با قدردانی از حضور آیت‌الله رسول فلاحتی؛ نماینده مقام معظم

رهبری در استان گیلان و امام جمعه رشت در این مراسم، به سخنانش پایان داد.
پس از آن آیت‌الله فلاحتی با اظهار سخنانی و بیان چند نمونه از روایات و احادیث ائمه اطهار علیهم‌السلام، بر لزوم انجام کارهای خداپسندانه تأکید کرد. وی گفت: از گذشته‌های دور ما شاهد حضور خیّرین و نیکوکاران در عرصه‌های مختلف بوده و هستیم. همین حضور مؤثر و مفید باعث شده آلام و دردهای جامعه کاهش یابد.
پایان‌بخش سخنان آیت‌الله فلاحتی این آیه از قرآن کریم بود: «إِنْ أَحْسَنتُمْ أَحْسَنتُمْ لِأَنفُسِكُمْ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا»؛ نفع کار شما جز به شما و فرزندان و نیکان شما نمی‌رسد.
دکتر نادر ریاحی؛ عضو کارگروه حقوقی مجمع خیّرین کشور و بازرس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین استان تهران نیز در سخنان خود با بیان اهداف ترسیم‌شده در اساسنامه مجمع خیّرین کشور گفت: در کل کشور بزرگ‌ترین مشکل در انجام کارهای خیر، ناهماهنگی بین دستگاه‌های خدمات‌دهنده و خدمات‌گیرنده است. هم‌چنین نبود همانگی بین مجامع خیّری در سراسر کشور و نیز بین مجامع خیّری و بخش‌های دولتی، مشکلات بسیاری را به وجود آورده است.
وی در ادامه تأکید کرد: یکی از وظایف مجمع خیّرین کشور این است که این مشکلات و مسائل را در بین مجامع خیّری سراسر کشور حل کند.

آیت‌الله فلاحتی: از گذشته‌های دور ما شاهد حضور خیّرین و نیکوکاران در عرصه‌های مختلف بوده و هستیم. همین حضور مؤثر و مفید باعث شده آلام و دردهای جامعه کاهش یابد.

دکتر نادر ریاحی: در کل کشور بزرگ‌ترین مشکل در انجام کارهای خیر، ناهماهنگی بین دستگاه‌های خدمات‌دهنده و خدمات‌گیرنده است.

با اتمام سخنرانی‌ها، از میان گیلانی‌های حاضر در مراسم، سه نفر به عنوان اعضای هیأت رئیسه انتخاب شدند و بلافاصله بعد از آن انتخابات هیأت‌امنا شروع شد. بر اساس نتایج اعلامی، کیهان هاشم‌نیا، هاجر تحریری‌نیک‌صفت، حمید کامران‌زاده، فرهاد شوقی، حمید توفیقی، خسرو منصومی، محمدرضا زحمت‌کش، علیرضا یزدانی، سعید مهدوی، احسن‌الله رادمهر، علی‌اوسط اکبری‌مقدم، بهمن یعقوبی، حسین محمدی، اسدالله رضازاده، بیژن حیادخت، غلامرضا خان‌کشی‌پور و یوسف خدادادزاده به‌عنوان اعضای هیأت‌امنای مجمع خیّرین استان گیلان انتخاب شدند.
آنان نیز با برگزاری انتخاب درونی، ۷ نفر را به‌عنوان اعضای اصلی و علی‌البدل هیأت‌مدیره و ۲ نفر را به‌عنوان بازرسان اصلی و علی‌البدل هیأت‌مدیره انتخاب کردند.
اعضای اصلی هیأت‌مدیره مجمع خیّرین استان گیلان به ترتیب آرا عبارتند از: کیهان هاشم‌نیا، هاجر تحریری‌نیک‌صفت، حمید کامران‌زاده، فرهاد شوقی، علی‌اوسط اکبری‌مقدم، علیرضا یزدانی و محمدرضا زحمت‌کش.
حمید توفیقی، اسدالله رضازاده، بهمن یعقوبی و احسن‌الله رادمهر هم به ترتیب به‌عنوان اعضای علی‌البدل هیأت‌مدیره و بازرسان اصلی و علی‌البدل، انتخاب شدند.

سفر جمعی از خانواده‌های شهدای مدافع حرم لشکر فاطمیون به مشهدالرضا با همت حاج علی روحی

دلدادگان زینب علیهاالسلام در حرم امام رضا علیه‌السلام

برای دیدن این فیلم‌ها QRcode را با تلفن همراه خود اسکن کنید.

حاج علی روحی، ویژگی‌هایی جالبی دارد. خدمات و فعالیت‌های خیّری‌اش متفاوت است و کارهای محیرالعقولی در این حوزه انجام می‌دهد. به خاطر بیاورید؛ ساخت اتاق‌های خصوصی ملاقات شرعی در زندان‌ها، اعزام بیش از ۷۰۰ نابینا با یک همراه به مشهد مقدس، اردوی تفریحی‌سیاحتی دختران ناشنوا (بیش از ۵۰۰ نفر از سراسر کشور) در شمال کشور، تأمین اسباب شادی کودکان محروم در شب چهارشنبه‌سوری، آزادی زندانیان جوان و حمایت از المپیک ویژه ایران گوشه‌ای از اقدامات این عضو تأثیرگذار مجمع خیّرین کشور است.

حاج علی روحی در یکی از آخرین اقدامات این‌گونه خود، در اسفندماه گذشته جمعی از خانواده‌های شهدای مدافع حرم لشکر فاطمیون را به اردوی زیارتی مشهد برد. خانواده‌هایی که هر کدامشان یک نفر را به قربانگاه فداییان زینب علیهاالسلام فرستاده بودند، برای نخستین بار حضور در بارگاه باعظمت سلطان رئوف خراسان؛ حضرت علی‌بن موسی‌الرضا علیه‌السلام را تجربه کردند. هدف سفر این بود: تنهانگذاشتن خانواده‌های شهدا، آنها نباید احساس تنهایی کنند. اعضای ۲۱۶ نفره این کاروان، همگی برای نخستین بار به مشهد مقدس سفر می‌کردند. بیشتر این عزیزان بسیار کم‌بضاعت و درعین حال از نظر جسمی ناتوان بودند و شاید سالیان سال آرزوی زیارت امام‌الرئوف علیه‌السلام را در دل داشتند.

در میان میهمانان ویژه امام رضا علیه‌السلام و روی دست زنان و مردان، تصویر شهدای افغان مدافع حرم خودنمایی می‌کرد. این عکس‌ها هم یادآور خاطرات است و هم نشان افتخار برای قلب‌هایی که برای انسان و انسانیت به لرزه درمی‌آیند.

حرکت این کاروان شامگاه هفتم اسفندماه آغاز شد. نیمه شب دوشنبه ۷ اسفند ۱۳۹۶ ایستگاه راه‌آهن تهران، مبدأ سفر خانواده‌های شهدای لشکر فاطمیون به مقصد مشهد مقدس بود. در ایستگاه این ذکر بیش از همه شنیده می‌شد؛ السلام علیک یا علی‌ابن موسی الرضا المرتضی، الامامِ التّقی النّقی و حُجّتکَ عَلی مَنْ فَوقَ الارْضَ و مَن تَحتَ الثری ... کاروان به مقصد رسید. عطر هوای مشهد، دل از هر دلداده‌ای می‌برد. خانواده‌های شهدای افغان مدافع حرم ظهر هشتم اسفند در میان استقبال برخی از مسئولان دولتی و فرمانده‌های سپاه، در حالی که شاخه‌های گل به آنها اهدا می‌شد، هوای مشهد را برای نخستین بار تنفس کردند.

در ابتدای ورود سردار نوروزی، از فرماندهان سپاه مشهد خطاب به خانواده‌های شهدای افغان مدافع حرم گفت: شما عزیزان موجب عزت ما هستید. برای ایران و جهان افتخار آفریده‌اید. ما همگی قدردان

خانواده‌های شهدای افغان مدافع حرم به همت حاج علی روحی، برای اولین بار مضجع شریف امام مهربانی‌ها را در آغوش گرفتند. وصف این لحظات چندان کار آسانی نیست.

شما و عزیزان‌تان هستیم. همه می‌دانند که شما با چه ایمانی پشت فرزندان و شوهران و پدران خود ایستاده‌اید. بدون شک خداوند پاداش شما را خواهد داد.

در میان میهمانان ویژه امام رضا علیه‌السلام و روی دست زنان و مردان، تصویر شهدای افغان مدافع حرم خودنمایی می‌کرد. این عکس‌ها هم یادآور خاطرات است و هم نشان افتخار برای قلب‌هایی که برای انسان و انسانیت به لرزه درمی‌آیند.

موعد قرار رسید. خانواده‌های شهدای افغان مدافع حرم به همت حاج علی روحی، برای اولین بار مضجع شریف امام مهربانی‌ها را در آغوش گرفتند. وصف این لحظات چندان کار آسانی نیست. در چهره مادران و پدران شهدا، برق شادی موج می‌زد و البته غم و اندوه از این‌که جگرگوشه‌شان آنها را همراهی نمی‌کنند. نمی‌دانم؛ شاید آن‌ها باید به فرزندان خود رشک ببرند که در دنیای ابدی، کنار سفره امام الرئوف علیه‌السلام متنعمند. آن‌ها در دنیا معنوی سر

سفره امام رضا علیه‌السلام نشسته‌اند و این‌جا پدر و مادر و خانواده‌شان در میهمانسرای حضرت در مشهد مقدس.

این اردوی زیارتی البته برنامه‌های جانبی دیگری هم داشت؛ برگزاری مراسم قدردانی از خانواده شهدای مدافع حرم لشکر فاطمیون. این مراسم چهارشنبه،

نهم اسفندماه در هتل توس مشهد مقدس، محل اسکان این کاروان برگزار شد. در این مراسم علاوه بر ۲۱۶ نفر خانواده افغانستانی شهدای مدافع حرم لشکر فاطمیون، حاج علی روحی؛ عضو مجمع خیّرین کشور هم حضور داشت. برنامه‌های هنری مذهبی با محوریت امام رضا علیه‌السلام در این مراسم برگزار شد و برای ساعتی کوچک‌ترها و جوانان را از مصائب دنیایی دور کرد. حاج علی روحی البته برنامه ویژه دیگری را هم تدارک دیده بود. اعزام این کاروان به منطقه ییلاقی و سیاحتی طرقبه و دشت بهشت در حومه مشهد که در آن حق میزبانی را به تمام و کمال برساند و خاطره‌ای شیرین از این سفر برای اهالی کاروان بسازد.

در سومین روز سفر مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور، دکتر مجتبی رحماندوست؛ مدیرعامل و حسن حمزه‌زاده؛ بازرس هیأت‌مدیره این مجمع به کاروان پیوستند.

دکتر رحماندوست: بعد از این همه سال که از جنگ تحمیلی گذشته است جانبازان، شهدا و رزمنده‌ها پای انقلاب ایستاده‌اند.

این سفر بالاخره پنجشنبه دهم اسفندماه به پایان رسید. آیین رسمی برای اختتامیه این سفر در مجتمع پدیده شاندیز مشهد با حضور مهندس بوربور، دکتر رحماندوست، حاج علی روحی، سردار جانباز صفری و جمعی از خانواده‌های شهدای افغانستانی مدافع حرم لشکر فاطمیون برگزار شد.

دکتر رحماندوست؛ مدیرعامل مجمع خیّرین کشور در این مراسم در سخنرانی کوتاهی گفت: بعد از این همه سال که از جنگ تحمیلی گذشته است جانبازان، شهدا و رزمنده‌ها پای انقلاب ایستاده‌اند. هر یک از شما برای انقلاب قدم‌های مهمی برداشته‌اید و مثل کوه پشت انقلاب ایستاده‌اید. گذشته از

بنده‌های ضعیفی که در اول انقلاب پای کار بودند و بعدا کنار رفتند، همگی پای انقلاب ایستاده‌اند. از شما خانواده‌های محترم شهدا بسیار تشکر می‌کنم. همچنین از تمام کسانی که چنین شرایطی را فراهم کردند، سپاسگزارم.

مهندس حبیب‌الله بوربور در این مراسم با گفتن این‌که وجود فرزندان شما و ولایتمندی‌تان و وجود حضرت آقا موجب شد ما هزاران کیلومتر آن طرف‌تر داعش را از پا درآوریم، بیان کرد: اگر فرزندان شما نبودند امروز باید در همین شهرهای خودمان با داعش می‌جنگیدیم. شما باید مثل زینب علیهاالسلام عمل کنید تا دین اسلام و آرمان‌های‌مان باقی بماند. ما تا همیشه دشمن داریم. باید بدانیم که آنها از پا نخواهند نشست.

وی همچنین درباره دلیل حضورش در جمع خانواده‌های شهدای افغانستانی مدافع حرم لشکر فاطمیون گفت: آمده‌ام تا از تک‌تک شما که دعوت ما را پذیرفتید، همچنین از سردار صفری و حاج علی روحی و همه کسانی که این شرایط را به وجود آوردند تا از خوبی‌ها دفاع کنیم، تشکر کنم.

مراسم تمام شد و کاروان به سمت ایستگاه راه‌آهن حرکت کرد. در مسیر بازگشت فرصتی دست داد با مادر شهید مدافع حرم؛ مازیار کریمی صحبت کنیم. این مادر سربلند گفت: پسرم عاشق شهادت بود. پدر شهید که ۷۰ ساله می‌نمود، شهد این گفت‌وگو بود. او را بسیار باعزت‌نفس و شکیبا دیدم. مادر

مهندس بوربور: آمده‌ام تا از تک‌تک شما که دعوت ما را پذیرفتید، همچنین از سردار صفری و حاج علی روحی و همه کسانی که این شرایط را به وجود آوردند تا از خوبی‌ها دفاع کنیم، تشکر کنم.

مازیار همه زندگی من بود. چندین سال بود که در سوریه می‌جنگید. آخرین بار گفتم مازیار این بار نمی‌گذارم به سوریه بروی. جواب داد، مادر! من راهم را انتخاب کرده‌ام

دنباله سخنانش را پی گرفت؛ مازیار همه زندگی من بود. چندین سال بود که در سوریه می‌جنگید. آخرین بار گفتم مازیار این بار نمی‌گذارم به سوریه بروی. جواب داد، مادر! من راهم را انتخاب کرده‌ام. باید بروم. گفتم می‌خواهم برایت زن بگیرم، باید تشکیل خانواده بدهی. قبول نکرد و راهش را که راه حق و حقانیت بود، ادامه داد تا در نهایت به شهادت رسید. من و پدرش از این مسأله اصلاً ناراحت نیستیم. او خودش راهش را انتخاب کرده بود و چه راهی بهتر از این که انسان در چنین مسیر انسانی و خداپسندانه‌ای شهید شود. او را به حضرت زینب علیهاالسلام سپردم. یقین دارم پسرم جایی رفت که باید می‌رفت.

سفر تمام شد. به مادر شهید مازیار کریمی که می‌اندیشم، مسیر اندیشه‌ام به سوریه و به لشکر فاطمیون می‌رود. می‌خواهم مصداقی برای این ایثارگران مدافع حرم پیدا کنم. اطرافیان را می‌نگرم، نیک‌اندیشانی را می‌بینم که از مال و جان و خانواده‌شان می‌گذرند تا آسایشی به دیگران برسد یا از ایثارگری کسان دیگر تقدیر شود، آنها را نیز همانند ایثارگران می‌بینم. قرآن از انفاق‌کنندگان مال و جان یاد می‌کند و برای آنها ارزش قائل است؛ «وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ» (و در راه خدا به مال و جان جهاد کنید) یا «لَتُبْلَوُنَّ فِي أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ» (حتما شما را در مال و جان آزمایش خواهند کرد.)

کاروان زیارتی معلولان به همت هاشم سلیمی آشتیانی به مشهدالرضا رفت

مأمنی برای جان‌خستگان

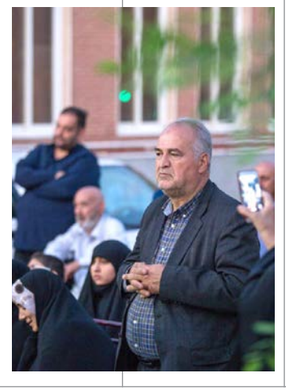

خبر کوتاه بود؛ اما عمق و ژرفای آن را می‌شود تا اعماق قلب‌های پاک و اذهان باز، رصد کرد؛ مجمع خیّرین کشور در ادامه فعالیت‌های چندبعدی‌اش، ۸۵۰ نفر از معلولان و نابینایان مراکز آموزش و پرورش استثنایی سراسر کشور و مراکز تحت پوشش سازمان بهزیستی را به مشهد مقدس اعزام کرد. این سفر از تاریخ دهم تا پانزدهم مردادماه امسال، توسط حاج هاشم سلیمی‌آشتیانی؛ عضو هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور و خیّر نیک‌اندیش و خوشنام کشورمان صورت گرفت.

پس اصل ماجرا این است؛ نیمه مرداد، تجربه‌ای جدید به جمعی از عزیزان این سرزمین دست می‌دهد، بندگان معصوم خدا گرمای وجود خود را با شوق زیارت امام مهربانی‌ها ساطع کردند و موجی از دلخوشی و دلگرمی را به خادمان و زائران امام رضا علیه‌السلام بخشیدند.

سلیمی‌آشتیانی که سابقه اعزام چندین کاروان متشکل از معلولان و خانواده‌های‌شان را به مشهد مقدس در کارنامه دارد، درباره اعزام این کاروان گفت: بسیاری از عزیزان، معلولانی بودند که برای نخستین بار به پابوسی امام هشتم علیه‌السلام مشرف می‌شدند.

همین «نخستین بار» از معنویت حاکم بر اردو خبر می‌دهد. معنویتی خالص و برگرفته از پاکی و زلالی اعضای این کاروان که معصومانه زیارت‌نامه‌هایی را که سرپرستان می‌خواندند، تکرار می‌کردند و گاهی قطره اشکی را نثار گونه‌های‌شان می‌کردند تا آنها هم غصه‌دار مصائب اهل بیت علیهم‌السلام باشند.

در این برنامه زیارتی و معنوی که با قطار و اتوبوس انجام شد، ۳۷۰ نفر از خانواده‌هایی که بیش از یک معلول در خانه داشتند، همراه ۱۱۰ نفر از ساکنان سرای احسان، ۵۰ نفر از معلولان استان خوزستان، ۵۰ نفر از معلولان استان گیلان و ۱۰۰ نفر از معلولان استان مرکزی همراه خانواده‌های‌شان و چند خدمه، شرکت داشتند. برنامه‌ای که با دعای خیر برای مجمع خیّرین کشور به ویژه حاج هاشم سلیمی‌آشتیانی به پایان رسید.

کلنگ‌زنی بخش سرطان درمانگاه خیریه حضرت ولی‌عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف سرچشمه

پیروز در تقابل با سرطان

همزمان با شب میلاد فرخنده حضرت فاطمه علیهاالسلام در ۱۷ اسفند ۹۶ مراسم کلنگ‌زنی بخش رادیوتراپی(سرطان) درمانگاه خیریه حضرت ولی‌عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف برگزار شد. قرار است این درمانگاه خیریه با همت خیّرین نیک‌اندیش و خیّرین عضو مجمع خیّرین کشور ساخته شود. در این مراسم رئیس و جمعی از اعضای هیأت‌مدیره و شورای‌مرکزی مجمع خیّرین کشور، جمعی از مدیران وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، مسئولان دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران، فرماندهان و مسئولان لشکری و کشوری، مدیران و کارکنان شهرداری تهران و شهرداری منطقه ۱۲، اعضای خیریه‌های سراسر کشور و مدیران سازمان میراث فرهنگی، اصناف خیابان سرچشمه و پامنار حاضر بودند.

بخش رادیوتراپی(سرطان) درمانگاه خیریه حضرت ولی‌عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف قرار است به مساحت ۸ هزار و ۹۰۰ مترمربع در زمینی به مساحت هزار و ۹۰۰ مترمربع احداث شود.

قومی؛ عضو هیأت‌مدیره خیریه حضرت ولی‌عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف در آغاز این مراسم گفت: در سال ۱۳۶۸ جمعی از نیکان روزگار در کنار کار اقتصادی خود تصمیم گرفتند کار خیر و ماندگاری انجام دهند. نتیجه آن تصمیم، شکل‌گیری مرکز درمانی خیریه حضرت ولیعصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف در محله سرچشمه تهران شد. در این مرکز احترام متقابل و همکاری و مشارکت تک‌تک افراد در تمام زمینه‌های مورد بحث، اصل اساسی ما بوده است.

وی افزود: در سال ۹۴ تصمیم گرفته شد با توجه به نیاز جامعه، برای احداث بخش سرطان این مرکز کارهای لازم را انجام دهیم. به لطف خداوند اقدامات اولیه انجام شد. خوشبختانه خیریه‌ها توانسته‌اند بخش قابل توجهی از بار درمانی کشور را برعهده بگیرند. از این نظر باید قدردان این عزیزان بود.

مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور هم در خصوص لزوم ورود خیّرین به مباحث مختلف کشوری گفت: متأسفانه اغلب در نظام دولتی مشکلاتی وجود دارد و کارها به کندی انجام می‌شود. همین که شما خیّرین متوجه این موضوع شده‌اید و تلاش می‌کنید کارهای‌تان را خودتان انجام دهید نشان از هوشیاری شما دارد. شما به‌صورت مستقل کارهای‌تان را پیش می‌برید و همین موجب می‌شود که خدمات شما هرچه زودتر به دست مردم برسد و درد مردم و هزینه‌های آن‌ها کم‌تر شود.

سالاریان‌زاده؛ دبیرکل مرکز تحول اداری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی هم در سخنرانی‌اش در این مراسم گفت: احداث این مجموعه گام بسیار بزرگی در کشور است که از طریق کمک‌های ارزشمند خیّرین محقق می‌شود و قطعاً بار بزرگی را از دوش کشور برمی‌دارد.

مراسم رسمی کلنگ‌زنی پس از پایان سخنرانی‌ها برگزار شد تا به همت خیّرین کشور و افراد دغدغه‌مند این پروژه عظیم به انجام برسد.

بخش رادیوتراپی(سرطان) درمانگاه خیریه حضرت ولی‌عصر عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف قرار است به مساحت ۸ هزار و ۹۰۰ مترمربع در زمینی به مساحت هزار و ۹۰۰ متر مربع احداث شود. استفاده از پیشرفته‌ترین دستگاه‌های رادیوتراپی دنیا از مزیت‌های برجسته این بخش خواهد بود.

به همت عضو هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور

آغاز ساخت
بزرگ‌ترین مرکز فوق‌تخصصی ام.اس خاورمیانه

آیین کلنگ‌زنی بیمارستان فوق‌تخصصی خیریه ام.اس امام رضا علیه‌السلام هفتم دی‌ماه سال ۹۶ با حضور دکتر سیدحسن قاضی‌زاده‌هاشمی؛ وزیر بهداشت و درمان و آموزش پزشکی، حمیدرضا شاه‌حسینی؛ عضو هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور و خیّر بانی این مرکز، مهندس حبیب‌الله بوربور؛ رئیس هیأت‌مدیره مجمع خیّرین کشور و جمعی از خیّرین و مسئولان امور بهداشتی و درمانی کشور در بیمارستان سینا واقع در خیابان امام خمینی رحمه‌الله تهران (محل احداث این مرکز) برگزار شد.

مهندس حبیب‌الله بوربور در این مراسم فخرآمیز گفت: این مرکز با توجه به اهداف مشخص باید کارآیی لازم را داشته باشد. برای ایستایی در زمان آن هم باید تفکر بسیار شود. علاوه بر این‌ها زیبایی بنا هم باید رعایت شود. تا این مجموعه کارایی، مانایی و زیبایی داشته باشد. شورای معماری مجمع خیّرین کشور آماده ارائه کمک در این مسیر است.

دکتر سیدحسن قاضی‌زاده هاشمی: بخش جدید بیمارستان سینا که قرار است به دستان مبارک حاج آقا شاه‌حسینی بنا شود، یک مرکز درمانی، تحقیقاتی و پژوهشی است که تراز درمانی را در کل کشور افزایش خواهد داد.

دکتر سیدحسن قاضی‌زاده هاشمی هم در سخنرانی خود در این مراسم گفت: بخش جدید بیمارستان سینا که قرار است به دستان مبارک حاج آقا شاه‌حسینی بنا شود، یک مرکز درمانی، تحقیقاتی و پژوهشی است که تراز درمانی را در کل کشور افزایش خواهد داد. این بخش مختص ام.اس نیست؛ بلکه این حرکت باعث ایجاد حرکت در سایر بخش‌ها می‌شود.

وزیر بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در بخش دیگری از سخنانش اظهار کرد: خدا بیش از دیگران این خیّر و مجمع خیّرین کشور را دوست داشته که در این مسیر قرار گرفته‌اند. به گمانم این بزرگ‌ترین شعف و شادمانی است که خدا در وجود انسان قرار داده و با خوشحال کردن دیگران به دست می‌آید. خوشا به حال آقای شاه‌حسینی و خانوده عزیزش. گاهی که سقوط اخلاق را می‌بینیم، بروز انسان‌های خیّر ما را نسبت به آن قضاوت مردد می‌کند و این امیدبخش است.

وی در پایان ابراز امیدواری کرد که مرکز فوق‌تخصصی ام.اس بیمارستان سینا با برنامه زمانی پیش‌بینی‌شده با معیارهایی که مهندس بوربور مطرح کرده، اجرایی شود.

با پایان یافتن سخنرانی‌ها، حاج حمیدرضا شاه‌حسینی و اعضای خانواده‌اش کلنگ احداث این مرکز را به زمین زدند.

قرار است این بیمارستان با یک برنامه ۳۰ ماهه به دست این خیّر نیک‌اندیش ساخته و تجهیز شود.